

Àmbit Administració de justícia

CENTRE D'ESTUDIS JURÍDICS
I FORMACIÓ ESPECIALITZADA

Ausiàs March, 40
08010 Barcelona
TEL. 93 207 31 14
FAX: 93 207 67 47

 Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

D O C U M E N T S D E T R E B A L L
INVESTIGACIÓ
(Ajuts a la investigació, 2004)

**La valoració del coneixement
de la llengua pròpia i del dret propi
de Catalunya en la provisió
de places del personal al servei
de l'Administració de justícia**

Autor

Anna M. Pla Boix

Any 2004

El Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada ha editat aquesta recerca respectant el text original dels autors, que en són responsables de la correcció lingüística.

Les idees i opinions expressades en la recerca són de responsabilitat exclusiva dels autors, i no s'identifiquen necessàriament amb les del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Avis legal

Els continguts d'aquesta investigació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 Espanya de Creative Commons, el text complet de la qual es troba disponible a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>. Així, doncs, se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sempre que se citi l'autor del text i la font (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada), tal com consta en la citació recomanada inclosa a cada article. No se'n poden fer usos comercials ni obres derivades.

Resum en català:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

Índex

1. Introducció

2. La llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma a la Constitució i a l'Estatut d'Autonomia
 - 2.1 El bloc de la constitucionalitat en matèria lingüística
 - 2.1.1 L'ordenació constitucional
 - 2.1.1.1 El castellà: llengua oficial de l'Estat
 - 2.1.1.2 Els règims de doble oficialitat lingüística
 - 2.1.1.3 La protecció constitucional de les modalitats lingüístiques

 - 2.1.2 La regulació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya: el català com a llengua oficial i pròpia
 - 2.1.2.1 El català: llengua pròpia de Catalunya
 - 2.1.2.2 La doble oficialitat lingüística a Catalunya

 - 2.2 El bloc de la constitucionalitat en matèria de Dret civil foral o especial. El dret propi de Catalunya.

3. La valoració del coneixement de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma en la provisió de les places de Jutges i Magistrats

- 3.1 Introducció
- 3.2 La valoració com a mèrit preferent a la L.O. 6/1985 d'1 de juliol, del Poder Judicial
- 3.3 Els barems de puntuació del mèrit pel coneixement de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma
- 3.4 De la meritació al requisit de capacitat: propostes polítiques de canvi normatiu.

- 4. El coneixement de la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma per part del Ministeri Fiscal

- 5. El coneixement de la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma per part dels Secretaris Judicials, el cos de funcionaris al servei de l'Administració de Justícia i altre personal
 - 5.1 Els Secretaris Judicials
 - 5.2 Els funcionaris al servei de l'Administració de Justícia i altre personal
 - 5.3 El personal judicial depenent de la Generalitat de Catalunya

- 6. Bibliografia

1. Introducció

Aquest informe, que ha estat objecte d'un ajut del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada de la Generalitat de Catalunya en compliment de la Resolució de 10 de març de 2004¹, proposa un estudi del règim jurídic que ordena la valoració del coneixement de la llengua pròpia i el dret propi de Catalunya en la provisió de les places de personal de l'Administració de Justícia.

La recerca ha procurat assolir dos objectius.

Primerament, estudiar el contingut i abast de les principals disposicions normatives que ordenen la valoració d'aquest coneixement (llengua i drets propis de Catalunya) en la provisió de les places judicials al territori autonòmic. L'anàlisi la tramitació parlamentària de les disposicions ha permès posar en context decisions del legislador, oferint instruments d'hermenèutica útils per resoldre debats interpretatius que avui es plantegen en seu doctrinal.

La recerca inclou l'estudi dels efectes d'aquests textos normatius, en tant que permeten mesurar-ne la seva eficàcia i s'han de tenir en compte en el debat de les reformes que, eventualment, puguin desplegar-se. Des de la perspectiva d'anàlisi de les polítiques públiques, la recerca descriu les principals mesures formulades i implementades per les diferents Administracions Públiques, i molt especialment per la Generalitat de Catalunya, amb l'objectiu de corregir disfuncions que presenta el marc legal i reglamentari que ordena aquesta matèria.

El segon objectiu de la investigació s'ha centrat en analitzar la jurisprudència i la doctrina que interpreta aquest règim jurídic. S'ha estudiat la jurisprudència del

¹ Resolució de 10 de març de 2004, per la qual s'atorguen els ajuts per a la realització de projectes de recerca (DOGC núm. 4088 de 10 de març de 2004), convocats a la Resolució de 7 de novembre de 2003, de convocatòria per a la concessió d'ajuts econòmics per a la realització de projectes de recerca en els àmbits de l'execució penal, l'atenció a la víctima, l'administració de justícia i el dret propi de Catalunya (DOGC núm. 4016, de 24 de novembre de 2003).

Tribunal Constitucional, del Tribunal Suprem i del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. Així mateix, s'ha dut a terme un buidatge i estudi dels fons bibliogràfics i doctrinals que versen sobre la qüestió.

La recerca ha posat en evidència que el règim jurídic que ordena l'aptitud lingüística i el coneixement del dret propi de Catalunya per part del personal judicial es caracteritza per la seva complexitat i falta de coherència.

Així, pel que fa al coneixement de l'idioma oficial i propi de la Comunitat Autònoma on s'exerceixen les funcions, el marc legal contempla el dret dels ciutadans d'adreçar-se a l'Administració de Justícia en aquesta llengua. No contempla, però, un correlatiu deure dels Jutges i Magistrats ni Fiscals d'òrgans jurisdiccionals radicats al territori autonòmic, de conèixer l'idioma oficial i propi emprat pel justiciable. El coneixement d'aquesta llengua només s'ha valorat, tardament, com un mèrit en la provisió de la plaça, sotmès a més a intenses controvèrsies pel que fa a la determinació dels barems de puntuació concedits. En certs casos, com és el cas de Fiscals substituïts, la valoració de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma ni tan sols es valora com un mèrit. Simplement no es té en compte. Pel que fa referència als Secretaris Judicials, la darrera reforma de la L.O. 6/1985 d'1 de juliol, del Poder Judicial, aprovada per L.O. 19/2003 de 23 de desembre, ha introduït el requisit de la capacitació lingüística per cobrir determinades places, per bé que el criteri general és el de la meritació puntuable. Altrament, en el cas del personal judicial depenent de la Generalitat s'ha garantit el requisit d'aptitud lingüística. D'aquesta manera, s'ha optat per assegurar un coneixement adequat i suficient de les dues llengües oficials, tant en l'expressió oral com en l'escrita, per a desenvolupar eficaçment les funcions pròpies del seu lloc de treball.

En el cas dels membres de la Carrera Judicial, després d'anys de simple manca de valoració del coneixement de la llengua i el dret propi de la Comunitat

Autònoma, s'ha acabat garantint el règim de la meritació puntuable. L'ordenació d'aquesta matèria al Reglament 1/1995 de 7 de juny de la Carrera Judicial data de l'any 1998 perquè una primera proposta de desplegament reglamentari aprovada per Acord del Consell General del Poder Judicial de 23 d'octubre de 1991 seria impugnada i anul·lada pel Tribunal Suprem.

Es tracta d'una matèria que ha estat objecte de pressions corporatives i impugnacions judicials, que s'han acabat traduïnt en successives modificacions del marc normatiu vigent, a vegades directament condicionades per l'evolució de la doctrina jurisprudencial del Tribunal Suprem. És més, aquesta qüestió continua centrant debats polítics i iniciatives parlamentàries que proposen una modificació del marc legal vigent².

Actualment els Jutges i Magistrats no tenen cap obligació legal de conèixer la llengua pròpia ni el dret propi del territori autonòmic on exerceixen les seves funcions. El seu coneixement només es valora com un mèrit preferent en la provisió de la plaça. Això es tradueix en el fet que molts membres de la Carrera Judicial ignoren l'idioma emprat pels ciutadans a les actuacions judicials i molts ignoren també d'entrada un dret propi que, en el seu exercici professional, hauran d'aplicar.

Formalment, la recerca s'ha estructurat en quatre capítols. El primer regula l'ordenació constitucional i estatutària en matèria lingüística i en matèria de dret civil foral o especial. Els altres capítols despleguen l'estudi del règim que ordena la valoració del coneixement de l'idioma i el dret propi de la Comunitat Autònoma

² L'1 de juny de 2004 el Congrés dels Diputats va votar a favor de la presa en consideració d'una Proposició de L.O. presentada pel Parlament de Catalunya amb l'objectiu de modificar determinades previsions de la Llei Orgànica 6/1985 d'1 de juliol, del Poder Judicial. Aquesta iniciativa legislativa autonòmica, en tràmit i que s'estudia a la recerca, persegueix l'objectiu de garantir, en determinats supòsits, que els Jutges i Magistrats i altre personal al servei de l'Administració de Justícia hagin de conèixer la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma.

en la provisió de les places de Jutges i Magistrats, Ministeri Fiscal, Secretaris Judicials i altres funcionaris i personal al servei de l'Administració de Justícia.

2. La llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma a la Constitució i a l'Estatut d'Autonomia.

2.1 El bloc de la constitucionalitat en matèria lingüística

2.1.1 L'ordenació constitucional

El plurilingüisme d'Espanya és un dels més complexos dins la Unió Europea, per la profusió de llengües parlades i la diversitat de les regulacions que les ordenen³.

El castellà és l'única llengua espanyola oficial de l'Estat. Ara bé, d'altres idiomes, parlats històricament a determinades parts del país, també gaudeixen d'estatut jurídic d'oficialitat al territori autonòmic on són llengua pròpia⁴. Aquest és el cas del català (oficial a Catalunya, Illes Balears i Comunitat Valenciana on reb la denominació de valencià), el basc (oficial al País Basc i Navarra) i el gallec (oficial a Galícia). A part d'aquests idiomes, també se'n parlen d'altres que es troben emparats per diferents règims jurídics de reconeixement, protecció i foment.

³ Vid. Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic*, Ed. Cossetània, Barcelona, 2003, p. 85. Per una ampliació, vid. Miquel SIGUAN; *España plurilingüe*, Alianza Editorial, Madrid, 1992.

⁴ El Tribunal Constitucional, en endavant TC ha precisat que una llengua és oficial quan sigui reconeguda pels poders públics com a mitjà normal de comunicació en i entre ells i en la seva relació amb els subjectes passius, amb plena validesa i efectes jurídics, i amb independència de la seva realitat o pes com a fenomen social (per totes, vid. STC 82/1986 de 26 de juny, F.J. 2). D'aquesta manera, el màxim intèrpret constitucional fixa el concepte bàsic del que s'ha d'entendre per oficialitat lingüística, que s'acompleix quan una llengua vehicula la comunicació recíproca entre els poders públics i entre aquests i els ciutadans, amb plena validesa i efectes jurídics. Cal tenir present, a més, que l'oficialitat lingüística és un concepte parcialment modulable. La declaració d'oficialitat d'una llengua pot tenir diferents continguts i efectes jurídics, el que fa necessari recórrer a les diferents normes de desenvolupament que en fixen i modulen l'abast oficial. Per una ampliació, vid. Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic*, cit. *supra* p. 38

Aquest és el cas de l'aranès, l'aragonès o l'asturià. La complexitat d'aquest mapa sociolingüístic s'ha acabat projectant al marc jurídic que el regula.

L'ordenació del plurilingüisme d'Espanya no ha estat una qüestió bandejada pel poder constituent. Ben al contrari, la Constitució espanyola de 1978⁵ ordena aquest plurilingüisme amb vocació garant i, a més, li concedeix una posició preeminent o reforçada. La norma suprema conté diverses previsions amb referències expressives a la llengua. Aquest és el cas del Preàmbul, els articles 3, 20.3 i 148.1.17 i la Disposició Final. A més, d'altres preceptes constitucionals, per bé que no contempen una referència expressa al plurilingüisme, el tutel·len implícitament⁶.

El quart paràgraf de l'Exposició de motius de la CE ja proclama la voluntat de la Nació espanyola de "*protegir a tots els espanyols i pobles d'Espanya en l'exercici dels drets humans, les seves cultures i tradicions, llengües i institucions*". D'aquesta manera, la protecció del plurilingüisme es consolida com una finalitat constitucional. Esdevé un paràmetre que s'ha de tenir present a l'hora d'interpretar les previsions de la CE. En tant que instrument de l'hermenèutica constitucional, la menció idiomàtica del Preàmbul permet emparar l'exigència que qualsevol eventual interpretació dels preceptes constitucionals en matèria lingüística ha de

⁵ En endavant CE

⁶ Aquest és el cas dels articles 9 i 14 de la CE.

L'article 9 regula dues previsions d'incidència en la regulació dels drets lingüístics: en primer lloc, el deure dels Poders Públics de promoure les condicions i remoure els obstacles a fi de fer reals i efectives la llibertat i la igualtat de les persones i grups i fi de fomentar la participació real de tots els ciutadans en la vida econòmica, política, cultural i social; en segon lloc, la incidència de la cooficialitat lingüística en la millora dels principis de seguretat jurídica i publicitat de les normes garantits a l'article 9.3 de la norma suprema.

L'article 14 consagra el principi d'igualtat i tutela implícitament la prohibició de discriminació per raó de llengua a la clàusula general regulada *in fine*. Val a dir que la prohibició de discriminació per raó de llengua ve garantida a l'article 2 de la Declaració Universal dels Drets Humans de 10 de desembre de 1948; l'article 2.1 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de 19 de desembre de 1966 (Instrument de ratificació de 13 d'abril de 1977, B.O.E. n° 103 de 30 d'abril de 1977) o de l'article 14 del Conveni de Roma de 4 de novembre de 1950 per la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals (segons Instrument de ratificació de 26 de setembre de 1979, B.O.E. n° 43 de 10 d'octubre de 1979).

respectar la voluntat del constituent no només de reconèixer, sinó també de tutelar, protegir el plurilingüisme del país⁷.

Les bases del model lingüístic pel que opta la norma suprema venen regulades a l'article 3. Aquest precepte s'ubica dins el Títol Preliminar de la CE, a continuació del reconeixement del dret a l'autonomia de les nacionalitats i regions que integren l'Estat⁸. Aquesta preeminència de l'ordenació lingüística dins l'estructura formal de la norma s'explica pel fet que la llengua és valorada com un element d'incidència en l'estructuració autonòmica de l'Estat que revesteix especial importància simbòlica i afectiva (STC 205/1990 de 13 de desembre, F.J. 7)⁹.

La llengua, a part de ser, evidentment, un vehicle de comunicació i un fet cultural, és també un factor polític cabdal. L'idioma és un element d'integració política i un factor identitari en tant que singularitza a la comunitat que el parla¹⁰. D'aquí que, tradicionalment, l'ordenació de la qüestió lingüística s'hagi vinculat a nocions

⁷ Vid. per tots, Eduardo COBREROS MENDAZONA, *El régimen jurídico de la oficialidad del euskera*, Instituto Vasco de Administración Pública, Oñati, 1989, p. 49. L'obra subratlla que "aceptada de antemano la muy escasa (o nula) capacidad vinculante de la declaración por encontrarse en el Preámbulo, sin embargo su acogimiento en el frontispicio de la Norma Fundamental tiene un valor significativo –que denota la importancia de la cuestión- y un valor interpretativo –comúnmente atribuido a los preámbulos legales". També, Manuel ALCARAZ RAMOS, *El pluralismo lingüístico en la Constitución española*, Congreso de los Diputados, Madrid, 1999, p. 38, on s'afirma "La aparición de las lenguas ya en el Preámbulo es un índice de la importancia que le otorgó el constituyente y fija un criterio interpretativo de singular alcance".

⁸ Per tant, es troba sotmès al procediment de reforma constitucional agreujat regulat a l'article 168 de la CE, amb les garanties d'estabilitat i tutela que aquest procediment comporta.

⁹ En paraules del TC, "la ordenación del pluralismo lingüístico presenta notable complejidad, no sólo por las dificultades para precisar el alcance de los mandatos constitucionales y legales que versan sobre la cuestión (...) sino también por incidir sobre materias de considerable importancia, simbólica y afectiva, en la estructuración autonómica del Estado". La qüestió lingüística s'ha consolidat com un element estructural de la convivència de les diferents entitats territorials que integren l'Estat. Vid. Miguel Angel APARICIO PÉREZ; "Lengua y Modelo de Estado", *Revista de Derecho Político* núm. 43, 1998, p. 35. Vid. també R. VERGÉS CADANET; "La cooficialitat lingüística des del punt de vista competencial" a *Autonomía i Justicia a Catalunya, IV Seminari organitzat pel Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya*, Barcelona, 1997, p. 53.

¹⁰ Serveixi d'exemple TOMAS Y VALIENTE, F.; "Uniformidad y diversidad en las Comunidades Autónomas, en la legislación estatal y en la doctrina del Tribunal Constitucional", a *Uniformidad o diversidad de las Comunidades Autónomas*, Institut d'Estudis Autonòmics, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1995, p. 34. Aquest estudi subratlla que "La lengua identifica, es vehículo de conciencia colectiva y en cuanto tal constituye un factor político de primera importancia. Lengua propia, patrimonio cultural (recordemos el artículo 3.3 de la Constitución) e identidad política colectiva son así tres elementos que se encadenan y constituyen una secuencia inescindible. Hay Comunidades en que tal realidad se da y otras en las que no, y donde se da, se presenta con diferentes grados de intensidad".

d'identitat nacional, simbologia o cultura. Això permet explicar el fet que, moltes vegades, els debats sobre els models d'ordenació del plurilingüisme d'Espanya s'hagin acabat projectant en debats més amplis concernents a l'articulació de la realitat plurinacional de l'Estat compost¹¹. De fet, la qüestió lingüística s'ha consolidat com un tema latent en els debats doctrinals concernents a la plurinacionalitat, el fet diferencial o l'assimetria de l'Estat autonòmic¹². Atesa aquesta dimensió identitària i política de primer ordre de la llengua, el constituent va estimar convenient ordenar-la al Títol Preliminar de la CE.

¹¹ Ja en els debats constituents entorn al model d'organització territorial de l'Estat, la qüestió lingüística va vincular-se a qüestions d'identitat nacional. Per tots, *vid. Constitución española. Trabajos parlamentarios*, Cortes Generales, Servicio de Estudios y Publicaciones, Madrid, 1980, Volum I, p. 710-712: *"El tratamiento que reciba el tema autonómico dentro de la Constitución es algo que debe preocupar hondamente (...) Todos sabemos que el sentimiento regionalista o autonómico es desigual en unos y otros territorios. Pero la autonomía es algo más que un sentimiento; sobrepasa el campo de lo sensible para convertirse políticamente en una radical exigencia que todas las regiones tienen derecho a recabar en esta nueva redistribución de poderes públicos y de recursos económicos que se va a hacer o intentar hacer desde la Constitución. Lo sensible (la búsqueda de la propia identidad) no debe nublar lo racional: repartimiento justo de aquellos poderes y recursos (...) Habla el anteproyecto, y a mi juicio con recto criterio, de respetar y proteger el patrimonio cultural de nuestras regiones, partiendo de la tutela que merecen las distintas modalidades lingüísticas. En éste como en tantos temas, más que la letra de la Constitución que aprobemos debe preocuparnos el espíritu con el que la vayamos a aplicar. La tutela de los intereses culturales de cada región debe ser efectiva, sin disminuir la que merece el común patrimonio cultural de toda la nación ni ser de tal grado que se obligue a acceder a ella a quienes aspiren a otro género de conocimientos. El respeto de las tradiciones de cada región y de sus peculiaridades culturales, partiendo inexorablemente de las lingüísticas, como indica el anteproyecto debe ser tan intenso como exige la intención, que debe ser también común, de conservarlo íntegro y de transmitirlo así a las futuras generaciones; todo ello sin representar el deterioro o abandono del idioma común ni de su inigualable acervo cultural (...) La búsqueda de la propia identidad, la 'autoidentificación', debemos procurarla sin autodestrucción de otros valores propios, ni utópicas pretensiones de autosuficiencia"*.

¹² Doctrinalment, la gènesi de la categoria conceptual 'fet diferencial' s'ha situat a la literatura del moviment del catalanisme polític durant la Restauració, per expressar aquells trets o caràcters específics de Catalunya que la diferenciaven de la resta d'Espanya i que donaven cobertura a reivindicacions d'autogovern. Entre aquests caràcters destacava la llengua. *Vid. Esther SEIJAS VILLADANGOS; "Una aproximación tridimensional al 'hecho diferencial': retrospectiva, perspectiva actual y prospectiva", Cuadernos Constitucionales de la Cátedra Fadrique Furió Ceriol, II Época, núm. 25, 1998, p. 60. També, Eliseo AJA; "La dimensión constitucional del Hecho Diferencial en el Estado Autonómico", Anuario de Derecho Constitucional y Parlamentario núm. 8, 1996, p. 157.*

Existeix un debat doctrinal obert entorn al reconeixement i conceptualització de la noció 'fet diferencial'. Al marge dels debats interpretatius, per un important sector de la doctrina, la llengua pròpia d'una determinada Comunitat Autònoma es consolida com un fet diferencial per excel·lència. *Vid., per tots, AGIRREAZKUENAGA, Iñaki; "Cultura, lengua y hecho diferencial", a Estado Autonómico y Hecho Diferencial de Vasconia, Colección Lankidetzan Bilduma, Instituto Vasco de Administración Pública, Donostia, 2000, p. 233.*

L'article 3 de la norma suprema, com s'ha dit, fixa les bases del model lingüístic constitucional. Aquest precepte, que troba el seu antecedent normatiu a l'article 4 de la Constitució republicana de 1931¹³, contempla tres previsions. S'han consolidat com els eixos vertebradors de l'ordenació constitucional del plurilingüisme. En primer lloc, garanteix l'oficialitat de la llengua castellana a nivell estatal, i afegeix que tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret a usar-la. Segonament, garanteix règims de doble oficialitat lingüística o cooficialitat, quan disposa que les altres llengües espanyoles diferents de la llengua castellana seran també oficials als respectius territoris d'acord amb el que disposin els Estatuts d'Autonomia. Finalment, afegeix que les modalitats lingüístiques d'Espanya són un patrimoni cultural que ha de ser objecte d'especial respecte i protecció¹⁴.

A part d'aquestes previsions, ja s'ha avançat que la CE contempla d'altres referències expresses al plurilingüisme del país, per bé que les projecta a supòsits molt concrets. Aques és el cas dels articles 20.3 de la CE (garantia de plurilingüisme dels mitjans de comunicació social)¹⁵, 148.1.17 de la CE (competència autonòmica en matèria d'ensenyament de la llengua pròpia de la

¹³ Article 4 de la Constitució de la II República espanyola de 9 de desembre de 1931: *"El castellano es el idioma oficial de la República. Todo español tiene obligación de saberlo y derecho de usarlo, sin perjuicio de los derechos que las leyes del Estado reconozcan a las lenguas de las provincias o regiones. Salvo lo que se disponga en leyes especiales, a nadie se le podrá exigir el conocimiento ni el uso de ninguna lengua regional"*.

¹⁴ Article 3 de la CE: *"1. El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la. 2. Les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes d'acord amb els seus Estatuts. 3. La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció"*.

¹⁵ L'article 20.3 de la CE protegeix l'expressió plurilingüe dels mitjans de comunicació social, quan disposa que *"la llei regularà l'organització i el control parlamentari dels mitjans de comunicació social depenents de l'Estat o de qualsevol ens públic i garantirà l'accés als esmentats mitjans dels grups socials i polítics significatius, respectant el pluralisme de la societat i de les diverses llengües d'Espanya"*. Un estudi de l'iter constituent d'aquest precepte permet concloure que la menció a l'obligació de respectar el pluralisme lingüístic dels mitjans de comunicació social ja figurava a l'avançprojecte constitucional. Aquesta referència lingüística es va mantenir inalterada en el decurs de tota la tramitació parlamentària posterior, malgrat les múltiples esmenes que varen presentar-se tendents a la modificació i, àdhuc, supressió del paràgraf.

Comunitat Autònoma)¹⁶ i la Disposició Final (publicació plurilingüe del text constitucional)¹⁷.

2.1.1.1 El castellà: llengua oficial de l'Estat

El primer paràgraf de l'article 3 de la CE contempla que el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Malgrat el desencert d'una primera jurisprudència constitucional¹⁸, l'Alt Tribunal ha acabat precisant que el terme '*Estat*' d'aquest

¹⁶ L'article 148.1.17 de la CE estableix que les Comunitats Autònomes podran assumir competències en matèria de foment de la cultura, de la investigació i, en el seu cas, de l'ensenyament de la llengua de la Comunitat Autònoma. Aquesta competència es circumscriu al foment de l'ensenyament de la llengua *pròpia* de la Comunitat Autònoma. Val a dir que un estudi de l'*iter* parlamentari que va seguir la tramitació d'aquest títol competencial permet concloure que el reconeixement d'aquesta competència autonòmica va ser objecte d'un ampli consens polític. Tots els Estatuts d'Autonomia de les Comunitats Autònomes plurilingües, sense excepció, assumeixen la competència en matèria de foment de l'ensenyament de la llengua pròpia de la Comunitat, a l'empara del que preveu l'article 148.1.17 de la CE, competència que es configura com a exclusiva de la Comunitat Autònoma respectiva. En el cas de Catalunya, l'assumpció d'aquesta competència ve regulada a l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia. El segon paràgraf d'aquest precepte estatutari contempla l'obligació de la Generalitat de Catalunya d'assegurar el coneixement de les dues llengües oficials (català i castellà).

¹⁷ La Disposició Final disposa que la CE es publicarà "*en las demás lenguas de España*". Aquesta referència a la publicació plurilingüe del text constitucional ratifica la voluntat del constituent de reconèixer i tutelar el plurilingüisme d'Espanya. Aquesta previsió lingüística es configurava, en principi, com un instrument útil per determinar quin era el concret catàleg de "*demás lenguas de España*" a les que es referia el constituent quan tutelava la realitat plurilingüe estatal i que no consten enunciades a cap disposició del text de la norma suprema. En compliment d'aquest manament constitucional prescrit a la Disposició Final, el 29 de desembre de 1978 el BOE publicava la CE en versió castellana, en basc, gallec, català, valencià i mallorquí.

La publicació de la CE en aquestes sis versions permet evidenciar les següents consideracions: en primer lloc, s'ha de tenir en compte que la triple redacció oficial del text constitucional en versions diferenciades per Catalunya, Illes Balears i Comunitat Valenciana respon a motivacions estrictament polítiques; en segon lloc, també s'ha de tenir present que la CE no va publicar-se en *totes* les llengües parlades en territori estatal, sinó que només va publicar-se en aquelles llengües que acabarien gaudint d'estatut jurídic d'oficialitat. En efecte, dins la categoria "*demás lenguas de España*", a efectes de publicació del text constitucional, no varen incloure's llengües parlades en el territori estatal tals com l'aranès, l'asturià o l'aragonès.

¹⁸ El TC ha distingit una doble significació del terme '*Estat*' al text constitucional, en funció del concret precepte que la consigni. Una primera noció assumeix un sentit ampli i defineix '*Estat*' com la totalitat de l'organització jurídic-política de la nació espanyola, incloent les organitzacions pròpies de les nacionalitats i regions que l'integren i la dels altres ens territorials dotats d'un grau d'autonomia. Altrament, en determinats preceptes, la CE utilitza el terme '*Estat*' en un sentit més restrictiu, referint-se exclusivament al conjunt de les institucions generals o centrals i els seus òrgans perifèrics, contraposant aquestes institucions a les pròpies de les Comunitats Autònomes o altres ens territorials autònoms, que no s'inclourien, segons aquesta noció estricta, dins la categoria conceptual '*Estat*'.

precepte fa referència al conjunt de poders públics estatals, inclosos els autonòmics i locals. D'aquesta manera, el castellà esdevé la llengua oficial de l'Estat considerat en el seu conjunt.

Val a dir que la CE no defineix què s'ha d'entendre per "*llengua oficial*", mancança que, per altra part, sol donar-se a la majoria de les regulacions constitucionals del fet lingüístic. L'article 3 de la norma suprema es limita a enunciar aquesta noció però no la defineix, ni identifica quins son els concrets drets i llibertats lingüístiques inherents a aquest estatut. És per aquest motiu que cal recórrer a la definició que ha facilitat el legislador i la jurisprudència. El TC precisaria que una llengua és oficial quan sigui reconeguda pels Poders Públics com a mitjà normal de comunicació entre ells i en la seva relació amb els subjectes passius, amb plena validesa i efectes jurídics, i amb independència de la seva realitat o pes com a fenomen social. A les anteriors precisions, s'hi ha d'afegir que la noció d'oficialitat és parcialment modulable. Per tant, el seu contingut i abast vindrà determinat pel que disposin les diferents normes de desenvolupament que l'ordenen.

La noció d' 'Estat' prevista a l'article 3.1 de la CE adopta un sentit ampli. El TC ha proclamat expressament que l'Estat al que es refereix l'article 3.1 és l'ens compost en el seu conjunt o complexitat, el conjunt de poders públics estatals, inclosos els autonòmics i locals. Així ho va recordar a les seves SSTC núm. 87 i 88/1983 de 27 d'octubre. També a la STC 82/1986 de 26 de juny, F.J. 2 on el TC proclama expressament "*que, según el número 1 del artículo 3 de la Constitución, el castellano es la lengua española oficial del Estado, y entendiéndose obviamente aquí por 'Estado' el conjunto de los poderes públicos españoles, con inclusión de los autónomos y locales, resulta que el castellano es la lengua oficial de todos los poderes públicos y en todo el territorio español*".

Aquesta definició no coincideix amb la posició adoptada pel mateix TC a la seva discutida STC 32/1981 de 28 de juliol. En aquesta resolució, el TC va consignar el que doctrinalment s'ha definit com un *desafortunat obiter dictum*, proclamant que la noció d'Estat prevista a l'article 3.1 de la CE es refereix exclusivament al conjunt d'institucions generals o centrals i els seus òrgans perifèrics, en contraposició amb les institucions pròpies de les Comunitats Autònomes i d'altres ens territorials autònoms que, segons aquesta resolució, no s'inclourien dins la noció 'Estat' prevista a l'article 3.1 de la CE. Aquest pronunciament constitucional, criticable, ha estat corregit per la jurisprudència constitucional posterior, jurisprudència aquesta darrera que, en la matèria que ens ocupa, ha tingut caràcter de *ratio decidendi*. El F.J. 5 de la STC 32/1981, de 28 de juliol deia "*El término Estado es objeto en el texto constitucional de una utilización claramente anfibológica. En ocasiones (así artículo 1, 56, 137 y en la propia rúbrica de su título VIII, por mencionar sólo algunos ejemplos) el término Estado designa la totalidad de la organización jurídico-política de la nación española, incluyendo las organizaciones propias de las nacionalidades y regiones que la integran y la de otros entes territoriales dotados de un grado inferior de autonomía; en otras, por el contrario (así en los artículos 3.1, 149 y 150) por Estado se entiende sólo el conjunto de las instituciones generales o centrales y sus órganos periféricos, contraponiendo estas instituciones a las propias de las Comunidades Autónomas y otros entes territoriales autónomos*".

L'article 3.1 de la CE, *in fine*, conclou dient que tots els espanyols tenen el deure de conèixer el castellà i el dret d'usar-lo.

Aquest deure de conèixer el castellà s'ha consolidat com un *punctum dolens* de l'ordenació constitucional del fet lingüístic. Ha centrat molts problemes interpretatius i debats doctrinals¹⁹. El propi TC ha evolucionat en la seva definició d'aquest deure constitucional. L'existència d'interpretacions jurisprudencials

¹⁹ El nucli dels debats doctrinals se centra en determinar si el dret d'ús i el deure de coneixement d'una llengua determinada deriva del seu estatut de llengua oficial o, si pel contrari, es tracta d'un *plus* que, com a tal, cal que es reguli expressament.

Pel que fa al dret d'ús de la llengua castellana de l'article 3.1 de la CE, no planteja, en principi, problemes interpretatius. No deixa de ser un contingut jurídic bàsic inherent a la declaració d'oficialitat lingüística d'aquesta llengua, per altra part predicable respecte de qualsevol llengua que gaudeixi d'estatut d'oficialitat en el seu àmbit territorial respectiu. L'oficialitat d'una determinada llengua restaria buidada de contingut si no comportés un dret dels ciutadans a utilitzar-la com a mitjà de comunicació vàlid i jurídicament eficaç en la seva relació amb els poders públics i amb els subjectes privats. D'aquesta manera, pot concloure's que l'apreciació constitucional de l'article 3.1, on a continuació de declarar l'oficialitat de la llengua castellana en proclama el seu dret a l'ús, resulta certament supèrflua, innecessària, tenint en compte que la declaració d'oficialitat lingüística porta inherent aquesta facultat d'utilitzar l'idioma declarat jurídicament oficial.

Els problemes interpretatius emergeixen en la delimitació del contingut i abast del deure de coneixement de la llengua castellana de l'article 3.1 de la CE. Existeix un debat doctrinal obert entre, per una part, els partidaris de considerar que el deure de coneixement de la llengua castellana (deure que no es predica de la resta de llengües oficials) constitueix una conseqüència ineludible del seu caràcter de llengua oficial; i, per altra part, els partidaris de considerar que l'obligatorietat de conèixer una llengua no és una conseqüència de la seva oficialitat lingüística.

Segons aquest segon sector doctrinal, l'oficialitat lingüística només comporta la impossibilitat de poder al·legar la incomprensió de la llengua oficial pel que fa a les comunicacions, notificacions o publicacions d'actes i normes dictats en aquella llengua. D'aquesta manera, defensen que el deure de coneixement es constitueix com un *plus* a la declaració d'oficialitat que, com a tal, cal que es reguli expressament. Entre els partidaris d'aquesta posició, destaquen Antoni MILIÁN MASSANA; "La regulación constitucional del multilingüismo", *Revista Española de Derecho Constitucional* núm. 10, gener-abril 1984, p.133. Segons aquesta tesi, els efectes de la declaració d'oficialitat són els mateixos tan per la llengua castellana (art. 3.1) com per la resta de llengües espanyoles oficials diferents de la castellana de conformitat amb els respectius Estatuts d'Autonomia (art. 3.2), en la mesura que la CE no preveu cap tipus de reserva ni distingeix nocions diferents per a caracteritzar l'oficialitat d'una o altra llengua. Defensen que no pot afirmar-se l'existència d'un *estatut constitucional diferent* derivat de la declaració d'oficialitat, és a dir, el deure previst a l'article 3.1 de la CE (deure dels espanyols de conèixer la llengua castellana i dret a usar-la) no atorga un contingut diferent a l'oficialitat de la llengua castellana (no comporta una concepció superior de l'oficialitat del castellà), sinó que s'ha d'entendre com una precisió del text constitucional a favor de l'obligatorietat del seu ensenyament, obligació d'assegurar l'aprenentatge i coneixement d'aquesta llengua. *Vid.* Jesús PRIETO DE PEDRO; *Lenguas, lenguaje y derecho*, Ed. Civitas, Madrid, 1991, p. 38 i ss.

tendencialment divergents ha motivat que es parli d'una veritable desfiguració jurídica del concepte d'oficialitat²⁰.

En una primera jurisprudència (STC 82/1986 de 26 de juny), el màxim intèrpret constitucional va precisar que aquest deure és un element que caracteritza i diferencia a la llengua castellana de la resta de llengües oficials. Segons el TC, és un deure constitucional inherent a la consideració del castellà com a llengua oficial de l'Estat, que implica la presumpció del seu coneixement per part de tots els espanyols. Ara bé, en aquest primer pronunciament, l'Alt Tribunal va definir-lo sense voluntat d'atorgar a aquesta llengua un caràcter preeminent sobre les altres llengües també declarades oficials. En aquesta sentència, el TC va eludir enunciar el catàleg de conseqüències jurídiques derivades d'aquest deure. Va adoptar una fórmula retòrica tendent a minimitzar-ne els seus efectes²¹.

D'aquesta manera, el TC va conciliar el reconeixement d'una connotació diferencial a favor de la llengua castellana²² (el deure de coneixement només es

²⁰ Vid. Antoni MIRAMBELL ABANCÓ, Antoni; "La desfiguració jurídica del concepte d'oficialitat lingüística: Sentència del TC 74/1987 de 25 de maig", a DDAA *Dret Lingüístic. Actes del Simposi sobre Dret Lingüístic*, Escola d'Administració Pública de Catalunya, Barcelona 1989, p. 51. Sobre l'evolució jurisprudencial vid. Josep M. PUIG SALELLAS; "La doble oficialitat lingüística del Tribunal Constitucional", *Revista de Llengua i Dret* núm. 8, desembre de 1986, p. 105. També, del mateix autor "Conceptos básicos de la doble oficialidad", *Revista de Llengua i Dret* núm. 14, juliol de 1990, p. 27.

²¹ En aquesta STC 82/1986 de 26 de juny, el TC va adoptar una interpretació atenuada del contingut del deure de coneixement del castellà, evitant atorgar un caràcter preeminent a aquesta llengua en perjudici de les restants llengües cooficials. En aquest sentit, va definir aquest deure constitucional com un fet diferencial de la llengua castellana que va relacionar amb el dret dels particulars d'usar qualsevol de les llengües oficials en els territoris amb règim de cooficialitat lingüística. Al F.J. 3r *in fine* de la resolució va subratllar que "*En los territorios dotados de un estatuto de cooficialidad lingüística, el uso por los particulares de cualquier lengua oficial tiene efectivamente plena validez jurídica en las relaciones que mantengan con cualquier poder público radicado en dicho territorio, siendo el derecho de las personas al uso de una lengua oficial un derecho fundado en la Constitución y el respectivo Estatuto de Autonomía ...*". Per una ampliació, vid. Jesús PRIETO DE PEDRO; "Libertades lingüístiques, doble oficialitat e igualtat en la jurisprudència", *Revista de Llengua i Dret* núm. 14, juny de 1990, p. 12.

²² Segons el màxim intèrpret constitucional, sols respecte de la llengua castellana es prescriu constitucionalment un deure individualitzat de coneixement i, en conseqüència, la presumpció que tots els espanyols la coneixen. Ara bé, el propi TC modula aquesta afirmació proclamant que "*en los territorios dotados de un estatuto de cooficialidad lingüística, el uso por los particulares de cualquier lengua oficial tiene efectivamente plena validez jurídica en las relaciones que mantenga con cualquier poder público radicado en dicho territorio, siendo el derecho de las personas al uso de la lengua oficial un derecho fundado en la Constitución y el respectivo Estatuto de Autonomía*".

predica respecte d'aquesta llengua) amb l'omissió del reconeixement explícit d'efectes discriminatoris derivats d'aquesta diferenciació, que puguin atemptar contra el dret d'opció lingüística dels ciutadans en els territoris dotats de règims de doble oficialitat lingüística.

Aquesta primera interpretació jurisprudencial, atenuada, no coincideix amb la de la STC 84/1986. En aquesta resolució, el TC va pronunciar-se favorable a la preeminència de la llengua castellana sobre la resta de llengües espanyoles, tot fonamentant aquesta preeminència en el deure de conèixer el castellà²³.

En qualsevol cas, la interpretació del contingut d'aquest deure lingüístic de l'article 3.1 de la CE exigeix ser valorat tenint present que la CE preveu règims de doble oficialitat lingüística. La norma suprema garanteix l'estatut d'oficialitat a d'altres llengües espanyoles diferents de la castellana. Per tant, doctrinalment s'ha subratllat que la interpretació d'aquest deure no pot coartar la plena projecció de la declaració d'oficialitat d'aquests idiomes²⁴.

Vid. la STC 84/1986 de 26 de juny, que va declarar inconstitucional l'article 3 de la Llei de Normalització lingüística del gallec, precepte que va proclamar un deure de coneixement del gallec simètric a l'establert per l'article 3 de la CE respecte del castellà, al·legant "Ahora bien, tal deber no viene impuesto por la Constitución y no es inherente a la cooficialidad de la lengua gallega. El artículo 3.1 de la Constitución establece un deber general de conocimiento del castellano como lengua oficial del Estado (...) No ocurre, sin embargo, lo mismo con las otras lenguas españolas cooficiales en los ámbitos de las respectivas Comunidades Autónomas, pues el citado artículo no establece para ellas ese deber, sin que ello pueda considerarse discriminatorio, al no darse respecto de las lenguas cooficiales en los supuestos antes señalados que dan su fundamento a la obligatoriedad del conocimiento del castellano".

²³ *Vid.* F.J 2 de la STC 84/1986 de 26 de juny, on es diu " El artículo 3.1 de la Constitución establece un deber general de conocimiento del castellano como lengua oficial del Estado; deber que resulta concordante con otras disposiciones constitucionales que reconocen la existencia de un idioma común a todos los españoles, y cuyo conocimiento puede presumirse en cualquier caso, independientemente de factores de residencia o vecindad. No ocurre, sin embargo, lo mismo con las otras lenguas españolas cooficiales en los ámbitos de las respectivas Comunidades Autónomas, pues el citado artículo no establece para ellas ese deber, sin que ello pueda considerarse discriminatorio, al no darse respecto de las lenguas cooficiales los supuestos antes señalados que dan su fundamento a la obligatoriedad del conocimiento del castellano".

²⁴ No així, un cert sector doctrinal ha defensat la tesis de legitimar l'opció, finalment no adoptada, d'exigir l'ús de la llengua castellana a tots els ciutadans en les seves relacions amb els òrgans de l'Administració General de l'Estat o del Poder Judicial a tot el territori estatal, emparant-se en el seu estatut de llengua oficial i, particularment, en el seu deure constitucional de coneixement. A tall d'exemple, *vid.* Francisco RUBIO LLORENTE; "Deberes constitucionales", *Revista Española de Derecho Constitucional* núm. 62, maig-agost 2001, p. 50

D'aquesta manera, aquest deure de coneixement lingüístic, que per cert és singular en l'escenari del dret constitucional comparat, es projecta en un doble nivell: per una part, es projecta en una ineludible obligació dels poders públics d'assegurar l'aprenentatge d'aquesta llengua oficial a nivell estatal, d'obligat coneixement per imperatiu constitucional (obligació d'assegurar l'aprenentatge lingüístic que ha de permetre el compliment d'aquest deure)²⁵; en segon lloc, es concreta en una presumpció de coneixement d'aquesta llengua, presumpció que s'ha qualificat com a *iuris tantum*, això és, que resulta desvirtuable per prova en contra acreditativa del desconeixement de la llengua en qüestió²⁶. D'aquesta manera, el deure de coneixement del castellà establert a l'article 3.1 de la CE no s'imposa com un autèntic deure constitucional en sentit estricte, sino que l'únic que implica és que el seu coneixement per part dels ciutadans "es pot presumir en qualsevol cas, independentment de factors de residència o veïnatge"²⁷, el que comporta la impossibilitat dels ciutadans d'al·legar vàlidament el seu desconeixement davant l'ús d'aquest per part dels poders públics o de qualsevol particular. Atès que constitueix una presumpció *iuris tantum*, queda desvirtuada quan la ignorància o coneixement insuficient del castellà s'al·lega de manera versemblant, en els termes ratificats per jurisprudència constitucional.

²⁵ El TC ha proclamat expressament que la declaració d'oficialitat d'una determinada llengua comporta l'obligació de facilitar, per part dels poders públics competents, el coneixement d'aquesta llengua. D'aquesta manera, l'oficialitat implica l'obligació d'assegurar l'aprenentatge de la llengua per part dels poders públics i la correlativa facultat o dret dels ciutadans d'accedir al seu ensenyament, condició bàsica per poder optar al seu coneixement i ús com a llengua oficial. *Vid.*, per totes, la STC 87/1983 de 27 d'octubre, F.J. 4, i la STC 88/1983 de 27 d'octubre, F.J. 4.

²⁶ *Vid.* STC 74/1987 de 25 de maig, F.J. 3: "no cabe objetar que el castellano es la lengua española oficial del Estado y que todos los españoles tienen el deber de conocerla (artículo 3.1 de la Constitución), ya que lo que aquí se valora es un hecho (la ignorancia o conocimiento insuficiente del castellano) en cuanto afecta al ejercicio de un derecho fundamental, cual es el de defensa (...) Ciertamente, el deber de los españoles de conocer el castellano, antes aludido, hace suponer que ese conocimiento existe en la realidad, pero tal presunción puede quedar desvirtuada cuando el detenido o preso alega verosímilmente su ignorancia o conocimiento insuficiente o esta circunstancia se pone de manifiesto en el transcurso de las actuaciones policiales". Sobre aquesta STC 74/1987 de 25 de maig, *vid.* DDAA Dret Lingüístic. Actes de Imposi sobre Dret Lingüístic, Escola d'Administració Pública de Catalunya, Barcelona, 1989, p. 55

²⁷ *Vid.* STC 84/1986 de 26 de juny, F.J. 2.

2.1.1.2 Els règims de doble oficialitat lingüística

L'article 3.2 de la CE garanteix que les altres llengües espanyoles diferents de la castellana “*seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes Autònomes d’acord amb els seus Estatuts*”. Amb aquesta previsió, el text constitucional configura a les normes estatutàries com aquelles disposicions competents per definir o concretar el model lingüístic esbossat a la norma suprema.

A l’empara del que disposa l’article 3.2 de la CE, en aquelles Comunitats Autònomes on es parla una llengua diferent de la castellana, hi haurà més d’una llengua oficial: la castellana en tant que idioma oficial de l’Estat i la llengua pròpia de la Comunitat Autònoma. D’aquesta manera, la pròpia CE garanteix règims de doble oficialitat lingüística o cooficialitat²⁸.

L’objectiu de l’expressió “*d’acord amb els seus Estatuts*” prevista a aquest precepte rau en remetre a les disposicions estatutàries la modulació de l’àmbit i

²⁸ L’oficialitat d’aquests idiomes té fonament constitucional. En el decurs de la tramitació parlamentària de l’article 3.2 de la CE va discutir-se si era o no era convenient garantir la declaració d’oficialitat d’aquestes llengües a la pròpia CE. Els Grups Parlamentaris d’Aliança Popular i Unió del Centre Democràtic varen presentar esmenes al text de l’avantprojecte constitucional tendents a consignar que l’oficialitat de la resta de llengües espanyoles diferents de la castellana no tingués fonament constitucional sinó estatutari. Des d’aquestes formacions polítiques es defensava que no fos la pròpia CE la que proclamés la seva oficialitat, deixant aquesta declaració a determinació estatutària. Finalment, aquestes posicions no varen prosperar. L’anàlisi de l’*iter* que va seguir la tramitació d’aquest article, així la seva pròpia dicció, permet concloure que el constituent va optar per consignar de forma expressa l’oficialitat lingüística d’aquestes llengües en el propi text constitucional, el que els concedeix unes garanties sense precedents a la història constitucional espanyola. D’aquesta manera, aquestes llengües gaudeixen, per imperatiu constitucional, d’estatut d’oficialitat lingüística. Aquesta declaració no resta condicionada al reconeixement estatutari, constituint un manament preceptiu de la norma suprema. Per una ampliació sobre l’atribució de caràcter oficial a les llengües espanyoles diferents de la castellana per la pròpia CE, *vid.* Antoni MILIAN MASSANA; “La regulació del multilingüisme”, *Revista Espanyola de Derecho Constitucional* núm. 10, 1984, p. 134 i ss. Del mateix autor, “Les llengües espanyoles diferents de la llengua castellana als Estatuts d’Autonomia”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 1, vol. I, juny 1983, p. 79 i ss. En el mateix sentit es pronuncien, per tots, Jaume VERNET LLOBET, Jaume; *Normalització lingüística i accés a la funció pública*, Fundació Jaume Callís, Barcelona, 1992, p. 24-25. També, *vid.* Fernando GARRIDO FALLA (dir.); *Comentarios a la Constitución*, Ed. Civitas, Madrid, 1985, p. 60-61

efectivitat de la declaració d'oficialitat, prèviament garantida pel text constitucional²⁹. En compliment d'aquesta remissió a allò que disposin les normes estatutàries de les respectives Comunitats Autònomes, consagren la cooficialitat de les *'altres llengües espanyoles'* els següents preceptes: l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya³⁰, l'article 7 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana³¹, l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears³², l'article 5 de l'Estatut d'Autonomia de Galícia³³, l'article 6 de l'Estatut d'Autonomia del País Basc³⁴ i l'article 9 de la Llei Orgànica de Reintegració i Millorament del Règim Foral de Navarra³⁵, per a les seves zones bascoparlants.

²⁹ Vid., per tots, Jaume VERNET LLOBET, Jaume; *Normalització lingüística i accés a la funció pública*, Fundació Callís, Barcelona, 1992, p. 25. També, Antoni MILIAN MASSANA; "Les llengües espanyoles diferents de la llengua castellana als Estatuts d'Autonomia", *Revista de Llengua i Dret* núm. 1, volum 1, juny de 1983, p. 79

³⁰ Article 3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (L.O. 4/1979 de 18 de desembre):

"1. La llengua pròpia de Catalunya és el català.

2. L'idioma català és l'oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol.

3. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.

4. La parla aranese serà objecte d'ensenyament i d'especial respecte i protecció".

³¹ Article 7 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (L.O. 5/1982 d'1 de juliol):

"1. Els dos idiomes oficials de la Comunitat Autònoma són el valencià i el castellà. Tots tenen dret a conèixe'ls i a usar-los.

2. La Generalitat Valenciana garantirà l'ús normal i oficial d'ambdues llengües i adoptarà les mesures necessàries per a assegurar-ne el seu coneixement.

3. Ningú pot ser discriminat per raó de llengua.

4. S'atorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià.

5. La llei establirà els criteris d'aplicació de la llengua pròpia a l'Administració i a l'ensenyament.

6. Mitjançant llei es delimitaran els territoris en els que predomini l'ús d'una o altra llengua, així com els que puguin exceptuar-se de l'ensenyament i l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat".

³² Article 3 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears (L.O. 2/1983 de 25 de febrer):

"La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, tindrà, juntament amb la castellana, el caràcter d'idioma oficial. Tots tenen el dret a conèixer-la i d'usar-la i ningú no podrà ésser discriminat per causa de l'idioma".

³³ Article 5 de l'Estatut d'Autonomia de Galícia (L.O. 1/1981 de 6 d'abril):

"1. La llengua pròpia de Galícia és el gallec.

2. Els idiomes gallec i castellà són oficials a Galícia i tots tenen el dret a conèixer-los i a usar-los.

3. Els poders públics de Galícia garantiran l'ús normal i oficial dels dos idiomes i potenciaran la utilització del gallec en tots els ordres de la vida pública, cultural i informativa, i disposaran els mitjans necessaris per a facilitar-ne el seu coneixement.

4. Ningú podrà ser discriminat per raó de llengua".

³⁴ Article 6 de l'Estatut d'Autonomia del País Basc:

En conseqüència, els respectius Estatuts d'Autonomia han fixat l'abast oficial del català³⁶, el basc³⁷ i el gallec, juntament amb la llengua castellana, aquesta darrera per ser la llengua oficial de l'Estat. D'aquesta manera, la CE declara l'oficialitat lingüística d'aquestes llengües i els Estatuts d'Autonomia, en els termes enunciats, fixen els termes concrets del seu abast oficial al territori respectiu o, dit altrament, donen efectivitat, modulen l'àmbit de l'oficialitat prèviament consagrada pel text constitucional.

La CE va optar per un model lingüístic obert, amb vocació d'incompletesa. Prova n'és que l'article 3.2 de la CE parla de les "*altres llengües espanyoles*" sense ni tan sols identificar-les. Al llarg del text constitucional no s'esmenta quins són aquests idiomes que gaudiran d'estatut d'oficialitat. Ho deixa a determinació dels Estatuts d'Autonomia, en tant que norma institucional bàsica de les Comunitats Autònomes. Per consegüent, els Estatuts es configuren com aquelles normes que han de

"1. L'euskera, llengua pròpia del Poble Basc, tindrà, com el castellà, caràcter de llengua oficial a Euskadi, i tots els seus habitants tenen el dret de conèixer i el dret d' usar ambdues llengües

2. Les institucions comunes de la Comunitat Autònoma, tenint en compte la diversitat sociolingüística del País Basc, garantiran l'ús d'ambdues llengües, regulant el seu caràcter oficial, i arbitraran i regularan les mesures i mitjans necessaris per a assegurar-ne el seu coneixement.

3. Ningú pot ser discriminat per raó de llengua.

4. La Reial Acadèmia de la Llengua Basca-Euskaltzaindia es institució consultiva oficial en el que fa referència a l'euskera.

5. Per ser l'euskera patrimoni d'altres territoris bascos i comunitats, a més dels vincles i correspondència que mantinguin les institucions acadèmiques i culturals, la Comunitat Autònoma del País Basc podrà sol·licitar del Govern espanyol que celebri i presenti, en el seu cas, a les Corts Generals, per a la seva autorització, els tractats o convenis que permetin l'establiment de relacions culturals amb els Estats on s'integren o resideixin aquells territoris i comunitats, a fi de salvaguardar i fomentar l'euskera".

³⁵ Article 9 de la L.O. 13/1982 de 10 d'agost de Reintegració i Millorament del Règim Foral de Navarra: "1. El castellà es la llengua oficial de Navarra.

2. El 'vascuence' tindrà també caràcter de llengua oficial a les zones bascoparlants de Navarra.

Una llei foral determinarà aquestes zones, regularà l'ús oficial del basc i, en el marc de la legislació general de l'Estat, ordenarà l'ensenyament d'aquesta llengua".

³⁶ Declarat llengua oficial a Catalunya, Illes Balears i Comunitat Valenciana. Cal recordar que l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana utilitza la denominació '*valencià*'. Aquesta denominació ha estat objecte d'importants debats entre els partidaris de considerar-la una varietat dialectal del català al País Valencià i els partidaris de classificar-la com una llengua i negar el caràcter del valencià com a varietat dialectal.

³⁷ Declarat oficial al País Basc i a Navarra. La L.O. 13/1982 de 10 d'agost de Reintegració i Millorament del Règim Foral de Navarra emprà la denominació "*vascuence*" per referir-se a la llengua basca.

modular i adequar a la realitat sociolingüística del territori autonòmic el principi constitucional de la doble oficialitat.

S'han articulats diferents models de cooficialitat o doble oficialitat lingüística³⁸ a nivell autonòmic. Els diferents Estatuts d'Autonomia han regulat diferents sistemes de doble oficialitat lingüística amb l'objectiu d'adaptar el marc normatiu a la realitat sociolingüística de cada Comunitat Autònoma en qüestió³⁹. Pel que fa referència a Catalunya, aquesta matèria ve regulada a l'article 3 de l'Estatut, que ha estat desplegat primer per la llei catalana 7/1983 de 18 d'abril de normalització lingüística⁴⁰, substituïda més tard per la llei 1/1998 de 7 de gener, de política lingüística⁴¹. Aquestes disposicions legals regulen el contingut i abast del règim de la doble oficialitat lingüística a Catalunya.

Val a dir que, jurisprudencialment, el contingut de la '*doble oficialitat lingüística*' s'ha concretat en el reconeixement d'un doble dret subjectiu: en primer lloc, un dret subjectiu *d'estatus positiu*, consistent en el dret del ciutadà a utilitzar qualsevol de les dues llengües oficials davant qualsevol Administració a la Comunitat

³⁸ Val a dir que la denominació "cooficialitat lingüística" suscita reserves doctrinals. Per un sector de la doctrina, és més encertat parlar de "doble oficialitat". Vid. Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic*, cit. nota supra p. 96. En paraules de l'obra, " *la declaració d'oficialitat del castellà, a l'article 3 CE i la de l'oficialitat de les altres llengües, sancionada per l'article 3.2 CE, tenen un contingut equivalent. Per subratllar aquest paral·lelisme resulta, per tant, més encertat parlar de 'doble oficialitat' que no pas de 'cooficialitat' (expressió que denota que unes llengües serien 'cooficials' o adjacents respecte d'una altra que ho seria primerament)*".

³⁹ La doctrina ha distingit tres sistemes de cooficialitat lingüística autonòmica: el *sistema de cooficialitat generalitzada* (propi dels Estatuts d'Autonomia de Catalunya, Illes Balears, País Basc i Galícia, caracteritzat per atribuir a la llengua pròpia corresponent el caràcter de llengua cooficial a tot el territori autonòmic), el *sistema de limitació territorial de la cooficialitat* (adoptat per Navarra, que limita o circumscriu l'estatut jurídic d'oficialitat plena de la llengua basca als territoris bascoparlants, separant entre zones on es reconeix a aquesta llengua el caràcter de llengua cooficial i zones on, per l'escassa o nul·la presència del basc, no es reconeix a aquesta llengua l'estatut d'oficialitat); i, finalment, el *sistema de cooficialitat generalitzada amb atenuació territorial dels seus efectes*, adoptat per l'Estatut d'Autonomia de València (caracteritzat per preveure vies d'atenuació i, àdhuc, exclusió dels efectes derivats de la cooficialitat en determinats territoris). Vid. Alberto LOPEZ BASAGUREN; "El pluralisme lingüístic dins l'Estat autonòmic", *Autonomies, Revista catalana de Dret Públic*, núm. 9, juliol de 1988

⁴⁰ En endavant LNL. Vid. D.O.G.C. núm. 322 de 22 d'abril de 1983

⁴¹ En endavant LPL. Vid. D.O.G.C. núm. 2553 de 9 de gener de 1998, p. 291

Autònoma respectiva amb plena eficàcia i validesa jurídica⁴²; en segon lloc, un dret subjectiu *d'estatus negatiu* (o també denominat llibertat pública d'abstenció) consistent en el dret a que el ciutadà pugui elegir l'ús d'una o altra llengua oficial (dret d'opció lingüística). De fet, aquest darrer dret bàsicament es concreta en dos nuclis bàsics: per una part, en la facultat dels ciutadans de no veure rebutjades les comunicacions que dirigeixin a qualsevol ens públic en la llengua oficial per la que hagin optat; per altra part, en la facultat a ser contestats i atesos amb independència de la llengua oficial emprada⁴³. D'aquesta manera, l'oficialitat implica un deure de coneixement lingüístic per part de l'Administració Pública, que ha d'atendre al ciutadà respectant el seu dret d'opció lingüística. Dit altrament, el propi TC ha proclamat que el dret dels ciutadans d'emprar qualsevol de les dues llengües oficials ha de ser respectat per la totalitat dels Poders Públics radicats en el territori autonòmic amb règim de doble oficialitat (estatal, autonòmics i locals) que, d'aquesta manera, resten sotmesos a l'obligació "*de adaptarse a la situación de bilingüismo constitucionalmente prevista y estatutariamente establecida*"⁴⁴.

⁴² Per totes, *vid.* STC 82/1986 de 26 de juny, F.J. 5, on es proclama: "*La instauración por el art. 3.2 de la Constitución de la cooficialidad de las respectivas lenguas españolas en determinadas Comunidades Autónomas tiene consecuencias para todos los poderes públicos en dichas Comunidades, y en primer término, el derecho de los ciudadanos a usar cualquiera de las dos lenguas ante cualquier Administración en la Comunidad respectiva con plena eficacia jurídica. Puede ésta, pues enunciar este derecho y, junto a él, el consiguiente deber de todos los poderes públicos (estatales, autonómicos y locales) radicados en la Comunidad de adaptarse a la situación de bilingüismo constitucionalmente prevista y estatutariamente establecida*".

⁴³ *Vid.* STC 82/1986 de 26 de juny, F.J. 8.

⁴⁴ *Vid.* STC 82/1986 de 26 de juny, F.J. 2, 3 i 5. El F.J. 2 diu que "*la consecuente cooficialidad lo es con respecto a todos los poderes públicos radicados en el territorio autonómico (...) siendo, por tanto, el criterio delimitador de la oficialidad del castellano y de la cooficialidad de otras lenguas españolas el territorio, independientemente del carácter estatal (en sentido estricto), autonómico o local de los distintos poderes públicos...*". Així mateix, el F.J. 3 afegeix "*en los territorios dotados de un estatuto de cooficialidad lingüística, el uso por los particulares de cualquier lengua oficial tiene efectivamente plena validez jurídica en las relaciones que mantengan con cualquier poder público radicado en dicho territorio*".

2.1.1.3 La protecció constitucional de les modalitats lingüístiques

L'article 3.3 de la CE disposa que *“la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que ha de ser objecte d'especial respecte i protecció”*.

Es tracta d'una previsió novedosa de la CE de 1978. Aquesta protecció constitucional de les modalitats lingüístiques d'Espanya no havia estat contemplada a cap altre text constitucional espanyol. L'avantprojecte de CE ja va contemplar aquest epígraf. Fou una qüestió que no va suscitar controvèrsies polítiques al llarg de l'*iter* constituent. Ben al contrari, va donar-se un ampli acord favorable a que el text constitucional protegís les modalitats lingüístiques d'Espanya⁴⁵.

El problema interpretatiu que planteja aquest article 3.3 de la norma suprema rau en determinar què s'ha d'entendre per “modalitat lingüística”. La definició d'aquesta noció ha centrat debats doctrinals, en part incentivats pel fet que no existeix una definició lèxica clara del concepte. Malgrat ser una noció emprada a la disciplina de la sociolingüística, constitueix una expressió de difícil catalogació. No gaudeix del que doctrinalment s'ha titllat com un perfil conceptual precís⁴⁶.

Es distingeixen dues interpretacions doctrinals dispars del concepte “*modalitat lingüística*”. Un primer sector de la doctrina defensa una interpretació genèrica del

⁴⁵ La dicció d'aquest paràgraf va mantenir-se inalterada en el decurs de tota la tramitació parlamentària del precepte. Així, la redacció definitivament aprovada de l'article 3.3 de la CE coincideix, literalment, amb la redacció que ja figurava a l'Avantprojecte constitucional. Aquest article 3.3 de l'avantprojecte deia: “3. *La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció*”. Vid. B.O.C. núm. 44 de 5 de gener de 1978.

⁴⁶ Vid. Jesús PRIETO DE PEDRO, estudi de l'article 3 a Oscar ALZAGA VILLAAMIL (dir.) *Comentarios a la Constitución Española de 1978*, Tomo I, Cortes Generales, Editoriales de Derecho Reunidas, Madrid, 1996, p. 251

concepte, tot indicant que tutela totes les llengües espanyoles, sense distinció. Segons aquesta línia interpretativa, el mandat de respecte i protecció de l'article 3.3 de la norma suprema s'estén a totes les varietats dialectals parlades a l'Estat i a totes les llengües espanyoles, siguin o no llengües oficials⁴⁷. Altrament, un segon sector doctrinal defensa una interpretació jeràrquica de l'estructura de l'article 3 de la CE. Postulen que el tercer paràgraf del precepte, quan es refereix a la modalitat lingüística, fa referència a aquelles llengües espanyoles diferents de la castellana i que no tenen reconegut l'estatut d'oficialitat a les Comunitat Autònomes amb règims de doble oficialitat lingüística⁴⁸.

Al marge d'aquestes controvèrsies doctrinals, existeix consens a l'hora de determinar l'àmbit d'aplicació mínim d'aquesta previsió constitucional. En efecte,

⁴⁷ Genèricament, aquest sector doctrinal defensa la conveniència d'adoptar una harmonia hermenèutica del conjunt del precepte constitucional. Assenyalen que l'epígraf 3.3 de la CE contempla la declaració de tutela més àmplia i d'efectes més generals de tot el precepte, de tal manera que els apartats primer i segon de l'article 3 són derivacions concretes d'aquesta declaració genèrica del tercer apartat. Aquest sector doctrinal estima que aquesta interpretació jurídica globalitzadora de la categoria 'modalitat lingüística' és la més coherent amb la regulació constitucional del multilingüisme adoptat per la norma suprema. Per tots, *vid.* Oscar ALZAGA VILLAAMIL (Dir.); *Comentarios a la Constitución Española de 1978, cit. supra*, volum I, p. 243-284. En el mateix sentit, es pronuncia Antoni MILIAN MASSANA; "La regulació constitucional del multilingüisme", *Revista Española de Derecho Constitucional* núm. 10, gener-abril de 1984, p. 144 ("La primera cuestión que plantea el párrafo transcrito es la de determinar qué debe entenderse por 'modalidades lingüísticas'. Al respecto podemos afirmar que la interpretación más plausible... es la que, junto a las formas dialectales más diversas, incluye a todas las lenguas españolas, comprendida, incluso, la lengua castellana."). *Id.*, també, Fernando GARRIDO FALLA (dir.); *Comentarios a la Constitución*, capítol de Rafael ENTRENA CUESTA, Ed. Civitas, Madrid, 1985, p. 68.

⁴⁸ Aquesta proposta doctrinal bàsicament es fonamenta en un doble argument: primerament, parteix d'una interpretació restrictiva de la noció 'modalitat lingüística', que es defineix com aquella categoria conceptual que inclou el conjunt de llengües i dialectes no considerats oficials pels Estatuts d'Autonomia i que poden gaudir de diferents graus de protecció o de foment, però sense arribar a obtenir l'estatut jurídic d'oficialitat lingüística; segonament, defensen una interpretació jeràrquica del precepte constitucional. En aquest sentit, adverteixen que vist que l'apartat 1r del precepte es refereix al castellà com a llengua oficial de l'Estat, l'apartat 2n a l'oficialitat de les altres llengües espanyoles de conformitat amb els Estatuts d'Autonomia, s'ha d'entendre que el darrer epígraf constitueix un *calaix de sastre* on s'inclouen totes aquelles llengües i varietats dialectals diferents de la castellana i que no són oficials a les Comunitats Autònomes amb règims de cooficialitat lingüística.

Per tots, *vid.* Jaume VERNET LLOBET; "La regulació del plurilingüisme en la Administración española", a *¿Un Estado, una lengua? La organización política de la diversidad lingüística*, dirigida per Albert BASTARDAS i Emili BOIX, Edicions Octaedro, 1994, p. 118. Del mateix autor, *vid.* *Normalització lingüística i accés a la funció pública*, Fundació Callís, Barcelona, 1992, p. 11 a 19. En el mateix sentit, *vid.* Neus PARÍS I DOMÈNECH; *La conflictivitat competencial. Normalització lingüística*, Institut d'Estudis Autònoms, Barcelona, 1994, p. 26 i ss.

es coincideix en considerar que l'article 3.3 de la CE, com a mínim, permet tutelar realitats lingüístiques que, d'entrada, no es troben emparades per l'estatut d'oficialitat lingüística garantit als dos primers paràgrafs de l'article 3 de la CE. Altra cosa és que desplegui o no el seu àmbit d'aplicació sobre llengües que gaudeixen d'estatut d'oficialitat, afirmació que, tal com s'ha apuntat, és objecte de controvèrsies doctrinals.

Aquest article 3.3 de la CE ha emparat certes decisions estatutàries tendents a reconèixer determinades prerrogatives a comunitats lingüístiques que no es troben tutelades per estatuts d'oficialitat, tals com les previsions de l'article 4 de l'Estatut d'Autonomia d'Astúries respecte a la llengua asturiana o bable, els articles 7 i 35.1.23 de l'Estatut d'Autonomia d'Aragó o les previsions de l'article 3.4 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya respecte de la llengua aranesa, que gaudeix d'un estatut particular d'oficialitat lingüística a la Vall d'Aran per prescripció legislativa. Àdhuc, aquest mandat constitucional permet donar cobertura constitucional a realitats lingüístiques tan diverses tals com els dialectes andalusos, el galleg parlat a valls asturianes o les varietats dialectals de la llengua catalana parlada a les Illes Balears o a la franja de ponent aragonesa, entre d'altres.

Per consegüent, aquest article 3.3 de la CE empara realitats lingüístiques heterogènies, desde llengües fins a simples varietats dialectals, tutelades per estatuts jurídics també heterogenis. El precepte diu que les modalitats lingüístiques seran objecte de "respecte" i "protecció". Pel que fa referència a la noció "respecte", doctrinalment s'ha postulat que pot conduir-se a un principi de no-interferència dels poders públics en les manifestacions individuals o col·lectives de les peculiaritats lingüístiques. Pel que fa referència a la noció "protecció" s'ha defensat que remet, en canvi, a una tutela positiva de les diferents llengües o modalitats⁴⁹.

⁴⁹ Vid. Jaume VERNET LLOBET (coord.); Dret lingüístic, cit. nota supra p. 112

D'aquesta manera, el constituent va establir dos nivells de protecció diferents, dos estatuts jurídics de tutela idiomàtica, que vertebraven el model lingüístic estatal. Aquestes dues figures jurídiques són: en primer lloc, l'estatut d'oficialitat lingüística (garantit als dos primers paràgrafs de l'article 3 de la CE); en segon lloc, un estatut jurídic més residual, caracteritzat per garantir un mandat de respecte i protecció vers aquelles manifestacions lingüístiques que no poden acollir-se al marc garant per excel·lència que representa l'estatut d'oficialitat. Aquesta segona categoria de tutela jurídica de la llengua és el que l'article 3.3 de la CE concedeix a les "modalitats lingüístiques".

2.1.2 La regulació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya: el català com a llengua oficial i pròpia de Catalunya

En compliment de la remissió estatutària garantida a l'article 3.2 de la CE, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya⁵⁰ regula el règim lingüístic de la Comunitat Autònoma al seu article 3.

Aquest precepte ordena els eixos vertebradors del model juridicolingüístic català. Contempla quatre previsions: en primer lloc, disposa que el català és la llengua pròpia de Catalunya; en segon lloc, preveu l'establiment d'un règim de cooficialitat lingüística (oficialitat de l'idioma català i del castellà, aquest darrer per ser-ho a tot l'Estat espanyol); en tercer lloc, proclama que la Generalitat de Catalunya serà la institució garant de l'ús normal i oficial d'ambdues llengües, i n'estableix la seva correlativa obligació d'adoptar les mesures necessàries per tal d'assegurar-ne el seu coneixement, creant les condicions que permetin arribar a la seva igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans catalans; finalment, conté un mandat de respecte i protecció vers la parla aranese, establint-se que serà objecte d'ensenyament.

⁵⁰ En endavant EAC.

2.1.2.1 El català: llengua pròpia de Catalunya

La llengua catalana és la llengua pròpia de Catalunya. Així ho disposa l'article 3.1 de l'EAC⁵¹. Aquesta previsió es troba desplegada per l'article 2 de la LPL, que contempla tres continguts inherents a la nota de propietat predicada exclusivament respecte del català.

Primerament, disposa que el català, en tant que llengua pròpia de Catalunya, la singularitza com a poble. Per tant, li atribueix un contingut identitari. Precisa que la llengua pròpia és un dels factors de defineixen, especifiquen o, altrament dit, singularitzen Catalunya⁵². Aquesta idea que vindrà confirmada al Preàmbul de la mateixa LPL quan es proclama que *“la llengua catalana és un element fonamental de la formació i la personalitat nacional de Catalunya”*⁵³. Val a dir que aquest

⁵¹ L'antecedent normatiu d'aquesta nota de propietat de la llengua catalana es troba a l'article 3 de l'Estatut Interior de Catalunya de 1933. Ara bé, el concepte de propietat d'una llengua no és un concepte creat *ex novo* per l'Estatut Interior català de 1933, sinó que, contràriament, es tracta d'un adjectiu qualificatiu que, referit respecte d'una llengua amb ànim tuitiu, porta segles de rodatge. Per una ampliació, vid. Joan Ramón SOLÉ DURANY; “El concepte de llengua pròpia en el dret i en la normalització de l'idioma a Catalunya”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 26, desembre de 1996, p. 95-120

⁵² En aquesta línia es pronuncia, per tots, Miguel HERRERO DE MIÑÓN; “Bases constitucionals i estatutàries de la legislació lingüística catalana”, a DDAA *Estudis jurídics sobre la llei de política lingüística*, Institut d'Estudis Autònoms de la Generalitat de Catalunya-Ed. Marcial Pons, Barcelona, 1999, p. 18-19. L'autor confirma la condició de 'llengua pròpia' de la Comunitat *“com a factor d'integració política i d'identificació (...) Per aquest motiu, la 'llengua pròpia' no és un mer instrument de comunicació avaluable per la seva extensió –no és cap magnitud extensiva sinó intensiva- ni la llengua 'habitual' de cada ciutadà, ni tan sols, necessàriament, de la majoria. És una característica essencial del cos polític 'independentment de la seva realitat i el seu pes com a fenomen social' (STC 82/1986, F.J. 2) Cal assenyalar que la condició de pròpia dóna a la llengua en qüestió un aspecte qualitatiu de preferència”*. També, vid. Joaquim FERRET JACAS; “El català com a 'llengua pròpia' de les administracions públiques de Catalunya”, a DDAA *Estudis jurídics sobre la llei de política lingüística*, cit. supra p. 118.

⁵³ El Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya, en el seu dictamen núm. 203 de 18 de desembre de 1997 va estudiar el contingut i abast de la nota de propietat de la llengua catalana. Pel que fa referència al contingut identitari de la llengua, el Consell Consultiu va recordar que *“La consideració del català com a llengua pròpia obliga els poders públics i les institucions de Catalunya a protegir-lo, a usar-lo de manera general i a promoure el seu ús públic a tots els nivells (...) si la Constitució reconeix l'oficialitat d'una llengua diferent de la castellana a certes comunitats territorials és perquè aquests territoris tenen una llengua pròpia, en el sentit de pertinença de propietat i que n'és característica, segons precisa el diccionari de la Reial Acadèmia de la Llengua. La 'propietat' esmentada no es predica tant dels ciutadans de la Comunitat com d'aquesta última, i així s'ha pronunciat l'Estatut d'Autonomia de Catalunya al seu article 3.1 i, en termes anàlegs, els estatuts del País Basc, Galícia i Balears. D'altra banda, la llengua és una important expressió de la identitat col·lectiva dels pobles que integren l'Estat de les Autonomies, identitat que mereix*

contingut identitari de la llengua pròpia del territori també ha estat garantit per les lleis de normalització lingüística d'altres Comunitats Autònomes amb règims de cooficialitat⁵⁴.

Segonament, la LPL identifica dues conseqüències jurídiques derivades de la consideració del català com a llengua pròpia de Catalunya: d'una banda, el fet que esdevé la llengua de totes les institucions de Catalunya i, en especial, de l'Administració de la Generalitat, de l'Administració local, de les corporacions públiques, de les empreses i els serveis públics, dels mitjans de comunicació institucionals, de l'ensenyament i de la toponímia; d'altra banda, el fet que esdevé,

protecció (...) La llengua pròpia d'un territori dotat constitucionalment d'autonomia rep la seva condició d'oficial en virtut d'aquest lligam entre territori i idioma (...) És aquest caràcter el que permet la, d'altra banda, lògica identificació entre la llengua pròpia de Catalunya i la de la Generalitat (...) Per raons històriques, les llengües pròpies de certs territoris de l'Estat espanyol es troben necessitades d'un procés de normalització del seu ús social que obliga a tots els poders públics a crear les esmentades condicions que les permetin d'arribar a la igualtat respecte al castellà pel que fa als drets i deures dels ciutadans d'aquests territoris. Tal normalització està referida, doncs, a les llengües pròpies i, per tant, aquesta singularitat mereix un tracte de política lingüística peculiar (...) El concepte de llengua pròpia aplicat a la d'unes comunitats autònomes diferenciades per aquesta realitat té, per tant, entre d'altres, dues virtualitats: d'una banda, servir de vehicle d'identificació al sistema públic d'autogovern i als serveis que en depenen, i, d'altra, justificar jurídicament el procés de normalització social del seu ús. El límit d'aquesta capacitat no és altre que el respecte al principi de doble oficialitat". Vid. B.O.P.C. núm. 240 de 22 de desembre de 1997, p. 18096-18097.

⁵⁴ Aquest és el cas del País Basc, Galícia, Illes Balears i Comunitat Valenciana. Els seus Estatuts d'Autonomia, amb especial diligència, qualifiquen com a pròpies les respectives llengües parlades històricament en el territori autònic, cooficials juntament amb el castellà. Majoritàriament, els Estatuts d'Autonomia d'aquestes Comunitats Autònomes contempnen aquesta nota de propietat de la llengua territorial respectiva, sigui el català, el basc o el gallec, abans de la declaració d'oficialitat, reafirmant així l'estatut d'aquestes llengües pròpies. D'aquí que hom pot concloure que la regulació estatutària, com a regla general, concedeix una certa preeminència formal a aquesta declaració de propietat de la respectiva llengua cooficial.

La major part de les lleis de normalització lingüístiques de les Comunitats Autònomes amb règims de cooficialitat posen èmfasi en destacar el valor de la llengua pròpia del territori com un element identitari de la comunitat diferenciada. Emprant diferents terminologies, als textos legals autònoms sovintegen referències expressives a aquest valor identitari de l'idioma respectiu. Il·lustren aquesta constatació previsions tals com les del preàmbul de la llei 3/1986 de 29 d'abril, de normalització lingüística de les Illes Balears. En la mateixa línia se situen previsions dels preàmbuls de la llei basca 10/1982 de 24 de novembre, de normalització de l'euskera (parla de l'euskera com a "signo más visible y objetivo de identidad de nuestra Comunidad y un instrumento de integración plena del individuo en ella a través de su conocimiento y uso"), de la llei 4/1983 de 23 de novembre d'ús i ensenyament del valencià (qualifica el valencià com "lengua histórica y propia de nuestro pueblo que constituye la más peculiar seña de identidad... la recuperación y extensión de su uso como uno de los factores de reencuentro de nuestra identidad de pueblo, nos atañe a todos") o de la llei 3/1983 de 15 de juny de normalització lingüística a Galícia (qualifica la llengua gallega com un factor fonamental de la "recuperación de la personalidad colectiva" així com "nucleo vital de nuestra identidad").

com a llengua pròpia que és, la llengua preferentment emprada per l'Administració de l'Estat a Catalunya en la forma que aquesta mateixa determini, per les altres institucions i, en general, per les empreses i les entitats que ofereixen serveis al públic. En darrer terme, l'objectiu d'aquesta ordenació se centra en reafirmar la condició del català com a llengua d'ús en les relacions públiques, sempre respectant el principi de la doble oficialitat lingüística⁵⁵. L'articulat de la LPL dona contingut a aquesta previsió.

Finalment, l'article 2.3 de la LPL afegix que en tant que llengua pròpia de Catalunya, es garanteix un *"compromís especial de les institucions per a*

⁵⁵ El TC avalaria la constitucionalitat d'aquesta opció. Vid. F.J. 2 de la STC 46/1991 de 28 de febrer, on relaciona el principi de la cooficialitat amb la noció de llengua pròpia, tot reconeixent la competència autonòmica per regular-ne el seu abast. Així, l'Alt Tribunal va subratllar que *"se establece así un régimen de cooficialidad lingüística que rige en el territorio de la Comunidad Autónoma de Cataluña y del que, entre otras consecuencias, se deriva que el catalán y el castellano deben ser usados preceptivamente por la Administración en la forma determinada por la ley (art. 5.2 Ley del Parlamento de Cataluña 7/1983 de 18 de abril) y que el catalán sea lengua propia de la Administración territorial catalana"*.

Al F.J. 9 de la seva STC 82/1986 de 26 de juny, el TC afegiria que *"la utilización por los poderes públicos de una sola de las lenguas cooficiales puede hacerse indistintamente, por propia iniciativa o incluso a elección de los interesados, cuando así se regule, siempre que no se lesionen los derechos de ningún interesado que pueda alegar válidamente el desconocimiento de la lengua utilizada"*. Aquesta línia jurisprudencial vindria confirmada contundentment a la STC 337/94 de 23 de desembre, on va resoldre que *"En efecto, el catalán, lengua propia de Cataluña, es lengua oficial en el territorio de la Comunidad Autónoma en virtud del art. 3.2 CE y el art. 3 del EAC y, en lo que aquí interesa, es también lengua de la Generalidad y de la Administración territorial catalana, de la administración local y de las demás corporaciones públicas dependientes de la Generalidad"*. Ara bé, aquestes precisions hauran de valorar-se sempre sens perjudici del respecte al principi de la doble oficialitat lingüística. En aquest sentit, el TC, a la mateixa sentència, F.J. 21, va proclamar que la declaració d'una llengua com a pròpia *"no entraña en modo alguno que el catalán haya de ser utilizado como lengua única en las relaciones de los ciudadanos"* amb els poders públics. La sentència proclama que *"hemos declarado que en los territorios dotados de un estatuto de cooficialidad lingüística, los particulares pueden emplear cualquiera de las lenguas oficiales, a su elección, en las relaciones con cualquier poder público radicado en dicho territorio, siendo el derecho de las personas al uso de una lengua oficial un derecho fundado en la Constitución y el respectivo Estatuto de Autonomía"*.

En aquesta línia també va pronunciar-se el Consell Consultiu de la Generalitat, en el seu dictàmen sobre la LPL, quan va recordar que *"la llei autonòmica, per tant, és la que pot determinar la forma en què la llengua pròpia oficial i l'altra llengua també oficial hauran de ser emprades preceptivament per l'Administració de la Comunitat Autònoma. La qual cosa no suposa necessàriament la utilització conjunta de les dues llengües, però sí l'ús que es faci de la pròpia del territori i de les seves institucions d'autogovern no exclogui l'ús, actiu i passiu, de l'altra llengua oficial. I això és a causa del compliment del principi de doble oficialitat i del respecte al dret dels ciutadans d'emprar lliurement la llengua que escullin"*. Vid. Dictamen del Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya núm. 203 de 18 de desembre de 1997, a B.O.P.C. núm. 240 de 22 de desembre de 1997, p. 18098.

promocionar-ne el coneixement i fomentar-ne l'ús entre els ciutadans i ciutadanes, amb independència del caràcter oficial del català i del castellà". D'aquesta manera, el català es consolida com a objecte del procés de normalització lingüística⁵⁶.

El Consell Consultiu de la Generalitat, al seu dictamen núm. 203 de 18 de desembre de 1997, va confirmar aquest vincle entre el concepte de propietat lingüística i procés de normalització. Va precisar que la *"normalització està referida, doncs, a les llengües pròpies i, per tant, aquesta singularitat mereix un tracte de política lingüística peculiar, el qual, sens dubte, no altera els efectes que l'oficialitat del castellà ha de produir en tot moment, però que no obliga a considerar ambdós idiomes com a tals en situació de paritat jurídica quan es tracti de 'normalitzar' el que es troba socialment en inferioritat d'ús habitual, sempre que es respecti el dret a emprar l'altra llengua oficial"*.

Tal com ha confirmat la jurisprudència constitucional, amb la normalització lingüística es proposa una tutela positiva, de foment de la llengua pròpia. L'objectiu és el de, en paraules del propi TC, *"asegurar el respeto y fomentar el uso de la lengua propia de la Comunidad Autónoma, y cooficial en ésta, y a este fin corregir positivamente una situación histórica de desigualdad respecto del castellano, permitiendo alcanzar, de forma progresiva y dentro de las exigencias que la Constitución impone, el más amplio conocimiento y utilización de dicha lengua en su territorio"* (STC 337/1994 de 23 de desembre, F.J. 7).

⁵⁶ La "normalització lingüística" pot definir-se com aquell procés o conjunt de mesures tendents a afavorir una determinada realitat (en aquest cas, l'ús i coneixement de la llengua pròpia oficial en tots els àmbits socials), que es considera que requereix d'una especial tutela i protecció. L'objectiu serà el de fer progressar, promoure el català, a fi d'aconseguir la plena i efectiva equiparació de les llengües en contacte donant compliment al que disposa l'article 3.3 de l'EAC. A tal fi caldrà adoptar determinades mesures de suport a la llengua en un determinat espai temporal. *Vid.* VERNET LLOBET, Jaume; *Normalització lingüística i accés a la funció pública*, Ed. Fundació Jaume Callís, Barcelona, 1992, p. 53. L'estudi recorda que *"el concepte de normalització incorpora un element dinàmic: es tracta de l'adopció d'un conjunt de mesures, aplicables en diversos moments temporals, tendents a la potenciació d'una determinada realitat que es considera discriminada i/o necessitada d'especial protecció"*. *Vid.*, també, MOLL, Aina; *"Les accions institucionals per a la normalització lingüística a Catalunya"* a ALEMANY, Rafael (ed.) *"Els processos de normalització lingüística a l'Estat espanyol actual"*, Universitat d'Alacant, p. 113

Totes les Comunitats Autònomes amb règims de doble oficialitat lingüística han ordenat processos de normalització de les llengües pròpies. En el cas de Catalunya, aquest procés de normalització del català s'ha regulat primer per la LNL, més tard substituïda per l'actual LPL⁵⁷.

2.1.2.2 La doble oficialitat lingüística a Catalunya

L'article 3.2 de l'EAC disposa que *“l'idioma català és l'oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol”*. Partint d'aquesta base, el mateix precepte afegeix que la Generalitat *“garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya”*.

Per consegüent, aquest article no fa altra cosa que assumir el principi de la doble oficialitat lingüística garantit a l'article 3.2 de la CE. Atribueix a la Generalitat, en tant que institució d'autogovern catalana, dues obligacions: d'entrada, li encomana l'obligació de vetllar per garantir i donar compliment al règim de la doble oficialitat lingüística a Catalunya⁵⁸; en segon lloc, li encomana el mandat de normalització

⁵⁷ L'exposició de motius de la Llei catalana 7/1983 de 18 d'abril de normalització lingüística a Catalunya (LNL), actualment substituïda per la LPL, proclamava que el català *“es troba des de fa anys en una situació precària, caracteritzada principalment per l'escassa presència que té en els àmbits d'ús oficial, de l'ensenyament i dels mitjans de comunicació (...) La normalització lingüística a Catalunya, doncs, queda no sols definida, sinó encomanada a una secció de la Generalitat que posi tot l'impuls polític a prendre les mesures i crear les condicions que garanteixin aquesta normalització. El restabliment del català en el lloc que li correspon com a llengua pròpia de Catalunya és un dret i un deure irrenniables del poble català, que han d'ésser respectats i protegits (...) Per això aquesta Llei es proposa de superar l'actual desigualtat lingüística impulsant la normalització de l'ús de la llengua catalana en tot el territori de Catalunya”*. L'article 1 de la LNL fixaria com objectiu de la norma el de dur a terme la normalització de l'ús de la llengua catalana a tots els àmbits. La LPL de 1998 recolliria aquest discurs i manifestaria, ja en el propi preàmbul, la voluntat del legislador d'aprofundir en el procés de normalització que havia encetat la llei de 1983. Il·lustra aquesta constatació el paràgraf del preàmbul de la LPL que proclama *“la realitat d'una llengua pròpia que no ha assolit la plena normalització i que té un nombre de parlants relativament petit en el context internacional conviu amb el fet que molts dels ciutadans i ciutadanes del territori de Catalunya tenen com a llengua materna la castellana (...) Aquesta realitat, doncs, exigeix una política lingüística que ajudi eficaçment a normalitzar la llengua pròpia de Catalunya”*.

⁵⁸ Per una ampliació sobre el contingut i abast del règim de la doble oficialitat lingüística a Catalunya, *vid.*, per tots, Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic, cit. supra*. També, Enoch ALBERTÍ ROVIRA; “El règim de doble oficialitat i els drets i deures lingüístics”, a DDAA

lingüística amb l'objectiu d'aconseguir un estatut d'igualtat dels dos idiomes oficials.

Tal com s'ha avançat, en compliment d'aquestes previsions, va promulgar-se primer la LNL, substituïda per l'actual LPL⁵⁹. L'article 1 d'aquesta llei autonòmica catalana precisa que el seu objecte “és el desenvolupament de l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, per tal d'emparar, fomentar i normalitzar l'ús de la llengua catalana en tots els àmbits, i l'ús de l'aranès a la Vall d'Aran, i de garantir l'ús normal i oficial del català i del castellà”. Amb aquesta dicció, aquest precepte confirma el doble objectiu bàsic de la norma, desplegat als restants preceptes: definir l'abast del règim de la doble oficialitat lingüística a la Comunitat Autònoma i normalitzar la llengua pròpia.

Aquests objectius es troben desplegats a l'articulat de la LPL, en una línia paral·lela a la que va encetar la LNL de 1983. Formalment, aquesta llei s'estructura en sis capítols. Regula els Principis Generals de la norma (Capítol Preliminar), ordena el règim jurícolingüístic a l'àmbit institucional (Capítol I), a l'onomàstica (capítol II), a l'ensenyament (capítol III), als mitjans de comunicació i les indústries culturals (capítol IV), a l'activitat socioeconòmica (capítol V) i, finalment, dedica un darrer capítol a l'ordenació de l' “impuls institucional” (capítol VI)⁶⁰.

Estudis jurídics sobre la llei de política lingüística, cit. nota supra p. 77-105. També, Antoni MIRAMBELL ABANCÓ; “La llei 1/1998 de 7 de gener, de política lingüística: el nou desplegament de l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i els conceptes de llengua pròpia i llengua oficial”, Revista de Llengua i Dret núm. 29, juliol de 1998, p. 57-79. També, Lluís J. SEGURA GINARD; “Deu anys de doble oficialitat lingüística a Catalunya”, Autonomies, Revista Catalana de Dret Públic núm. 12, desembre de 1990, p. 127

⁵⁹ Per bé que ambdues lleis han estat els principals instruments dels que s'ha servit la Generalitat per ordenar el procés de normalització lingüística a Catalunya, no són els únics. S'han adoptat d'altres iniciatives amb l'objectiu de donar compliment al que contempla l'article 3 de l'EAC. Així per exemple, al llarg de la Primera Legislatura del Parlament de Catalunya, entre els anys 1980 i 1984, es cimentarien els fonaments estructurals del que s'acabaria consolidant com una veritable política pública de normalització lingüística catalana. Així, a tall d'exemple, el 1980 es crearia la Direcció General de Política Lingüística que, amb el temps, esdevindria un dels principals actors dels processos de normalització idiomàtica. Per una ampliació, *vid.* Jordi ARGELAGUET ARGEMÍ; “El treball parlamentari sobre la llengua catalana i el seguiment del procés de normalització lingüística durant les tres primeres legislatures del Parlament de Catalunya (1980-1992)”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 22, desembre de 1994, p. 93-104.

⁶⁰ Per una ampliació, *vid.* Llei catalana 1/1998 de 7 de gener, de política lingüística, publicada al D.O.G.C. núm. 2553 de 9 de gener, p. 291

Els articles 3 i 4 de la disposició legal regulen l'abast i els efectes de la doble oficialitat lingüística a Catalunya. Ambdós preceptes identifiquen el contingut essencial d'aquest estatut jurícolingüístic. L'article 3 confirma que el català "*és la llengua oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà*", i disposa que, en tant que llengües oficials, "*poden ésser emprades indistintament pels ciutadans i ciutadanes en totes les activitats públiques i privades sense discriminació*". El precepte afegeix que els actes jurídics fets en qualsevol de les dues llengües tenen, pel que fa a l'idioma, plena validesa i eficàcia. L'article 4 de la mateixa llei precisa quines seran les concretes facultats lingüístiques dels ciutadans respecte de les dues llengües declarades oficials. Esmenta els següents drets: en primer lloc, el dret a conèixer les dues llengües oficials; segonament, el dret a expressar-se en qualsevol de les dues llengües oficials, oralment i per escrit, en les relacions i els actes públics i privats; en tercer lloc, contempla el dret a ésser atès en qualsevol de les dues llengües oficials en els termes que la llei estableix; en quart lloc, el dret a emprar lliurement qualsevol de les dues llengües oficials en tots els àmbits (concreció legislativa del principi d'opció lingüística modulada pel TC); finalment, garanteix el dret a no ésser discriminat per raó de la llengua oficial que s'empra. Cal subratllar que aquest catàleg de drets són reconeguts per la LPL d'acord amb l'article 3 de l'EAC "*i en el marc d'una política activa de la Generalitat per a crear les condicions que permetin d'arribar a la igualtat plena quant als drets i els deures lingüístics a Catalunya*" (art. 4.1).

Centrant l'estudi a l'àmbit judicial, l'article 13 de la LPL regula els eixos estructurals de l'ordenació lingüística de l'àmbit judicial a Catalunya. El dret d'optar per l'ús indistint de la llengua oficial que hom vulgui en la relació amb els Jutjats i Tribunals es consolida com una de les previsions claus d'aquest article 13 de la llei⁶¹.

⁶¹ Article 13 de la Llei 1/1998 de 7 de gener, de política lingüística (D.O.G.C. núm. 2553 de 9 de gener de 1998, p. 291): "*1. Són vàlides les actuacions judicials, tant les orals com les escrites, fetes en qualsevol de les dues llengües oficials, sense necessitat de traducció. 2. Tothom té dret a relacionar-se, oralment i per escrit, amb l'Administració de justícia en la llengua oficial que esculli i a ésser atès, i no se li pot exigir cap mena de traducció. 3. Tothom qui ho sol·liciti ha de rebre en la llengua oficial demanada les testimoniances de les sentències i els actes resolutoris que l'afecten, sense retards per raó de llengua. 4. El que disposen els apartats 1, 2 i 3 és aplicable també als*

Els dos primers paràgrafs del precepte contempnen dues projeccions concretes del dret dels ciutadans d'elegir l'ús d'una o altra llengua oficial. En primer lloc, l'article 13.1 de la LPL disposa que són vàlides les actuacions judicials, tant les orals com les escrites, fetes en qualsevol de les dues llengües oficials, sense necessitat de traducció. En segon lloc, l'article 13.2 de la LPL contempla que tothom té dret a relacionar-se, oralment i per escrit, amb l'Administració de Justícia en la llengua oficial que esculli i té dret a ésser atès, sense que se li pugui exigir cap mena de traducció.

El Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya va tenir ocasió d'interpretar el contingut d'aquestes previsions al seu Dictamen núm. 203 de 18 de desembre de 1997⁶². Va assenyalar que l'ordenació de l'article 13 de la LPL és *“una conseqüència immediata de l'aplicació del principi de cooficialitat lingüística dels òrgans de l'Administració de Justícia radicats en el territori de Catalunya, ja que és clar que el règim de cooficialitat lingüística es tradueix entre altres coses en el dret a l'ús indistint de les llengües oficials en les relacions dels ciutadans amb l'Administració de Justícia i sense necessitat d'acompanyar traducció, com també en el dret a l'ús exclusiu d'una llengua oficial com a conseqüència del dret d'elecció d'aquesta”*.

El Consell Consultiu precisaria que *“pertoca (...) a la Generalitat de Catalunya, en el marc de les seves competències, concretar gradualment i d'acord amb els criteris organitzatius l'adopció de les mesures tendents a la progressiva normalització de l'ús de la llengua catalana en els òrgans judicials radicats en territori autonòmic”*. En compliment d'aquestes previsions, la Generalitat ha formulat i implementat una política lingüística per tal de corregir la deficient normalització lingüística del català en aquest àmbit. L'Administració de Justícia

tribunals eclesiàstics i als arbitrals. 5.En la provisió de places del personal al servei de l'Administració de justícia dependent de la Generalitat s'ha d'aplicar el que disposa l'article 11, d'acord amb la normativa específica corresponent, en els termes que siguin establerts per reglament”.

⁶² B.O.P.C. n° 240 de 22 de desembre de 1997.

continua essent un dels àmbits públics menys permeables a l'ús de les llengües oficials i pròpies de les Comunitats Autònomes diferents de la castellana⁶³. És més, a l'Administració de Justícia, el dret a utilitzar i ser atès en la llengua oficial que hom esculli en la seva relació amb aquesta administració només es troba parcialment satisfet, fins i tot en el pla normatiu⁶⁴.

L'any 1997, quan va publicar-se el Llibre Blanc de la Justícia, el propi Consell General del Poder Judicial va reconèixer que si bé la condició plurilingüe de l'Estat espanyol havia motivat reformes a les Administracions Públiques, tanmateix *"l'Administració de Justícia ha restat un reducte aïllat poc permeable a la utilització de les llengües oficials diferents del castellà"*. El Llibre afegia que *"malgrat les dificultats innegables, és obligat garantir el dret dels ciutadans a usar la llengua cooficial en el territori de la Comunitat Autònoma, a l'empara del que estableix l'article 3.2 de la Constitució, fet que a la vegada obliga a emprendre les oportunes reformes"*. Entre aquestes reformes ja s'enunciava expressament la conveniència de modificar el marc legal per poder *"fer efectiu el dret dels ciutadans d'expressar-se en la llengua cooficial que escullin a l'Administració de Justícia, amb l'únic límit del respecte al dret de les parts de tramitar el procés en la llengua oficial que elegeixin de comú acord"*. Entre aquestes reformes legals, que el document estimava necessàries o indispensables, s'identificava la conveniència de modificar *"l'actual redacció de l'article 231 de la Llei Orgànica del Poder Judicial"*, i afegia la conveniència de dur a terme també *"algunes reformes tangencials com, per exemple, la de l'article 601 de la Llei d'Enjudiciament Civil"*⁶⁵. La modificació de

⁶³ Els estudis sobre usos lingüístics a l'Administració de Justícia evidencien que els nivells d'utilització dels idiomes cooficials català, basc i gallec són molt baixos. És més, hom constata que el grau de normalització lingüística en aquest àmbit no permet assolir l'objectiu fixat per la pròpia CE de 1978: el respecte al dret d'opció lingüística dels ciutadans en les seves relacions amb l'Administració de Justícia, i el dret a que aquesta s'adapti a la situació de doble oficialitat lingüística establerta i emparada pel bloc de la constitucionalitat. Cal tenir present que, tal com ha establert la doctrina jurisprudencial del TC, aquests objectius són inherents a la declaració d'oficialitat de la llengua. Aquest dret d'opció lingüística deriva de l'estatut jurídic de doble oficialitat idiomàtica.

⁶⁴ Vid. Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic, cit. supra*, p. 180 a 184

⁶⁵ Vid. *Libro Blanco de la Justicia*, Consell General del Poder Judicial, Madrid, 1997, p. 115-116.

certes previsions del marc legal era percebuda pel Consell General del Poder Judicial com una condició necessària per poder adaptar l'Administració de Justícia al règim de la doble oficialitat, adaptació que, en paraules del propi document, havia de ser àgil i no podia deixar de tenir en compte el que es qualificava com l'aspecte prestacional de la Justícia, és a dir, “*la Justícia com a servei públic*”.

En aquesta matèria, el marc jurídic que ordena l'aptitud lingüística del personal que serveix aquesta Administració moltes vegades s'articula d'esquenes al règim de la doble oficialitat lingüística garantida a la norma suprema, en els termes que s'estudiaran més endavant.

2.2 El bloc de la constitucionalitat en matèria de Dret civil foral o especial. El dret propi de Catalunya.

Diferents Comunitats Autònomes compten amb Drets civils forals o especials. Aquest és el cas de Catalunya, Balears, Comunitat Valenciana, País Basc, Navarra, Galícia i Aragó.

La CE contempla dues referències expresses al Dret civil, foral o especial de les Comunitats Autònomes: la primera és la regulada al títol competencial de l'article 149.1.8; la segona és la que contempla la Disposició Addicional 2ª del text constitucional⁶⁶.

⁶⁶ En una primera jurisprudència constitucional, el TC va resoldre que la Disposició Addicional Primera de la CE es referia tant “*a una peculiar forma de organización de los poderes públicos*” com a “*un régimen jurídico propio en otras materias*” (STC 76/1988 de 26 d'abril, F.J. 2). La doctrina precisaria que aquestes “*otras materias*” feien referència a les matèries de dret privat enunciades a l'article 149.1.8 de la CE. El TC, però, canviaria l'orientació de la seva jurisprudència. A la STC 88/1993 afirmaria que “*el sentido de la Disposición Adicional primera de la Constitución no es el de garantizar u ordenar el régimen constitucional de la foralidad civil (contemplado exclusivamente en el artículo 149.1.8 y en la Disposición Adicional Segunda de la CE), sino el de permitir la integración y actualización en el ordenamiento postconstitucional (...) de algunas peculiaridades jurídico-públicas que en el pasado singularizaron determinadas partes del territorio de la Nación*”. Aquesta interpretació jurisprudencial del TC ha estat criticada per la doctrina. *Vid.*, per tots, Miguel HERRERO DE MIÑÓN; *Derechos Históricos y Constitución*, Ed. Taurus, Madrid, 1998, p. 206-207.

En virtut del que disposa l'article 149.1.8 de la CE, l'Estat té competència exclusiva sobre Legislació civil *“sens perjudici de la conservació, modificació i desenvolupament dels drets civils, forals o especials per part de les Comunitats Autònomes allà on n’hi hagi”*. Aquest títol competencial afegeix que *“En qualsevol cas, les regles relatives a l’aplicació i a l’eficàcia de les normes jurídiques, relacions jurídic-civils relatives a les formes de matrimoni, ordenació dels registres i instruments públics, bases de les obligacions contractuals, normes per a resoldre els conflictes de lleis i la determinació de les fonts del Dret, d’acord, en aquest darrer cas, amb les normes del dret foral o especial”*.

Per la seva part, la Disposició Addicional 2^a de la CE contempla també una menció al dret foral, per bé que molt tangencial, quan disposa que *“la declaració de la majoria d’edat que conté l’article 12 d’aquesta Constitució no perjudica les situacions emparades pels drets forals en l’àmbit del dret privat”*.

L’estudi del títol competencial regulat a l'article 149.1.8 de la CE exigeix tenir present dues consideracions preliminars que permeten contextualitzar-lo. Primerament, s’ha de subratllar que la doctrina l’ha considerat un exemple rellevant de l’obertura de la norma suprema a l’historicitat, no exempta de problemes interpretatius⁶⁷. Segonament, aquest títol competencial respon a la

L’obra assenyalava que *“si la primera Sentència citada (referint-se a la STC 76/1988 de 26 d’abril) incluía entre los Derechos Históricos amparados y respetados, la foralidad civil, junto con la político-administrativa, la segunda Sentencia la excluye expresamente (referint-se a la STC 88/1993). Una vez más la doctrina del supremo intérprete constitucional es tan oscilante que no sirve para resolver problema alguna sino, más bien, para plantearlos”*.

⁶⁷ Vid. Miguel HERRERO DE MIÑÓN; *Derechos Históricos y Constitución*, cit. supra p. 205. L’autor recorda que *“el artículo 149.1.8 de la Constitución ha sido cualificado por la doctrina como muestra, no precisamente única aunque sí relevante, de la apertura de la norma suprema a la historicidad”*. Afegeix que *“la varia doctrina y cambiante jurisprudencia dan testimonio de los numerosos problemas, más planteados que resueltos, por dicha apertura de la Constitución a una realidad que, en principio, le es ajena”*. Segons l’autor, existeixen *“antinomias entre la historicidad propia del foralismo y la racionalidad que se supone inherente al constitucionalismo y su dogmática jurídica”*, i recorda que aquestes *“antinomias”* son *“aún mayores cuando lo que se opone a la norma constitucional es una mera normatividad foral, olvidando que se trata de la cumbre emergente de una facticidad social y política, sólo interpretable como ‘orden concreto’”*. A parer de l’obra, això explica els problemes interpretatius que planteja l’ordenació constitucional dels drets civils, forals o especials.

voluntat del constituent de respectar la diversitat legislativa espanyola en matèria de Dret Civil, admet l'existència d'una pluralitat d'ordenaments civils⁶⁸.

Val a dir que no es tracta d'una ordenació constitucional del tot novedosa. Al llarg de la història constitucional espanyola, diversos textos constitucionals varen tenir present el dilema de la diversitat/unificació legislativa espanyola en aquesta matèria. Prova n'és que la primera Constitució espanyola, la de 1812, al seu article 258 ja disposava que *“El Código civil y criminal y el de comercio serán unos mismos para toda la Monarquía, sin perjuicio de las variaciones que por particulares circunstancias podrán hacer las Cortes”*. Tal com s'ha posat de manifest, aquest precepte proposava una unificació legislativa espanyola amb excepcions, opció que seria també assumida per les Constitucions espanyoles de 1869 i 1876⁶⁹. Altrament, la voluntat d'unificar totalment el Dret Civil espanyol seria assumida per les Constitucions de 1837 i de 1845, les quals varen establir que uns mateixos Codis regirien tota la Monarquia, sense excepcions⁷⁰.

⁶⁸ Vid. DDAA; *Comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya*, Volum I, Institut d'Estudis Autònoms de la Generalitat, Barcelona, 1988, p. 397-408. En paraules de l'obra, *“L'actual Constitució espanyola de 1978 suposa –com a mínim– un nou plantejament de la pluralitat legislativa espanyola en matèria de Dret Civil, com així ho va suposar, en el seu dia, la Constitució republicana de 1931 (...) segons el Dret actual, les Comunitats Autònomes comparteixen amb l'Estat la competència legislativa en matèria de Dret civil, de manera que el problema fonamental que ara se suscita és el de fixar fins on arriba la competència legislativa de les Comunitats Autònomes”* en tot el que fa referència a la conservació, modificació i desenvolupament del seu ordenament civil, el que ha centrat debats doctrinals. També, Mercè BARCELÓ i Joan VINTRÓ (coord.); *Dret públic de Catalunya*, Ed. Cedecs, Barcelona, 2001, p. 284. Aquesta obra subratlla dos elements de l'article 149.1.8 de la CE, *“d'una banda, l'admissibilitat de la pluralitat d'ordenaments civils; de l'altra, el reconeixement de la competència autonòmica per legislar en matèria civil només a les comunitats autònomes que tinguin efectivament un dret propi”*.

⁶⁹ Vid. DDAA; *Comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya*, Volum I, *cit. supra* p. 398. L'obra diu *“si es llegeix íntegrament el precepte, en resulta que la unificació legislativa espanyola s'hauria de dur a terme amb excepcions i que de les tres legislacions que s'hi enumeren –civil, criminal i mercantil– el més probable seria que la diversitat legislativa se centrés en el futur Codi Civil espanyol”*.

El tercer paràgraf de l'article 91 de la Constitució espanyola de 1869 deia: *“Unos mismos Códigos regirán en toda la Monarquía, sin perjuicio de las variaciones que por particulares circunstancias determinen las leyes”*. La mateixa dicció seria assumida per l'article 75.1 de la Constitució de 1876.

⁷⁰ Article 4 de la Constitució de 1837: *“Unos mismos códigos regirán en toda la Monarquía, y en ellos no se establecerá más que un solo fuero para todos los españoles en los juicios comunes, civiles y criminales”*.

L'article 4 de la Constitució de 1845 deia: *“Unos mismos códigos regirán en toda la Monarquía española”*.

La Constitució de la II República de 1931 optaria per articular la coexistència dels diferents ordenaments civils d'Espanya. El seu article 15.1 va atribuir a l'Estat espanyol *“la legislación, y podrá corresponder a las regiones autónomas la ejecución, en la medida de su capacidad política, a juicio de las Cortes, sobre las siguientes materias: 1ª Legislación penal, social, mercantil y procesal, y en cuanto a la legislación civil, la forma del matrimonio, la ordenación de los registros e hipotecas, las bases de las obligaciones contractuales y la regulación de los Estatutos personal, real y formal, para coordinar la aplicación y resolver los conflictos entre las distintas legislaciones civiles de España”*. Assumint aquesta competència, l'article 12.1 de l'Estatut d'Autonomia català de 1932 va disposar que *“correspon a la Generalitat la legislació exclusiva en matèria civil, exceptuant el que es disposa a l'article 15, núm. primer de la Constitució”*. Per consegüent, com és de veure, la Constitució republicana de 1931 ja va optar per garantir i articular la coexistència dels diferents ordenaments civils que subsistien a Espanya.

Com s'ha vist, l'article 149.1.8 de la CE contempla l'existència d'un dret civil foral o especial de les Comunitats Autònomes. Aquest reconeixement s'articula dins un títol competencial que es troba inclòs en el llistat de competències de l'Estat regulat al Títol VIII de la norma suprema.

L'objectiu d'aquest títol competencial se centra en garantir la competència exclusiva de l'Estat en matèria de legislació civil *“sens perjudici de la conservació, modificació i desenvolupament dels drets civils, forals o especials, per part de les Comunitats Autònomes allà on n'hi hagi”*. El precepte constitucional exclou de la intervenció autonòmica els següents àmbits: en primer lloc, les regles relatives a l'aplicació i a l'eficàcia de les normes jurídiques⁷¹; segonament, les relacions

⁷¹ Es refereix, genèricament, a aquelles disposicions que determinen els efectes de les lleis i les regles generals per aplicar-les. Cal recordar que la jurisprudència del TC (per totes, STC 83/1986) ha inclòs, dins aquesta competència reservada a l'Estat, la relativa a la interpretació de les normes jurídiques. Un sector doctrinal, referint-se a aquesta jurisprudència, ha apuntat que *“malgrat aquesta posició del Tribunal Constitucional, la previsió constitucional no sembla que invalidi qualsevol norma autonòmica sobre interpretació”* i apunta que *“atesa la pluralitat d'ordenaments, es*

jurídico-civils relatives a les formes de matrimoni; en tercer lloc, l'ordenació dels registres i instruments públics; en quart lloc, les bases de les obligacions contractuals; en cinquè lloc, les normes per a resoldre els conflictes de lleis; i, finalment, la determinació de les fonts del Dret per bé que, en aquest darrer cas, l'article 149.1.8 de la CE afegeix l'incís que es durà a terme d'acord amb les normes del dret foral o especial⁷².

La interpretació del contingut i abast del títol competencial previst a l'article 149.1.8 de la CE ha estat molt controvertida. Ha centrat debats doctrinals i ha estat objecte també de jurisprudència oscil·lant.

Pel que fa als debats interpretatius⁷³, una primera tendència doctrinal defensa que la competència autonòmica en matèria de dret civil, en tant que s'esmenta el terme “*desenvolupament*”, s'estén a qualsevol àmbit, estigui o no prèviament inclòs a la Compilació corresponent, amb l'únic límit de les matèries expressament reservades a l'Estat per l'article 149.1.8 de la CE. Enfront aquesta lectura, un segon sector doctrina defensa que aquesta competència autonòmica només s'estén a la regulació de les institucions expressament previstes a les Compilacions. Entre una i altra interpretació, una tercera línia interpretativa apunta que la competència autonòmica, a més de projectar-se sobre les matèries regulades a les Compilacions, també avala per desenvolupar els principis que les inspiren⁷⁴.

pot distingir entre les normes d'interpretació general o comunes de competència estatal, d'una banda, i, de l'altra, les normes d'interpretació particulars de cada ordenament territorial. Vid. Mercè BARCELÓ i Joan VINTRÓ (coord.); *Dret públic de Catalunya*, cit. supra p. 285.

⁷² Per una ampliació, vid. Mercè BARCELÓ i Joan VINTRÓ (coord.); *Dret públic de Catalunya*, cit. supra p. 285-288.

⁷³ Per una ampliació, vid. Luis MARTÍNEZ y VÁZQUEZ DE CASTRO; *Pluralidad de Derechos Civiles españoles. El artículo 149.1.8 de la CE*, Madrid, 1997, p. 26. També Miguel HERRERO DE MIÑÓN, *Derechos históricos y Constitución*, cit. supra p. 209

⁷⁴ Miguel HERRERO DE MIÑÓN, a la seva obra *Derechos Históricos y Constitución*, cit. supra p. 209-213, classifica les posicions doctrinals en dos grups: les foralistes, les autonomistes o regionalistes. Les foralistes estimen que l'article 149.1.8 de la CE és, en paraules de l'obra, “*una garantía institucional de la foralidad*”. Precisa que “*sus posiciones pueden ir desde un mínimo, según el cual las Comunidades Autónomas en que 'exista' derecho foral a la entrada en vigor de la*

Terminològicament, la dicció del títol competencial dóna lloc a controvèrsies interpretatives. Un exemple l'ofereix el fet que l'article 149.1.8 de la CE reconegui la competència autonòmica per “conservar”, “modificar” i “desenvolupar” els drets civils, forals o especials, “allà on n'hi hagi”. Aquestes nocions han estat definides diferentment per les diverses corrents doctrinals. Així, per exemple, la precisió “allà on n'hi hagi” pot fer referència a la concreta localització territorial de cada dret foral (cal tenir present que a vegades no coincidirà amb el territori de tota la Comunitat Autònoma) o bé pot ser interpretat en el sentit de referir-se a tot el territori autonòmic.

El Tribunal Constitucional ha tingut ocasió de pronunciar-se sobre el règim de distribució competencial en aquesta matèria, entre d'altres, a la seva STC 88/1993 de 12 de març. En aquesta sentència, el màxim intèrpret constitucional va precisar que la norma suprema condiona el reconeixement de la competència autonòmica a l'existència prèvia d'un dret foral o especial, vigent en el territori quan va promulgar-se la CE. En paraules del TC, l'article 149.1.8 de la CE “*introduce una garantía de la foralidad civil a través de la autonomía política, garantía que no se cifra, pues, en la intangibilidad o suprallegalidad de los Derechos civiles especiales o forales, sino en la previsión de que los Estatutos de las Comunidades Autónomas en cuyo territorio aquéllos rigieran a la entrada en vigor de la Constitución puedan atribuir a dichas Comunidades competencia para su 'conservación, modificación y desarrollo'*”⁷⁵. Per consegüent, l'existència d'un dret civil propi és el criteri que permet identificar aquelles Comunitats Autònomes susceptibles d'assumir competències en matèria de legislació civil. Aquest dret pot

Constitución son una especie de usufructuarias de los respectivos derechos forales compilados, hasta un máximo de acuerdo con el cual la previa existencia de foralidad sirve para atribuir competencias en materias civiles, no expresamente excluidas por el propio artículo 149.1.8 CE, a desarrollar de acuerdo a los principios del propio derecho foral”. Pel que fa referència a les tesis autonomistes, l'obra les defineix tot precisant que “engarza, en su primera formulación, con el foralismo en cuanto hacen de la previa existencia del derecho foral la condición de atribución de competencia en materia civil plena, salvo la reserva en pro del Estado contenida en el último inciso de la norma constitucional. Pero, a la vez, consideran que la plenitud de dicha competencia cancela la foralidad y sirve de acta de nacimiento a otros tantos derechos civiles territoriales, en paralelo al derecho civil contenido en el Código”.

⁷⁵ F.J. 1 de la STC 88/1993 de 12 de març

ser un dret escrit i compilat, com és el cas de Catalunya en els termes que s'estudiaran a continuació, o bé pot ser també un dret consuetudinari, tal com va reconèixer el TC a la seva STC 121/1993 pel que fa a la Comunitat Valenciana.

L'Alt Tribunal afegiria que el desenvolupament dels drets civils forals o especials enuncia una competència autonòmica en la matèria que no s'ha de vincular rígidament al contingut actual de la Compilació o d'altres normes del seu ordenament. A més, precisaria que la noció constitucional de “desenvolupament” del dret civil foral o especial que recull l'article 149.1.8 de la CE permet una ordenació legislativa d'àmbits fins aleshores no normats per aquell dret, ja que el contrari portaria a la inadmissible identificació d'aquest concepte amb el més restringit de “modificació”⁷⁶. Val a dir, però, que el TC també precisaria que el desenvolupament d'aquests drets civils forals o especials no és il·limitat sinó que, ben al contrari, no es pot impulsar en qualsevol direcció ni sobre qualsevol

⁷⁶ En paraules del TC, que consten al F.J. 2 de la STC 88/1993 de 12 de març, “*El concepto constitucional de ‘conservación... de los derechos civiles, forales o especiales’ permite, por lo que ahora importa, la asunción o integración en el ordenamiento autonómico de las Compilaciones y otras normas derivadas de las fuentes propias de su ordenamiento y puede hacer también viable, junto a ello, la formalización legislativa de costumbres efectivamente vigentes en el propio ámbito territorial* “. (F.J. 2 de la STC 121/1992, F.J. 1)”. Al F.J. 3 de la mateixa sentència, el màxim intèrpret constitucional afegiria que “*El concepto constitucional (art. 149.1.8) y estatutario de ‘desarrollo’ del propio Derecho civil, especial o foral, debe ser identificado a partir de la ratio de la garantía autonómica de la foralidad civil que establece (...) aquel precepto de la Norma fundamental. La Constitución permite, así, que los Derechos civiles especiales o forales preexistentes puedan ser objeto no ya de ‘conservación’ y ‘modificación’ sino también de acción legislativa que haga posible su crecimiento orgánico y reconoce, de este modo, no sólo la historicidad y la actual vigencia, sino también la vitalidad hacia el futuro, de tales ordenamientos preconstitucionales. Ese crecimiento, con todo, no podrá impulsarse en cualquier dirección ni sobre cualesquiera objetos (...) El término ‘allí donde existan’ a que se refiere el art. 149.1.8 CE, al delimitar la competencia autonómica en la materia, ha de entenderse más por referencia al Derecho foral en su conjunto que a instituciones forales concretas*”. A més, precisaria que “*sin duda, la noción constitucional de ‘desarrollo’ permite una ordenación legislativa en ámbitos hasta entonces no normados por aquel Derecho, pues lo contrario llevaría a la inadmissible identificación de tal concepto con el más restringido de ‘modificación’*. El ‘desarrollo’ de los Derechos civiles forales o especiales enuncia, pues, una competencia autonómica en la materia que no debe vincularse rígidamente al contenido actual de la Compilación u otras normas de su ordenamiento. Cabe pues, que las Comunidades Autónomas dotadas de Derecho civil foral o especial regulen instituciones conexas con las ya reguladas en la Compilación dentro de una actualización o innovación de los contenidos de ésta según los principios informadores peculiares del Derecho foral. Lo que no significa, claro está, en consonancia con lo anteriormente expuesto, una competencia legislativa civil ilimitada *ratione materiae* dejada a la disponibilidad de las Comunidades Autónomas”.

objecte⁷⁷. D'aquesta manera, la competència autonòmica de desenvolupament d'aquest dret civil propi s'estén també a l'ordenació de les institucions connexes amb les ja regulades per la Compilació dins una actualització o innovació dels continguts d'aquesta segons els principis informadors peculiars del dret foral.

Doctrinalment s'ha apuntat que aquesta condició imposada pel TC de connexionar el desenvolupament del dret civil foral o especial amb el dret ja compilat, constitueix un límit a la competència autonòmica que no es troba previst de forma expressa ni a la CE ni als Estatuts⁷⁸.

Partint d'aquest fonament, caldrà estudiar com, en virtut del principi dispositiu, s'assumeix aquesta competència autonòmica a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya⁷⁹.

Aquest Estatut català conté, dispersament al llarg del seu articulat, nombroses referències al "dret català", "dret civil català", "dret civil de Catalunya". Aquest és el cas dels articles 7⁸⁰, 9.2⁸¹, 20.1.a)⁸², 23.1⁸³, 24.1⁸⁴ i 26⁸⁵.

⁷⁷ Per totes, SSTC 88/1993 de 12 de març i 156/1993 de 6 de maig. Per una ampliació sobre el contingut i abast de la jurisprudència constitucional en aquesta matèria, *vid.* per tots Miguel HERRERO DE MIÑÓN, *Derechos Históricos y Constitución*, *cit. supra* p. 213-222

⁷⁸ *Vid.* Mercè BARCELÓ i Joan VINTRÓ (coord.); *Dret públic de Catalunya*, *cit. supra* p. 289. En paraules de l'obra, "tanmateix, la connectibilitat és un concepte que admet interpretacions àmplies i que, en conseqüència, ofereix possibilitats de connexió constants i subsegüents fins al punt d'obrir la porta a un desenvolupament de dret civil català gairebé amb els únics límits expressament indicats per l'article 149.1.8 CE".

⁷⁹ En endavant EAC

⁸⁰ Article 7 de l'EAC: "1. Les normes i disposicions de la Generalitat i el dret civil de Catalunya tindran eficàcia territorial, sens perjudici de les excepcions que puguin establir-se en cada matèria i de les situacions que s'hagin de regir per l'estatut personal o altres normes d'extraterritorialitat. 2. Els estrangers que adquiriran la nacionalitat espanyola quedaran sotmesos al dret civil català mentre mantinguin el veïnatge administratiu a Catalunya, salvant que manifestessin llur voluntat en contra".

⁸¹ Article 9.2 de l'EAC: "La Generalitat de Catalunya té competència exclusiva sobre les matèries següents: (...) 2. Conservació, modificació i desenvolupament del dret civil català".

⁸² Article 20.1.a) de l'EAC: "La competència dels òrgans jurisdiccionals a Catalunya s'estén: a) En l'ordre civil, a totes les instàncies i graus, inclosos els recursos de cassació i de revisió en lse matèries de Dret Civil Català".

D'entrada, la doctrina ha precisat que la noció “*Dret català*” prevista a l'article 26 de l'EAC pot ser definida com el conjunt normatiu emanat del poder legislatiu i del poder executiu de Catalunya, en virtut de les seves competències legislatives i reglamentàries corresponents. Aquest precepte empra en termes de sinonímia les expressions ‘*Dret català*’ i ‘*Dret propi*’. L'anàlisi de la tramitació parlamentària de l'article permet concloure que tan l'avantprojecte com el projecte d'EAC utilitzaven l'expressió “*Dret propi de Catalunya*’ i “*Dret de Catalunya*’ per referir-se al mateix concepte⁸⁶. El TC ha precisat que per “*Dret propi*” de la Comunitat Autònoma s'entén tant el públic com el privat, civil, foral o especial. En paraules del màxim intèrpret constitucional “*siguiendo el criterio sentado en la STC 56/1990 (...) expresiones como ‘Derecho catalán’ contenida en el art. 23.1 del Estatuto de Autonomía de Cataluña, y ‘Derecho propio de Aragón’ según la dicción del art. 30.1 del Estatuto aragonés, han de entenderse referidas a toda la producción normativa que en el ejercicio de sus competencias dicten los órganos*

⁸³ Article 23.1 de l'EAC: “1. Els concursos, oposicions i nomenaments per a cobrir les places vacants a Catalunya de Magistrats, Jutges, Secretaris Judicials i alre personal al servei de l'Administració de Justícia seran efectuats en la forma prevista en les Lleis Orgàniques del Poder Judicial i del Consell General del Poder Judicial i hi serà un mèrit preferent l'especialització en dret català. En cap cas no es podrà establir l'excepció de naturalesa o veïnatge”.

⁸⁴ Article 24.1 de l'EAC: “1. Els Notaris i els Registradors de la Propietat i Mercantils seran nomenats per la Generalitat, de conformitat amb les Lleis de l'Estat. Per a la provisió de notaries, els candidats seran admesos en igualtat de drets, tant si exerceixen en el territori de Catalunya com a la resta d'Espanya. En aquests concursos i oposicions, serà mèrit preferent l'especialització en dret català. En cap cas no es podrà establir l'excepció de naturalesa o veïnatge”.

⁸⁵ Article 26 de l'EAC: “1. En matèria de la competència exclusiva de la Generalitat, el dret català és l'aplicable en el seu territori amb preferència sobre qualsevol altre. 2. En defecte de dret propi el dret de l'Estat serà d'aplicació supletòria. 3. En la determinació de les fonts del dret civil, l'estat respectarà els normes de dret civil català”.

⁸⁶ DDAA Comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, volum I, Institut d'Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1988, p. 360-363. L'obra disposa que “tot admetent la distinció tradicional entre Dret públic i Dret privat (...), l'ordenament jurídic català estarà format: Pel que fa al Dret públic, serà de Dret català tota la matèria susceptible de legislació o regulació pels òrgans catalans estatutàriament competents, independentment que ja s'hagi legislat o regulat el contingut de la matèria corresponent (...) Pel que fa al Dret Privat, serà Dret català tot aquell que ja hi havia en el moment de l'entrada en vigor de la CE i l'EAC (contingut fonamentalment, però no exclusivament, en la Compilació de Dret Civil) com aquell que tingui per objecte la ‘matèria civil’ atribuïda per la CE. Això comporta que no es pugui identificar matèria civil amb les institucions de Dret Civil existents en el moment de l'entrada en vigor de la CE i l'EAC sinó que matèria civil equival a legislació civil possible, derivada del principi de competència per raó de matèria i encara que aquesta de moment no hagi estat desenvolupada normativament. Com tampoc que no es pugui afirmar que sigui Dret català tot aquell que s'aplica a Catalunya, perquè, com es fa palès, hi ha matèria tant de Dret públic com de Dret privat que és matèria reservada a la competència de l'Estat i respecte a la qual la Generalitat de Catalunya no té competència per actuar”.

*autonómicos, esto es, el Derecho civil, especial o foral, de cada una de dichas Comunidades Autónomas y las normas de Derecho público que dicten en materias sobre las que hayan asumido competencias normativas” (vegeu per totes F.J. 12 de la STC 62/1990 de 30 de març)*⁸⁷.

L'article 9.2 de l'EAC contempla la competència exclusiva de la Generalitat de Catalunya en matèria de “*conservació, modificació i desenvolupament del dret civil català*”. D'aquesta manera, en virtut del principi dispositiu, assumeix la competència garantida a l'article 149.1.8 de la CE.

El dret civil de Catalunya constitueix, juntament amb la llengua, una manifestació cultural i un tret identitari. És un element propi i singular que, com la llengua pròpia, diferencia Catalunya de la resta de Comunitats Autònomes. És per aquest motiu que un important sector doctrinal l'ha qualificat com un dels “fets diferencials” per excel·lència⁸⁸.

⁸⁷ En aquesta sentència, va precisar que “*la circunstancia de que el art. 32.5 de la Ley de Demarcación y Planta Judicial a la hora de regular el mérito preferente examinado se refiera al Derecho civil especial o foral, no revela más que una preocupación del legislador estatal para proteger, en este caso a través de la exigencia de su conocimiento o especialización para quienes pretenden optar a la plaza de Presidente de los distintos Tribunales Superiores de Justicia, tal Derecho; pero no impide que en el caso de aquellas Comunidades Autónomas, como las de Cataluña y Aragón, en las que sus Estatutos de Autonomía han establecido la exigencia del mérito, no sólo para el Derecho civil foral o especial sino para toda la producción normativa de la Comunidad, dicha exigencia se extienda a la totalidad del Derecho propio de la Comunidad de que se trate, lo que habrá de tenerse en cuenta por el órgano competente para el nombramiento a la hora de valorar los méritos alegados por los distintos candidatos, esto es, por el Consejo General del Poder Judicial*” i afegeix “*Otro tanto cabe decir del silencio que el precepto cuestionado guarda sobre el carácter preferente del mérito contemplado, silencio que no implica negar las previsiones estatutarias ni tampoco que las mismas no puedan tener aplicación. Será el órgano competente para el desarrollo del precepto impugnado o el que lo sea para proceder a la provisión de las plazas –el Consejo General del Poder Judicial- el ue, con respeto a lo establecido en los Estatutos de Autonomía, deberá precisar la preferencia y el alcanza que haya de darse a dichas previsiones en relación con los demás méritos a ponderar*” (F.J. 12 de la STC 62/1990 de 30 de març).

⁸⁸ Vid. Esther SEIJAS VILLADANGOS; “Una aproximación tridimensional al ‘hecho diferencial’: retrospectiva, perspectiva actual y prospectiva”, *cit. supra* p. 60. També, Eliseo AJA; “La dimensión constitucional del Hecho Diferencial en el Estado Autonomico”, *Anuario de Derecho Constitucional y Parlamentario* núm. 8, 1996, p. 157. Del mateix autor, *El Estado autonómico. Federalismo y hechos diferenciales*, Alianza Editorial, Madrid, 2003. L'estudi disposa que a Espanya “*aparecen factores estructurales diferentes en varias CCAA (...) dando lugar a la existencia de desigualdades en su estatus respecto a las demás, pero también entre ellas, porque no se trata de un solo factor*”

Des dels propis inicis de la tramitació de l'Estatut, que es va contemplar la competència exclusiva de la Generalitat en matèria de conservació, modificació i desenvolupament del dret civil català. Prova n'és que l'article 9 de la primera versió d'avantprojecte d'Estatut ja contemplava aquesta competència exclusiva autonòmica⁸⁹.

sino de varios, que tienen además distinta intensidad en diferentes CCAA. No se trata de simples peculiaridades porque algunas resultan decisivas para explicar la existencia de la propia autonomía y porque en conjunto configuran un tipo de Estado diferente del federal tradicional". Segons l'obra, el concepte de fet diferencial es reserva pels elements específics d'una Comunitat Autònoma, consagrats històricament i que tenen reconeixement constitucional i estatutari. Entre aquests elements s'inclou la llengua pròpia i el dret civil foral o especial de la Comunitat Autònoma. En paraules de l'estudi, "Suele aludirse a la idea genérica de que algunas CCAA poseen caracteres propios singulares, respecto al conjunto de España, mediante la expresión 'hecho diferencial', aunque lo importante es el concepto y puede utilizarse esa expresión u otra semejante. En lo sustancial significa que algunas CCAA poseen caracteres particulares respecto al resto de las CCAA (lengua propia, financiación particular, derechos civiles especiales, etc) que han generado una personalidad política diferenciada, para la que resulta insuficiente el tratamiento general que supone un Estado homogéneo de tipo federal. Como todo elemento destacado, el hecho diferencial posee una dimensión constitucional y semejante reconocimiento produce efectos jurídicos importantes sobre las instituciones y sobre los ciudadanos". Segons l'autor, "el concepto de 'hecho diferencial', entendido, en su sentido nuclear, como el reconocimiento constitucional y estatutario de los elementos de una personalidad histórico-política diferenciada en algunas CCAA, proporciona un fundamento objetivo para que las instituciones de las respectivas CCAA mantengan y desarrollen su propia personalidad más allá de la genérica potestad de autogobierno que comparten con los demás".

Existeix un debat doctrinal obert entorn al reconeixement i conceptualització de la noció 'fet diferencial'. Per un sector de la doctrina, es tracta d'un concepte que, en l'escenari de debat autonòmic, és equivoc i jurídicament irrellevant. Opinen que no és operatiu ni permet explicar el funcionament i articulació de l'Estat de les Autonomies. Per tots, *vid.* Enric FOSSAS; "El concepto de hecho diferencial" a *Estado autonómico y Hecho Diferencial de Vasconia*, colección Lankidetzan Bilduma, Instituto Vasco de Administración Pública, Donostia, 2000, p. 33. Un segon sector doctrinal postula l'existència de 'fets diferencials' constitucionalment rellevants. Partint d'aquesta base, la definició del contingut i abast d'aquesta noció planteja discrepàncies.

Alguns defensen un contingut ampli d'aquesta noció. Un exponent d'aquesta tendència doctrinal l'ofereix Juan CRUZ ALLI ARANGUREN, Juan; "Los hechos Diferenciales y la Constitución de 1978" a *Estado autonómico y Hecho Diferencial de Vasconia*, *cit. nota supra* p. 145. L'estudi defineix la noció "fets diferencials" com aquells elements d'identitat nacional o regional de caràcter històric, cultural, jurídic o institucional que contribueixen a la percepció de l'existència d'una comunitat social i política amb dret a l'autogovern. En paraules de l'estudi, "*La Constitución ha reconocido la existencia de hechos diferenciales como su consideración nacional, las lenguas y culturas, la organización territorial, el Derecho foral, la policía, los derechos históricos de los territorios forales, el régimen fiscal de Canarias y el alcance de la disposición derogatoria*". Aquesta noció de "fet diferencial" no coincideix amb la defensada per d'altres corrents doctrinals. *Vid.*, per tots, Juan F. LÓPEZ AGUILAR; "Constitución, autonomía y hecho diferencial. El Estado autonómico y el 'hecho diferencial constitucionalmente relevante", *Cuadernos de Derecho Público* núm. 2, 1997.

⁸⁹ L'article 9.2 de la primera redacció de l'Estatut realitzada per la Comissió dels Vints a Sau ja contempla que "*la Generalitat de Catalunya té competència exclusiva sobre les següents matèries (...) 2. Conservació, modificació i desenvolupament del dret civil propi de Catalunya, exceptuant allò*

Tal com s'ha apuntat doctrinalment, l'article 149.1.8 de la CE configura l'ordenament jurídic civil com un conjunt format per diversos ordenaments (aquells creats per les Comunitats Autònomes amb dret civil propi al moment d'entrada en vigor de la norma suprema), ordenaments que formen subconjunts en el marc de l'ordenament espanyol. La mateixa CE abandona expressament l'antiga aspiració del Codi civil únic i garanteix el pluralisme legislatiu civil. Partint d'aquesta base, l'abast de les competències que l'article 149.1.8 de la CE ofereix a les Comunitats Autònomes ha centrat controvèrsies interpretatives⁹⁰. Així per exemple, per un sector de la doctrina, la competència legislativa civil de les Comunitats Autònomes es limita al desenvolupament dels drets civils vigents⁹¹. Altrament, una segona interpretació doctrinal defensa que el concepte de 'dret civil català' garantit a l'article 9.2 de l'EAC pot definir-se com "*aquell que s'aplica a Catalunya i no solament el dret de la Compilació i el relatiu a les institucions molt específiques*"⁹². Aquestes, entre d'altres línies interpretatives, il·lustren les dificultats que planteja la delimitació d'aquest marc de repartiment competencial. En aquest sentit, la jurisprudència del TC que s'ha esbossat anteriorment permet desllindar el contingut i abast del títol competencial⁹³.

Centrant l'anàlisi al tema de la valoració del coneixement del dret propi en la provisió de les places judicials, convé fer esment a un precepte de l'EAC: l'article 23.1. Aquest article disposa que els concursos, oposicions i nomenaments per a cobrir les places vacants a Catalunya de Magistrats, Jutges, Secretaris Judicials i

que disposa l'article 143.1.8 de la Constitució". Vid. Jaume SOBREQÜÉS i Sebastià RIERA; L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979, volum II, cit. supra p. 227.

L'article 9.2 del Projecte d'Estatut deia: "*La Generalitat de Catalunya té competència exclusiva sobre les següents matèries: (...) 2. Conservació, modificació i desenvolupament del dret civil de Catalunya*".

⁹⁰ Per una ampliació, *vid.* Encarna ROCA TRIAS; "L'estructura de l'ordenament civil espanyol", *Revista Jurídica de Catalunya*, *cit. supra* p. 136-140. L'autora defensa que "*l'ordenament civil espanyol és unitari en la seva formulació externa i pluralista (en el sentit de que conté diferents subordenaments) en l'estructura interna*".

⁹¹ *Vid.* J. DELGADO ECHEVARRÍA; "La potestad legislativa de la Generalidad de Cataluña sobre el Derecho civil catalán" a *Jornades sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya*, Barcelona, 1980, p. 39-56

⁹² *Vid.* Josep M. PUIG SALELLAS; *El concepte de dret civil català*, *cit. supra* p. 110-111.

⁹³ Per totes, SSTC 56/1990 de 29 de març, 62/1990 de 30 de març, 121/1992 de 28 de setembre, 182/1992 de 16 de novembre, 156/1993 de 6 de maig, 127/1999 d'1 de juliol o 47/2004 de 25 de març.

altre personal al servei de l'Administració de Justícia seran efectuats en la forma prevista en les Lleis Orgàniques del Poder Judicial i del Consell General del Poder Judicial i hi serà un mèrit preferent l'especialització en dret català. Afegeix que en cap cas no es podrà establir l'excepció de naturalesa o veïnatge.

Ja en la gènesi de la disposició estatutària catalana, la Comissió dels Vint va vetllar amb especial diligència per garantir la valoració de l'especialització en dret català com un mèrit preferent. L'article 26.1 de la primera versió del que havia de ser l'avantprojecte d'EAC ja contemplava aquesta previsió. És més, del dret català, també contemplava la valoració del coneixement de la llengua catalana com un '*condició preferent*' en la provisió de les places de personal al servei de l'Administració de Justícia a Catalunya. Aquest precepte disposava que "*en els concursos i oposicions per a cobrir les places de magistrats, jutges, secretaris judicials i altre personal al servei de l'administració de justícia vacants a Catalunya seran condicions preferents el coneixement de la llengua catalana i l'especialització en dret català, sense que en cap cas no pugui establir-se l'excepció de naturalesa o veïnatge*"⁹⁴. L'article 23 de l'avantprojecte d'EAC

⁹⁴ Vid. Jaume SOBREQÜÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum II, cit. nota supra p.233. Aquesta dicció ha de valorar-se tenint en compte que havia estat objecte de diverses propostes formulades per diferents partits polítics parlamentaris tendents a que l'avantprojecte d'Estatut que s'acabés aprovant consignés expressament aquesta garantia lingüística. Una lectura dels materials presentats pels diferents partits polítics parlamentaris a la Comissió dels Vint per a la redacció de l'avantprojecte d'EAC permet concloure que aquesta qüestió va centrar diverses propostes tendents a garantir que el futur Estatut que s'acabés aprovant consignés, expressament, la garantia de coneixement de la llengua catalana per poder exercir funcions al servei de l'Administració de Justícia a Catalunya. Vid. Jaume SOBREQÜÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum II, cit. supra p. 155 i ss.

Així per exemple, aquesta matèria seria objecte d'ordenació als articles 67 i 68 de la proposta presentada per CDC. L'article 67 deia: "*En les actuacions judicials a Catalunya s'utilitzaran indistintament les llengües catalana i castellana. A petició de part interessada haurà de lliurar-se còpia autoritzada de les comunicacions i resolucions en qualsevol de les dues llengües*". L'article 68 del text proposat per aquesta formació política afegia que "*Els magistrats i funcionaris del Tribunal Superior de Catalunya seran nomenats per la Generalitat de Catalunya, d'acord amb els procediments legals. Els magistrats, jutges, notaris i registradors designats per a Catalunya hauran de conèixer la llengua i el dret catalans. El coneixement de la llengua serà també inexcusable per a les designacions de secretaris judicials i personal auxiliar de l'administració de justícia*".

En una línia similar es pronunciava l'article 13 de la proposta d'UDC que establí "*En tots els concursos que es convoquin per a la provisió de places a Catalunya de membres del poder judicial i fedataris públics serà condició preferent el coneixement de l'idioma i dret catalans*".

assumiria la mateixa dicció que ja figurava a l'article 26 de la primera versió o esborrany del text ⁹⁵.

S'hi varen formular diverses esmenes, l'estudi de les quals permet il·lustrar dues constatacions. D'una banda, que, originàriament, hi havia un acord majoritari de les forces polítiques amb representació parlamentària tendent a tutelar expressament, en seu estatutària, la valoració del coneixement de la llengua catalana i del dret català per part del personal al servei de l'Administració de Justícia a Catalunya. Prova n'és que, en la gènesi de la tramitació de la norma, cap de les esmenes presentades a la dicció d'aquest article proposava suprimir la referència a la qüestió concernent a la valoració d'aquest coneixement lingüístic i jurídic. D'altra banda, permet constatar que la valoració concreta que havia de concedir-se a aquest coneixement no acabava de ser objecte d'un consens polític. Així, pel que fa al coneixement de l'idioma, front tesis tals com la sostinguda per ERC que defensaven la seva valoració com a requisit de capacitació (emprant fórmules de l'estil de *'s'haurà d'acreditar el coneixement de la llengua catalana'*), varen formular-se d'altres esmenes favorables a valorar-la com a mèrit o *'condició preferent'* en els concursos i oposicions per cobrir les places al territori autonòmic.

Com s'ha avançat, varen presentar-se quatre esmenes a l'article 23 de l'avantprojecte estatutari. Proposaven diverses estratègies pel que fa a la valoració del coneixement del dret català i la llengua catalana en aquest àmbit. Així, mentre l'esmena d'ERC proposava que el seu coneixement fos valorat com a requisit en la provisió de les places judicials⁹⁶, les altres esmenes de modificació formulades per

⁹⁵ L'article 23 de l'avantprojecte d'EAC deia: "1. *En els concursos i oposicions per a cobrir les places de magistrats, jutges, secretaris judicials i altre personal al servei de l'administració de justícia vacants a Catalunya seran condicions preferents el coneixement de la llengua catalana i l'especialització en dret català, sense que en cap cas no pugui establir-se l'excepció de naturalesa o veïnatge.* 2. *L'organització i funcionament del ministeri fiscal correspon íntegrament a l'Estat, de conformitat amb les lleis generals*".

⁹⁶ L'esmena d'ERC presentada a l'article 23 de l'avantprojecte d'EAC proposava la següent dicció: "1. *En els concursos i oposicions per a cobrir les places de magistrats, jutges, secretaris judicials i altre personal al servei de l'administració de justícia vacants a Catalunya s'haurà d'acreditar el*

CDC, PSC i PSUC la contemplaven que el coneixement del dret català es valorés com un requisit i el coneixement de la llengua pròpia com una *'condició preferent'*⁹⁷ o com a mèrit⁹⁸.

Aquesta qüestió, però, fou objecte d'un pacte polític que canviaria l'orientació del que s'havia acordat fins aleshores. Aquest pacte polític s'acabaria traduint en l'eliminació de la referència expressa a la valoració del coneixement de la llengua catalana per part dels candidats a cobrir places vacants al servei de l'Administració de Justícia a Catalunya al text del Projecte d'EAC. Només es mantindria la valoració del dret català. A la sessió del Ple de Parlamentaris de Catalunya, celebrada el 15 de desembre de 1978 va aprovar-se una esmena *in voce* a l'article 23 de l'avantprojecte presentada per diferents grups, concretament CDC, PSUC, PSC, Entesa dels Catalans, ERC, UCD-UCC, AP i el diputat Sr. Cañellas. Aquesta esmena proposava substituir la dicció del text de l'avantprojecte de Sau pels següents termes: *"1. En els concursos i oposicions per a cobrir les places de magistrats, jutges, secretaris judicials i altre personal al servei de l'Administració de Justícia vacants a Catalunya s'haurà d'acreditar el coneixement del dret català.*

coneixement de la llengua catalana, a fi de fer possible el compliment de l'article 32 de la Constitució, i també l'especialització en dret català. En cap cas no podrà establir-se l'excepció de naturalesa o veïnatge". Vid. Jaume SOBREQÜÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum III, *cit. supra* p. 600.

⁹⁷ L'esmena formulada per CDC a l'article 23 de l'avantprojecte deia: *"1. En els concursos i oposicions per a cobrir les places vacants de magistrats, jutges, secretaris judicials i altre personal al servei de l'administració de justícia de Catalunya serà condició preferent el coneixement de la llengua catalana i haurà d'acreditar-se el coneixement del dret català, sense que en cap cas no pugui establir-se l'excepció de naturalesa o veïnatge".* Vid. Jaume SOBREQÜÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum III, *cit. supra* p. 600

⁹⁸ L'esmena de modificació presentada pel PSC a la dicció d'aquest precepte proposava la següent dicció: *"1. En els concursos i oposicions per a cobrir les places de magistrats, jutges, secretaris judicials i altre personal al servei de l'administració de justícia vacants a Catalunya serà valorat el coneixement de la llengua catalana i s'acreditarà el del dret català, sense que en cap cas no pugui establir-se l'excepció de naturalesa o veïnatge".* En la justificació de l'esmena va al·legar-se que responia a una *"redacció més ajustada al sentit que es vol donar al coneixement específic de la llengua catalana i del dret català"*.

En una línia similar es pronunciaria l'esmena del PSUC, la qual precisaria que el coneixement de la llengua catalana hauria de valorar-se "especialment". Aquesta esmena deia: *"En els concursos i oposicions per a cobrir les places judicials i altre personal al servei de l'administració de justícia vacants a Catalunya es valorarà especialment el coneixement de la llengua catalana. Els candidats hauran d'acreditar el coneixement del dret català. En cap cas no es podrà establir l'excepció de naturalesa o veïnatge".* Vid. Jaume SOBREQÜÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum III, *cit. supra* p. 601

*En cap cas no es podrà establir l'excepció de naturalesa o veïnatge*⁹⁹. Com és de veure, s'eliminava tota referència al coneixement de la llengua catalana, ni com a requisit ni com a simple mèrit o '*condició preferent*'. Aquesta esmena fou aprovada per ampli consens (49 vots a favor, cap vot en contra i una sola abstenció). Es mantenia la valoració del coneixement del dret català com a requisit de capacitat (parlava de "*s'haurà d'acreditar*")¹⁰⁰.

Aquesta opció d'omitir tota referència a la valoració del coneixement del català en aquest precepte es mantindria en el decurs de la tramitació parlamentària ulterior de la norma. La versió definitivament aprovada de l'article 23 de l'EAC no conté cap tipus de referència a la valoració del coneixement de la llengua oficial pròpia del territori per part d'aquest personal al servei de l'Administració de Justícia. Només contempla, com s'ha vist, la valoració del coneixement del dret català. Aquest article disposa "*1. En els concursos, oposicions i nomenaments per a cobrir les places vacants a Catalunya de magistrats, jutges, secretaris judicials i altre personal al servei de l'Administració de Justícia seran efectuats en la forma prevista en les Lleis Orgàniques del Poder Judicial i del Consell General del Poder Judicial i hi serà un mèrit preferent l'especialització en Dret català. En cap cas no es podrà establir l'excepció de naturalesa o veïnatge*".

Partint d'aquesta base, caldrà estudiar com s'ha regulat aquest mèrit preferent en la provisió de les diferents places del personal de l'Administració de Justícia, començant pels membres de la Carrera Judicial.

⁹⁹ Vid. Jaume SOBREQUÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum III, cit. supra p. 1076-1077.

¹⁰⁰ En l'explicació del vot, el Sr. Solé Tura precisaria que "*aquí la intenció de la Ponència en aquests articles ha estat treure la referència que abans es feia al coneixement de la llengua catalana i deixar-ho amb el coneixement del dret per una raó molt específica: perquè tal com queda redactat l'article 3 ja entenem que l'obligació del poder públic català, és a dir, de la Generalitat, és precisament crear les condicions perquè tots els membres de la seva administració coneguin el català; en conseqüència, com que hi ha aquesta referència genèrica a l'article 3, és en funció d'això que hem decidit en aquests dos articles, 23 i 24, per unanimitat dels ponents, treure aquesta referència. Aquest és el sentit exacte que potser hauria calgut explicar abans més que no pas després. Gràcies*".

3. La valoració del coneixement de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma en la provisió de les places de Jutges i Magistrats.

3.1 Introducció.

Els Jutges i Magistrats no tenen cap obligació legal de conèixer la llengua pròpia ni el dret propi del territori autonòmic on exerceixen les seves funcions. El seu coneixement només es valora com un mèrit preferent en la provisió de la plaça. Això es tradueix en el fet que molts membres de la Carrera Judicial ignoren l'idioma emprat pels ciutadans quan s'adrecen als Jutjats i Tribunals radicats a Comunitats Autònomes amb règims de doble oficialitat lingüística, i ignoren també d'entrada un dret propi que, en el seu exercici professional, hauran d'aplicar¹⁰¹.

¹⁰¹ L'article 231 de la L.O. 6/1985 d'1 de juliol, del Poder Judicial, així com l'article 142 de la Llei 1/2000 de 7 de gener, d'Enjudiciament Civil, regulen les bases del règim juridicolingüístic de les actuacions judicials. L'article 231 de la L.O. 6/1985 d'1 de juliol, del Poder Judicial disposa: "1. *En todas las actuaciones judiciales, los Jueces, Magistrados, Fiscales, Secretarios y demás funcionarios de Juzgados y Tribunales usarán el castellano, lengua oficial del Estado.* 2. *Los Jueces, Magistrados, Fiscales, Secretarios y demás funcionarios de Juzgados y Tribunales podrán usar también la lengua oficial propia de la Comunidad Autónoma, si ninguna de las partes se opusiere, al legando desconocimiento de ella, que pudiere producir indefensión.* 3. *Las partes, sus representantes, y quienes les dirijan, así como los testigos y peritos, podrán utilizar la lengua que sea también oficial en la Comunidad Autónoma en cuyo territorio tengan lugar las actuaciones judiciales, tanto en manifestaciones orales como escritas.* 4. *Las actuaciones judiciales realizadas y los documentos presentados en el idioma oficial de una Comunidad Autónoma tendrán, sin necesidad de traducción al castellano, plena validez y eficacia. De oficio se procederá a su traducción cuando deban surtir efectos fuera de la jurisdicción de los órganos judiciales sitos en la Comunidad Autónoma, salvo si se trata de Comunidades Autónomas con lengua oficial propia coincidente. También se procederá a su traducción cuando así lo dispongan las Leyes a instancia de parte que alegue indefensión.* 5. *En las actuaciones orales, el Juez o Tribunal podrá habilitar como intérprete a cualquier persona conocedora de la lengua empleada, previo juramento o promesa de aquélla*". L'article 142 de la Llei 1/2000 de 7 de gener, d'Enjudiciament Civil contempla una dicció pràcticament idèntica a la de l'article 231 de la LOPJ. Les diferències entre un i altre precepte són menors, de detall. Pel que fa referència als usos lingüístics dels Jutges, Magistrats, Fiscals, Secretaris Judicials i altres funcionaris de Jutjats i Tribunals, es contempen dues previsions. D'entrada, s'estableix que, com a regla general, empraran el castellà, en tant que llengua oficial de l'Estat. Ara bé, s'afegeix que també "podran" utilitzar la llengua oficial i pròpia de la Comunitat Autònoma si cap de les parts s'hi oposa al legant desconeixement que pugui produir indefensió.

Com és de veure, ambdós preceptes condicionen l'ús de les llengües oficials i pròpies de les Comunitats Autònomes diferents del castellà, a dos requisits: d'una part, a l'ús potestatiu que en faci aquest personal a les actuacions judicials (els preceptes diuen que "podran" emprar-les,

Durant molts anys aquests coneixements no s'han valorat ni tan sols com un mèrit. No seria fins molt tardanament, principalment a partir de finals de la dècada dels anys 80 i principis dels 90, quan comença a garantir-se un cert règim de meritació pel coneixement de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma de certes categories funcionaries adscrites a l'Administració de Justícia. En el cas dels membres de la Carrera Judicial, l'ordenació dels barems de puntuació d'aquests mèrits data de l'any 1998 perquè una primera proposta de desplegament reglamentari aprovada per Acord del Consell General del Poder Judicial de 23 d'octubre de 1991 seria impugnada i anul·lada pel Tribunal Suprem.

Es tracta d'una matèria que ha estat objecte de pressions corporatives i impugnacions judicials, que s'han acabat traduint en successives modificacions del marc normatiu vigent, a vegades directament condicionades per l'evolució de la

deixant-ho, per tant, a la seva determinació); d'altra, ho condicionen al requisit que cap de les parts n'al·legui desconeixement que pugui produir indefensió.

Aquestes previsions han plantejat problemes interpretatius i debats doctrinals. Per un sector de la doctrina, aquesta regulació dona preferència a l'ús del castellà a l'àmbit judicial, en perjudici de l'estatut jurídic de les llengües cooficials pròpies de les Comunitats Autònomes. El TC tindria ocasió d'enjudiciar aquestes previsions a la seva STC 56/1990 de 29 de març.

L'orientació d'aquest marc jurídic estatal (articles 231 de la LOPJ i 142 de la LEC), concernent als usos lingüístics del personal al servei de l'Administració de Justícia, no coincideix amb l'orientació que regeix la Llei catalana 1/1998 de 7 de gener, de política lingüística (en endavant LPL), en aquesta matèria. El marc jurídic esbossat per la legislació estatal (LOPJ i LEC) i el marc jurídic esbossat per la legislació autonòmica catalana (LPL) no responen a uns mateixos plantejaments ni orientacions. De fet, s'adverteix una certa contradicció pel que fa a les prescripcions d'ambdós blocs normatius: d'una banda, les previsions de la LOPJ i la LEC dissenyen un marc de tendència restrictiva pel que fa a l'estatut de les llengües oficials pròpies de les Comunitats Autònomes diferents de la castellana a l'Administració de Justícia; d'altra, la LPL es caracteritza per una evident voluntat de normalitzar i estendre l'ús del català en aquest àmbit. La LPL opta clarament per garantir que el català, en tant que oficial i pròpia de Catalunya, assumeixi el paper de llengua d'ús general fins i tot més enllà de les administracions autonòmiques *strictu sensu*. En aquest context, l'article 2.2.b de la LPL estableix que el català, com a llengua pròpia de Catalunya, és *"la llengua preferentment emprada per l'Administració de l'Estat a Catalunya en la forma que aquesta mateixa determini, per les altres institucions i, en general, per les empreses i les entitats que ofereixen serveis al públic"*. Dins aquesta categoria conceptual *"altres institucions"*, s'hi ha d'entendre inclosa l'Administració de Justícia. L'objectiu de la LPL se centra en assolir la plena normalització i extensió de l'ús general de la llengua catalana, en tant que llengua oficial i pròpia de Catalunya, en tots els àmbits, inclòs el de l'Administració de Justícia radicada a Catalunya. A tal fi, la pròpia LPL en el seu article 5.2 habilita a la Generalitat per *"fer actuacions d'emparament, de protecció i de promoció i foment de l'ús de la llengua catalana en tots els àmbits, amb l'adopció de les mesures necessàries i la destinació dels recursos suficients"*. Com es veurà, la Generalitat no ha estalviat recursos en la formulació i implementació de diversos programes i polítiques de normalització lingüística de la llengua catalana en l'àmbit judicial. Per una ampliació, *vid.* Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic, cit. nota supra*.

doctrina jurisprudencial del Tribunal Suprem. És més, aquesta qüestió continua centrant debats polítics i iniciatives parlamentàries que proposen una modificació del marc legal actualment vigent per tal de garantir que els Jutges i Magistrats hagin de conèixer l'idioma i el dret propis del territori on acompleixen les seves funcions, en els termes que s'estudiaran.

L'ordenament jurídic contempla dos mecanismes per tal de garantir que el personal que serveix l'Administració Pública disposi d'aquestes aptituds: d'una banda, el règim del requisit de capacitació que en el cas de l'aptitud lingüística ha estat degudament avalat pel TC (vegeu per totes, la STC 46/1991 de 28 de febrer¹⁰²); d'altra, el règim de la meritació puntuable, opció aquesta darrera que és la que predomina a l'àmbit judicial. És la que regeix la valoració del coneixement

¹⁰² Al F.J. 2 d'aquesta sentència (B.O.E. de 17 de març de 1991), el màxim intèrpret constitucional proclamaria que *"el establecimiento de un régimen de cooficialidad lingüística en una parte del territorio del Estado no contradice el principio de igualdad de los españoles en todo el territorio nacional, recogido por el art. 139.1. CE ya que tal principio no puede ser entendido en modo alguno como una rigurosa y monolítica uniformidad del ordenamiento de la que resulte que en cualquier parte del territorio se tengan los mismos derechos y obligaciones, puesto que con la debida reserva respecto de la igualdad en las condiciones básicas del ejercicio de derechos y libertades (art. 149.1.1 CE), 'la potestad legislativa de que las Comunidades Autónomas gozan da a nuestro ordenamiento una estructura compuesta por obra de la cual puede ser distinta la posición jurídica de los ciudadanos en las distintas partes del territorio nacional' (STC 37/1981). De lo expuesto, resulta claro que la exigencia de conocimiento del catalán para el acceso a la función pública de la Administración de la Generalitat no es discriminatoria desde la vertiente de la igualdad de los españoles en todo el territorio nacional".* Al seu F.J. 3, el TC va precisar que *"el inciso impugnado (...) al establecer la exigencia de conocimiento del catalán, parte de lo dispuesto en el inciso precedente, en el que se recogen los principios constitucionales de mérito y capacidad para el acceso a la función pública (art. 103.3 CE) Y dentro de estos principios es donde se sitúa el requisito de conocimiento del catalán. No resulta aceptable el argumento del Abogado del Estado de que esta exigencia puede suponer un obstáculo para acceder a la función pública para quien carezca del conocimiento del catalán. El propio principio de mérito y capacidad supone la carga para quien quiera acceder a una determinada función pública de acreditar las capacidades, conocimientos e idoneidad exigibles para la función a la que aspira. Por lo que la exigencia del conocimiento del idioma que es oficial en el territorio donde actúa la Administración a la que se aspira a servir es perfectamente incluíble dentro de los méritos y capacidades requeridas".* Seguint amb aquesta raonament, el màxim intèrpret constitucional afegiria que *"No debe entenderse la exigencia de conocimiento del catalán un requisito ad extra, independiente del mérito y capacidad acreditadas, sino, al igual que cualquier otro conocimiento o condición exigida para el acceso a la función pública, una exigencia con cuya acreditación se da satisfacción a dichos principios constitucionales, en la medida en que se trata de una capacidad y un mérito que, según el art. 34 de la Ley catalana 17/1985, ha de acreditarse y valorarse en relación con la función a desempeñar, y por tanto guarda la debida relación con el mérito y capacidad, tal como impone el art. 103 CE (STC 27/1991, F.J. 4)".*

de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma per part dels membres de la Carrera Judicial.

Pel que fa al coneixement de la llengua oficial i pròpia del territori on s'acompleixen les funcions, la vigència d'un règim que opti pel requisit de capacitació fa exigible que els candidats a ser empleats públics hagin d'acreditar que coneixen l'idioma. Val a dir que aquest règim de l'exigència d'aptitud idiomàtica per accedir a la funció pública es consolidaria, des de la dècada dels anys vuitanta, com a eix d'intenses controvèrsies, en part incentivades per una jurisprudència vacil·lant i molt reticent al seu reconeixement¹⁰³. Una primera doctrina jurisprudencial del TS seria contrària a la valoració del coneixement de les llengües oficials pròpies diferents de la castellana en els procediments de selecció de funcionaris. Nogensmenys, a la mateixa dècada dels anys vuitanta s'advertiria una certa evolució d'aquesta doctrina jurisprudencial¹⁰⁴. Es tractaria, però, d'un canvi jurisprudencial lent. El TS s'entestaria a afirmar que la valoració com a mèrit, ja no com a requisit de capacitat, del coneixement de la llengua oficial i pròpia de

¹⁰³ Vid. Jaume VERNET LLOBET; *Normalització lingüística i accés a la funció pública*, Fundació Callís, Barcelona, 1992. També, Iñaki AGIRREAZKUENAGA; "L'acreditació del coneixement del català en la funció pública de les administracions catalanes", a *Estudis jurídics sobre la llei de política lingüística*, cit. supra p. 215-257.

¹⁰⁴ Vid. Jesús PRIETO DE PEDRO; "El conocimiento de las lenguas propias de las Comunidades Autónomas y extranjeras como requisito de capacidad de los funcionarios de la Administración del Estado", *Revista de Lengua i Dret* núm. 12, juliol de 1989, p. 135-156. Aquest article estudia l'evolució de la jurisprudència en aquesta matèria fins a 1989. Constata que la jurisprudència del TS concernent al deure de coneixement de la llengua oficial pròpia del territori diferent de la castellana per part dels funcionaris autonòmics i locals de territoris bilingües pot classificar-se en tres etapes: una primera caracteritzada per ser reticent a la valoració del coneixement de la llengua, que s'extén, a parer de l'autor desde la STS de 28 de gener de 1984 fins l'any 1986; una segona jurisprudència, caracteritzada per l'assumpció de la valoració del coneixement de la llengua com a mèrit computable, sempre que aquesta valoració "no pueda neutralizar por sí sola la de los méritos profesionales de los aspirantes" (l'estudi precisa que aquest canvi jurisprudencial fou "inducido, según confiesa el propio TS, por la sentencia 82/1986 del TC"); finalment, l'estudi reconeixia que certa normativa estatal "también se ha inclinado a favor de incluir a los funcionarios estatales entre los empleados públicos obligados a conocer, cuando se encuentren al servicio de la Administración periférica del Estado en el ámbito territorial de las Comunidades Autónomas con dos lenguas oficiales, la lengua propia de éstas", si bé aquesta tendència "adolece de una total falta de decisión en torno a las fórmulas que puedan adoptarse para verificar dicha exigencia de capacidad lingüística".

la Comunitat Autònoma, vulnerava el principi d'igualtat en l'accés a la funció pública¹⁰⁵.

El TC posaria punt i apart a aquesta interpretació jurisprudencial. La seva STC 82/1986 de 26 de juny marcaria una inflexió i modificaria les bases jurídiques de la jurisprudència dictada fins aleshores¹⁰⁶. En aquesta sentència, el màxim intèrpret constitucional va recordar que d'acord amb l'obligació de garantir l'ús de les llengües oficials per part dels ciutadans i d'acord amb el deure de protegir i fomentar-ne el seu coneixement i utilització, els poders públics podien prescriure,

¹⁰⁵ Vid. Iñaki AGIRREAZKUENAGA; "L'acreditació del coneixement del català en la funció pública de les administracions catalanes", *cit. nota supra* p. 218. Per totes, STS de 3 de maig de 1984 (Sala Contenciosa-Administrativa, R.J. 2423), on el Tribunal va proclamar que "*sobre la cuestión debatida, esta Sala (...) ha mtenido en síntesis el siguiente criterio: a) para resolver esa problemática se hace preciso partir del art. 3 de la Constitución, según el cual, la lengua oficial del Estado es el castellano (...) y esto se ve corroborado por el art. 6 de la Ley Orgánica de la Autonomía del País Vasco según el cual 'el Euskera, lengua propia del Pueblo Vasco tendrá, como el castellano, carácter de lengua oficial de Euskadi, y todos sus habitantes tienen derecho a conocer y usar ambas lenguas', afirmándose en el párrafo 3 que 'nadie podrá ser discriminado por razón de la lengua', pues es evidente que la diferencia de puntos que se dan a los parlantes del euskera van a pesar en el cómputo del concurso discriminando a los que sólo hablan el castellano; b) y no es óbice a esos razonamientos el que el ejercicio de idiomas no sea eliminatorio, pues aunque ello es cierto, no cabe duda que los puntos de su conocimiento puede pesar a la hora de las puntuaciones totales, sobre todo en los casos de empate o diferencia muy pequeña de puntuación, en perjuicio de quien habla solamente el castellano que, además de ser el oficial de los españoles, está asimilado al de Euskadi a tenor del art. 6 mencionado, no teniendo explicación cómo al que habla castellano no se le dé el mismo trato en puntuación que al que habla euskera; c) tampoco tiene fuerza convincente el que se compare la puntuación con la que se concede al conocimiento de idiomas francés, alemán o inglés, pues aunque la cuantificación de puntos pueda ser correcta, no lo es si se da la diferencia de puntuación del que habla euskera al que habla castellano, al ser ambas dos lenguas oficiales que los habitantes del País Vasco tienen el derecho de conocer y de usar; d) y no merece mejor acogida la comparación de los puntos de ese ejercicio de idiomas con la puntuación de los restantes ejercicios, pues lo cierto es que la puntuación al idioma de euskera puede pesar mucho a la hora de la totalidad de la puntuación, discriminando a todos aquellos que no lo hablan y sí el castellano, que es idioma tan oficial en el País Vasco como el euskera; e) es evidente que esta situación rompe el principio de igualdad del art. 14 de la vigente Constitución, en cuanto se conculca el derecho de los españoles al acceso al funcionariado, disminuido para todos aquéllos que no sean parlantes del euskera. Que coherente con esa doctrina, procede estimar el presente recurso (...) pues los razonamientos recogidos en la sentencia impugnada, carecen de virtualidad jurídica a saber: a) en el caso examinado nos encontramos con un tratamiento desigual para situaciones iguales, pues la situación igual es la celebración de oposiciones y el tratamiento desigual es la puntuación concedida al conocimiento del euskera frente a quien solamente habla castellano...". Vid. també STS de 28 de març de 1985 (Sala Contenciosa-administrativa R.J. 1478) i STS d'1 de març de 1986 (Sala Contenciosa-Administrativa R.J. 2296).*

¹⁰⁶ Vid. Iñaki AGIRREAZKUENAGA; "L'acreditació del coneixement del català en la funció pública de les administracions catalanes", *cit. supra* p. 218

dins l'àmbit de les seves competències, el coneixement d'ambdues llengües per a accedir a determinades places de funcionari¹⁰⁷.

Tanmateix, tot i que el TS, a l'empara del que disposa l'article 5.1 de la LOPJ, estava obligat a canviar la seva jurisprudència sobre la valoració de les llengües oficials pròpies de les Comunitats Autònomes en l'accés a la funció pública, aquest pas fou tardà. Diverses sentències del TS dictades amb posterioritat a la STC 82/1986 no acabarien d'assumir aquesta doctrina esbossada per la jurisprudència constitucional¹⁰⁸. Finalment el TS acabaria adoptant el postulat de la valoració com

¹⁰⁷ Al F.J. 14 de la STC 82/1986 de 26 de juny, el màxim intèrpret constitucional va proclamar que *"nada hay que objetar a la finalidad de progresiva euskaldunización del personal afecto a la Administración Pública en la Comunidad Autónoma del País Vasco, entendida como posibilidad de dominio también del euskera –sin perjuicio del castellano- por dicho personal. Y en tal sentido, de acuerdo con la obligación de garantizar el uso de las lenguas oficiales por los ciudadanos y con el deber de proteger y fomentar su conocimiento y utilización, nada se opone a que los poderes públicos prescriban, en el ámbito de sus respectivas competencias, el conocimiento de ambas lenguas para acceder a determinadas plazas de funcionario o que, en general, se considere como un mérito entre otros (como expresamente se prevé) el nivel de conocimiento de las mismas: bien entendido que todo ello ha de hacerse dentro del necesario respeto a lo dispuesto en los arts. 14 y 23 de la CE, y sin que en la aplicación del precepto legal en cuestión se introduzca discriminación. En definitiva, el empleo del euskera implica la provisión de los medios necesarios, y entre ellos, la presencia de personal vasco parlante, tanto en la Administración de la Comunidad Autónoma del País Vasco como en la periférica del Estado, en los términos señalados por la sentencia de este Tribunal 76/1983 de 5 de agosto 'como modo de garantizar el derecho a usar por parte de los ciudadanos de la respectiva Comunidad' y en relación con la previsión expresa que con respecto a este artículo hace la disposición adicional tercera. (...) la exigencia de bilingüismo ha de llevarse a cabo con un criterio de razonabilidad y proporcionalidad desde la perspectiva de lo dispuesto en los arts. 23.2, 139.1 y 149.1.1 de la Constitución"*. A la mateixa sentència, el TC recordaria que la doble oficialitat lingüística, garantida pel bloc de la constitucionalitat, comporta un dret d'opció lingüística dels ciutadans (dret d'optar per l'ús de qualsevol de les dues llengües oficials amb plena validesa i eficàcia en la seva relació amb els Poders Públics radicats al territori autònic) i una correlativa càrrega per a l'Administració Pública que ha d'adaptar-se progressivament a aquest marc de la doble oficialitat. I aquesta adaptació progressiva, vincula per igual a tots els Poder Públics radicats al territori amb règim de doble oficialitat. Com diria el TC, *"la consecuente cooficialidad lo es con respecto a todos los poderes públicos radicados en el territorio autonómico, sin exclusión de los órganos dependientes de la Administración central y de otras instituciones estatales en sentido estricto"*.

¹⁰⁸ Per totes, STS de 20 d'octubre de 1986 (Sala Contenciosa-Administrativa R.J. 6563). En paraules d'aquesta sentència, *"a mayor abundamiento, al exigirse en las bases no publicadas la demostración de la comprensión de la lengua catalana, con carácter eliminatorio se produce una evidente inconstitucionalidad, al infringirse los artículos 14 y 23.2 de la Constitución, como ha tenido ocasión de declarar esta Sala en sus sentencias de 24 de abril y 6 de mayo de 1983, y 16 de mayo y 28 de noviembre de 1984, acorde con lo expresado en el fundamento jurídico 42 de la Sentencia del Tribunal Constitucional de 5 de agosto de 1982, según el cual, la Constitución garantiza el derecho fundamental al acceso a la función pública en condiciones de igualdad (art. 23.2) y según criterios de mérito y capacidad (art. 103.3), por lo que la garantía del derecho a usar las lenguas oficiales de las Comunidades Autónomas no puede suponer para determinados españoles una condición en el ejercicio de sus derechos fundamentales que, yendo más allá de lo exigido en el art. 3.1 de la Constitución, vacie de contenido a ese derecho, y conforme con la*

a mèrit del coneixement de la llengua autonòmica i acceptaria també, si bé puntualment, que aquest coneixement fos valorat com a requisit de capacitat¹⁰⁹.

*doctrina contenida en la sentencia de la Sala 3ª del Tribunal Supremo de 25 de enero de 1984". Al F.J. 3 de la mateixa resolució, el TS proclamaria que "respecto a la nulidad de la Base Sexta del Concurso, que prevé una prueba selectiva eliminatoria que implica forzosamente el conocimiento del idioma catalán, procede reiterar los acertados fundamentos de la Sentencia apelada, siendo contraria al Principio de Igualdad de los administrados artículo 9 y 14: 'Los españoles son iguales ante la Ley, sin que pueda prevalecer discriminación alguna por razón de nacimiento, raza, sexo, religión, opinión o cualquier otra condición o circunstancia personal o social'; Derecho que se conculca con al exigencia de conocimiento del idioma catalán, partiendo de dos imperativos, solamente es forzoso el conocimiento del idioma castellano para todos los españoles, artículo 3.1 de la Constitución y el ser el castellano también idioma oficial de Cataluña, artículo 3.2 del Estatuto de Cataluña, Ley Orgánica de 18 de diciembre de 1979, norma acorde con al realidad sociológica de esa Comunidad". En la mateixa línia, va pronunciar-se, entre d'altres, a la STS d'11 de juliol de 1986 (Sala Contenciosa-Administrativa, R.J. 5053), o a la STS de 28 d'octubre de 1986 (Sala Contenciosa-Administrativa, R.J. 7718). Al F.J. 5 d'aquesta STS de 28 d'octubre de 1986 el TS va advertir que "no obsta a esta conclusión confirmatoria de la alegación de la apelante sobre la constitucionalidad que, al convocarse el concurso, se primara de algún modo a los concursantes que demostraren conocer la lengua catalana, porque, a pesar del esfuerzo dialéctico de dicha parte para tratar de convencer de que la misma, como la castellana eran oficiales y lo que se perseguía era, precisamente, equiparar a los que únicamente conocieran la primera respecto de los conocedores de la segunda, tal argumento no es jurídicamente viable por más que la oficialidad de una y otra no se discuta, porque el acogimiento de dicha pretensión supondría en la práctica de un modo evidente la exclusión o la situación más desventajosa de aquellos aspirantes que no dominaran el catalán, lo que, como con acierto se razona por la sentencia apelada, supone una manifiesta inconstitucionalidad por infringir los artículos 14 y 23.2 de la Constitución, que consagra el principio de igualdad de todos los españoles para el acceso a la Función Pública, el que no puede claudicar frente a lo que, aun estando autorizado por le mismo Texto constitucional, sólo hace referencia a la declaración de oficialidad o a la protección de las diferentes modalidades lingüísticas del régimen de autonomías, o a las medidas que en pro de ellas o de su difusión puedan adoptarse por los Entes autonómicos, porque éstas no pueden –en contra de lo que se alega– conculcar ni restringir en modo alguno los dichos principios de igualdad de todos los españoles". Vid. també, per totes, la STS de 29 d'octubre de 1986 (Sala Contenciosa-Administrativa, R.J. 7727). Vid. Antoni MILIAN MASSANA; "Derechos lingüísticos y derechos fundamentales en España", *Revista Vasca de Administración Pública* núm. 30, 1991, p. 81.*

¹⁰⁹ Per totes, STS de 20 de novembre de 1989 (R.J. 8311). Doctrinalment, s'ha afirmat que en aquesta sentència, per primera vegada el TS admet l'exigència o requisit de capacitat lingüística. Vid. Iñaki AGIRREAZKUENAGA, Iñaki; "La exigencia del euskera en el acceso a la función pública: jurisprudencia y planificación normativa", *Revista Vasca de Administración Pública* núm. 25, 1989, p. 105. L'estudi constata que amb anterioritat, ja s'havia apuntat aquesta tendència jurisprudencial a sentències del TS tals com la de 16 de desembre de 1987 (R.J. 9666), de 23 de desembre de 1987 (R.J. 9704) o 20 de juliol de 1988 (R.J. 6088). Al F.J. 2 de la STS de 23 de desembre de 1987 el TS proclamaria que "... la Ley 10/1982 de veinticuatro de noviembre básica de normalización del uso del euskera (...) a fin de hacer efectivo el derecho de todos los ciudadanos a usar cualquiera de los dos idiomas oficiales, después de imponer a los poderes públicos, en el párrafo primero del artículo 14, la obligación de adoptar las medidas tendentes a la progresiva euskaldunización del personal afecto a la Administración Pública, establece, como regla general, en el párrafo tercero, que en las pruebas selectivas que se realicen para el acceso a las plazas de la Administración pública en el ámbito territorial de la Comunidad, salvo las que después se dirán, se considerará, entre otros méritos, el nivel de conocimiento de las lenguas oficiales, cuya ponderación se realizará por la Administración para cada nivel profesional, y como excepción, en el apartado anterior, que los poderes públicos determinarán las plazas para las que es preceptivo el conocimiento del euskera, apartado este último que, en relación con la disposición adicional tercera y,

No seria fins l'any 1991 quan es donaria un important salt qualitatiu, vehiculat a través de la STC 46/1991 de 28 de febrer. En aquesta sentència, el màxim intèrpret constitucional donaria cobertura a l'exigència del coneixement del català com a requisit de capacitat en l'accés a la funció pública al servei de la Generalitat. En paraules del TC, el règim de la doble oficialitat lingüística així com els principis de mèrit i capacitat *"supone la carga para quien quiera acceder a una determinada función pública de acreditar las capacidades, conocimientos e idoneidad exigibles para la función a la que aspira"*. Partint d'aquesta base, el TC sentenciava que *"la exigencia del conocimiento del idioma que es oficial en el territorio donde actúa la Administración a la que se aspira a servir es perfectamente incluíble dentro de los méritos y capacidades requeridas"*. El màxim intèrpret constitucional afegiria que *"No debe entenderse la exigencia de conocimiento del catalán un requisito ad extra, independiente del mérito y capacidad acreditadas, sino, al igual que cualquier otro conocimiento o condición exigida para el acceso a la función pública, una exigencia con cuya acreditación se da satisfacción a dichos principios constitucionales, en la medida en que se trata de una capacidad y un mérito que (...) ha de acreditarse y valorarse en relación con la función a desempeñar, y por tanto guarda la debida relación con el mérito y capacidad, tal como impone el art. 103 CE"*.

análogicamente, con el párrafo del artículo 20 de la propia Ley y con lo declarado por el Tribunal Constitucional en Sentencia de 26 de junio de 1986 (...) debe entenderse en el sentido de considerarse necesario la previa determinación por parte de los poderes públicos de aquellas plazas concretas en las que, por sus especialidades características, se considere obligatorio el conocimiento de ambas lenguas, pues sólo de forma global se podrá conseguir que la exigencia de bilingüismo se lleve a cabo, como señala la indicada sentencia, con un criterio de razonabilidad y proporcionalidad desde la perspectiva de lo dispuesto en los artículos 23.2, 139.1 y 149.1.1 de la Constitución, único medio de compatibilizar el derecho a usar las dos lenguas oficiales por parte de los ciudadanos de una Comunidad Autónoma con la no discriminación de los españoles, que no conozcan el idioma regional, para poder participar en las pruebas selectivas previstas para el acceso a las Administraciones Públicas". Al F.J. 3 de la mateixa sentència, el TS afegiria que *"una interpretación sistematizada de los preceptos constitucionales y estatutarios lleva, por una parte, a considerar el conocimiento de la lengua propia de la Comunidad como un mérito para la provisión de vacantes, pero por otra, a atribuir el deber de conocimiento de dicha lengua a la Administración Autónoma en su conjunto, no individualmente a cada uno de sus funcionarios, como modo de garantizar el derecho a usarla por parte de los ciudadanos de la respectiva comunidad, así como que 'la valoración relativa a dicho mérito no tiene su fundamento en la implantación real de la lengua en cuestión, sino en la necesaria garantía del derecho a usarla'"*.

El TC afegiria que *“la razonabilidad de valorar el conocimiento del catalán como requisito general de capacidad, aunque variable en su nivel de exigencia, viene justificada por diversos motivos”*, entre els que s’esmentaven els següents: primerament, la consideració del català com a llengua oficial i pròpia de Catalunya i les implicacions que aquest estatut porta inherents¹¹⁰; segonament, el TC constatava *“además, se trata de un requisito justificado y equitativo, también en función de la propia eficacia de la Administración autónoma (art. 103.1 CE)”*. En aquestes circumstàncies, el màxim intèrpret constitucional va concloure que *“resulta constitucionalmente lícito exigir, en todo caso, un cierto nivel de conocimiento de la lengua catalana, que resulta imprescindible para que el funcionario pueda ejercer adecuadamente su trabajo en la Administración autonómica dado el carácter cooficial del idioma catalán en Cataluña (art. 3.2 CE y art. 3.2 EAC) y dada también la extensión del uso del catalán en todo el territorio de la Comunidad Autónoma”*¹¹¹.

L’Alt Tribunal acabaria de precisar que, en qualsevol cas, calia respectar una proporcionalitat *“de esa exigencia, en función del tipo y nivel de la función o puesto a desempeñar, que viene impuesta por el art. 23.2 CE, pues sería contrario a la igualdad en el acceso a la función pública, exigir un nivel de conocimiento del catalán sin relación alguna con la capacidad requerida para desempeñar la función de que se trate”*. A parer del Tribunal, una aplicació desproporcionada del nivell d’exigència de coneixement de la llengua *“podría llevar a resultados discriminatorios, contrarios tanto al art. 14 como al 23.2 CE”* (F.J. 4 de la STC 46/1991 de 28 de febrer).

¹¹⁰ En paraules del TC, pronunciades al F.J. 3 de la STC 46/1991 de 28 de febrer, *“en primer lugar, debemos mencionar el carácter del catalán como lengua de la Administración de la Generalitat, junto con el castellano, ambas de uso preceptivo (art. 5 Ley catalana 7/1983); que son válidas y eficaces las actuaciones administrativas hechas en catalán (art. 7.1 Ley catalana 7/1983); y que los particulares gozan del derecho de usar el catalán en sus relaciones con la Administración (art. 8 de la Ley 7/1983 y STC 82/1986, fundamento jurídico 3)”*.

¹¹¹ Vid. Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic*, cit. supra p. 212-214

D'aquesta manera, el TC cimentava els fonaments estructurals d'una doctrina jurisprudencial que avala el recurs al règim del requisit de capacitació lingüística dels empleats públics en determinats supòsits. El Consell General del Poder Judicial, en el seu Informe aprovat pel Ple el 17 de novembre de 2004 sobre la Proposició de L.O. de reforma de la LOPJ presentada pel Parlament de Catalunya precisaria que, al seu parer, no pot exigir-se als membres de la Carrera Judicial que exerceixen les seves funcions a Comunitats Autònomes amb llengua pròpia, el coneixement de l'idioma oficial emprat pels justiciables perquè integren un "Cuerpo único" o "nacional". En aquest Informe, que generaria divisió d'opinions en el propi Ple del Consell¹¹², es defensa que garantir per llei el coneixement de la llengua oficial i pròpia del territori on s'exerceixen les funcions judicials "conduciría de facto a una compartimentación territorial" de la Carrera Judicial "que desvirtuaría de hecho su carácter único o nacional" perquè "resulta inherente a dicho carácter la posibilidad de movilidad territorial o geográfica de sus miembros en condiciones razonablemente asequibles, es decir, sin obstáculos o trabas que la hagan en la práctica excesivamente difícil u onerosa". Entre aquestes "trabas" l'Informe inclou l'exigència de conèixer l'idioma emprat pels justiciables a les actuacions judicials, per la qual cosa, en base a aquest raonament, discutible, conclou que el coneixement de l'idioma, en els membres de la Carrera Judicial ha de valorar-se com un mèrit preferent¹¹³.

Aquest règim de la meritació és el que predomina a l'àmbit judicial. La meritació, a diferència del règim de la capacitat requerida, d'entrada no exclou a cap candidat que no conegui la llengua ni el dret propi de la Comunitat Autònoma. El seu coneixement només atorga una puntuació al candidat que l'acredita que se suma a la puntuació que obtingui a les altres proves o mèrits, segons un barem. D'acord amb aquest sistema, aquell que obtingui una millor puntuació pot triar destinació abans que la resta, en funció de les seves prioritats, de manera que obtenir punts

¹¹² Només seria aprovat amb el vot favorable dels Vocals proposats pel Partit Popular i el seu President, i seria objecte de diversos vots particulars, en els termes que s'estudiaran més endavant.

¹¹³ Estudi ampliat més endavant.

a través del coneixement de l'idioma i del dret propi de la Comunitat millora la posició d'un candidat dins del rànquing. Per tant, en aquest sistema, pot succeir que el candidat que obtingui més puntuació guanyi la plaça malgrat desconèixer la llengua i el dret propi del territori on es proveeix la plaça, perquè disposa d'altres aptituds que també puntuen i compensen la manca de coneixement en aquestes dues matèries. El coneixement de l'idioma i del dret propi són instruments bàsics per poder garantir, d'una banda, un respecte ple als drets lingüístics dels justiciables en el marc d'un règim de doble oficialitat lingüística garantida pel bloc de la constitucionalitat, i d'altra banda, un respecte generós al principi d'eficàcia de l'Administració de Justícia¹¹⁴.

Durant la II República, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1932 va optar per garantir un règim de capacitació. L'article 12 de l'Estatut republicà va establir que *“en tots els concursos que convoqui la Generalitat, serà condició precisa el coneixement de la llengua i dret catalans, sense que en cap cas es pugui establir l'excepció de naturalesa o veïnatge”*¹¹⁵. Aquesta previsió de la 'condició precisa' de coneixement de la llengua i el dret catalans *“en tots els concursos que convoqui la Generalitat”* ha de valorar-se tenint en compte que la Generalitat republicana tenia reconegudes àmplies competències en matèria judicial, projectades també en l'àmbit de la convocatòria de concursos i oposicions per proveir places de personal al servei de l'Administració de Justícia. El mateix article 12 de l'Estatut republicà precisava que *“La Generalitat organitzarà l'administració de Justícia en totes les jurisdiccions, excepte en la militar i de l'Armada, conforme als preceptes de la Constitució i a les lleis processals i orgàniques de l'Estat. La Generalitat nomenarà els jutges i magistrats amb jurisdicció a Catalunya, mitjançant concurs entre els compresos a l'escalafó general de l'Estat (...) Els funcionaris de la justícia municipal seran designats per la Generalitat, segons el règim que s'estableixi. Els nomenaments de secretaris judicials i personal auxiliar de l'administració de*

¹¹⁴ Vid. Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic, cit. supra* p. 215.

¹¹⁵ Per una ampliació sobre la tramitació parlamentària d'aquest precepte, vid. Josep M. ROIG ROSICH, Josep M.; *L'Estatut de Catalunya a les Corts Constituents (1932)*, Ed. Curial, Barcelona, 1978, p. 129-135 i 156-165.

justícia, es farà per la Generalitat, d'acord amb les lleis de l'Estat (...)". Pel que fa referència als fiscals, si bé l'article precisava "*l'organització i el funcionament del ministeri fiscal, correspon íntegrament a l'Estat, d'acord amb les lleis generals*", afegia, *in fine* que "*els fiscals i els registradors designats per a Catalunya, deuran conèixer la llengua i el dret catalans*"¹¹⁶.

Conseqüentment, com és de veure, s'esbossava un marc estatutari que garantia el coneixement de la llengua catalana i el dret català en la provisió de places judicials a Catalunya. Amb aquesta ordenació es posava fi, almenys formalment¹¹⁷, a anys de reivindicacions i denúncies concernents al desconeixement de la llengua i el

¹¹⁶ L'article 3 l'Estatut d'Autonomia republicà del País Basc de 1936 contemplaria que el coneixement del Dret foral basc i de la llengua basca es valoraria com a "*condició preferent*" en els concursos per la provisió de places de Jutges i Magistrats. Pel que fa referència a l'Estatut d'autonomia republicà de Galícia de 1932, en el seu article 4 també contemplava que els funcionaris designats per actuar a la Regió havien d'acreditar el coneixement de la llengua gallega. L'article 3 l'Estatut d'Autonomia del País Basc de 1936 disposava: "*Será atribución del País Vasco la organización de la Justicia en sus diversas instancias, dentro de la región autónoma, en todas las jurisdicciones, con excepción de la militar y de la Armada, conforme a los preceptos de la Constitución y a las leyes procesales y orgánicas del Estado. La designación de los magistrados y jueces con jurisdicción en el País Vasco será hecha por la región autónoma mediante concurso entre los comprendidos en el Escalafón general del Estado, siendo condición preferente el conocimiento del Derecho foral vasco y tratándose de territorios de habla vasca, el de la lengua, pero sin que pueda establecerse excepción alguna por razón de naturaleza o vecindad. Los nombramientos de secretarios y auxiliares de la Administración de Justicia se harán por la región autónoma, con arreglo a las leyes orgánicas del Estado, y los de funcionarios de la Justicia municipal con arreglo a la organización y régimen que el País Vasco establezca...*".

L'article 4 de l'Estatut d'Autonomia de Galícia de 1932, entre d'altres previsions, contemplava "*... Todo escrito que se presente a Tribunales y Autoridades redactado en gallego, será reproducido en castellano cuando lo pida parte interesada; y lo mismo se hará en cuanto a resoluciones y notificaciones de todas clases (...)* Los funcionarios que se designen para actuar en la Región deberán acreditar conocimiento de la lengua gallega". L'article 13 de l'Estatut contemplava que "*La Administración de Justicia podrá ser organizada por la Región, excepto en los órdenes militar y de la Armada, conforme a los preceptos de la Constitución y a las leyes procesales y orgánicas de la República (...)* La Región nombrará los Jueces y Magistrados en toda la jurisdicción de Galicia, mediante concursos entre los funcionarios del escalafón general del Estado. Le corresponde, también, el nombramiento de Jueces municipales mediante el régimen que por una ley se establezca, y el de secretarios y auxiliares de la Administración de Justicia, con arreglo a las leyes de la República". Finalment, a títol indicatiu, cal recordar que l'article 14 contemplava que en el nomenament de Notaris per part de la Regió per oposició o concurs "*a ellos seran admitidos todos los funcionarios del Cuerpo con iguales derechos, pero dando preferencia a los que acrediten más perfecto conocimiento de la lengua y del derecho regionales*". Pel que fa als Registradors de la Propietat nomenats per l'Estat "*para servir Galicia, deberán acreditar conocimiento de las leyes de la Región, además de lo que preceptúa el último párrafo del art. 4 de este Estatuto*". El darrer paràgraf de l'article 4 ordenava l'obligació dels funcionaris designats d'acreditar el coneixement de la llengua gallega.

¹¹⁷ La vigència de les previsions de l'Estatut d'Autonomia republicà de 1932 es veuria coartada per l'adveniment, pocs anys més tard, de la guerra civil i el franquisme.

dret catalans per part del personal judicial que exercia les seves funcions a Catalunya¹¹⁸.

¹¹⁸ Així per exemple, pel que fa al tema lingüístic, al llarg del segle XIX diverses iniciatives varen denunciar obertament el desconeixement del català per part del personal que impartia justícia a Catalunya. Aquesta situació troba la seva gènesi en la política d'uniformització lingüística imposada arrel del Decret de Nova Planta de Catalunya, de 16 de gener de 1716. L'article 4 d'aquest Decret establí que "*las causas en la Real Audiencia se substanciaran en lengua castellana*". L'orientació política en matèria de capacitació lingüística del personal judicial seria claríssima: la imposició de la llengua castellana a l'àmbit judicial exigia inevitablement adoptar certes mesures concernents als usos i aptituds lingüístiques del personal que havia d'impartir la justícia. Vid. Francesc FERRER GIRONÈS; *La persecució política de la llengua catalana. Història de les mesures preses contra el seu ús des de la Nova Planta fins avui*, Edicions 62, Barcelona, 1986, p. 9-33.

Al llarg del segle XIX diverses iniciatives varen denunciar el desconeixement de la llengua catalana i del dret català per part dels jutges que impartien justícia a Catalunya. Un exemple l'ofereix el cèlebre Missatge a la Reina Regent de 1888. El document recordaria que "*destituïts se troben nostres peculiars Tribunals de Justícia (...) nos veiem obligats a acudir a Madrid per a captar-ho tot de genolls d'una majoria d'homes estranys a Catalunya (...) i tot en la seva llengua, puix en lo llenguatge que ens ve de l'ànima ni tan sols podem demanar-los-hi el perdó d'un sentenciat a mort (...) I allà se fa la tria dels homes que han d'administrar justícia en los Tribunals de Catalunya (...) per més que uns i altres sovint hi entenguen la llengua ni res d'aquells ab quins han de tractar i alguns desconeguen nostres lleis venerades, o coneixent-les los hi sien odioses (...). Que la llengua catalana sia la llengua oficial a Catalunya per a totes les manifestacions de la vida d'aquest poble: (...) Que sien catalans los Tribunals de Justícia i totes les causes i litigis se fallin definitivament dintre del Territori: Que els càrrecs de la nació catalana los nombrin los catalans mateixos, procurant que recaiguin en catalans los càrrecs (...) judicials*". Vid. J. A. GONZÁLEZ CASANOVA; *Federalisme i Autonomia a Catalunya (1868-1938)*, Documents de Cultura, Ed. Curial, Barcelona, 1974, p. 519-535.

El moviment del catalanisme polític es faria ressó d'aquestes reivindicacions. Així per exemple, figures tals com Francesc Pi i Margall o Enric Prat de la Riba defensarien el requisit d'aptitud lingüística del personal judicial. En diverses ocasions, els teòrics del moviment del catalanisme polític es manifestarien obertament per reivindicar que els qui administraven justícia a Catalunya era convenient que coneixessin la llengua catalana i el dret català. A tall d'exemple resulta il·lustrativa la declaració de Pi i Margall publicada al setmanari *Nuevo Régimen*, on proclamaria "*Pot donar-se res més il·lògic que confiar l'administració ni la justícia a homes que no coneixin la llengua del país ont hagin d'exercir-les? A Catalunya, a les illes Balears, a Valencia, a Galicia, a Asturies, a Nabarra, a les províncies basques, són més els qui ignoren la llengua de Castella que'ls qui la coneixen. Crideu els qui l'ignoren a que, per exemple, declarin com a testimonis davant jutges o magistrats... a quants d'errors no estaràn exposats, no entenent bé les preguntes i no essent millor enteses les llurs respostes pels qui els interroguen!*". Vid. Francesc PI MARGALL; *La qüestió de Catalunya (Escrits i discursos)*, Alta Fulla, Biblioteca, Serie A, Barcelona, 1978, p. 86-88.

Enric Prat de la Riba també es pronunciaria en aquest sentit. A tall d'exemple, és interessant recordar el fragment del seu discurs pronunciat a l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació sobre l'ús del català en els actes judicials. Prat de la Riba va denunciar la situació d'indefensió que patien els justiciables que parlaven català en la seva relació amb els tribunals de justícia i va concloure amb una proposta: "*resulta de todo lo que llevamos expuesto que los testigos y los reos deben usar ante los tribunales la lengua que hablan usualmente, la lengua propia, y como los funcionarios que constituyen el tribunal han de comunicarse directamente con ellos resulta asimismo que estos funcionarios deben conocer el idioma de la región en que desempeñan sus funciones*". Vid., Enric PRAT DE LA RIBA; *Prat de la Riba, impulsor de la llengua i la cultura (articles i parlaments)*, Ed. Selecta, Barcelona, 1974, p. 41-48

Aquestes reivindicacions que planejaven en el debat polític del Principat del segle XIX encara continuen centrant el debat de l'escenari parlamentari del segle XXI, en els termes que s'estudiaran al llarg d'aquest capítol.

3.2 La valoració com a mèrit preferent a la L.O. 6/1985 d'1 de juliol, del Poder Judicial.

L'article 341 de la LOPJ valora el coneixement del Dret Civil especial o foral i la llengua pròpia de la Comunitat Autònoma com un '*mèrit preferent*' en els concursos per cobrir places d'òrgans jurisdiccionals al territori autònic. Precisa, a més, que els criteris de valoració d'aquests mèrits preferents es determinaran reglamentàriament¹¹⁹.

D'entrada, convé recordar que la gènesi parlamentària d'aquest precepte es troba a l'article 362 del Projecte de LOPJ¹²⁰. Aquest precepte ja contenia una menció expressa a la valoració d'ambdós mèrits (coneixement del dret propi i de la llengua pròpia de la Comunitat Autònoma) en la provisió de places judicials. Ara bé, condicionava la valoració d'aquests mèrits en funció del seu reconeixement al respectiu Estatut d'Autonomia. Pel que fa a aquesta precisió, el paràgraf 2n de

¹¹⁹ Article 341 de la LOPJ: "1. Para la provisión de las plazas de Presidente de los Tribunales Superiores de Justicia y de las Audiencias, en aquellas Comunidades Autónomas que gocen de Derecho Civil Especial o Foral, así como de idioma oficial propio, el Consejo General del Poder Judicial valorará como mérito la especialización de estos Derechos Civil Especial o Foral y el conocimiento del idioma propio de la Comunidad. 2. Reglamentariamente se determinarán los criterios de valoración sobre el conocimiento del idioma y del Derecho Civil Especial o Foral de las referidas Comunidades Autónomas, como mérito preferente en los concursos para Órganos jurisdiccionales de su territorio".

¹²⁰ Article 362 del Projecte de LOPJ: "1. Para la provisión de las plazas de Presidente de los Tribunales Superiores de Justicia, de las Audiencias Territoriales y Audiencias Provinciales, el Consejo General del Poder Judicial, cuando así lo exija el correspondiente Estatuto de Autonomía de la Comunidad en que radiquen, valorará la especialización en el Derecho Foral y especial y el conocimiento del idioma oficial de aquélla. 2. Reglamentariamente se determinarán los criterios de valoración sobre el conocimiento del idioma y del Derecho Foral de las Comunidades Autónomas, cuando sus respectivos Estatutos los establezcan como mérito preferente en los concursos para órganos jurisdiccionales de su territorio". Vid. B.O.C.G.-Congrés dels Diputats núm. 118-I de 19 de setembre de 1984.

l'article 362 del Projecte de LOPJ proposava la següent dicció: *“reglamentariamente se determinarán los criterios de valoración sobre el conocimiento del idioma y del Derecho Foral de las Comunidades Autónomas, cuando sus respectivos Estatutos lo establezcan como mérito preferente en los concursos para órganos jurisdiccionales de su territorio”*¹²¹.

¹²¹ Només dos Estatuts d'Autonomia de Comunitats Autònomes amb règims de doble oficialitat lingüística (el basc i el gallec), contempnen una referència expressa a la valoració del coneixement de la llengua pròpia diferent de la castellana com a mèrit en la provisió de places de Jutges i Magistrats al territori de la Comunitat Autònoma. Els altres Estatuts d'Autonomia de Comunitats Autònomes amb règims de doble oficialitat no contempnen expressament aquesta previsió. *Vid.* article 35 de l'Estatut d'Autonomia del País Basc i article 25 de l'Estatut d'Autonomia de Galícia. L'Estatut català, a diferència del basc i el gallec, s'inclou dins aquest darrer catàleg d'Estatuts que no consignen expressament aquesta previsió idiomàtica. Ara bé, això no vol dir que aquesta fos una qüestió del tot bandejada en el moment de tramitar-se l'EAC. Ben al contrari, va centrar diverses iniciatives i acords polítics que permeten il·lustrar que fou un tema controvertit.

Ja en la gènesi de la disposició estatutària catalana, la Comissió dels Vint va vetllar per garantir aquesta previsió. L'article 26.1 de la primera versió del que havia de ser l'avantprojecte d'EAC ja contemplava la valoració del coneixement de la llengua catalana com a *'condició preferent'* en la provisió de les places de personal al servei de l'Administració de Justícia a Catalunya. Aquest precepte disposava que *“en els concursos i oposicions per a cobrir les places de magistrats, jutges, secretaris judicials i altre personal al servei de l'administració de justícia vacants a Catalunya seran condicions preferents el coneixement de la llengua catalana i l'especialització en dret català, sense que en cap cas no pugui establir-se l'excepció de naturalesa o veïnatge”*. L'article 23 de l'avantprojecte d'EAC assumiria la mateixa dicció que constava al primer esborrany del text. Aquesta qüestió, però, fou objecte d'un pacte polític que canviaria l'orientació del que s'havia acordat fins aleshores. Aquest pacte polític s'acabaria traduint en l'eliminació de la referència expressa a la valoració del coneixement de la llengua catalana per part dels candidats a cobrir places vacants al servei de l'Administració de Justícia a Catalunya al text del Projecte d'EAC. A la sessió del Ple de Parlamentaris de Catalunya, celebrada el 15 de desembre de 1978 va aprovar-se una esmena *in voce* a l'article 23 de l'avantprojecte presentada per diferents grups, concretament CDC, PSUC, PSC, Entesa dels Catalans, ERC, UCD-UCC, AP i el diputat Sr. Cañellas. Aquesta esmena proposava substituir la dicció del text de l'avantprojecte de Sau pels següents termes: *“1. En els concursos i oposicions per a cobrir les places de magistrats, jutges, secretaris judicials i altre personal al servei de l'Administració de Justícia vacants a Catalunya s'haurà d'acreditar el coneixement del dret català. En cap cas no es podrà establir l'excepció de naturalesa o veïnatge”*. Com és de veure, s'eliminava tota referència al coneixement de la llengua catalana, ni com a requisit ni com a simple mèrit o *'condició preferent'*. Aquesta esmena fou aprovada per ampli consens (49 vots a favor, cap vot en contra i una sola abstenció). *Vid.* Jaume SOBREQÜÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum III, *cit. supra* p. 1076-1077.

En l'explicació del vot, el Sr. Solé Tura precisaria que *“aquí la intenció de la Ponència en aquests articles ha estat treure la referència que abans es feia al coneixement de la llengua catalana i deixar-ho amb el coneixement del dret per una raó molt específica: perquè tal com queda redactat l'article 3 ja entenem que l'obligació del poder públic català, és a dir, de la Generalitat, és precisament crear les condicions perquè tots els membres de la seva administració coneguin el català; en conseqüència, com que hi ha aquesta referència genèrica a l'article 3, és en funció d'això que hem decidit en aquests dos articles, 23 i 24, per unanimitat dels ponents, treure aquesta referència. Aquest és el sentit exacte que potser hauria calgut explicar abans més que no pas després. Gràcies”*.

Al llarg de l'iter parlamentari, la dicció d'aquest article 362 del Projecte de LOPJ va ser objecte de diverses esmenes de modificació. Permeten il·lustrar que l'ordenació d'aquests mèrits fou una qüestió controvertida.

Ja en la fase de tramitació del Projecte en seu del Congrés dels Diputats, varen presentar-se sis esmenes a l'article 362, formulades pel Grup Parlamentari Mixte (esmenes núm. 91 i 916)¹²², pel Grup Parlamentari de Minoria Catalana (esmena núm. 566)¹²³ i pel Grup Parlamentari Basc (esmenes núm. 293, 294 i 295)¹²⁴, totes elles desestimades per l'Informe de la Ponència¹²⁵.

Aquesta opció d'omitir tota referència a la valoració del coneixement del català en aquest precepte es mantindria en el decurs de la tramitació parlamentària ulterior de la norma. La versió definitivament aprovada de l'article 23 de l'EAC no conté cap tipus de referència a la valoració del coneixement de la llengua oficial pròpia del territori per part d'aquest personal al servei de l'Administració de Justícia. L'article 23 de l'EAC disposa que "1. En els concursos, oposicions i nomenaments per a cobrir les places vacants a Catalunya de magistrats, jutges, secretaris judicials i altre personal al servei de l'Administració de Justícia seran efectuats en la forma prevista en les Lleis Orgàniques del Poder Judicial i del Consell General del Poder Judicial i hi serà un mèrit preferent l'especialització en Dret català. En cap cas no es podrà establir l'excepció de naturalesa o veïnatge". En conseqüència, tal com es desprèn de l'estudi de l'iter parlamentari de la disposició, el fet que l'Estatut català faci omissió de tota referència a la valoració del coneixement de la llengua catalana en la provisió de les places judicials al territori de la Comunitat Autònoma deu la seva raó de ser a un acord polític. La voluntat era clara: no es tractava d'eliminar aquesta provisió sinó que, altrament, s'interpretava que ja es trobava degudament emparada per l'article 3 de l'EAC.

¹²² Les esmenes núm. 91 i 916, presentades respectivament pels diputats Sr. Vicens Giralt i Sr. Pérez Royo, en representació del Grup Mixte, proposaven modificar la dicció de l'article 362 del Projecte de LOPJ en els següents termes, idèntics en ambdues esmenes: "1. Para la provisión de las plazas a que se refiere este capítulo el Consejo General del Poder Judicial, valorará la especialización en el Derecho propio de la Comunidad Autónoma, cuando así lo exija el correspondiente Estatuto, así como el conocimiento del idioma propio oficial, en aquellos territorios con dos lenguas oficiales. 2. Reglamentariamente se determinarán los criterios de valoración sobre el conocimiento del idioma y del Derecho propio de las Comunidades Autónomas". En la justificació de l'esmena núm. 916, va al·legar-se que "la mejora del servicio al ciudadano exige un acercamiento de los miembros de la judicatura a la realidad sociocultural del territorio en el que ocupen plaza". Vid. *Ley Orgánica del Poder Judicial. Trabajos Parlamentarios*, volum I, cit. supra, p.208 i 440.

¹²³ L'esmena de modificació núm. 566 presentada pel Grup Parlamentari Minoria Catalana a l'article 362 del Projecte de LOPJ proposava exactament la mateixa redacció del precepte que consta a les esmenes núm. 91 i 916 transcrites. Vid. *Ley Orgánica del Poder Judicial. Trabajos Parlamentarios*, volum I, cit. supra, p.341.

¹²⁴ L'esmena núm. 293 presentada pel Grup Parlamentari Basc al primer paràgraf de l'article 362 del Projecte de LOPJ proposava l'addició entre 'oficial' i 'de aquella' de l'expressió 'pròpia'. En la justificació de l'esmena, va al·legar-se que era la "designación que hacen los Estatutos de Autonomía". Així mateix, el Grup Parlamentari Basc va presentar dues esmenes, alternatives, al segon paràgraf del mateix article 362 del Projecte de LOPJ, les esmenes núm. 294 i 295.

L'esmena núm. 294 proposava la substitució del paràgraf 2n del precepte pel següent text: "El Consejo General del Poder Judicial y el órgano a que se refiere el artículo 122 bis, regularán de

En els debats celebrats en motiu de la tramitació parlamentària d'aquesta norma, varen emergir tesis crítiques a la seva dicció, tendencialment divergents. Algunes varen centrar-se en qüestions estrictament terminològiques¹²⁶. D'altres varen centrar-se en discutir qüestions més de fons. Així per exemple, des de certs

común acuerdo los criterios de valoración sobre el conocimiento del idioma y del Derecho Foral de las Comunidades Autónomas, cuando sus respectivos Estatutos lo establezcan como mérito preferente en los concursos para órganos jurisdiccionales de su territorio”.

L'esmena núm. 295, proposada com alternativa a l'anterior, proposava la següent dicció del segon paràgraf de l'article 362 del Projecte de LOPJ: “2. *Reglamentariamente de acuerdo con la Sala de gobierno del correspondiente Tribunal Superior de Justicia se determinarán los criterios de valoración sobre el conocimiento del idioma y del Derecho Foral de las Comunidades Autónomas, cuando sus respectivos Estatutos lo establezcan como mérito preferente en los concursos para órganos jurisdiccionales de su territorio*”. En la justificació d'aquesta esmena va al·legar-se que “*El Tribunal Superior, como órgano que culmina la organización judicial en la Comunidad Autónoma, debe intervenir con carácter decisorio a la hora de hacer esta valoración*”. Vid. *Ley Orgánica del Poder Judicial. Trabajos Parlamentarios*, volum I, cit. supra, p.265.

¹²⁵ Vid. B.O.C.G.-Congrés dels Diputats núm. 118-I-1 de 23 de febrer de 1985. L'article 362 del Projecte de LOPJ en la versió de l'Informe de la Ponència deia: “1. *Para la provisión de las plazas de Presidente de los Tribunales Superiores de Justicia, de las Audiencias, el Consejo General del Poder Judicial, cuando así lo exija el correspondiente Estatuto de Autonomía de la Comunidad en que radiquen, valorará la especialización en el Derecho Foral y especial y el conocimiento del idioma oficial de aquélla*. 2. *Reglamentariamente, se determinarán los criterios de valoración sobre el conocimiento del idioma y del Derecho Foral de las Comunidades Autónomas, cuando sus respectivos Estatutos lo establezcan como mérito preferente en los concursos para órganos jurisdiccionales de su territorio*”.

¹²⁶ Així, per exemple, resulta il·lustrativa la intervenció del diputat Sr. Zubia Atxaerandio en representació del Grup Parlamentari Basc a la sessió parlamentària de 7 de març de 1985, quan en la defensa de l'esmena núm. 293 va advertir que es tractava d'una esmena “*que en principio puede parecer que no tiene la menor importancia, pero que nosotros se la damos por cuanto que, como siempre, queremos ser respetuosos con los estatutos de autonomía y fundamentalmente, como es lógico, con el nuestro. Lo que pretende esta enmienda 293 es que concretamente en el último párrafo de este número 1 del artículo 362, en el cual se hace referencia a la valoración de la especialización en Derecho foral y el conocimiento del idioma oficial de aquélla –se está refiriendo a la Comunidad Autónoma- para ser acordes con la filosofía estatutaria, entre el término ‘oficial’ y el término ‘de aquélla’, refiriéndose por supuesto al idioma, se introdujera el término ‘propio’. En consecuencia, el texto quedaría así: ‘... el conocimiento del idioma oficial propio de aquélla’. Ya digo que, en principio, puede parecer que no tiene mayor trascendencia, pero la razón de ello está en el artículo 6º -por lo que respecta a nuestro Estatuto- en el cual claramente se dice- hablando del euskera- que tiene el carácter de lengua propia del pueblo vasco; y a continuación añade la consideración de lengua oficial juntamente con el castellano. Entonces, al no decir en el texto actual más que idioma oficial, puede entenderse que puede ser tanto el castellano como el euskera, aunque creemos que en espíritu está claro que quiere referirse, evidentemente, al euskera como tal, pero creemos sinceramente que quedaría mucho más correcto si se dice ‘en idioma oficial propio de aquélla’*”. Vid. Diari de Sessions del Congrés dels Diputats núm. 275 de 7 de març de 1985. També resulta il·lustrativa la intervenció del diputat Sr. Barrero López, en representació del Grup Parlamentari Socialista, a la mateixa sessió parlamentària quan va advertir que “*quiero decir que mi grupo aceptaría las dos enmiendas que se han planteado en el artículo 362 por el Grupo Vasco, que yo considero que se acercan de esta forma a las presentadas también por Minoría Catalana. Por ello, en el artículo 362, número 1, ‘in fine’, nosotros en una enmienda transaccional pondríamos, después de ‘Derecho foral’ y suprimida la palabra ‘especial’, la palabra ‘propio’ de tal manera que la frase dijera: ‘... valorará la especialización en el Derecho Foral o propio y en el conocimiento del idioma oficial propio de aquélla’*”.

sectors de l'arc parlamentari, l'establiment d'un règim de meritació lingüística no era suficient per tutelar, amb les degudes garanties, els drets lingüístics dels justiciables que parlaven una llengua oficial diferent de la castellana. Un exemple d'aquesta tendència l'ofereix l'esmena d'addició núm. 349 presentada pel senador Sr. Ferrer Gironés a l'article 305 del text del Projecte de LOPJ. Aquesta esmena va proposar addicionar un paràgraf que consignés *“En cada convocatoria para ingreso a la Carrera Judicial, y por los dos sistemas descritos, se deberá prever la selección de opositores debidamente capacitados para cubrir las plazas en las Comunidades Autónomas con dos lenguas oficiales”*¹²⁷. En la justificació de l'esmena va al·legar-se que *“dado que la Constitución establece la oficialidad de las lenguas propias en determinadas Comunidades, y su utilización también es oficial en las diversas actuaciones judiciales, es necesario que los Jueces estén capacitados para cubrir aquellas plazas”* i va afegir-se que *“La propuesta de esta enmienda se basa igualmente en la necesidad de ahorrar gasto público, con la contratación de intérpretes y traductores, que deberían suplir la falta de capacidad de los Jueces. En igual sentido, debemos remarcar que si las actuaciones judiciales serán orales especialmente en materia criminal, el conocimiento de las dos lenguas oficiales, se hace imprescindible para poder juzgar con verdadera competencia objetiva”*.

Altrament, el Grup Parlamentari català al Senat va optar clarament per la fórmula de la meritació en la seva esmena núm. 775 presentada a l'article 346 del Projecte de Llei, que proposava la següent dicció: *“1. Para la provisión de plazas para cubrir los órganos jurisdiccionales contemplados en este Capítulo con sede en Comunidad Autónoma con Derecho Propio o idioma oficial propio, tendrá preferencia sobre el escalafón la valoración de la especialización del correspondiente Derecho Propio y del idioma oficial propio de la Comunidad Autónoma. 2. Reglamentariamente se determinarán los criterios de valoración sobre el conocimiento del Derecho Foral e idioma propio de la Comunidad*

¹²⁷ Vid. Ley Orgánica del Poder Judicial. Trabajos Parlamentarios, volum II, cit. supra, p. 1784.

Autónoma”. En la justificació de l'esmena, va esgrimir-se que cercava l’*“adecuación a los principios constitucionales de la realidad de Derechos Forales y de idiomas cooficiales y para que los Magistrados y Jueces no se encuentren en condiciones de inferioridad al desconocer el idioma”*¹²⁸.

Finalment, el legislador orgànic acabaria optant per garantir que el coneixement del dret propi i la llengua oficial pròpia fos valorada com un *‘mèrit preferent’* en els concursos per òrgans jurisdiccionals radicats a la Comunitat Autònoma, d’acord amb els criteris de valoració que es fixessin per Reglament. D’aquesta manera, la concreció definitiva dels barems de valoració es deixava a determinació reglamentària.

Val a dir que aquest article 341.2 de la LOPJ no és l’únic precepte de la llei que ordena aquests mèrits. Ben al contrari, al llarg de l’articulat de la norma es regulen d’altres referències expresses a aquesta meritació, que es projecten a supòsits concrets. Aquest és el cas dels articles 216.bis.3.2.d (valoració del coneixement de la llengua i del dret propis dels candidats a l’atorgament d’una comissió de servei)¹²⁹; 341.1 (valoració dels mèrits en la provisió de places de President dels TSJ i Audiències d’aquelles Comunitats Autònomes amb idioma i dret propi)¹³⁰ i

¹²⁸ Vid. *Ley Orgánica del Poder Judicial. Trabajos Parlamentarios*, volum II, *cit. supra*, p. 1962-1963.

¹²⁹ Article 216.bis.3.2.d de la LOPJ: “2. *En el supuesto de que existan varios peticionarios para el otorgamiento de la misma comisión de servicio, la Sala de gobierno correspondiente, al proponer con preferencia a aquel que estime más idóneo, habrá de valorar las siguientes circunstancias: (...) d) El conocimiento del derecho o de la lengua y el derecho sustantivo propios de la Comunidad Autónoma en que vaya a tener lugar la comisión...*”.

¹³⁰ Article 341.1 de la LOPJ: “1. *Para la provisión de las plazas de Presidente de los Tribunales Superiores de Justicia y de las Audiencias, en aquellas Comunidades Autónomas que gocen de Derecho Civil Especial o Foral, así como de idioma oficial propio, el Consejo General del Poder Judicial valorará como mérito la especialización de estos Derechos Civil Especial o Foral y el conocimiento del idioma propio de la Comunidad...*”. Pel que fa a la provisió de places de President del Tribunal Superior de Justícia de Comunitats Autònomes amb dret i llengua propis, cal recordar que l’article 32.5 de la Llei 38/1988 de 28 de desembre, de Demarcació i Planta Judicial (B.O.E. núm. 313 de 30 de desembre de 1988, rect. B.O.E. núm. 122 de 23 de maig de 1988, p. 15341) també contempla la valoració d’aquests mèrits. El paràgraf 5 d’aquest precepte disposa: “*En la provisión de la plaza de Presidente del Tribunal Superior de Justicia en aquellas Comunidades Autónomas que gocen de Derecho Civil especial o foral, así como de idioma oficial propio, el*

431 de la LOPJ (pel que fa barem de mèrits en la provisió de places de jutges en règim de provisió temporal)¹³¹. L'article 313.2.g de la LOPJ també contemplava una referència expressa a la valoració del coneixement de la llengua i del dret propis de les Comunitats Autònomes com a mèrit en els concursos regulats a l'article 311, apartats 1, 3 i 4 de la norma¹³², previsió que ha estat eliminada per la L.O. 19/2003 de 23 de desembre¹³³.

Consejo General del Poder Judicial valorará como mérito la especialización en este Derecho Civil especial o foral y el conocimiento del idioma propio de la Comunidad".

¹³¹ Article 431 de la LOPJ: "1. Cuando se autorizare este régimen de provisión, la Sala de Gobierno del Tribunal Superior de Justicia anunciará concurso de todas las vacantes a cubrir por este medio dentro de la Comunidad Autónoma (...) 2. Tendrán preferencia aquellos en quienes concurren más méritos de acuerdo al baremo siguiente, siempre que no concurren otras circunstancias que comporten su falta de idoneidad: (...) f) En las Comunidades Autónomas con derecho o con lengua y derecho propios su conocimiento se considerará como mérito". Aquesta previsió deu la seva raó de ser a la modificació de l'article 431 introduïda per la L.O. 16/1994 de 8 de novembre.

¹³² Abans de la reforma de la LOPJ introduïda per la L.O. 19/2003 de 23 de desembre, l'article 313 de la LOPJ deia: "1. Para resolver los concursos entre juristas de reconocida competencia a que se refieren los apartados 1,3 y 4 del artículo 311 el Consejo General del Poder Judicial aprobará reglamentariamente las correspondientes bases, en las que se graduará la puntuación de los méritos que pudieran concurrir en los solicitantes con arreglo al baremo que se fija en el siguiente apartado (...) 2. En el baremo se establecerá la valoración de los siguientes méritos: (...) g) En las Comunidades Autónomas con lengua y derechos propios, su conocimiento se considerará como mérito a valorar en concurrencia con los anteriores". La previsió del coneixement de la llengua com a mèrit en el barem de valoració dels candidats fou introduïda per l'article 1 apartat tretze de la L.O. 16/1994 de 8 de novembre de modificació de la LOPJ.

El Projecte de Llei orgànica de modificació de la LOPJ presentat pel Govern i publicat al B.O.C.G.-Congrés dels Diputats, Serie A, núm. 146-1 de 5 de maig de 2003, ja proposava una modificació de la dicció de l'article 313 de la LOPJ, eliminant la previsió d'aquest mèrit pel coneixement de la llengua i del dret propis de les Comunitats Autònomes. *Vid.* article únic, epígraf 57 del Projecte de Llei orgànica, concernent a la modificació proposada de l'article 313 de la LOPJ.

¹³³ *Vid.* epígraf 74 de l'article únic de la L.O. 19/2003 de 23 de desembre, de modificació de la LOPJ.

La LOPJ tampoc contempla la valoració del mèrit pel coneixement de la llengua i del dret propi de la Comunitat Autònoma al cos de jutges substituïts i magistrats suplents. El propi TS evidenciaria la falta de valoració del mèrit lingüístic a les seves STS de 2 de juny de 1997 (R.J. 1997/4917) i de 20 d'abril de 1998 (R.J. 1998/4527). Ambdues sentències varen resoldre els recursos interposats, respectivament, contra els Acords del Ple del Consell General del Poder Judicial de 22 de febrer de 1995 (STS de 2 de juny de 1997) i 19 de desembre de 1995 (STS de 20 d'abril de 1998) pel que es convocaven places de Magistrats suplents i Jutges substituïts per l'any judicial 1995/1996, en l'àmbit dels corresponents Tribunals Superiors de Justícia, inclòs el del País Basc. Ambdós recursos, resolts per ambdues sentències, varen impugnar la Base del concurs que omittia regular, dins el barem de mèrits, la valoració pel coneixement de la llengua oficial pròpia de la Comunitat Autònoma. S'estimava que el fet que no es valorés com a mèrit preferent el coneixement de la llengua vulnerava l'article 35 de l'Estatut d'Autonomia del País Basc. Al F.J. 2 de la STS de 2 de juny de 1997, el TS argumentaria que aquest article 35.1 de l'Estatut d'Autonomia del País Basc presentava contradiccions amb la dicció de l'article 201.3 de la LOPJ. En paraules del TS, "se trata por tanto en el presente proceso de enjuiciar la circunstancia de que el artículo 201.3 de la LOPJ no ha incluido como mérito preferente para el nombramiento de Magistrados suplentes y Jueces sustitutos en el ámbito del Tribunal Superior de Justicia del País Vasco el conocimiento del euskera, como exige el artículo 35.1 del Estatuto de Autonomía de dicha Comunidad (...) en ambos

Per consegüent, pot concloure's que la LOPJ desplega un ampli ventall de previsions que garanteixen, expressament, que el coneixement del dret propi i la

casos se trata de normas con rango de Ley Orgánica, que tienen su base y fundamento en la Constitución (...) Se produce una contradicción de normas con rango de Ley Orgánica, que ha de ser resuelta en cada caso concreto por vía interpretativa pero que no autoriza a la Sala para dejar sin efecto con carácter general una de las mencionadas normas, para lo que carece de potestad jurisdiccional, lo que determina la desestimación del presente recurso". En el mateix sentit i en els mateixos termes es pronunciaria al F.J. 1 de la STS de 20 d'abril de 1998.

El TS afegiria que el fet que l'article 431.2.f de la LOPJ contempli la meritació lingüística predicant-la respecte dels concursos per la designació de Jutges en règim de provisió temporal, no avala que aquest mèrit, per analogia, pugui extendre's al règim dels Jutges substituïts i magistrats suplents. En paraules del TS, "*no estimamos que sea correcto la invocación de la analogía, habida cuenta que mientras que los Jueces en régimen de provisión temporal tienen una función permanente, que pueda justificar con mayor fundamento la funcionalidad del conocimiento de la lengua cooficial, los Magistrados sustitutos y Jueces suplentes tienen, sin embargo, una intervención esporádica en casos de sustitución de los titulares, por lo que no apreciamos la identidad de razón a que se refiere el art. 4.1 del Código Civil*" (F.J. 1 de la STS de 20 d'abril de 1998).

Tot i l'al·legada '*intervenció esporàdica*' dels Magistrats substituïts i dels Jutges suplents, cal tenir presents dues consideracions. D'una banda, la constatació que, igual que els titulars, aconsegueixen la funció jurisdiccional, prestant un servei a la ciutadania que té el dret d'adreçar-s'hi en la llengua oficial pròpia del territori diferent de la castellana. En aquestes circumstàncies, "*la funcionalitat del coneixement de la llengua cooficial*", tenint en compte la funció que aconsegueixen, sigui o no esporàdica, és inqüestionable. D'altra banda, aquesta naturalesa transitòria de les seves funcions no ha obstat que, tal com consta al Llibre Blanc de la Justícia, el cos de Magistrats substituïts i Jutges suplents cobris un altíssim percentatge del total de places judicials de l'Estat, tendència que s'ha volgut corregir. Un exemple d'aquesta darrera afirmació l'ofereixen les dades de l'any judicial 1996-1997, quan foren nomenats un total de 995 jutges substituïts, 141 de provisió temporal i 381 magistrats suplents. La xifra total d'aquests càrrecs ascendia a 1517, quan els jutges titulars eren poc més de 3.400. Per consegüent, en la provisió de moltes places judicials el coneixement de la llengua oficial pròpia diferent de la castellana no ha estat valorat ni tan sols com a mèrit.

L'article 201.3 de la LOPJ no ha estat objecte de modificació. La reforma de l'article 201 de la LOPJ que introdueix l'apartat 37 de l'article únic de la L.O. 19/2003 de 23 de desembre, no ha modificat el paràgraf tercer del precepte, de manera que continua sense preveure la valoració del mèrit pel coneixement lingüístic pel nomenament de Magistrats suplents i Jutges substituïts. La contradicció normativa que va apreciar la jurisprudència del TS, *expressis verbis*, en els termes que s'han estudiat, persisteix. La LOPJ continua sense contemplar la valoració del coneixement de la llengua i del dret propi de la Comunitat Autònoma com un mèrit pel que fa al nomenament de Magistrats suplents, aplicant-se també al règim de Jutges substituïts a l'empara del que disposa l'article 212.2 de la mateixa LOPJ.

El Reglament 1/1995 de 7 de juny, de la Carrera Judicial, en la seva dicció que consta a l'Acord del Consell General del Poder Judicial de 7 de juny de 1995 (B.O.E. nº 166 de 13 de juliol de 1995, p. 21545) tampoc contenia cap referència en aquest sentit. No contemplava la meritació lingüística en aquests casos. Ara bé, el Títol V d'aquest Reglament, rubricat "*De los Magistrados suplentes y Jueces sustitutos*" (articles 130 a 147), seria objecte d'una modificació l'any 2001. Per Acord reglamentari 4/2001 de 6 de novembre, el Consell General del Poder Judicial va resoldre modificar aquest Reglament 1/1995 de 7 de juny, pel que fa al règim dels Magistrats suplents i Jutges Substituïts. Aquest Acord, entre d'altres previsions, resoldria modificar la dicció de l'article 131.2, regla quarta, del Reglament. L'epígraf e)5 del precepte esmentat, en la dicció introduïda per aquest Acord 4/2001 de 6 de novembre, contempla que, en relació als mèrits, a la sol·licitud, els candidats especificaran, entre d'altres extrems "*Declaración formal del conocimiento de las lenguas autonómicas constitucionalmente reconocidas y de idiomas extranjeros*" (B.O.E. nº 279 de 21 de novembre de 2001, p. 42542). Per tant, per via reglamentària, s'ha previst la valoració del coneixement de les llengües autonòmiques "*constitucionalment reconegudes*", equiparant-les amb la valoració del coneixement "*d'idiomes estrangers*".

llengua pròpia del territori autonòmic on s'acompleixen les funcions judicials hauran de ser valorats com un mèrit. Partint d'aquesta base, l'eix de les controvèrsies s'ha projectat en el desplegament reglamentari d'aquestes previsions legals. De fet, han estat justament les disposicions reglamentàries les que han modulat la valoració específica d'aquesta meritació prevista a la llei, fixant-ne els barems¹³⁴.

Com es veurà, el desplegament reglamentari dels barems de puntuació concedits pel reconeixement d'aquests mèrits ha estat tardà i molt controvertit.

3.3 Els barems de puntuació del mèrit pel coneixement de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma.

Com s'ha vist, diversos preceptes de la LOPJ contempnen que el coneixement del dret propi i la llengua pròpia del territori autonòmic on s'acompleixen les funcions judicials haurà de ser valorat com un mèrit preferent. Ara bé, la valoració concreta d'aquest mèrit es deixa a determinació reglamentària.

L'article 110 de la LOPJ contempla que el Consell General del Poder Judicial, en l'àmbit de la seva competència i d'acord amb el que disposin les lleis, "*podrá dictar reglamentos de desarrollo de esta Ley para establecer regulaciones de carácter secundario y auxiliar*", els quals "*podrán regular condiciones accesorias para el ejercicio de los derechos y deberes que conforman el estatuto judicial*". Partint d'aquest fonament, el precepte enumera expressament un llistat de matèries

¹³⁴ Tal com recordaria el màxim intèrpret constitucional a la seva STC 56/1990 de 29 de març, referint-se a l'ordenació reglamentària "*cuestión distinta es si la Ley Orgánica del Poder Judicial ha incurrido en alguna forma de contravención constitucional al no hacer figurar expresamente el conocimiento de la lengua o la especialización en el Derecho propio a la hora de regular la provisión de puestos, debiéndose observar que la Ley no pretende una regulación exhaustiva de los méritos o circunstancias de puntuación para todas y cada una de las pruebas selectivas a que se refiere, no pudiéndose decir que la no inclusión de este mérito preferente constituya una omisión ilegítima. Las normas estatutarias que aquí importan no dicen que la valoración de estos méritos tenga que ser materia propia de Ley Orgánica, comprendiéndose bien que la valoración específica de un mérito es cosa propia de disposiciones reglamentarias o de cada convocatoria concreta*".

susceptibles de ser regulades reglamentàriament per l'òrgan de govern del Poder Judicial, entre les que l'article 110.2.h) inclou la "*valoración como mérito preferente del conocimiento de la lengua y derecho propios de las Comunidades Autónomas en la provisión de las plazas judiciales en el territorio de la Comunidad respectiva*".

Pel que fa referència a aquesta ordenació reglamentària, poden distingir-se dues etapes: una primera etapa, és la que s'extén de 1991 a 1995; una segona fase s'enceta a partir de 1998. Ambdues etapes venen condicionades per dos Acords adoptats per l'òrgan de govern del Poder Judicial en virtut dels quals es donava compliment al manament de desplegament reglamentari de l'article 341.2 de la LOPJ. El primer dels Acords fou adoptat pel Ple del Consell General del Poder Judicial el 23 d'octubre de 1991. Fou impugnat i anul·lat anys més tard per la STS de 29 d'abril de 1995, que posaria punt i apart a una primera proposta de valoració d'aquests mèrits preferents, frustrada. El 1998, el Consell General del Poder Judicial, assumint la doctrina jurisprudencial del TS, adoptaria un segon Acord. Entre un i altre Acord, varen emergir un seguit d'impugnacions judicials. Com es veurà, aquest curs accidentat de l'ordenació reglamentària va acabar condicionant i modulant la dicció de les previsions del Reglament de la Carrera Judicial que ordenen aquesta matèria.

Com s'ha avançat, per Acord de 23 d'octubre de 1991, el Ple del Consell General del Poder Judicial va aprovar el desplegament reglamentari de l'article 341.2 de la LOPJ¹³⁵. Aquest Acord recordava que el precepte "*obliga a la determinación reglamentaria de los criterios de valoración sobre el conocimiento del idioma y del Derecho Civil especial o foral de las Comunidades Autónomas, como mérito preferente en los concursos para órganos jurisdiccionales de su territorio*". Partint d'aquest fonament legal, el Consell va advertir que "*el actual desarrollo del Estado de las Autonomías parece exigir que los miembros integrantes del Poder Judicial*

¹³⁵ B.O.E. núm. 286 de 29 de novembre de 1991, p. 38867.

que acrediten el conocimiento de una lengua oficial propia, consecuencia lógica del principio constitucionalizado en el artículo 3 de nuestra norma fundamental, así como el conocimiento del Derecho Civil foral o especial, o Derecho propio, tengan un determinado reconocimiento en orden a la resolución de los correspondientes concursos para la provisión de las vacantes producidas”.

Pocs mesos abans de l'adopció d'aquest Acord, el 16 d'abril de 1991, el mateix Consell General del Poder Judicial havia subscrit amb la Generalitat de Catalunya el Protocol de Bases per a Acords de cooperació en matèria d'Administració de Justícia¹³⁶. En virtut d'aquest compromís, ambdues parts proclamaren que eren

¹³⁶ Aquest Protocol de Bases per a Acords de cooperació en matèria d'Administració de Justícia fou subscrit el 16 d'abril de 1991 pel President de la Generalitat de Catalunya, Sr. Jordi Pujol i pel President del Tribunal Suprem i del Consell General del Poder Judicial Sr. Pascual Sala. El document precisava que les competències atribuïdes al CGPJ i a la Generalitat de Catalunya en matèria d'Administració de Justícia, feien *“aconsellable la modulació de l'exercici de les responsabilitats respectives, mitjançant una fórmula de col·laboració que estableixi un sistema formal de relacions entre ambdues institucions en benefici de l'objectiu comú que persegueixen: aconseguir una justícia eficaç que garanteixi la tutela efectiva dels drets i de les llibertats dels ciutadans”*. Per consegüent, en paraules del Protocol, *“d'acord amb les competències respectives de les parts que intervenen, aquest protocol té com a objectiu regular la col·laboració entre les institucions signants en relació amb els diferents aspectes sobre els quals conflueix la seva activitat respecte a l'Administració de Justícia”*.

Entre aquests aspectes, s'esmentava, amb caràcter preminent, el concernent als usos lingüístics a l'àmbit judicial. De fet, el Protocol proclamava que *“en primer lloc, ambdues parts són conscients de la necessitat d'atribuir plena efectivitat a la utilització a l'Administració de justícia del català, juntament amb el castellà, llengua oficial de l'Estat, en els termes que preveu l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial, com també de la necessitat d'atribuir la deguda rellevància al coneixement de l'idioma i del dret civil propis de Catalunya en la provisió de les places dels tribunals superiors de justícia i de les audiències, i en els concursos per cobrir les places judicials a Catalunya, tal com exigeix l'article 341 de la Llei orgànica del Poder Judicial en els seus dos apartats”*.

Cal recordar que l'ordenació de l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat Autònoma en els tribunals de justícia i el coneixement del Dret civil propi de Catalunya seria objecte d'ordenació a la Clàusula Primera del Protocol, estructurada en dos epígrafs: el primer ratificava el propòsit de les parts signants d'aconseguir l'adequada efectivitat de l'ús del català a l'àmbit judicial, en els termes previstos a la LOPJ; el segon proclamava que *“El CGPJ, en col·laboració amb els esforços que la Generalitat de Catalunya està realitzant en pro de la normalització lingüística en l'àmbit de l'Administració de Justícia, manifesta el seu propòsit, en allò que correspongui a l'exercici de les competències que té atribuïdes, de remoure els obstacles que puguin dificultar l'acompliment de l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial. Al mateix temps, manifesta haver iniciat en el si de la institució els treballs adients per al desenvolupament reglamentari de l'article 341.2 de la Llei Orgànica del Poder Judicial”*.

L'epígraf cinquè de la clàusula Segona del mateix Protocol conté una altra referència expressa a la qüestió lingüística. Aquest epígraf diu: *“La Generalitat de Catalunya té voluntat de promoure, d'acord amb el Consell General del Poder Judicial, les activitats de formació i perfeccionament de jutges i magistrats que es considerin necessàries, particularment en matèries relacionades amb el*

plenament “conscients de la necessitat d’atribuir plena efectivitat a la utilització a l’Administració de justícia del català, juntament amb el castellà, llengua oficial de l’Estat, en els termes que preveu l’article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial, com també de la necessitat d’atribuir la deguda rellevància al coneixement de l’idioma i del dret civil propis de Catalunya en la provisió de les places dels tribunals superiors de justícia i de les audiències, i en els concursos per cobrir les places judicials a Catalunya, tal com exigeix l’article 341 de la Llei orgànica del Poder Judicial en els seus dos apartats”. El Protocol ja avançaria, textualment, que el Consell General del Poder Judicial “en col·laboració amb els esforços que la Generalitat de Catalunya està realitzant en pro de la normalització lingüística en l’àmbit de l’Administració de Justícia, manifesta el seu propòsit, en allò que correspongui a l’exercici de les competències que té atribuïdes, de remoure els obstacles que puguin dificultar l’acompliment de l’article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial”, tot manifestant que havia “iniciat en el si de la institució els treballs adients per al desenvolupament reglamentari de l’article 341.2 de la LOPJ”.

Finalment, l’any 1991 es percebia la necessitat de donar compliment al desplegament reglamentari de les previsions legals concernents a la valoració dels mèrits pel coneixement de la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma. Amb l’Acord del Ple del Consell de 23 d’octubre de 1991 s’havia de posar punt i apart a una llarga etapa d’omissió de la valoració d’aquests coneixements en la provisió de les places judicials.

Ara bé, aquesta iniciativa va fracasar. L’Acord fou impugnat a la jurisdicció contenciosa-administrativa, per recurs en el que va sol·licitar-se la suspensió de la seva aplicació. El 15 de gener de 1992, el Ple del Consell General del Poder

dret propi de Catalunya (...) i llengua catalana”. Entre els acords adoptats, destaca el compromís de promoure activitats de formació i perfeccionament del personal judicial. Es contemplava que l’assistència i la participació en activitats de formació i perfeccionament s’acreditaria mitjançant l’expedició de diplomes i certificats que constituïrien mèrit a efectes de la carrera judicial. També s’assumia el compromís d’informació mútua i la creació d’una comissió mixta de seguiment conjunt amb l’objectiu de vehicular la cooperació entre ambdues institucions.

Judicial va suspendre l'Acord, a l'espera de la resolució final del litigi¹³⁷. La STS de 29 d'abril de 1995¹³⁸ anul·laria aquest Acord. Per tant, la seva virtualitat pràctica fou nul·la. Amb tot, resulta interessant en el pla teòric en la mesura que contenia una ordenació generosa d'aquesta matèria.

El seu primer article garantia que en la resolució dels concursos per la provisió de vacants dels òrgans jurisdiccionals del territori de Comunitats Autònomes amb llengua oficial pròpia diferent del castellà i amb Dret Civil, especial o foral, o Dret propi, s'havien d'aplicar els criteris de valoració establerts a la norma.

Pel que fa a la meritació lingüística, l'article 3 del Reglament disposava que "*Al Juez o Magistrado que concurre a una plaza del territorio de una Comunidad Autónoma que tenga una lengua oficial propia, siempre que hubiere obtenido el reconocimiento del mérito correspondiente por haberlo solicitado con dos meses de anterioridad, como mínimo, a la fecha de convocatoria del concurso, se le asignará, a los solos efectos del concurso de traslado, el puesto escalafonal que le hubiese correspondido si se añadiesen seis años de antigüedad a la propia de su situación en el escalafón*"¹³⁹.

¹³⁷ Per Acord de la Comissió Permanent del Consell General del Poder Judicial adoptat a la sessió de 17 de setembre de 1992, va acordar-se publicar al B.O.E. l'Acord del Ple del Consell de 15 de gener de 1992, pel que s'acordava la suspensió del seu Acord de 23 d'octubre de 1991, aprovant el desplegament reglamentari de l'article 341.2 de la LOPJ. *Vid.* B.O.E. núm. 235 de 30 de setembre de 1992, p. 33279.

¹³⁸ STS de 29 d'abril de 1995 de la Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 1ª del TS, R.J. 1995/3478, Recurs núm. 2524/1991.

¹³⁹ Pel que fa referència a la sol·licitud de reconeixement del mèrit lingüístic, l'article 2 del Reglament disposava: "*1. Los miembros de la Carrera Judicial que deseen alegar como mérito preferente en los concursos de traslados el conocimiento oral y escrito de alguna de las lenguas propias de las Comunidades Autónomas solicitarán del Consejo General del Poder Judicial su reconocimiento a esos solos efectos y su anotación en el escalafón. 2. Con la solicitud aportarán un título o una certificación oficiales del conocimiento de la lengua expedido por el organismo competente. 3. La Comisión Permanente, tras examinar la autenticidad y suficiencia de la certificación presentada, acordará el reconocimiento o la denegación del mérito. 4. La resolución recaída se comunicará al interesado. Si fuere estimatoria, se ordenará su publicación en el Boletín Oficial del Estado y su anotación en el escalafón*".

En els concursos de trasllats, s'establia que el reconeixement del mèrit preferent pel coneixement del Dret Civil, foral o especial d'una Comunitat Autònoma, o el coneixement del Dret propi reconegut estatutàriament en matèries de competència autonòmica, havia de sol·licitar-se al Consell General del Poder Judicial, acreditant-ne el seu coneixement¹⁴⁰. L'Acord precisava que *“Al Juez o Magistrado que concurre a una plaza del territorio de una Comunidad Autónoma a la que corresponda el reconocimiento del mérito preferente consistente en el conocimiento del Derecho Civil foral o especial o del Derecho propio, siempre que obtuviere su reconocimiento por haberlo solicitado con dos meses de anterioridad, como mínimo, a la fecha de convocatoria del concurso, se le asignará, a los solos efectos del concurso de traslado, el puesto escalafonal que le hubiese correspondido si se añadiesen tres años de antigüedad a la propia de su situación en el escalafón”*¹⁴¹.

Ja s'ha avançat que aquest Acord fou anul·lat per la STS de 29 d'abril de 1995. Diversos membres de la Carrera Judicial varen impugnar-lo esgrimint que les previsions del Reglament vulneraven el principi de legalitat (art. 9.3 de la CE) així

¹⁴⁰ El mateix precepte indicava que a la sol·licitud s'havia d'acompanyar el títol oficial acreditatiu d'aquest coneixement, emès per l'autoritat acadèmica competent. L'òrgan competent per acordar el reconeixement o denegació del mèrit a efectes dels concursos de trasllat era la Comissió Permanent, establint-se que *“cuando se reconozca la existencia del mérito, la Comisión Permanente precisará si se trata del Derecho Civil, especial o foral, o del Derecho Propio reconocido estatutariamente, en las materias de la competencia de la Comunidad Autónoma”*. El paràgraf 3 del precepte disposa que *“en defecto del título (...) podrán efectuar la solicitud acreditando la realización de cursos, seminarios, congresos y estudios jurídicos relevantes sobre la materia o la especialización derivada de la actividad judicial”*. En aquest cas, *“la Comisión de Calificación, valorando los cursos, seminarios, congresos y estudios jurídicos relevantes sobre la materia realizados, o la especialización derivada de la actividad judicial, propondrá al Pleno del Consejo General del Poder Judicial el reconocimiento o la denegación del mérito”*. Afegia que *“cuando reconozca la existencia del mérito, el Pleno precisará si se trata del Derecho Civil, especial o foral, o del Derecho propio, reconocido estatutariamente, en las materias de la competencia de la Comunidad Autónoma”*.

¹⁴¹ S'establia que el coneixement del Dret Civil, foral o especial de la Comunitat Autònoma, es considerava com mèrit preferent en relació a les següent places del territori autonòmic: a) Magistrats de la Sala Civil i Penal del Tribunal Superior de Justícia b) Magistrats de l'Audiència Provincial c) Jutges de 1ª Instància d) Jutges de 1ª Instància i Instrucció. El coneixement del Dret propi en matèries de la competència autonòmica es considerava un mèrit preferent en relació a les següents places del territori de la Comunitat: a) President i Magistrats de les Sales de lo Contenciós-Administratiu dels Tribunals Superiors de Justícia b) Jutges de lo Contenciós-Administratiu.

com el principi d'igualtat (art. 14 de la CE) en relació al dret d'accés als càrrecs i funcions públiques en condicions d'igualtat emparat a l'article 23.2 del text constitucional. Com recordaria el F.J. 2 de la sentència, els recurrents estimaven que els criteris de valoració previstos a l'Acord eren, en paraules de la resolució, *“irrazonables o desproporcionados”*, el que representava una lesió del dret a la igualtat de l'article 23.2 de la norma suprema *“en cuanto supondría discriminación hacia quienes, pretendiendo acceder a un destino en la Comunidad Autónoma de que se trate, no pudieran alegar los méritos –conocimiento del idioma y del Derecho Civil especial o Foral- a que se refiere el citado artículo 341.2 de la LOPJ”*.

Al F.J. 6 de la sentència, el TS va enjudiciar si el 'plus' d'antiguitat concedit com a mèrit en virtut de l'acreditació del coneixement de la llengua oficial pròpia del territori era o no desproporcionat, *“tanto en si mismo considerado como en relación con el otro mérito –conocimiento del Derecho Civil especial o foral de la Comunidad Autónoma que obtiene un reconocimiento menor –tres años-”*.

Genèricament, en aquesta sentència, el TS esgrimiria tres arguments per acabar resolent l'estimació del recurs i l'anul·lació de l'Acord impugnat.

En primer lloc, el TS va criticar que l'acreditació del coneixement de la llengua oficial pròpia del territori (el que va titllar com un *“conocimiento extrajurídico”*) es valorés el doble que el coneixement del Dret Civil especial o foral¹⁴². Segons el

¹⁴² En paraules de la resolució, *“No resulta fácil determinar cuál ha sido el criterio tenido en cuenta para otorgar seis años de antigüedad al conocimiento de la lengua propia de la Comunidad Autónoma, ya que tanto en los informes como en los borradores que precedieron el Acuerdo recurrido, según consta en el expediente administrativo, se reconoce tan sólo tres años, siendo en el momento de la adopción del acuerdo cuando se produjo dicha elevación (...) En todo caso, y retomando el tema que ahora nos ocupa, esto es, proporcionalidad o no del 'plus' de antigüedad asignado por el conocimiento de la lengua y del Derecho Civil especial o foral, interesa resaltar el distinto tratamiento que el Reglamento impugnado atribuye a uno y otro mérito (...) tal régimen no parece conforme con las funciones atribuidas a los destinatarios”* (vid. F.J. 6 de la STS de 29 d'abril de 1995).

TS, aquest règim “no parece conforme con las funciones atribuidas a los destinatarios de la norma, ya que no se trata de la simple adjudicación de una plaza a un funcionario, sino de la provisión de cargos judiciales, es decir, de nombramientos de Jueces y Magistrados integrantes del poder judicial, a quienes les está encomendada la interpretación de las normas en el ejercicio de la potestad jurisdiccional, pese a lo cual se les asigna por un conocimiento extrajurídico –la lengua oficial de una Comunidad Autónoma- doble valoración que por uno estrictamente jurídico –Derecho Civil propio de una Comunidad”. Pel que fa a aquest argument, doctrinalment s’ha apuntat que el problema rau en considerar la competència lingüística com un mèrit i no com un requisit de capacitat¹⁴³. L’aptitud lingüística de l’òrgan jurisdiccional (el coneixement de l’idioma emprat pels justiciables a les actuacions judicials), tot i ser un coneixement ‘extrajurídic’, no per això justifica que sigui valorat, en relació a les funcions jurisdiccionals encomenades, com accessori o de segon ordre en termes comparatius, sens perjudici de la valoració que es cregui convenient concedir al coneixement del Dret civil propi. És criticable que s’apel·li a que “no se trata de la simple adjudicación de una plaza a un funcionario, sino de la provisión de cargos judiciales”, per donar cobertura a aquest raonament. Sigui quina sigui la funció encomenada, es tracta de persones que aconsegueixen un servei públic a la ciutadania en una Comunitat Autònoma amb règim de doble oficialitat lingüística.

¹⁴³ Vid. Jaume VERNET LLOBET; “Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces, fiscales y personal al servicio de la Administración de Justicia en las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística”, *cit. nota supra* p. 300. En relació a aquest pronunciament jurisprudencial, l’article adverteix que “el Tribunal crítica que se valore el doble un conocimiento extrajurídico que otro estrictamente jurídico, cuando la meritación se realiza en la provisión de cargos judiciales a quienes está encomendada la interpretación de las normas en el ejercicio de la potestad jurisdiccional. Precisamente el problema radica en considerar la competencia lingüística como mérito y no como requisito de capacidad (como el Tribunal Constitucional acertó en sancionar en la STC 46/1991), no ya en relación con la función concreta a desplegar por un funcionario, sino en relación con el ejercicio de una tarea en una Comunidad autónoma con dos lenguas oficiales”.

En aquesta sentència, el TS encara aniria més enllà en aquest més que discutible fil argumental. Conscient que el Reglament del cos de secretaris judicials¹⁴⁴ i el Reglament dels oficials, auxiliars i agents¹⁴⁵ també contemplaven el reconeixement de sis anys d'antiguitat en la valoració del mèrit de coneixement de la llengua oficial pròpia de la Comunitat Autònoma, al F.J. 6 de la sentència el Tribunal va proclamar que no podia apel·lar-se a aquest marc reglamentari atès que *“las distintas funciones o cometidos asignados a los Cuerpos al servicio de la Administración de Justicia y a los miembros de la Carrera Judicial se traducen, en lo que ahora importa, en una distinta vinculación con la utilización por parte de los administrados de su lengua propia”*.

Es tracta d'una interpretació jurisprudencial molt qüestionable. Deixa al marge una constatació de prou entitat: que en l'exercici de la seva funció jurisdiccional, els Jutges i Magistrats, a les Comunitats Autònomes amb règim de doble oficialitat lingüística, entren en contacte oral i escrit amb justiciables que empren o tenen el dret d'emprar la llengua oficial pròpia. Tal com s'ha apuntat doctrinalment, la funció que aconsegueixen els Jutges i Magistrats resulta determinant pels ciutadans pel que fa als seus drets i interessos, més determinant que la funció que aconsegueix l'altre personal al servei de l'Administració de Justícia com poden ser oficials, auxiliars o agents. Per tant, la valoració del coneixement de l'idioma *“resulta más relevante que en otros niveles inferiores de la Administración de Justicia, por cuanto su*

¹⁴⁴ RD 429/1988 de 29 d'abril, pel que s'aprova el Reglament Orgànic dels Secretaris Judicials, a B.O.E. núm. 110 de 7 de maig de 1988, p. 13893. L'article 33 de la disposició, rubricat *“Provisión de vacantes”*, en el seu paràgraf 7 estableix que *“No obstante lo dispuesto en los párrafos anteriores y de conformidad con el artículo 471 de la LOPJ, en los concursos para provisión de vacantes de aquellas Comunidades Autónomas que tengan lengua oficial propia, el conocimiento oral y escrito de aquélla, debidamente acreditado por medio de certificación oficial, supondrá un reconocimiento, a estos solos efectos, de seis años de antigüedad además de los que tuviere el funcionario”*.

¹⁴⁵ El TS es referia al RD 2003/1986 de 19 de setembre, pel que va aprovar-se el Reglament Orgànic dels Cossos d'Oficials, Auxiliars i Agents, publicat al B.O.E. núm. 234 de 30 de setembre de 1986, p. 33401, rect. B.O.E. núm. 245 de 13 d'octubre de 1986, p. 34695, actualment derogat. L'article 51.6 del RD, ubicat dins el Capítol III rubricat *“De las plantillas y provisión de vacantes”* del Títol IV *“Disposiciones comunes”*, estableix que *“No obstante lo dispuesto en el apartado anterior, en los concursos para la provisión de plazas en el territorio de aquellas Comunidades Autónomas que tengan una lengua oficial propia, el conocimiento oral y escrito de ésta, debidamente acreditado por medio de certificación oficial, supondrá el reconocimiento, a estos solos efectos, de seis años de antigüedad por encima de la que tuviere el funcionario (art. 471 LOPJ)”*.

*desconocimiento puede comportar consecuencias de superior importancia para los justiciables*¹⁴⁶. En aquestes circumstàncies, apel·lar a una “*distinta vinculación con la utilización por parte de los administrados de su lengua propia*” com argument per justificar un menor nivell de valoració del mèrit del coneixement de la llengua emprada pels justiciables pels que fa als Jutges i Magistrats, és inadmissible. En el cas dels Jutges i Magistrats que enjudicien causes judicials a Comunitats Autònomes amb règim de doble oficialitat lingüística, la vinculació amb els usos lingüístics dels justiciables resulta més estreta i determinant que la vinculació que inevitablement també s’aprecia entre el justiciable i d’altres cossos de personal al servei de l’Administració de Justícia.

El segon dels arguments esgrimits pel TS en aquesta discutida Sentència de 29 d’abril de 1995 per resoldre l’anul·lació del Reglament, es fonamentaria en una interpretació curiosa del contingut i abast del concepte de ‘mèrit preferent’ previst a la disposició impugnada. En paraules del TS la previsió del coneixement de l’idioma propi com un “mèrit preferent”, ha d’interpretar-se en el sentit que “*el régimen general de provisión de destinos judiciales (...) es el de antigüedad, contemplándose el conocimiento del idioma y del Derecho Civil especial o foral (...) como ‘mérito preferente’. No se trata (...) de una preferencia absoluta sino relativa, debiendo, en consecuencia, valorarse dicho mérito como un elemento complementario del criterio de antigüedad, pero no como un dato determinante para la adjudicación de la plaza de que se trate*”. Al F.J. 7 de la sentència, el TS

¹⁴⁶ Vid. Jaume VERNET LLOBET; “Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces, fiscales y personal al servicio de la Administración de Justicia en las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística”, *cit. nota supra* p. 300-3001. Vid. també *Revista de Llengua i Dret* núm. 25, juliol de 1996, Crònica de Jurisprudència, Comentari de la STS de 29 d’abril de 1995, p 308. on es proclama que “*El raonament resulta, pel cap baix, anacrònic i elitista. Els jutges, certament, tenen com a funció ‘la interpretació de les normes en l’exercici de la potestat jurisdiccional’, com recorda el mateix TS. Però això no es contradiu en absolut amb el fet que són també servidors públics i que, a més, per la seva activitat tenen gran contacte oral i escrit amb els ciutadans. Per tant, la vinculació de jutges i magistrats amb la llengua pròpia dels administrats és tant o més intensa que en la resta de personal judicial, en la mesura que la seva funció respecte als mateixos administrats resulta ser sempre més decisiva per als seus drets i interessos. Per tant, al nostre entendre, la valoració de la llengua es aquí més rellevant que en altres nivells inferiors de l’Administració de Justícia, atès que el seu desconeixement pot comportar conseqüències de superior importància per als justiciables*”.

afegiria que *“Una simple ojeada al último escalafón de la Carrera Judicial revela la desproporción de la valoración ahora cuestionada, ya que no existiendo en la categoría de Juez ningún miembro con una antigüedad superior a seis años, la atribución, a los efectos de un concurso de traslado, de dicha antigüedad a quien reúna el citado mérito, supone, en la práctica, cualquiera que fuere su situación en el escalafón, la consecución del puesto a que aspira convirtiendo aquel simple mérito en una preferencia absoluta, no querida por la norma de cuyo desarrollo reglamentario ahora se trata”*. En la seva virtut, el TS anul·laria l'Acord precisant que la valoració del coneixement de l'idioma que contemplava no era *“razonable ni proporcionada, en cuanto que impide el acceso a determinados cargos o destinos a los miembros de la Carrera Judicial que no reúnan tal mérito, vulnerándose con ello la igualdad reconocida por el artículo 23.2 de la Constitución”*.

Aquest argument també ha estat objecte de crítiques doctrinals. S'ha denunciat que amb aquest discurs, el TS nega a la condició de 'mèrit preferent' justament un dels seus trets més significatius: el de ser una dada que, eventualment, pot resultar determinant per l'adjudicació d'una plaça quan concorrin determinades circumstàncies que el legislador ha estimat que calia que fossin valorades amb preferència sobre d'altres mèrits dels candidats¹⁴⁷.

¹⁴⁷ Vid. *Revista de Llengua i Dret* núm. 25, Crònica de Jurisprudència, p 307. En el comentari crític a la STS de 29 d'abril de 1995, s'estudia el contingut i abast de la noció 'mèrit preferent'. En paraules del comentari jurisprudencial *“El mèrit preferent és una tècnica prevista generalment per als concursos de trasllat, com en el cas present. Es tracta d'un concepte indeterminat i obert que, a voltes actua com a dret preferent per a ocupar la plaça per al funcionari que l'al·lega; per tant, es tracta d'un mèrit privilegiat enfront dels altres que hi puguin concórrer. Altres vegades, aquests mèrits actuen puntuant més que els altres, bo i situant qui els addueix en una posició millor que la resta i dirimint el concurs a favor seu en cas d'empat”*. Tal com consta a l'estudi, a la STS de 29 d'abril de 1995, el TS *“basant-se en el fet que el règim general de provisió de destinacions és l'antiguitat (art. 329.1 i 330.1 LOPJ) dedueix que la preferència no és 'absoluta' sinó 'relativa', havent-se de valorar els coneixements del dret i de la llengua propis com a element complementari. De tal manera que el tribunal redueix la preferència del mèrit a un simple mèrit complementari, contradint frontalment l'establert a l'article 341.2 de la LOPJ, a més dels corresponents Estatuts d'Autonomia”*. Vid. també Jaume VERNET LLOBET; *“Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de Magistrados, Jueces, Fiscales y Personal al servicio de la Administración de Justicia en las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística”*, cit. *supra* p. 301. L'article precisa que el TS, en aquesta sentència *“distingue entre mérito preferente y simple mérito para*

Per concloure, la sentència esgrimeix un darrer argument: el principi de proporcionalitat. En relació a aquest principi, la jurisprudència del mateix TS (per totes, STS de 21 d'octubre de 1999) ha dit que la proporcionalitat és un concepte “difuso e indeterminado” que “viene a equivaler” a nocions tals com la d’*armonía*, *‘correspondencia’*, *‘conformidad’*, *‘acomodo’*, o *‘equilibrio’*, el que, en paraules del Tribunal “no deja de ofrecer graves dificultades, en su relación el carácter de *‘razonable’* necesariamente exigible”. A la STS de 29 d’abril de 1995, el TS l’interpreta projectant-lo en un doble sentit: d’una banda, estima desproporcionada l’atribució de sis anys per coneixements lingüístics, que titlla com a “extrajurídics”, en relació als tres anys que s’atorguen al coneixement del dret civil propi de la Comunitat¹⁴⁸; d’altra banda, el TS es planteja si l’atorgament de tres i sis anys d’antiguitat és proporcionat i raonable en relació a la finalitat que persegueix l’article 341.2 de la LOPJ, per acabar conclouent que aquesta valoració prevista a l’Acord impugnat és desproporcionada perquè limita excessivament l’accés a determinades places a membres de la carrera judicial que no tinguin els mèrits,

relativizar la primera expresión hasta quitarle precisamente su rasgo característico: ser un dato determinante par ala adjudicación de una plaza en ciertos supuestos, con lo que se contraviene la literalidad del art. 341.2 de la LOPJ y de los correspondientes estatutos de autonomía”. A parer de l’autor, en aquest raonament jurisprudencial “se muestra la preocupación del Tribunal por un tema ‘doméstico’ en el que atiende a elementos no estrictamente jurídicos (no ya la posibilidad de obtener una antigüedad superior a los seis años sino el hecho que los jueces normalmente no la tienen) sin tener en cuenta lo que precisamente rompe el principio de igualdad. Es decir, el hecho, jurídicamente avalado, que unos servidores públicos van a desarrollar su cometido en una Comunidad Autónoma con dos lenguas oficiales, por lo que sus ciudadanos se van a expresar válida y eficazmente en cualquiera de ellas (...) No es lo mismo ejercer de juez o magistrado (que sí que pueden superar la antigüedad aludida) en una Comunidad autónoma de lengua propia castellana que en una Comunidad autónoma en la que se encuentra en proceso de recuperación y de normalización otra lengua oficial. Por ello, el conocimiento de la lengua propia de la comunidad es un elemento indispensable para el correcto ejercicio de los cargos funcionariales”.

¹⁴⁸ Ja s’ha apuntat que aquesta interpretació jurisprudencial ha centrat crítiques doctrinals. Vid. *Revista de Llengua i Dret* núm. 25, juliol de 1996, Crònica de Jurisprudència, p. 309. Segons aquesta corrent doctrinal, “*mentre a un policia local se li pot exigir coneixement de la llengua no castellana en un exercici obligatori i eliminadori que compta un 25% del total de la prova d’accés (STS de 18 d’abril de 1995), per a un jutge resulta desproporcionat computar-li com a mèrit preferent en un concurs de trasllat l’adjudicació de sis anys en l’escalafó. La concepció elitista que revela la sentència, ancorada en un concepte ja superat de la independència judicial (...) D’això resulta que la sentència ve a dir que pel que fa als drets els jutges i magistrats són funcionaris, però no per als requisits, deures i obligacions. El problema de fons, al nostra criteri, és que ni el TS pot suplantar les competències que per llei deté el Consell General del Poder Judicial ni, sobretot, escau posar en terme de comparació dels coneixement de llengua els de dret, perquè, com hem indicat, els primers –i segurament també els segons- haurien de constituir un requisit de capacitat per a accedir a la judicatura”.*

amb la consegüent vulneració de la igualtat de l'article 23.2 de la CE. Aquesta darrera precisió també ha centrat intenses crítiques doctrinals¹⁴⁹.

El 7 de juny de 1995, el Ple del Consell General del Poder Judicial adoptava l'Acord en virtut del qual s'ordenava la publicació, entre d'altres disposicions, del Reglament 1/1995 de 7 de juny, de la Carrera Judicial¹⁵⁰. A la seva disposició Addicional Tercera, rubricada "*Valoración de la lengua y del derecho propio de las Comunidades Autónomas*" va precisar que "*El Título III del Reglamento 1/1995 de la Carrera Judicial relativo a la valoración de la lengua y del derecho propio de las Comunidades Autónomas, queda sin contenido en virtud de la sentencia de la Sala Tercera del Tribunal Supremo de 29 de abril de 1995, recaída en el recurso contencioso-administrativo número 2524/1991*".

Aquesta qüestió suscitaria debats, que varen transcendir als mitjans de comunicació¹⁵¹. La valoració que havia de concedir-se al coneixement de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma generaria, fins i tot, una certa

¹⁴⁹ Vid. *Revista de Llengua i Dret* núm. 25, Crònica de Jurisprudència, p.311. El comentari jurisprudencial es posiciona molt crític a l'argumentació de la sentència del TS, que s'estima "*un retrocés important en la doctrina sobre l'accés a la funció pública pel que fa al respecte dels conceptes d'oficialitat de la llengua i de la llengua pròpia i dels drets lingüístics dels ciutadans*", afegint que "*representa un fre al procés de normalització lingüística en un àmbit tant endarrerit en aquest aspecte com és el judicial*". A més, el comentari conclou que "*ultra això, el que resulta més alarmant són les omissions, les contradiccions i la mala fonamentació jurídica que en general ofereix la sentència*".

¹⁵⁰ B.O.E. núm. 166 de 13 de juliol de 1995, p. 21545, rect. B.O.E. núm. 44 de 20 de febrer de 1996, p. 6011.

¹⁵¹ A títol il·lustratiu, vid. article rubricat "*Malestar por el nivel de catalán exigido a los jueces*" publicat a *El Periodico* de 19 de maig de 1995, p. 11; l'article "*La Asociación Profesional de la Magistratura afirma que le proyecto del CGPJ sobre el catalán alienta el 'neocaciquismo'*" a *ABC Cataluña* de 22 de maig de 1995, p. 10; l'article "*Els jutges 'boicotegen' el debat sobre el coneixement del català entre els magistrats*" a *El Punt* de 23 de maig de 1995 o "*Los jueces boicotean la junta que debía debatir la valoración del catalán*" de *El Periodico* de 23 de maig de 1995; de la mateixa data, l'article de *La Vanguardia*, p. 41, "*La primera Junta de Jueces sobre el baremo del catalán se suspende porque sólo van tres magistrados*"; "*Els jutges d'instrucció rebutgen la proposta del CGPJ del català*" a *l'Avui* de 3 de juny de 1995, p. 17; "*El CGPJ mantiene la valoración del catalán en la carrera judicial en espera del criterio del Supremo*" a *La Vanguardia* de 6 de juny de 1995; o, per tots, "*El CGPJ decide no aplicar la valoración de las lenguas autonómicas rechazada por los jueces*" publicat a *l'ABC* de 6 de juny de 1995.

divisió d'opinions de la pròpia judicatura, principalment a Catalunya¹⁵². Aquesta circumstància, més enllà de la seva naturalesa anecdòtica, permet constatar que aquest fou un tema molt discutit.

Caldria esperar l'any 1998 per veure desplegades reglamentàriament les previsions concernents a la valoració dels mèrits pel coneixement de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma al Reglament de la Carrera Judicial¹⁵³.

¹⁵² Així, per exemple, pel que fa al tractament de la meritació lingüística, *vid.* l'article "El Juez Decano de Barcelona crea un cisma por un debate sobre el catalán en vísperas de las elecciones" a La Vanguardia de 19 de maig de 1995; l'article "La Generalitat qualifica de 'estèril' la polèmica del català creada pel jutge degà" a l'Avui de 20 de maig de 1995, p. 22; l'article "El juez decano de Barcelona desoye consejos del CGPJ para su polémica junta sobre el catalán" de La Vanguardia de 20 de maig de 1995, p. 43; l'article "El Juez decano atribuye a oscuros intereses el revuelo por las juntas sobre el catalán" a La Vanguardia de 24 de maig de 1995, p. 52; l'article "Circular del decano sobre el catalán" de El Periodico de 24 de maig de 1995; "El CGPJ recuerda al decano que el reglamento del catalán es intocable por estar recurrido" a La Vanguardia de 25 de maig de 1995; "La 'guerra del catalán' encrespa los ánimos de un sector de jueces contra el decano" publicat a El País Catalunya de 4 de juny de 1995; "Jueces para la Democracia pide la dimisión del juez decano tras la polémica del catalán" publicat a l'ABC Cataluña (BCN) de 7 de juny de 1995, notícia també publicada, entre d'altres, a El Periodico de la mateixa data.

¹⁵³ Cal recordar que l'any 1997 el TS novament es pronunciaria sobre aquest assumpte a la seva STS de 15 d'octubre de 1997 (Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 1997/7965). Aquesta sentència va estimar el recurs contenciós-administratiu interposat per l'Associació Judicial 'Unió Judicial Independent' contra determinats preceptes del Reglament 1/1995 de 7 de juny, de la Carrera Judicial, aprovat pel Ple del Consell General del Poder Judicial. Els recurrents impugnaren l'article 48 del Reglament, paràgrafs 4 i 5, concernents a l'ingrés a la Carrera Judicial en la categoria de Jutge mitjançant concurs-oposició. Els paràgrafs impugnats disposaven que "El Tribunal, en el momento de efectuar la valoración de méritos a que se refiere el artículo 40 del presente Reglamento y con independencia de la misma, realizará una valoración complementaria a los solos efectos de establecer el orden de preferencia para servir las plazas convocadas en aquellas Comunidades Autónomas que tuviesen lengua y Derecho propios. A tal fin, el Tribunal asignará hasta seis puntos, tres por la lengua y tres por el Derecho, a cada candidato que justificare dichos méritos". El segon paràgraf impugnat disposava que "El conocimiento de la lengua y del Derecho propios de las Comunidades Autónomas se acreditará mediante los correspondientes títulos oficiales o certificaciones expedidas por las autoridades competentes". El TS, en aquesta resolució, va declarar la nul·litat d'ambdues previsions de l'article 48 del Reglament, eliminant la valoració del mèrit pel coneixement del Dret i de la llengua pròpis de les Comunitats Autònomes en el règim d'ingrés a la Carrera Judicial en la categoria de Jutge mitjançant concurs-oposició. A parer del TS, es tractava d'una previsió discriminatòria pels candidats que ingressaven a la Carrera Judicial en la categoria de Jutge mitjançant oposició, respecte dels quals el Reglament no contemplava la valoració d'aquests mèrits. A la sentència el TS esgrimiria una argumentació jurídica no exempta de polèmica. El F.J. 3 apreciaria un tracte discriminatori entre els candidats que accedien a la Carrera per oposició i els que hi accedien per concurs-oposició (quart torn de jutges, regulat a l'article 7 del Reglament) perquè només respecte dels segons el Reglament contemplava la valoració del coneixement de la llengua i el dret propi de les Comunitats Autònomes. En paraules del TS "tanto unos como otros aspirantes seleccionados por haber superado el curso, se encuentran en idéntica situación a la hora de obtener su primer destino por el orden de la puntuación media alcanzada en las pruebas de acceso y en el curso,

El 25 de febrer de 1998, el Ple del Consell General del Poder Judicial va adoptar un nou Acord, amb l'objectiu de donar compliment al desplegament reglamentari previst a l'article 341.2 de la LOPJ. Formalment, aquest Acord constava de dos articles i una Disposició Final¹⁵⁴. L'article 1 contemplava una nova redacció del Títol III del Reglament 1/1995, de la Carrera Judicial (article 108 a 114), concernent als criteris de valoració del coneixement de l'idioma i el Dret propis de les Comunitats Autònomes. L'article 2 contemplava una nova redacció de la Disposició Addicional Tercera de l'Acord de 7 de juny de 1995 adoptat pel Ple del mateix Consell General del Poder Judicial¹⁵⁵. La Disposició Final establia que el Reglament s'aplicaria als concursos que es convoquessin transcorreguts sis mesos desde la seva publicació al B.O.E.

En aquesta nova proposta de desplegament reglamentari, el Consell General del Poder Judicial emfatitzaria dues idees: primerament, subratllaria que el contingut

pero sólo a los que ingresaron en la Escuela a través del concurso oposición para juristas de reconocida competencia, les reconoce el Reglamento la posibilidad de contar con un plus de puntuación a efectos de la preferencia para obtener las plazas de aquellas Comunidades Autónomas que tengan lengua y Derecho propios, si hubieren acreditado su conocimiento, lo que supone un trato desigual para los aspirantes seleccionados que hubieran ingresado en dicho centro por la vía de la oposición libre, desigualdad que al hallarse desprovista de una justificación objetiva y razonable, deviene en discriminación proscrita por el artículo 14 de la Constitución, procediendo, en consecuencia, declarar la nulidad de los apartados 4 y 5 del artículo 48 del Reglamento impugnado". Un sector doctrinal ha criticat aquesta resolució. Per tots, *vid.* Jaume VERNET LLOBET; "Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de Magistrados, Jueces, Fiscales y Personal al servicio de la Administración de Justicia en las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística", *cit. supra* p.302-303. Cal recordar que el propi TS consignaria a la sentència la "*necesidad de tener en cuenta lo dispuesto en algunos Estatutos de Autonomía que a los efectos de valoración como mérito preferente en los concursos, oposiciones y nombramientos para cubrir plazas vacantes en el respectivo territorio, de Magistrados, Jueces, Secretarios Judiciales y demás personal al Servicio de la Administración de Justicia, hacen referencia expresa al Derecho propio de la Comunidad y, en su caso, a la lengua también propia*". Tanmateix, la seva resolució acabaria eliminant la valoració del mèrit en el supòsit objecte d'enjudiciament.

¹⁵⁴ B.O.E. núm. 56 de 6 de març de 1998, p. 7745.

¹⁵⁵ La Disposició Addicional Tercera, rubricada "*Valoración del idioma y del Derecho civil especial o foral de las Comunidades Autónomas*", passava a quedar redactat en els següents termes: "*Transcurridos dos años desde la entrada en vigor del título III del Reglamento número 1/1995, de la Carrera Judicial, el Consejo General del Poder Judicial, a la vista del desarrollo de los concursos de traslado resueltos durante dicho plazo, procederá a actualizar los períodos de antigüedad que deban añadirse para la asignación del puesto escalafonal que hubiere correspondido a efectos de concurso de traslado por razón del mérito consistente en el conocimiento de la lengua o del Derecho civil especial o foral de las Comunidades Autónomas*".

de l'Acord de 25 de febrer de 1998 tenia en compte els criteris fixats per la jurisprudència del TS en aquesta matèria¹⁵⁶; segonament, advertiria que la determinació dels barems de valoració dels mèrits s'havia obtingut d'un estudi encomanat pel propi Consell per tal d'analitzar el que, en paraules de l'Acord, s'esmentava com "*las medias temporales*" que havien de servir "*para orientar el lapso temporal que se establece como período suplementario de antigüedad por el reconocimiento del mérito*"¹⁵⁷. D'aquesta manera, el Ple del Consell General del

¹⁵⁶ L'Acord conté una exprés recordatori a STS de 29 d'abril de 1995. De fet, esmenta expressament els criteris esgrimits pel TS en aquesta sentència, informant que s'havien tingut en compte en el nou desplegament reglamentari de les previsions de la LOPJ en aquesta matèria. En paraules de l'Acord "*Para el desarrollo reglamentario efectuado, se han tenido en cuenta los siguientes criterios: a) Se suprime la facultad que se atribuía en el Reglamento anulado al Consejo General del Poder Judicial para sustituir el título oficial expedido por la autoridad académica correspondiente, cuando de la acreditación del conocimiento de la lengua o del Derecho civil especial o foral de la Comunidad Autónoma se trata, pues la repetida sentencia del TS declara en su fundamento jurídico cuarto que 'el certificado acreditativo del conocimiento de la lengua o del Derecho civil foral es, pues, ajeno al Consejo, a quien sólo le corresponde la valoración... (...) b) Se fija la misma adición de antigüedad para el conocimiento de la lengua propia o del Derecho especial (...) c) La misma sentencia del TS a la que se viene haciendo referencia considera que el suplemento de antigüedad reconocido en el Reglamento anula resulta excesivo (...) Con el fin de atender adecuadamente a las exigencias de proporcionalidad señaladas por el TS (...) se procedió por este Consejo General a la realización de un estudio (...) Se han obtenido así las medias temporales (...) Con la misma finalidad de evitar que se produzca una quiebra de la proporcionalidad, se prevé una regla moderadora, distinta de la de la simple adición prevista en el texto anulado, para el caso de que un mismo solicitante reúna ambos mérito.*"

¹⁵⁷ Aquest estudi, esmentat expressament al text de l'Acord, respon a la voluntat manifestada pel Ple del Consell General del Poder Judicial d'adaptar la valoració dels mèrits als criteris esgrimits pel TS a la seva sentència de de 1995, principalment el concernent al criteri de proporcionalitat que, segons el TS, no es garantia a l'Acord de 23 d'octubre de 1991. Tal com recorda l'Acord de 25 de febrer de 1998, per tal de donar compliment a les exigències de proporcionalitat establertes pel TS i "*de acuerdo con la realidad escalafonal más que otras consideraciones de tipo teórico, diferenciando adecuadamente las distintas categorías y situaciones, se procedió por este Consejo General a la realización de un estudio de los concursos de traslado, correspondientes a Comunidades Autónomas con lengua propia o Derecho civil especial, que han sido resueltos durante el período inmediatamente anterior*". L'Acord precisaria que "*se han obtenido así las medidas temporales de diferencia entre el Juez o Magistrado que ha obtenido plaza en el concurso y el solicitante que inmediatamente le seguía en el escalafón, distinguiendo entre plazas de categoría de Juez, plazas correspondientes a órganos unipersonales servidos por Magistrado y plazas de órganos colegiados (...) Las medidas obtenidas han servido para orientar el lapso temporal que se establece como período suplementario de antigüedad por el reconocimiento del mérito*". Partint d'aquest fonament, va informar-se que "*el mérito se fija, no obstante, no en años, meses y días, como resultaría de la simple trasposición de las cifras obtenidas matemáticamente mediante el estudio anteriormente mencionado, sino en unos períodos anuales concretos y determinados, con el fin de asegurar a los destinatarios de la norma la mayor certeza y seguridad jurídica y evitar al propio tiempo, en la medida de lo posible, la existencia de márgenes de incertidumbre en la aplicación de la misma al resolver los concursos de traslado, que pudieran dar lugar a innecesarias controversias e impugnaciones*". En qualsevol cas, amb l'objectiu d'evitar "*que la evolución futura de la plantilla judicial pueda provocar un desequilibrio o desproporción sobrevenidos*", l'article 2 va garantir que una vegada transcorreguts dos anys, previs estudis dels

Poder Judicial posava en evidència que el desplegament reglamentari que s'aprovava no revestia els punts crítics que havia apreciat el TS per declarar la nul·litat de l'Acord anterior de 1991.

La valoració del mèrit lingüístic va regular-se als articles 109 i 110 del Reglament 1/1995 de 7 de juny, de la Carrera Judicial¹⁵⁸. La valoració del mèrit pel coneixement del Dret Civil foral o especial de la Comunitat Autònoma va regular-se als articles 111 a 113.

Pel que fa al mèrit lingüístic, l'article 110 del Reglament, establiria la regla general que el Jutge o Magistrat que concursés a una plaça del territori d'una Comunitat Autònoma amb llengua oficial pròpia, quan hagués obtingut el reconeixement del mèrit *“se le asignará, a los solos efectos del concurso de traslado, el puesto escalafonal que le hubiese correspondido si se añadiesen los siguientes períodos de antigüedad a la propia de su situación en el escalafón”*: un any pel que fa als concursos per la provisió de places corresponents a òrgans jurisdiccionals servits per membres de la Carrera Judicial amb la categoria de Jutge; dos anys pel que fa als concursos per la provisió de places corresponents a òrgans unipersonals servits per membres de la Carrera Judicial amb la categoria de Magistrat; i, finalment, tres anys en els concursos per la provisió de places corresponents a òrgans col·legiats¹⁵⁹. La tramitació de la sol·licitud pel reconeixement d'aquest mèrit lingüístic ve regulada a l'article 109 del Reglament¹⁶⁰.

concursos de trasllats resolts, es podia procedir a *“ajustar el suplemento de antigüedad previsto en el Reglamento”*.

¹⁵⁸ L'article 108 del Reglament estableix que en la resolució dels concursos per la provisió de vacants corresponents als òrgans jurisdiccionals del territori de les Comunitats Autònomes amb doble oficialitat lingüística o Dret civil especial o foral, *“se aplicarán los criterios de valoración que se establecen en los artículos siguientes”*, referint-se als articles 109 a 114 del Reglament, ubicats dins el Títol III rubricat *“De la valoración del idioma y del Derecho civil especial o foral como mérito preferente en los concursos para órganos jurisdiccionales en las Comunidades Autónomas”*.

¹⁵⁹ Article 110 del Reglament: *“Al Juez o Magistrado que concurso a una plaza del territorio de una Comunidad Autónoma que tenga una lengua oficial propia, siempre que obtuviere el reconocimiento del mérito correspondiente por haberlo solicitado con un mes de anterioridad, como mínimo, a la fecha de convocatoria del concurso, se le asignará a los solos efectos del concurso de traslado, el puesto escalafonal que le hubiese correspondido si se añadiesen los siguientes*

períodos de antigüedad a la propia de su situación en el escalafón: a) En concursos para la provisión de plazas correspondientes a órganos jurisdiccionales servidos por miembros de la Carrera Judicial con categoría de Juez: un año. b) En los concursos para la provisión de plazas correspondientes a órganos unipersonales servidos por miembros de la Carrera Judicial con categoría de Magistrado: Dos años. c) En los concursos para la provisión de plazas correspondientes a órganos colegiados: tres años”.

¹⁶⁰ El Reglament exigeix que el reconeixement del mèrit lingüístic hagi estat sol·licitat amb un mes d'anterioritat, com a mínim, a la data de la convocatòria del concurs. Pel que fa a la tramitació d'aquesta sol·licitud, l'article 109 del Reglament disposa que “1. Los miembros de la Carrera Judicial que deseen alegar como mérito preferente en los concursos de traslado el conocimiento oral y escrito de alguna de las lenguas propias de las Comunidades Autónomas solicitarán del Consejo General del Poder Judicial su reconocimiento a esos solos efectos. 2. Con la solicitud aportarán un título o una certificación oficiales del conocimiento de la lengua expedido por el organismo correspondiente en cada Comunidad Autónoma. Mediante los correspondientes Convenios con las Comunidades Autónomas podrá procederse a la determinación de los títulos oficialmente reconocidos a estos fines y al establecimiento, en su caso, de pruebas para acreditar la suficiencia del conocimiento de la lengua. 3. La Comisión Permanente del Consejo General del Poder Judicial, a propuesta de la Comisión de Calificación, tras examinar la autenticidad y suficiencia de la documentación presentada, acordará mediante resolución motivada, el reconocimiento o la denegación del mérito. 4. La resolución recaída se comunicará al interesado. Si fuere estimatoria, se ordenará su publicación en el ‘Boletín Oficial del Estado’”. Pel que fa a Catalunya, el 25 de març de 1999 el Consell General del Poder Judicial va subscriure un conveni de col·laboració amb la Generalitat sobre l'acreditació del coneixement de la llengua catalana. Aquest Conveni tenia per objecte “determinar les titulacions acreditatives del coneixement oral i escrit de la llengua catalana amb la finalitat que preveu l'article 109 del Reglament 1/1995 de 7 de juny, de la carrera judicial, en la redacció que emana de l'Acord de 25 de febrer de 1998, del Ple del Consell General del Poder Judicial (BOE núm. 56 de data 06.03.98)”. Aquest Conveni estableix que a Catalunya, els membres de la carrera judicial que desitgin al·legar com a mèrit preferent en els concursos de trasllat el coneixement oral i escrit de la llengua catalana, “hauran d'aportar el títol expedit per la Junta Permanent de Català, nivell B, acreditatiu dels coneixements elementals de la llengua catalana orals i escrits, o titulacions superiors, expedides per la Junta Permanent de Català esmentada o per qualsevol altre centre públic o privat reconegut, que en els seus plans de formació utilitzi els programes que estableix la Direcció General de Política Lingüística i que hagin adaptat els seus nivells de competència lingüística i els seus criteris d'avaluació a aquells que estableix la Junta Permanent de Català, i als quals aquesta Junta els hagi homologat o convalidat els títols”.

En virtut d'aquest Conveni la Generalitat de Catalunya es comprometia a col·laborar en el finançament dels cursos de llengua catalana, d'acord amb les seves disponibilitats pressupostàries (clàusula tercera del Conveni) i es contemplava, així mateix, la creació d'una Comissió de Seguiment.

Cal subratllar que un de les qüestions que suscita més reserves és la que afecta a l'esquarterament de la llengua catalana en la valoració de la meritació lingüística dels membres de la Carrera Judicial. En els Acords adoptats per la Comissió Permanent del Consell General del Poder Judicial pels que es resolen les sol·licituds presentades per Jutges i Magistrats pel reconeixement del mèrit preferent del coneixement de l'idioma propi de les Comunitats Autònomes, es distingeix entre valencià i català.

L'anàlisi d'aquesta distinció exigeix tenir present dues consideracions: d'una banda, la constatació que es circumscriu dins un debat polític més ampli centrat en discutir la unitat de la llengua catalana; d'altra banda, cal tenir present el que disposa l'Ordre CLT/197/2002 de 12 de juny sobre els títols, diplomes i certificats equivalents als certificats de coneixement de català de la Direcció General de Política Lingüística. En virtut d'aquesta Ordre, dictada a l'empara del que disposa la Disposició Addicional del Decret 152/2001 de 29 de maig, sobre avaluació i certificació de coneixements de català, s'estableixen els títols, diplomes i certificats que són considerats

En conseqüència, aquest precepte distingeix el número d'anys computables a efectes de valoració del mèrit de coneixement de la llengua tenint en compte la categoria de la plaça a la que es concursa (jutge un any, magistrat dos i òrgan col·legiat tres). La mateixa valoració també es projectaria al mèrit pel coneixement del Dret civil foral o especial¹⁶¹.

L'article 113 del Reglament contempla que el coneixement d'aquest Dret Civil especial o foral de la Comunitat Autònoma es considera un mèrit preferent en relació a les següents places del territori autonòmic: Magistrats de la Sala Civil i Penal del Tribunal Superior de Justícia, Magistrats de les Seccions amb competència civil de les Audiències Provincials, Jutjats de Primera Instància i, finalment, els Jutjats de Primera Instància i Instrucció.

Quan el Jutge o Magistrat reuneix conjuntament ambdós mèrits (el coneixement de la llengua i del dret civil foral o especial), el còmput del període d'antiguitat *“para la asignación del puesto escalafonal a efectos de la resolución del concurso será el que corresponda a tenor de lo establecido en el artículo 110,*

equivalents als que regula el Decret esmentat, entre els que s'inclouen, a tall d'exemple i per tots, els expedits per la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià de la Generalitat Valenciana.

¹⁶¹ L'article 112 del Reglament, en la dicció introduïda per l'Acord, diu: *“Al Juez o Magistrado que concursare a una plaza del territorio de una Comunidad Autónoma a la que corresponda el reconocimiento del mérito preferente consistente en el conocimiento del Derecho civil especial o foral, siempre que obtuviere su reconocimiento ppor haberlo solicitado con un mes de anterioridad, como mínimo, a la fecha de convocatoria del concurso, se le asignará, a los solos efectos del concurso de traslado, el puesto escalafonal que le hubiese correspondido si se añadiese el periodo de antigüedad que corresponda según el tipo de concurso, a tenor de lo establecido en el artículo 110, a la propia de su situación en el escalafón”.*

Cal recordar que l'article 111 del mateix Reglament regula la tramitació de la sol·licitud d'aquest mèrit pel coneixement del Dret civil foral o especial de la Comunitat Autònoma. Disposa que *“Los miembros de la Carrera Judicial que deseen alegar como mérito preferente en los concursos de traslados el conocimiento del Derecho civil especial o foral de una Comunidad Autónoma, solicitarán del Consejo General del Poder Judicial su reconocimiento a esos solos efectos”.* El precepte afegeix que caldrà aportar un títol oficial, emès per l'autoritat acadèmica competent, que acrediti el coneixement del Dret. S'estableix que *“mediante los correspondientes Convenios con las Universidades y Comunidades Autónomas podrá procederse a la determinación de los títulos oficialmente reconocidos a estos fines y al establecimiento, en su caso, de las actividades de formación destinadas a la obtención de dichos títulos”.* La Comissió Permanent del Consell General del Poder Judicial és l'òrgan competent per concedir o denegar el mèrit, prèvia valoració de l'autenticitat i la suficiència del títol presentat.

*incrementando en seis meses, un año o un año y seis meses, según se trate, respectivamente, de un órgano jurisdiccional servido por miembros de la Carrera Judicial con categoría de Juez, de un órgano unipersonal servido por Magistrado, o de un órgano colegiado*¹⁶².

Aquestes previsions de l'Acord de 25 de febrer de 1998, igual com havia passat anys abans amb l'Acord de 23 d'octubre de 1991, també suscitarien intenses crítiques. Els esforços esmerçats pel Consell General del Poder Judicial per donar compliment als postulats fixats a la jurisprudència del TS, que s'havien traduït en una claríssima rebaixa en la valoració dels mèrits, no impediria que novament s'alcessin veus crítiques a la dicció de les previsions. Els debats també transcendirien als mitjans de comunicació, que es farien novament ressò de les discrepàncies que l'Acord suscitava¹⁶³.

¹⁶² Vid. article 114 del Reglament. El mateix precepte disposa que ambdós mèrits, una vegada reconeguts en les condicions establertes als articles 110 i 112 del Reglament transcrits *nota supra*, "se añadirán a la antigüedad escalafonal de los Jueces a quienes corresponda el ascenso, exclusivamente a los fines establecidos en el artículo 187, número tres, párrafo segundo, del propio Reglamento 1/1995, en la adjudicación de las vacantes correspondientes a la categoría de Magistrado que por falta de peticionario deban cubrirse por promoción de Jueces, a fin de que aquellos que deban ser promocionados por su situación escalafonal y hayan obtenido, además, el reconocimiento de estos méritos, puedan tener preferencia en la adjudicación de las plazas ofertadas en la correspondiente Comunidad Autónoma". Aquests mèrits, una vegada reconeguts, també seran tinguts en compte a l'hora d'assignar destí a una determinada Comunitat Autònoma als que hagin de ser nomenats Jutges "complementando, a esos solos efectos, el orden de designación a que se refieren el artículo 307.3 de la Ley Orgánica del Poder Judicial y el artículo 33.1 del Reglamento 1/1995 de 7 de junio".

¹⁶³ La premsa faria un seguiment de l'evolució d'aquesta notícia concernent a l'Acord del Ple del Consell General del Poder Judicial i les crítiques que s'hi varen formular. A tall d'exemple, *vid.* article periodístic "El juez que conozca la lengua y el derecho de una autonomía tendrá ventaja para ocupar plaza" a La Vanguardia de 19 de febrer de 1998; "El Poder Judicial estudia primar al juez que conozca lenguas autonómicas" a El País de 19 de febrer de 1998; "El Juez que hable la lengua autonómica adelantará hasta 3 años en el escalafón" a El País de 23 de febrer de 1998; "El CGPJ aprueba per unanimidad que saber català afavoreixi els jutges" a l'Avui de 26 de febrer de 1998; "El conocimiento de la lengua y el derecho de una autonomía contará en la carrera judicial" a La Vanguardia de 26 de febrer de 1998. Pel que fa als fronts de crítiques, *vid.*, per tots, "La APM recurrirá el reglamento que prima a los jueces que conocen lenguas autonómicas. La asociación mayoritaria en la carrera judicial ve una 'grave indefinición' en la norma" a l'ABC de 23 d'abril de 1998; "La segona associació de jutges creu improcedent que el català sigui un mèrit" a Diari de Girona de 25 d'abril de 1998; "Un grup de jutges recorre contra el reglament que valora conèixer la llengua i drets de les autonomies" a El Punt d'1 de maig de 1998; "Una asociación judicial recurre que sea mérito conocer el catalán" a El Mundo Catalunya d'1 de maig de 1998; o "La Asociación Profesional de la Magistratura pide al Supremo que suspenda el reglamento del CGPJ sobre lenguas autonómicas" a ABC de 2 de maig de 1998.

L'Acord de 25 de febrer de 1998 fou impugnat a la jurisdicció contenciosa-administrativa per diverses associacions judicials (l'Unió Judicial Independent¹⁶⁴, l'Associació de Jutges i Magistrats Francisco de Vitoria¹⁶⁵ i l'Associació Professional de la Magistratura¹⁶⁶). El TS enjudiciaria el contingut i abast de l'Acord a les seves STS de 15 d'octubre¹⁶⁷ i de 21 d'octubre de 1999¹⁶⁸ i a la STS 215/2001 de 30 de gener¹⁶⁹, que varen resoldre els recursos interposats per les tres associacions judicials esmentades.

Els arguments esgrimits pels recurrents per fonamentar la impugnació, venen a ser una reiteració, en part, de certs postulats que s'havien esgrimit anys abans en ocasió del recurs interposat contra l'Acord aprovat pel Ple del Consell General del Poder Judicial de 23 d'octubre de 1991. Tal com consta als antecedents de fet de les sentències que resoldrien els recursos varen esgrimir-se, entre d'altres, els

¹⁶⁴ Recurs resolt per la STS de 15 d'octubre de 1999, R.J. 1999/9366.

¹⁶⁵ Recurs resolt per la STS de 21 d'octubre de 1999, R.J. 1999/9368.

¹⁶⁶ El Comitè Executiu de l'Associació Professional de la Magistratura, a la reunió ordinària celebrada el 17 d'abril de 1998 va acordar per unanimitat proposar a la Comissió Permanent la interposició de recurs contenciós-administratiu contra l'Acord reglamentari de 25 de febrer de 1998 del Consell General del Poder Judicial. La Comissió Permanent de l'Associació ratificaria la decisió d'interposar recurs a la sessió ordinària del 18 d'abril de 1998. A parer d'aquesta Associació judicial, el desplegament reglamentari proposat pel Consell General del Poder Judicial es limitava a valorar el coneixement de les llengües cooficials *“mediante mecanismo de política lingüística que deberían ser ajenos a los sistemas de promoción profesional de Jueces y Magistrados”* i s'afegia que *“La valoración del conocimiento de la lengua que contiene el Reglamento mediante el reconocimiento de años de antigüedad en el escalafón a efectos de los concursos de traslado resulta excesiva, especialmente la correspondiente a los órganos colegiados, caso en el que pueden llegar a alterarse severamente los criterios de acceso derivados de la antigüedad y consiguientemente experiencia profesional, universalmente reconocidos. En todo caso, el periodo transitorio debería ser como mínimo de un año”*. Tal com es proclamaria a les Conclusions aprovades a la IV Ponència del XII Congrés de l'Associació Professional de la Magistratura, en les que es fonamentaria l'Acord adoptat pel Comitè Executiu de l'Associació a la sessió de 21 de març de 1998, *“el desarrollo Reglamentario que propone el CGPJ no cumple la finalidad expuesta dentro de unos parámetros mínimamente razonables y debe ser, por ello, objeto de los oportunos recursos administrativos y jurisdiccionales que la A.P.M. ejercitará. Una verdadera adecuación a las necesidades impuestas por la pluralidad lingüística se obtendría a través de la formación continuada que el CGPJ posibilitaría a todos los Jueces de las Comunidades Autónomas con cooficialidad de idioma, durante un periodo determinado y con posterioridad a la obtención del destino dentro del ámbito de esa Comunidad Autónoma”*.

¹⁶⁷ STS de 15 d'octubre de 1999, Sala Contenciosa-Administrativa del TS, Secció 7^a, R.J. 1999/9366.

¹⁶⁸ STS de 21 d'octubre de 1999, Sala Contenciosa-Administrativa del TS, Secció 7^a, R.J. 1999/9368.

¹⁶⁹ STS de 30 de gener de 2001, Sala Contenciosa-Administrativa del TS, Secció 7^a, R.J. 2001/215.

següents raonaments: primerament, que l'Acord impugnat mantenia una pretesa discriminació vers els membres de la Carrera Judicial que no coneixien la llengua pròpia de la Comunitat Autònoma ni el Dret civil foral o especial, vulnerant-se l'article 14 en relació amb l'article 23.2 de la CE¹⁷⁰; segonament, va esgrimir-se que l'Acord impugnat generava una pretesa inseguretats jurídica¹⁷¹.

El TS desestimaria els recursos interposats contra l'Acord de 25 de febrer de 1998. A parer del TS els barems de valoració d'ambdós mèrits regulats a l'Acord no vulnerava el principi d'igualtat previst a l'article 14 de la CE en relació amb el

¹⁷⁰ Pel que fa a aquesta argumentació, vid. F.J. 1 de la STS de 21 d'octubre de 1999, on consta que *"La representación de la Asociación de Jueces y Magistrados Francisco de Vitoria interpone recurso (...) postulando en su demanda que se decrete la nulidad de dicho Acuerdo de 25 de febrero de 1998 por vulnerarse la igualdad reconocida en el art. 14, en relación con el derecho de acceso a cargos y funciones públicas en condiciones de igualdad, amparado, asimismo, en el art. 23.2 del Texto constitucional, a cuyo fin invoca, en síntesis: (...) e) que el Acuerdo ahora recurrido viene a mantener la discriminación hacia los miembros de la Carrera Judicial que no posean el conocimiento de la lengua propia de la comunidad autónoma, vulnerándose con ello, siempre según la Asociación recurrente, la igualdad reconocida en el art. 14, en relación con el art. 23.2 de la Constitución al considerarse desproporcionado el plus de antigüedad en sí mismo, tanto en lo referente al conocimiento jurídico como al conocimiento de la lengua o idioma propio de cada comunidad autónoma, siendo también desproporcionado el plus de antigüedad por el conocimiento de este último en relación con el conocimiento del Derecho Civil Especial o Foral de la comunidad autónoma, al igualar y dar el mismo valor a un conocimiento extrajurídico (el de la lengua oficial) y a un conocimiento estrictamente jurídico (el del derecho propio de una comunidad), cuando éste debe prevalecer sobre aquél, sin que se puedan igualar ambos conocimientos; y f) que es excesiva la valoración (...)"*. Pel que fa referència a la STS de 15 d'octubre de 1999, al F.J. 3 també constataria que un dels arguments esgrimits per emparar la impugnació fou el de *"mantiene la asociación recurrente que la acumulación de ambos méritos puede conllevar un incremento de antigüedad específica que sea de hasta cuatro años y medio entre Magistrados y de un año y medio entre Jueces, lo que, según su criterio, es desproporcionado 'en cuanto a la valoración de formaciones específicas respecto de los conocimientos genéricos exigidos a todo Juez'. A lo que añade que la norma puede atentar contra el artículo 122.1 de la Constitución al crear una suerte de doble carrera judicial –con distintos derechos de acceso al cargo- o de doble cuerpo de Jueces"*.

¹⁷¹ En aquest sentit, vid. F.J. 2 de la STS de 15 d'octubre de 1999, on s'informa que *"La primera objeción que se opone al artículo 109 del Reglamento es que da lugar a graves problemas de seguridad jurídica, al menos en los siguientes puntos: 1) ¿Cuál será el organismo que habrá de evaluar el conocimiento del idioma?; 2) ¿Quién habrá de firmar los convenios con las correspondientes comunidades autónomas?; 3) ¿Qué ocurrirá en caso de que se discuta si la lengua que se habla en distintas comunidades es la misma o no (catalán, valenciano, mallorquín, menorquín, ibicenco)?"* Pel que fa a aquests arguments el TS resoluria que *"Las alegaciones expuestas deben ser desestimadas. El hecho de que un precepto reglamentario plantee problemas de interpretación no supone que ello atente contra el principio de seguridad jurídica contenido en el art. 9.3 de la Constitución. Todo precepto del ordenamiento jurídico, sea legal o reglamentario, suscita cuestiones de interpretación y aplicación, sin que por ello pueda mantenerse que infringe el principio constitucional de seguridad jurídica, ya que el ordenamiento no puede prever y resolver todos los supuestos que la realidad hace surgir"*.

dret de l'article 23.2 del text constitucional, conclusió a la que arribava fent esment a la seva doctrina jurisprudencial (STS de 18 d'abril de 1995, 19 de febrer i 26 de març de 1996, 16 de juny de 1997, o de 1 i 8 de març de 1999, per totes)¹⁷².

Particularment interessant és el raonament del TS concernent a si en la valoració dels mèrits, l'Acord garantia o no el criteri de proporcionalitat, criteri que havia estat esgrimit pel TS a la seva STS de 29 d'abril de 1995 que va resoldre l'anul·lació de l'Acord del Consell General del Poder Judicial de 23 d'octubre de 1991.

Pel que fa a aquesta precisió, al F.J. 5 de la STS de 21 d'octubre de 1999 el TS recordaria que el concepte de la proporcionalitat era “*difuso e indeterminado*”, el que, en paraules del Tribunal “*no deja de ofrecer graves dificultades, en su relación el carácter de ‘razonable’ necesariamente exigible*”. Partint d'aquest fonament, el TS precisaria que “*la Sala no puede dejar de tomar en consideración el ‘esfuerzo’ (...) que ha realizado el Consejo General del Poder Judicial, según resulta de la exposición de motivos del Acuerdo recurrido, para conseguir ese criterio de proporcionalidad*” en la valoració del mèrit¹⁷³. Estimant que la valoració

¹⁷² Així, al F.J. 4 de la STS de 21 d'octubre de 1999, el TS va proclamar que “*la exigencia del conocimiento del idioma en cuestión es perfectamente incluíble dentro de los méritos y capacidades requeridas, habiendo otras Sentencias más recientes de esta Sala, como las de 18 de abril de 1995 (R.J. 1995/3177), de 19 de febrero y 26 de marzo de 1996 (RJ 1996/1560 y R.J. 1996/2593) y de 16 de junio de 1997 (RJ 1997/5264) que siguieron igual criterio, también aplicado en las de 1 y 8 de marzo de 1999 (RJ 1999/2735 y RJ 1999/2743) que, con rigor técnico, explican con claridad que tal es el estado actual de la cuestión en cuanto a que el reconocimiento como mérito del conocimiento de dichas lenguas, salvo en supuestos que aquí no concurren, no vulnera el principio de igualdad proclamado en el art. 14, en relación aquí con el art. 23.2 del Texto constitucional, al igual que sucede con el conocimiento del Derecho Civil Especial o Foral*”.

¹⁷³ Al F.J. 7 de la STS de 21 d'octubre de 1999, el TS ponderaria la valoració del mèrit de coneixement de la llengua en relació amb la valoració del mèrit de coneixement del Dret civil propi de la Comunitat Autònoma. En paraules del TS, “*Las alegaciones de la misma parte recurrente en torno a que el plus de antigüedad por el conocimiento de la lengua de la comunidad autónoma resulta desproporcionado con relación al que se establece por el conocimiento del Derecho Civil Especial o Foral de la misma, porque se iguala y se da el mismo valor a aquel conocimiento extrajurídico que a éste, estrictamente jurídico*”. Pel que fa a aquesta impugnació, el TS la desestimaria, al·legant que “*tampoco advierte esta Sala desproporción alguna en la igualdad de valoración cuando resulta que el Acuerdo impugnado lo que excluye es una valoración desigual como la que se contenía en el anulado, de conformidad con lo que resultaba de la Sentencia de esta Sala de 29 de abril de 1995, que rechazaba tal valoración desigual, doble, a favor de la del*

dels mèrits s'ajustava al principi de proporcionalitat, el TS va resoldre desestimar els recursos interposats contra l'Acord. D'aquesta manera, va avalar la legalitat de l'ordenació reglamentària que regula la valoració d'ambdós mèrits.

3.4 De la meritació al requisit de capacitat: propostes polítiques de canvi normatiu.

Ja s'ha vist que la valoració del coneixement de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma com un mèrit en la provisió de les places judicials es tradueix en el fet que molts Jutges i Magistrats desconeixen la llengua pròpia i el dret propi de la Comunitat Autònoma on exerceixen les seves funcions. Molts ignoren l'idioma cooficial emprat pels ciutadans a les actuacions judicials i també desconeixen d'entrada el dret propi que hauran d'aplicar, perquè el seu coneixement no és exigint com una condició de capacitat necessària per cobrir les places al territori autònom.

A Catalunya, una àmplia majoria del Parlament s'ha pronunciat obertament crític a aquest règim de la meritació. S'han tramitat diferents iniciatives parlamentàries amb l'objectiu de reformar el marc legal. L'objectiu se centra en garantir que els Jutges i Magistrats que exerceixen les seves funcions a Catalunya siguin coneixedors de l'idioma i del dret propi de la Comunitat Autònoma. En el seu

conocimiento de la lengua, pero que no rechazaba la igual valoración, al basarse la de este último, aunque su carácter sea extrajurídico, en fundamentos, razones, justificaciones y consideraciones sobradamente suficientes como para otorgarle la que se establece en el Acuerdo que se recurre, igual a la del conocimiento de naturaleza jurídica, porque aquéllos también deben ser tomados en consideración". En el mateix sentit es pronunciaria al F.J. 3 de la seva STS de 15 d'octubre de 1999. En paraules del Tribunal, "la exposición de motivos del Acuerdo de 25 de febrero de 1998 es suficientemente expresiva en cuanto a la motivación que ha dado lugar a la valoración de los méritos de que se trata. Se expresa en ella que el Consejo General del Poder Judicial procedió a la realización de un estudio (...) Las medidas obtenidas sirvieron para orientar el lapso temporal que se establece como período suplementario de antigüedad por el reconocimiento del mérito. (...) Asimismo (...) con al finalidad de evitar que se produzca una quiebra de la proporcionalidad, se prevé una regla moderadora para el caso de que un mismo solicitante reúna ambos méritos (art. 114) y un posible ajuste temporal a la futura evolución de la plantilla judicial".

exercici professional diari aquests professionals entren en contacte amb justiciables que empren la llengua catalana i, a la seva vegada, han d'enjudiciar actuacions aplicant el dret propi de Catalunya que, malhauradament, en moltes ocasions els és desconegut.

En aquest escenari, el Parlament de Catalunya estima que per fer efectius plenament els drets lingüístics dels ciutadans en la seva relació amb els Jutjats i Tribunals convé que els funcionaris públics que cobreixen places a la Comunitat Autònoma amb llengua pròpia acreditin el coneixement d'aquesta llengua, emprada per molts justiciables a les actuacions judicials. L'estatut d'oficialitat i propietat d'aquest idioma i el principi d'eficàcia de l'Administració són arguments de pes esgrimits per donar cobertura a aquestes propostes de reforma legislativa.

Així mateix, una àmplia majoria de l'hemicicle català també estima convenient que s'exigeixi el coneixement del Dret propi de la Comunitat Autònoma a aquells Jutges i Magistrats que exerceixin les seves funcions al territori on aquest dret s'aplica¹⁷⁴.

¹⁷⁴ Aquesta circumstància ja seria denunciada al vot particular que el vocal del Consell General del Poder Judicial Sr. Alfons López Tena formularia contra l'Informe aprovat pel Ple del Consell el 17 de novembre de 2004. Aquest Informe del Consell General del Poder Judicial emès sobre la Proposició de Llei Orgànica del Parlament de Catalunya per la que es modifica la LOPJ en matèria de coneixement de llengua oficial i Dret propi fou aprovat pel Ple del Consell el 17 de novembre de 2004. Entre d'altres arguments criticables, aquest Informe va gosar proclamar que el Dret propi de les Comunitats Autònomes *"no tiene la entidad ni la singularidad necesaria para constituir el objeto de un saber jurídico específico, del que se pueda afirmar que es de particularmente difícil aplicación para los Jueces y Magistrados no familiarizados con él"*. El vot particular subratlla que *"Ya se ha hecho mención a que la regulación vigente exige a los jueces que pretenden acceder a puestos jurisdiccionales la superación de pruebas específicas que acrediten el conocimiento de ese Derecho, social, administrativo o mercantil, y ello es así pese a haber superado una oposición cuyo temario incluye ese Derecho. Por el contrario, ni las oposiciones ni las pruebas de especialización incluyen el conocimiento de los Derechos civiles forales (lo cual afecta a Galicia, País Vasco, Navarra, Aragón, Cataluña, Valencia y Baleares) ni el derecho administrativo de todas las Comunidades Autónomas. ¿Cómo puede pretenderse que el requisito de especialización en Derecho Mercantil para juzgar en asuntos mercantiles es positivo y constitucional, y en cambio el requisito de conocimiento de Derecho Urbanístico andaluz no es necesario para juzgar asuntos urbanísticos en Andalucía y además inconstitucional?"*. Afegeix que *"al margen de olvidar la existencia y vigencia auténtica del Derecho propio de las Comunidades Autónomas, el Informe ignora su realidad, como por ejemplo en Cataluña. Afirma el Informe que dicho Derecho 'no tiene la entidad ni la singularidad necesaria para constituir el objeto de un saber jurídico específico del que se pueda afirmar que es de particularmente difícil aplicación para los Jueces y Magistrados no familiarizados con él'. Lamentamos profundamente estas frases, e invitamos a los votantes del*

Per tant, en aquesta matèria, el marc jurídic vigent durant la II República es consolida com un referent. Ja s'ha apuntat que l'article 12 de l'Estatut de Catalunya de 1932 va garantir que en els concursos convocats per la Generalitat *“serà condició precisa el coneixement de la llengua i dret catalans, sense que en cap cas es pugui establir l'excepció de naturalesa o veïnatge”*. El mateix Estatut garantia la competència de la Generalitat per nomenar *“els jutges i magistrats amb jurisdicció a Catalunya, mitjançant concurs entre els compresos a l'escalfó general de l'Estat”*. Amb aquesta ordenació es posava fi, almenys formalment, a anys de reivindicacions i denúncies concernents al desconeixement de la llengua catalana i el dret civil del territori per part dels Jutges que administraven justícia a Catalunya. Malgrat els anys transcorreguts, aquesta qüestió continua centrant el debat polític i parlamentari del Principat del segle XXI.

És just en aquest context en el que han de valorar-se les iniciatives parlamentàries i governamentals autonòmiques tendents a modificar el marc jurídic actualment vigent.

Pel que fa a Catalunya, el Parlament ha adoptat diverses iniciatives amb l'objectiu d'instar una modificació de la L.O. 6/1985 d'1 de juliol, del Poder Judicial. Totes cerquen garantir que el coneixement de la llengua catalana i el dret propi de Catalunya es valori com un requisit de capacitat en la provisió de les places judicials a Catalunya.

Un exemple l'ofereix la Proposició de L.O. per la que es modifica la L.O. 6/1985 d'1 de juliol, del Poder Judicial presentada pel Parlament de Catalunya al Congrés dels Diputats el 16 d'abril de 2004¹⁷⁵, en tràmit. Aquesta iniciativa legislativa

Informe a conocer el Derecho Catalán, público y privado (igual que puede decirse del navarro o del aragonés, entre otros) para que se percaten de la envergadura de al obra jurídica del Parlament de Catalunya en los últimos años, y para que sean conscientes de que esa afirmación no puede realizarse, en absoluto, conociendo dicho Derecho”.

¹⁷⁵ B.O.C.G.-Congrés dels Diputats núm. 1-1 de 16 d'abril de 2004.

proposa garantir, justament, que la llengua¹⁷⁶ i el dret propi de la Comunitat Autònoma es valori, en els casos fixats a la Proposició de L.O., com un requisit en la provisió de places judicials al territori en qüestió. Amb aquest objectiu, la iniciativa contempla la modificació dels articles 110.h.2)¹⁷⁷ i 341¹⁷⁸ de la LOPJ. Pel que fa referència a aquest darrer precete, proposa que garanteixi un coneixement

¹⁷⁶ L'exposició de motius d'aquesta Proposició de llei orgànica per la que es modifica la LOPJ ja avança que *"para hacer efectivos los derechos lingüísticos de los ciudadanos en la Administración de Justicia, es preciso que los funcionarios que accedan a una plaza en una Comunidad Autónoma con lengua propia acrediten el conocimiento del idioma. Ello no deriva tan sólo del carácter oficial del idioma, sino también del principio de eficacia de la Administración, que, sin duda, no puede desarrollar correctamente su actividad si desconoce algo tan imprescindible y elemental como el idioma propio del territorio"*. Ara bé, el requisit de coneixement de l'idioma no es projecta a tots els supòsits. El preàmbul avança que *"en cuanto a la obligación de jueces y magistrados, secretarios judiciales y demás funcionarios de los Juzgados y Tribunales de conocer la lengua propia de la comunidad autónoma donde estén destinados, la regulación propuesta significa un paliativo a la situación actual, aunque para la plena normalización sería necesaria la territorialización de los respectivos procesos selectivos. Por lo que, en previsión de una asignación forzosa de destino en una comunidad autónoma con lengua propia, se establece que su conocimiento supondrá un mérito. En el caso, sin embargo, de una solicitud de destino voluntario en uno de los mencionados territorios, se prevé ya que estos conocimientos tengan consideración de requisito de capacidad"*. L'objectiu d'aquesta reforma se centra en garantir *"el derecho lingüístico de los ciudadanos y ciudadanas que utilizan los servicios de la Administración de Justicia, entendido como un derecho vinculado al derecho a la tutela efectiva que consagra el artículo 24 de la Constitución"*.

¹⁷⁷ L'article 110.2 de la LOPJ disposa *"2. El Consejo General del Poder Judicial, en el ámbito de su competencia y con subordinación a las leyes, podrá dictar reglamentos de desarrollo de esta Ley para establecer regulaciones de carácter secundario y auxiliar. Estos Reglamentos podrán regular condiciones accesorias para el ejercicio de los derechos y deberes que conforman el estatuto judicial sin innovar aquéllos ni alterar éste en su conjunto. Podrán aprobarse en los casos en que sean necesarios, para la ejecución o aplicación de esta Ley, en aquellos en que así se prevea en ésta u otra Ley y especialmente, en las siguientes materias..."*. L'article 1 de la proposició de llei de reforma de la LOPJ disposa modificar l'epígraf h) d'aquest precepte (*"valoración como mérito preferente del conocimiento de la lengua y el derecho propios de las Comunidades Autónomas en la provisión de plazas judiciales en el territorio de la Comunidad respectiva"*) per la següent dicció: *"h) El nivel de conocimiento suficiente para el cumplimiento de las funciones judiciales de la lengua, oral y escrita, y del derecho propios de las comunidades autónomas como requisito para obtener una plaza situada en el territorio de la respectiva comunidad autónoma en los concursos de traslado"*.

¹⁷⁸ L'article 7 de la Proposició de L.O. de reforma de la LOPJ proposa la següent dicció del precepte: *"1. En las comunidades autónomas que tengan lengua oficial propia, el Consejo General del Poder Judicial, atendiendo a las circunstancias de cada comunidad, debe garantizar el conocimiento suficiente para el cumplimiento de las funciones judiciales de la lengua, oral y escrita, y del derecho propios en la provisión de las plazas para los órganos jurisdiccionales situados en la comunidad autónoma. 2. Debe garantizarse igualmente el conocimiento suficiente para el cumplimiento de las funciones judiciales de la lengua, oral y escrita, y del derecho propios en la provisión de plazas de jueces y magistrados de los órganos jurisdiccionales de la comunidad autónoma donde los hubiere. 3. Los mencionados conocimientos de lengua y de derecho propios tienen la consideración de requisito para la obtención de plaza en el correspondiente concurso de traslado. 4. El Consejo General del Poder Judicial debe establecer, en relación con las comunidades autónomas con lengua y derechos propios, programas intensivos de formación obligatoria sobre la lengua y el derecho para los jueces y los magistrados que obtengan plaza en las mismas con carácter forzoso"*.

suficient de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma, tot distingint dos supòsits: en els casos de concursos de trasllats, es proposa que aquest coneixement sigui requisit de capacitat per l'obtenció de la plaça al territori autonòmic; en els casos d'assignació forçosa de destí a la Comunitat Autònoma es contempla que el seu coneixement sigui valorat com un mèrit establint-se programes intensius de formació obligatoria en aquestes matèries.

La Proposició de L.O. també contempla la modificació d'altres preceptes de la LOPJ. Així per exemple, proposa que el coneixement de la llengua i del dret propis de la Comunitat Autònoma sigui valorat com un mèrit per l'accés al cos de Secretaris Judicials i com a requisit de capacitat per l'obtenció de plaça al territori autonòmic en els concursos de trasllat (en el cas que obtinguin plaça al territori autonòmic per destí forçós, es contemplen programes intensius i obligatoris de formació en la llengua pròpia de l'autonomia)¹⁷⁹.

Els articles 3, 5 i 8 de la Proposició de L.O. també opten per garantir el requisit del coneixement de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma en la provisió de determinades places, projectant-los a casos concrets. Així, per exemple,

¹⁷⁹ L'article 11 de la Proposició de L.O. de reforma de la LOPJ proposa la següent dicció del precepte, projectat als cossos de funcionaris al servei de l'Administració de Justícia i altre personal: *"En los concursos y en las convocatorias de pruebas selectivas para la provisión de plazas en el territorio de las comunidades autónomas que tengan una lengua oficial propia debe ser exigido como requisito el conocimiento suficiente para el cumplimiento de las funciones judiciales de dicha lengua, oral y escrita"*.

L'article 14 de la mateixa Proposició de L.O., en relació a la provisió de places de Secretaris Judicials, proposa l'addició d'un article 483 bis a la LOPJ amb la següent dicció: *"1. En las comunidades autónomas que tengan idioma oficial propio, el Ministerio de Justicia, atendiendo a las circunstancias de cada comunidad, debe garantizar su conocimiento en la provisión de las plazas de secretarios judiciales para los órganos jurisdiccionales y las secciones de menores de las fiscalías situados en la comunidad autónoma. 2. Debe garantizarse el conocimiento suficiente para el cumplimiento de las funciones judiciales de la lengua, oral y escrita, y del derecho propios en la provisión de plazas de secretarios judiciales en el ámbito territorial de la comunidad autónoma en que los hubiere. 3. Los conocimientos de lengua y de derecho propios tienen la consideración de mérito para el acceso al Cuerpo de Secretarios Judiciales y de requisito de capacidad para la obtención de plaza en el concurso de traslado. 4. El Ministerio de Justicia debe establecer programas intensivos de formación en la lengua propia de la comunidad autónoma donde los secretarios judiciales hayan obtenido plaza como primer destino forzoso, que éstos deberán seguir con carácter obligatorio"*.

l'article 3 proposa addicionar un paràgraf a l'article 216.bis.3 de la LOPJ que garanteixi la valoració d'aquests coneixements com un requisit en l'atorgament d'una comissió de serveis al territori autonòmic¹⁸⁰. Per la seva part, l'article 5 proposa addicionar un paràgraf a l'article 313.1 de la LOPJ que contempli, com a regla general, que el coneixement de la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma sigui un requisit per participar en els concursos que es convoquin en aquests territoris autonòmics i sigui també un requisit per obtenir plaça a la Comunitat Autònoma¹⁸¹. Finalment, l'article 8 de la Proposició proposa addicionar un paràgraf a l'article 431 de la LOPJ que garanteixi la valoració d'aquests coneixements com un requisit per ser nomenat jutge en règim de provisió temporal al territori autonòmic¹⁸².

Com és de veure, la proposta de reforma legal abasta aquells preceptes de la LOPJ que ordenen la valoració d'ambdós mèrits. Caldrà veure quina és la tramitació parlamentària que segueix, tenint en compte l'escenari polític en el que s'haurà de debatre. D'entrada, el Ple del Consell General del Poder Judicial celebrat el 17 de novembre de 2004 va emetre un informe desfavorable a la Proposició de L.O., aprovat sols amb els vots dels Vocals proposats pel Partit Popular i el del seu President. Diversos Vocals hi formularien vots particulars, la

¹⁸⁰ Es proposa la següent dicció de l'article 216.bis.3.2 de la LOPJ: "*En todo caso, es requisito para la comisión el conocimiento suficiente para el cumplimiento de las funciones judiciales de la lengua, oral y escrita, y del derecho propios de la comunidad en que deba tener lugar, en los mismos términos establecidos para obtener plaza en un concurso de traslado*".

¹⁸¹ Es proposa la següent dicció de l'article 313.1.1.bis de la LOPJ: "*El conocimiento suficiente para el cumplimiento de las funciones judiciales de la lengua, oral y escrita, y del derecho propios de las comunidades autónomas que dispongan de los mismos es un requisito para participar en los concursos que se convoquen en dichas comunidades. Sin perjuicio de lo anterior, es aplicable, si procede, lo que dispone el último párrafo del artículo 341 a quienes obtengan plaza en un órgano radicado en una comunidad autónoma con lengua y derechos propios. El conocimiento de la lengua y del derecho propios de las comunidades autónomas que dispongan de los mismos es un requisito para obtener una plaza en el territorio de la respectiva comunidad autónoma*". L'article 341 de la LOPJ consta transcrit a *nota supra*.

¹⁸² Es proposa la següent dicció de l'article 431.2.1 de la LOPJ: "*El conocimiento suficiente para el cumplimiento de las funciones judiciales de la lengua, oral y escrita, y del derecho propios de las comunidades autónomas que dispongan de los mismos es un requisito para participar en los concursos que se convoquen en dichas comunidades. 1 bis. El conocimiento de la lengua y del derecho propios de las comunidades autónomas que dispongan de los mismos es un requisito para ser nombrado juez o jueza en régimen de provisión temporal en el territorio de la respectiva comunidad autónoma*".

qual cosa prova la divisió de posicionaments del propi Ple del Consell General del Poder Judicial en aquesta qüestió¹⁸³.

Aquest informe emès el 17 de novembre de 2004 esgrimeix arguments jurídics molt qüestionables per pretenir donar cobertura a un eventual vici d'inconstitucionalitat de la Proposició de L.O presentada al Congrés pel Parlament de Catalunya, en tràmit. Es pronuncia contrari a la garantia del règim de capacitació lingüística dels membres de la Carrera Judicial que compleixin funcions al territori on la llengua emprada pels ciutadans té estatut d'oficialitat¹⁸⁴ i,

¹⁸³ Vid. Vots particulars dels Vocals Srs. Fernando Salinas Molina, Montserrat Comas d'Argemir i Cendra, Juan Carlos Campo Moreno i Alfons López Tena.

¹⁸⁴ En paraules del propi Informe, *"la configuración del conocimiento de las lenguas propias de las Comunidades Autónomas como un genuino requisito de capacidad –y no sólo como un mérito preferente- para la provisión de destinos de la Carrera Judicial en órganos radicados en sus respectivos territorios conduciría de facto a una compartimentación territorial de la Carrera, que desvirtuaría de hecho su carácter único o nacional, pues resulta inherente a dicho carácter la posibilidad de movilidad territorial o geográfica de sus miembros en condiciones razonablemente asequibles, es decir, sin obstáculos o trabas que la hagan en la práctica excesivamente difícil u onerosa. Sin duda, se dirá que los derechos lingüísticos de los justiciables (derecho de los ciudadanos a ser atendidos en la lengua propia de la Comunidad Autónoma en la que residan y a cuyo uso tienen derecho) también tiene rango constitucional (art. 3.2 CE) pero, a juicio del Consejo General del Poder Judicial, dichos derechos se cohonestan suficientemente con el carácter único o nacional –constitucionalmente obligado- de la Carrera Judicial mediante la previsión del conocimiento de las lenguas propias de las CCAA como mérito preferente (...)".* A parer del Consell, si aquest coneixement es configura com a requisit de capacitat per a proveir aquestes places *"se satisfacen ciertamente de forma plena los derechos lingüísticos de los justiciables, pero al precio de vulnerar la norma constitucional que prescribe que los Jueces y Magistrados formarán un Cuerpo único de ámbito nacional. La colisión entre dos normas constitucionales obliga, como es sabido, a una ponderación entre ambas cuyo objeto es el de lograr una 'concordancia práctica' o equilibrio entre las normas en conflicto".*

Aquesta interpretació resulta molt criticable. Interpreta que garantir el coneixement de l'idioma oficial i propi del lloc on s'acompleixen les funcions judicials és un obstacle, una traba a la mobilitat dels membres de la Carrera Judicial, que atempta contra el caràcter estatal i únic del Poder Judicial a tot l'Estat. Obvia que el propi TC avalaria el règim de la capacitació lingüística per part dels funcionaris públics que acompleixen funcions a territoris que compten amb règims de doble oficialitat lingüística garantits pel bloc de la constitucionalitat, en els termes que s'han estudiat. El legislador estatal no ha considerat un obstacle, ni pel caràcter estatal de certs funcionaris ni per la seva mobilitat, l'exigència de requerir que tinguin un coneixement de la llengua oficial del lloc on compleixen els seus serveis. Un exemple l'ofereix l'article 99 de la Llei 7/1985 de 2 d'abril, de reguladora de les bases del règim local. Tal com recordaria el Vocal del Consell General del Poder Judicial Alfons Lopez Tena, en el seu vot particular a l'informe, aquest precepte *"determina que en las convocatorias de concursos para proveer puestos de trabajo reservados a funcionarios de la Administración local con habilitación de carácter nacional, las corporaciones locales deben incluir en las bases del concurso que aprueben la exigencia del conocimiento de la lengua oficial propia de la Comunidad Autónoma, en los términos que prevé la legislación autonómica correspondiente. Esta exigencia también se debe incluir en las convocatorias anuales, que, con carácter supletorio, efectúe el Ministerio de Administraciones Públicas"*. El Vocal fa memòria d'altres disposicions

a més, també estima contrari a dret l'exigència de garantir el coneixement del dret propi de la Comunitat Autònoma on s'ocupa la plaça judicial.

Entre d'altres arguments, molt discutibles, esgrimeix que *“configurar el conocimiento del Derecho propio de las Comunidades como requisito de capacidad para ocupar destinos en las mismas equivale a otorgar a dicho conocimiento un valor prácticamente semejante al de una genuina especialidad con reserva de plazas”* i afegeix que *“tal solución además de ser del todo innecesaria para la prestación de una tutela judicial efectiva y de calidad (a diferencia del Derecho civil especial o foral vigente en algunas CCAA, el Derecho público propio –en particular administrativo- de las CCAA no tiene la entidad ni la singularidad necesaria para constituir el objeto de un saber jurídico específico, del que se pueda afirmar que es de particularmente difícil aplicación para los Jueces y Magistrados no familiarizados con él), conduciría irremediabilmente a una fáctica compartimentación territorial de la Carrera, incompatible, como se ha*

reglamentàries que també regulen la provisió de llocs de treball reservats a funcionaris amb habilitació nacional, que contemplen el coneixement de la llengua oficial i pròpia de la Comunitat Autònoma com un requisit per exercir les funcions al territori en qüestió.

A les anteriors consideracions, s'hi ha d'afegir que la jurisprudència del TC (per totes, STC 46/1991 de 28 de febrer) avalaria la constitucionalitat del règim de la capacitat lingüística tot recordant que *“el establecimiento de un régimen de cooficialidad lingüística en una parte del territorio del Estado no contradice el principio de igualdad de los españoles en todo el territorio nacional, recogido por el art. 139.1. CE ya que tal principio no puede ser entendido en modo alguno como una rigurosa y monolítica uniformidad del ordenamiento de la que resulte que en cualquier parte del territorio se tengan los mismos derechos y obligaciones”*. Al F.J. 3 de la mateixa sentència recordaria que *“al establecer la exigencia de conocimiento del catalán, parte de lo dispuesto en el inciso precedente, en el que se recogen los principios constitucionales de mérito y capacidad para el acceso a la función pública (art. 103.3 CE) Y dentro de estos principios es donde se sitúa el requisito de conocimiento del catalán. No resulta aceptable el argumento del Abogado del Estado de que esta exigencia puede suponer un obstáculo para acceder a la función pública para quien carezca del conocimiento del catalán. El propio principio de mérito y capacidad supone la carga para quien quiera acceder a una determinada función pública de acreditar las capacidades, conocimientos e idoneidad exigibles para la función a la que aspira. Por lo que la exigencia del conocimiento del idioma que es oficial en el territorio donde actúa la Administración a la que se aspira a servir es perfectamente incluible dentro de los méritos y capacidades requeridas”*. Seguint amb aquesta raonament, el TC afegiria que *“No debe entenderse la exigencia de conocimiento del catalán un requisito ad extra, independiente del mérito y capacidad acreditadas, sino, al igual que cualquier otro conocimiento o condición exigida para el acceso a la función pública, una exigencia con cuya acreditación se da satisfacción a dichos principios constitucionales, en la medida en que se trata de una capacidad y un mérito”*. La provisió d'un cos estatal únic no ha de ser interpretat com a *una rigurosa y monolítica uniformitat del règim de valoració dels mèrits per la provisió de les places al territori estatal”*.

dicho, con su carácter único o nacional". Pel que fa a aquest argument, molt criticable, el Vocal del mateix Consell General del Poder Judicial Alfons López Tena, en el seu vot particular a l'informe, subratllaria que no fa altra cosa que "olvidar la existencia y vigencia auténtica del derecho propio de las Comunidades Autónomas" i "ignora su realidad"¹⁸⁵. En el mateix sentit es pronunciarien els Vocals del Consell General del Poder Judicial Fernando Salinas Molina, Montserrat Comas d'Argemis i Juan Carlos Campo Moreno en el seu vot particular presentat a l'Informe, on subratllarien que el requisit de conèixer el dret propi de la Comunitat Autònoma respon a la "exigencia lógica de que el Juez que debe aplicar un derecho lo conozca de la forma más completa para garantizar el acierto de su decisión –en este caso, el derecho propio de una concreta CCAA- y que tal conocimiento ('iura novit curia') sea un requisito para acceder al desempeño de los correspondientes puestos judiciales y de los secretarios judiciales", tot precisant, a més, que l'exigència d'aquests coneixements per l'exercici de la jurisdicció "no puede producir la fractura del Cuerpo único de Jueces y Magistrados"¹⁸⁶.

¹⁸⁵ En paraules del vot particular, "la regulación vigente exige a los jueces que pretenden acceder a puestos jurisdiccionales la superación de pruebas específicas que acrediten el conocimiento de ese Derecho, social, administrativo o mercantil, y ello es así pese a haber superado una oposición cuyo temario incluye ese Derecho. Por el contrario, ni las oposiciones ni las pruebas de especialización incluyen conocimiento de los Derechos Civiles forales (lo cual afecta a Galicia, País Vasco, Navarra, Aragón, Cataluña, Valencia y Baleares) ni el Derecho administrativo de todas las Comunidades Autónomas. ¿Cómo puede pretenderse que el requisito de especialización en Derecho Mercantil para juzgar en asuntos mercantiles es positivo y constitucional, y en cambio el requisito de conocimiento del Derecho urbanístico andaluz no es necesario para juzgar asuntos urbanísticos en Andalucía, y además inconstitucional? Pero es que, además, al marge de olvidar la existencia y vigencia auténtica del Derecho propio de las Comunidades Autónomas, el Informe ignora su realidad, como por ejemplo en Cataluña. Afirma el Informe que dicho Derecho 'no tiene la entidad ni la singularidad necesaria para constituir el objeto de un saber jurídico específico, del que se pueda afirmar que es de particularmente difícil aplicación para los Jueces y Magistrados no familiarizados con él'. Lamentamos profundamente estas frases, e invitamos a los votantes del Informe a conocer el Derecho Catalán, público y privado (igual que puede decirse del navarro o del aragonés, entre otros), para que se percaten de la envergadura de la obra jurídica del Parlament de Catalunya en los últimos años, y para que sean conscientes de que esa afirmación no puede realizarse, en absoluto, conociendo dicho Derecho".

¹⁸⁶ Vid. Vot particular a l'Informe del Ple del Consell de 17 de novembre de 2004 subscrit pels Vocals Fernando Salinas Molina, Montserrat Comas d'Argemir i Cendra i Juan Carlos Campo Moreno. En paraules del vot particular "No puede efectuarse ninguna objeción a la exigencia lógica de que el Juez que debe aplicar un derecho lo conozca de forma más completa para garantizar el acierto de su decisión, en este caso, el derecho propio de una concreta Comunidad Autónoma, y que tal conocimiento ('iura novit curia') sea un requisito para acceder al desempeño de los correspondientes puestos judiciales y de los secretarios judiciales (arts. 110.h, 216 bis.3, 313.1, 341, 431.2, 483 bis de la LOPJ). Rechazamos el Informe mayoritario también en este extremo, en

L'anàlisi d'aquesta qüestió exigeix tenir present la posició del Poder Judicial dins l'Estat autonòmic. Doctrinalment s'han formulat diverses propostes de reforma del règim de distribució competencial en matèria d'Administració de Justícia tendents a aproximar-la més al principi autonòmic. Cal tenir present que la llengua i el dret propis de la Comunitat Autònoma són exponents per excel·lència del pluralisme inherent al model d'Estat compost garantit a la CE. Són exemples paradigmàtics del que s'ha anomenat '*fet diferencial*'¹⁸⁷. En aquest context, l'exigència del seu coneixement per garantir plenament els drets dels justiciables no haria de ser interpretat com, en paraules de l'Informe del Ple del Consell General del Poder Judicial de 17 de novembre de 2004, "*un obstacle*", "*una traba*" o una "*desvirtuació*" del caràcter nacional o únic del cos de membres de la Carrera Judicial.

El debat sobre la posició del Poder Judicial a l'Estat autonòmic resta obert¹⁸⁸. És més, doctrinalment es postula que l'adequació de l'Administració de Justícia a l'Estat autonòmic és un procés inconclòs que presenta certes disfuncions, percebudes com a problemes als que cal fer front reformant el marc legal.

cuanto afirma que la iniciativa legislativa produciría la 'compartimentación de la carrera', pues es obvio que la exigencia de conocimientos especiales para el ejercicio de la jurisdicción no puede producir la fractura del Cuerpo único de Jueces y Magistrados; destilando, además, del Informe criticado el desconocimiento por parte de sus redactores del alcance y contenido de los derechos propios de determinadas Comunidades Autónomas, siguiendo anclados en la idea clásica de los 'derechos forales' y desconociendo la amplitud de las normas civiles y administrativas autonómicas".

¹⁸⁷ Vid., per tots, Eliseo AJA; *El Estado autonómico. Federalismo y hechos diferenciales*, Alianza Editorial, Madrid, 2003.

¹⁸⁸ Per una ampliació sobre propostes de reforma, vid., per tots, Miguel Angel APARICIO PÉREZ; "Jueces y justicia en la Constitución Española", a José ASENSI SABATER; *Ciudadanos e Instituciones del constitucionalismo español*, Tirant lo Blanch-Publicaciones de la Universidad de Alicante, València, p. 973-979. L'estudi avança tres propostes, tres possibles línies d'una eventual reforma constitucional en aquesta matèria. Una primera línia de reforma, en paraules de l'estudi "*pasaría por formular la competencia en materia judicial como competencia compartida entre el Estado y las Comunidades Autónomas*". Una segona proposta de reforma se centraria en "*el establecimiento de la competencia jurisdiccional general en dos niveles coordinados, con una base general en la que se hallarían los órganos judiciales de (y no simplemente, en) las CCAA y con un escalón superior donde residirían los estatales generales*". Finalment, l'estudi avança una tercera proposta, concernent en una reformulació del rol del Tribunal Suprem i de l'Audiència Nacional, tenint en compte que, per una part, "*no todos los asuntos pueden ser solventados por las instancias autonómicas ya que algunos rebordan sus ámbitos territoriales y personales*" i, per altra part, "*el ordenamiento jurídico debe seguir siendo aplicado como unidad en su conjunto*". Vid. també F. BALAGUER CALLEJÓN; "*Poder Judicial y Comunidades Autónomas*", *Revista de Derecho Político* núm. 47, 2000, p. 53-67.

Dit això, i pel que fa referència a Catalunya, la Generalitat ha procurat corregir la manca de capacitat lingüística dels membres de la Carrera Judicial formulant i implementant una política lingüística, en exercici de les competències que té assumides en matèria de normalització de la llengua pròpia¹⁸⁹.

El Parlament autonòmic s'ha posicionat en diverses ocasions obertament crític a la situació de la deficient normalització lingüística en l'àmbit judicial, en part incentivada pel fet que els Jutges i Magistrats moltes vegades no coneixen la llengua catalana emprada pels justiciables. En aquest context, i en el marc de les funcions d'impuls de l'acció política i de govern, ha adoptat iniciatives tals com la Moció 13/IV de 27 de novembre de 1992, sobre la normalització lingüística en l'àmbit judicial¹⁹⁰; la Moció 12/V, de 9 de maig de 1996, sobre la normalització

¹⁸⁹ La 'política lingüística' pot definir-se com "el conjunt de mesures que els poders públics poden prendre per tal d'intervenir en les comunicacions lingüístiques de la societat". Vid. Albert BASTARDAS BOADA; "Persistència i canvi en el comportament lingüístic: la planificació sociolingüística", a *III Jornades de sociolingüística. Normalització i planificació lingüístiques*, Ajuntament d'Alcoi, 1994, p. 14-18. L'estudi constata que el terme 'planificació lingüística' admet una doble significació: "D'una banda podem voler referir-nos simplement al procés de construcció i vehiculació d'una varietat dialectal estàndard per a la comunicació pública que ara hem detallat, però d'altra banda, podem voler significar més àmpliament el conjunt d'accions encaminades a la producció planejada de qualsevol tipus de canvi en els comportaments lingüístics, tant públics com particulars, fenomen que potser podríem designar més apropiadament com planificació o intervenció sociolingüística. Aquest concepte inclouria aleshores (...) el que la sociolingüística catalana ha vingut anomenant extensió de l'ús (i òbviament de la competència) (...) La planificació o intervenció sociolingüística hauria de comprendre també tan les accions procedents del poder polític com les dutes a terme per moviments socials organitzats que cerquen el canvi dels comportaments i les idees lingüístiques". Cal recordar que el concepte 'planificació lingüística' ha estat objecte de certs debats doctrinals, adoptant diversos significats depenent de les perspectives i metodologies predominants pròpies de cada disciplina. De fet, es tracta d'un terme pluridisciplinar que ha adoptat continguts heterogenis.

¹⁹⁰ En virtut d'aquesta Moció 13/IV el Ple del Parlament va instar al Govern a adoptar les següents cinc mesures: primerament, a continuar provent les accions necessàries per a garantir l'efectiva normalització lingüística en l'Administració de Justícia; segonament, a arbitrar els mitjans suficients per a fer un seguiment acurat del procés de normalització lingüística en l'àmbit judicial i fer-ne públics, periòdicament els resultats; en tercer lloc, a prendre les mesures necessàries davant els organismes competents per tal que els funcionaris de l'Administració de Justícia s'ajustin, en l'exercici de llurs funcions, al compliment de la normativa pel que fa als drets lingüístics dels ciutadans de Catalunya; en quart lloc, a seguir el Pla pilot experimental d'assessorament lingüístic iniciat en diversos òrgans judicials de Catalunya i, en paraules de la Moció "exercir si escau les accions legals que corresponguin per a defensar les competències de la Generalitat en aquesta matèria"; finalment, l'instava a continuar promovent i incentivant mesures per a reforçar l'eficàcia en l'ús de la llengua catalana en l'Administració de Justícia, bo i reconeixent l'esforç de molts professionals per l'efectiva normalització lingüística. Per una ampliació sobre la tramitació parlamentària de la Moció, vid.:

lingüística en l'àmbit del dret i de la justícia¹⁹¹ o, per totes, i a tall d'exemple, la Moció 38/VI de 26 d'octubre de 2000, sobre política lingüística en l'àmbit del dret i

-
- Moció subsegüent a la interpel·lació al Consell Executiu sobre la normalització lingüística en l'àmbit judicial a Catalunya presentada pel grup parlamentari d'ERC, nº de registre d'entrada 5729. Admissió a tràmit: B.O.P.C. núm. 56 de 20 de novembre de 1992.
 - Publicació del text presentat: B.O.P.C. núm. 56 de 24 de novembre de 1992.
 - Esmenes presentades: B.O.P.C. núm. 58 d'1 de desembre de 1992.
 - Debat i aprovació: Sessió Plenària núm. 19, 2ª reunió, tinguda el 27 de novembre de 1992 (D.S.P.C.-P., 34).
 - Publicació del text aprovat: B.O.P.C. núm. 60 de 7 de desembre de 1992.
 - Comissió encarregada del control del compliment: Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana; acord de 15 de desembre de 1992, publicat el 21 de desembre de 1992 (B.O.P.C. núm. 65).

¹⁹¹ B.O.P.C. núm. 44 de 17 d'abril de 1996. Aquesta Moció fou presentada pel grup parlamentari d'ERC. Instava al Govern a adoptar dotze mesures: promoure les accions necessàries per garantir l'efectiva normalització lingüística en l'àmbit de la justícia i el dret, d'acord amb la normativa, destinant les dotacions pressupostàries adients; impulsar la modificació del marc legal perquè afavorís l'ús del català en l'Administració de Justícia, "*promovent la modificació de l'actual Llei de Normalització Lingüística en aquest àmbit, com també de la Llei Orgànica del Poder Judicial*"; accelerar el programa d'informatització de les oficines judicials per tal que disposin de programes informàtics i de processament de textos en català; potenciar la programació de cursos de català adreçats a jutges, secretaris, fiscals i personal administratiu de l'Administració de Justícia; promoure les modificacions legislatives i reglamentàries necessàries per tal de garantir el que la moció designava com "*un mínim d'estabilitat de les plantilles, en cap cas inferior als tres anys de permanència en el mateix lloc de treball*"; potenciar el programa de beques i subvencions adreçades als universitaris llicenciats en dret de Catalunya; completar la generalització de l'ús del català en la documentació i actes de comunicació orals i escrits, tant els d'àmbit general i públic, com les comunicacions, oficis, informes i altres documents judicials; promoure els acords necessaris amb el CGPJ per tal que dins del programa d'estudis del que havia de ser la futura Escola Judicial ubicada a Catalunya s'incloués un curs obligatori de llengua i dret civil català, instant-se que "*la superació del qual haurà de tenir caràcter de requisit imprescindible per poder optar a una plaça de jutge a Catalunya*"; donar continuïtat al Programa de Normalització Lingüística i intensificar el desplegament de la xarxa de dinamitzadors-assessors lingüístics als jutjats; adoptar mesures "*per tal que els requisits d'accés funcional i interí de domini del català oral i escrit exigits a la resta d'administracions públiques catalanes s'estengui a l'administració de justícia en el termini de temps més breu possible i, transitòriament, mentre això no sigui possible, promoure l'adopció dels acords necessaris per part del CGPJ per tal que el coneixement a tot nivell del català sigui considerat un mèrit preferent sense límit de puntuació per a accedir a qualsevol plaça judicial a Catalunya*"; adoptar les mesures necessàries per tal que els funcionaris de l'Administració s'adeqüin, en l'exercici de les seves funcions, al compliment de la normativa pel que fa als drets lingüístics dels ciutadans de Catalunya, adoptant fins i tot mesures de caràcter disciplinari; promoure l'edició, difusió i distribució de textos legals i diccionaris jurídics, així com d'obres divulgatives i llibres de text que permetin incrementar la formació en llengua catalana i en llenguatge jurídic als professionals del dret, personal docent de ciències jurídiques i estudiants; impulsar acords per tal que les oposicions i els concursos notariais i registrals siguin competència de la Generalitat, territorialitzant els processos de selecció i, en conseqüència, aplicant-hi l'exigència de coneixements de català; finalment, adoptar mesures per tal que en tots els edificis judicials de Catalunya s'informi dels drets lingüístics dels ciutadans derivats de l'estatut jhurídic del català en tant que llengua oficial i pròpia de Catalunya.

Cal recordar que l'interpel·lació que va donar lloc a aquesta moció fou presentada pel grup parlamentari d'ERC. Vid. D.S.P.C. núm. 10 de 17 d'abril de 1996, p. 421. En aquesta sessió parlamentària, el diputat d'ERC Sr. Ridaó Martín va advertir que "*per diferents motius, que tots coneixem perfectament, en l'àmbit del dret i de la justícia no s'han assolit, òbviament, els nivells de*

de la justícia¹⁹². En totes elles, la cambra ha condemnat la situació de precarització de la llengua catalana en aquest àmbit i ha instat al Consell Executiu

catalanització suficients per tal de garantir els drets lingüístics dels ciutadans en les seves relacions jurídiques privades, però també com a usuaris de l'Administració de Justícia. Existeix un desig que tots coneixem també, expressat sociològicament i en moltes enquestes, estudis, opinions expressades en aquest sentit i en aquest àmbit. Però, per bé que l'efectivitat i l'eficàcia d'aquest desig de canvi lingüístic preconitzat –com deia fins ara- constitueix, constituïa un fet que afegiria cert prestigi i, per tant, també major confiança als ciutadans en el que són els estaments judicials, no cal oblidar, però, un fet que ens sembla més important, com és que el conjunt dels catalans, el conjunt dels usuaris de la justícia tenen, tenim un dret i una llengua pròpia, i per tant aquesta qüestió hauria de portar inexorablement que jutges, notaris, el conjunt d'operadors jurídics utilitzessin el català normalment, sens perjudici, òbviament, de l'oficialitat del castellà. Per tant, jo no voldria (...) que s'entengués que el nostre Grup amb aquesta interpel·lació entén o pensa que no s'ha fet res per avançar en aquest camí, i per tant sabem les dificultats existents, i dificultats que són de tot ordre (...) Dificultats i obstacles que són externs, de caràcter legal: el mateix concepte idiomàtic discriminatori inherent a l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial, que reconeix el dret dels jutges, fiscals, magistrats, funcionaris a utilitzar el castellà sempre que cap de les parts invoqui o al·legui indefensió. Amb això entenem – i penso que en això convenim tots plegats- que es vulnera de manera més que flagrant el principi d'igualtat i el sistema de doble oficialitat vigent a Catalunya. I no m'hi estendré. Dificultats i obstacles de tipus o de caràcter intern: la mateixa inèrcia del funcionament de l'Administració de Justícia, organització tradicional, atàvica, encarcerada; la mateixa intensa mobilitat del personal de la justícia; la insuficiència –i això és molt important- de desplegament reglamentari de la valoració – hauríem de parlar aquí d'exigència o requisit del coneixement del català als funcionaris-, la nul·la consecució de processos selectius i de provisió específics per a Catalunya de jutges, secretaris, etcètera, i fins i tot el grau de desconeixement de la llengua que tenen molts dels operadors jurídics”.

¹⁹² Aprovada pel Ple del Parlament de Catalunya a la sessió núm. 23.2 de 26 d'octubre de 2000 (B.O.P.C. núm. 111, p. 15; vid. també D.S.P.C.-P. 31). En aquesta Moció, el Parlament de Catalunya va instar al Govern de la Generalitat a l'adopció de certes mesures particularment interessants. Primerament va instar-lo que presentés en un termini de dos mesos, d'acord amb la Resolució del Parlament 469/V, relativa a les propostes de modificació de les normes estatals que impedeixen arribar a la plena normalització de la llengua catalana, un nou projecte de Resolució pel qual s'acordés de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats una proposició de Llei orgànica de reforma de la Llei Orgànica 6/1985 d'1 de juliol, del Poder Judicial. Aquesta iniciativa havia de perseguir la consecució de quatre objectius bàsics, expressament enumerats a la Moció: “a) Suprimir el caràcter nacional dels cossos al servei de l'Administració de Justícia b) Incloure la possibilitat de crear cossos autonòmics c) Introduir el coneixement del català com a requisit en els concursos i les convocatòries de proves selectives per a la provisió de places a Catalunya dels cossos esmentats d) Reformar els articles 231 i 341 de la llei orgànica per a garantir tant la cooficialitat de les llengües pròpies de les comunitats que en disposin com el dret lingüístic de les ciutadanes i els ciutadans a ésser atesos en la llengua que escullin durant la tramitació d'un procediment judicial i evitar el retrocés que comporta la possibilitat que els jutges demanin d'ofici les traduccions al castellà, i també perquè el coneixement del català sigui un requisit en els concursos de trasllat per a proveïr places de jutge i de magistrat a Catalunya”. Segonament, la Moció instava al Govern a “sensibilitzar els ciutadans perquè exerceixin amb plena normalitat llurs drets lingüístics en l'àmbit judicial i portar a cap, en col·laboració amb els col·legis de notaris i de registradors, una campanya de receptivitat sobre les possibilitats d'ús del català en els documents notariais i els registres públics...”. En tercer lloc, instava que es dugués a terme una coordinació dels Departaments de la Presidència, de Cultura i de Justícia de la Generalitat per assolir un acord amb els diferents sectors implicats en la normalització lingüística de l'àmbit del dret i la justícia a fi de fer efectiu el que la Moció titllava com un “projecte global de traducció i elaboració de la legislació estatal anterior al 1998 (...) amb l'objectiu que almenys tots els operadors jurídics disposin de la versió oficial en català”. També s'establí la conveniència que des del Govern es

a adoptar aquelles mesures i destinar aquells recursos necessaris per corregir aquesta mancança, percebuda com un veritable problema¹⁹³.

D'entre totes les mesures adoptades pel Consell Executiu de la Generalitat amb l'objectiu de promoure la normalització de la llengua catalana en aquest sector, en destaquen dues de particularment claus. S'han consolidat com a fonaments estructurals d'aquesta política lingüística governamental. La primera d'aquestes mesures és el recurs al règim dels acords i convenis de col·laboració que la Generalitat ha subscrit amb institucions i corporacions implicades en el procés de normalització del català a l'Administració de Justícia. La segona de les iniciatives que cal subratllar són els Plans de normalització lingüística projectats a l'àmbit judicial i al món del dret, en el marc dels quals s'han formulat i implementat projectes tals com el 'Pla pilot de funcionament en català de les oficines judicials',

potenciés la programació de cursos en català destinats a jutges, fiscals, secretaris i personal administratiu de l'Administració de Justícia, de tal manera que l'oferta de formació fos adequada per assolir el nivell de capacitat exigida a les administracions públiques a Catalunya. A més, la Moció també contemplava les següents mesures: intensificar el programa de beques i subvencions destinades a llicenciats en dret de Catalunya; incrementar la dotació econòmica del Programa de normalització lingüística a fi que abans que acabés la legislatura tots els òrgans judicials catalans disposessin de dinamitzadors lingüístics; potenciar els diferents programes de suport a l'Escola Judicial de Barcelona a fi de garantir un nivell de seguiment adequat dels cursos de català i de dret civil de Catalunya; adreçar una petició a la Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya a fi que iniciés el més prompte possible la normalització lingüística dels seus actes de comunicació orals i escrits, tant els d'àmbit general i públic com les comunicacions, els oficis i els informes; finalment, es requeria al Govern a fi que informés anualment al Parlament de Catalunya sobre l'aplicació i l'avaluació del Pla de normalització lingüística del Departament de Justícia i sobre la situació general del català a l'Administració de Justícia.

¹⁹³ A part de les Mocions indicades, el Parlament ha adoptat d'altres iniciatives en aquest sentit. Aquest és el cas, a tall d'exemple, de la Resolució 900/V del Parlament de Catalunya, sobre la incorporació de la reforma de l'article 341 de la L.O. 6/1985 en les propostes de modificació legislativa de les normatives estatals relatives a la normalització plena de la llengua catalana, adoptada en la sessió de la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana, tinguda el 15 d'abril de 1999 (vid. D.S.P.C.-C. n° 440); la Resolució 812/V del Parlament de Catalunya per la qual s'acorda de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de llei orgànica per la qual es modifica la L.O. 6/1985 del Poder Judicial, adoptada a la sessió del Ple del Parlament tinguda el 16 de desembre de 1998 (vid. D.S.P.C.-P. n° 104); la Resolució 845/V del Parlament de Catalunya, sobre la consolidació de la situació laboral dels equips de normalització lingüística dels jutjats i tribunals, adoptada en la sessió de la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana tinguda el dia 18 de febrer de 1999; la Moció 27/V del Parlament de Catalunya, sobre la política lingüística aprovada en la sessió plenària n° 17.2 tinguda el 27 de juny de 1996; la Moció 28/V del Parlament sobre la normalització lingüística aprovada a la mateixa sessió plenària n° 17.2 tinguda el 27 de juny de 1998; la Moció 43/V del Parlament sobre política lingüística aprovada a la sessió n° 25.1 tinguda el 17 de desembre de 1996 o la Moció 126/V també sobre Política Lingüística aprovada a la sessió plenària n° 64 de 29 d'octubre de 1998.

una experiència que va posar en marxa el Departament de Justícia de la Generalitat l'octubre de 2000.

Els acords i convenis subscrits per la Generalitat amb l'objectiu de normalitzar lingüísticament l'àmbit judicial han permès vehicular un acció conjunta de diferents instàncies competents en aquesta matèria. Han establert, a més, pautes d'orientació política, fixant, en certs casos, un marc general de col·laboració i compromisos d'actuacions concretes en una matèria subjecte a una concurrència competencial. D'entre tots els acords i convenis de col·laboració subscrits, destaquen els celebrats entre la Generalitat de Catalunya i el Consell General del Poder Judicial, amb l'objectiu de tutelar i promoure l'ús del català a l'Administració de Justícia radicada a Catalunya. En són exponents il·lustratius el Protocol de Bases per a Acords de cooperació en matèria d'Administració de Justícia celebrat entre el Consell General del Poder Judicial i la Generalitat de Catalunya el 16 d'abril de 1991¹⁹⁴; l'Acord de col·laboració de 2 d'abril de 1993 en matèria de

¹⁹⁴ Aquest Protocol de Bases per a Acords de cooperació en matèria d'Administració de Justícia fou subscrit el 16 d'abril de 1991 pel President de la Generalitat de Catalunya, Sr. Jordi Pujol i pel President del Tribunal Suprem i del Consell General del Poder Judicial Sr. Pascual Sala. En aquest Protocol, s'esmentava que les competències atribuïdes al CGPJ i a la Generalitat de Catalunya en matèria d'Administració de Justícia, feien *"aconsellable la modulació de l'exercici de les responsabilitats respectives, mitjançant una fórmula de col·laboració que estableixi un sistema formal de relacions entre ambdues institucions en benefici de l'objectiu comú que persegueixen: aconseguir una justícia eficaç que garanteixi la tutela efectiva dels drets i de les llibertats dels ciutadans"*. Per consegüent, en paraules del Protocol, *"d'acord amb les competències respectives de les parts que intervenen, aquest protocol té com a objectiu regular la col·laboració entre les institucions signants en relació amb els diferents aspectes sobre els quals conflueix la seva activitat respecte a l'Administració de Justícia"*.

Entre aquests aspectes, s'esmentava, amb caràcter preminent, el concernent als usos lingüístics a l'àmbit judicial. De fet, el Protocol proclamava que *"en primer lloc, ambdues parts són conscients de la necessitat d'atribuir plena efectivitat a la utilització a l'Administració de justícia del català, juntament amb el castellà, llengua oficial de l'Estat, en els termes que preveu l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial, com també de la necessitat d'atribuir la deguda rellevància al coneixement de l'idioma i del dret civil propis de Catalunya en la provisió de les places dels tribunals superiors de justícia i de les audiències, i en els concursos per cobrir les places judicials a Catalunya, tal com exigeix l'article 341 de la Llei orgànica del Poder Judicial en els seus dos apartats"*. L'ordenació de l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat Autònoma en els tribunals de justícia i el coneixement del Dret civil propi de Catalunya seria objecte d'ordenació a la Clàusula Primera del Protocol, estructurada en dos epígrafs: el primer ratificava el propòsit de les parts signants d'aconseguir l'adequada efectivitat de l'ús del català a l'àmbit judicial, en els termes previstos a la LOPJ; el segon proclamava que *"El CGPJ, en col·laboració amb els esforços que la Generalitat de Catalunya està realitzant en pro de la normalització lingüística en l'àmbit de l'Administració de Justícia, manifesta el seu propòsit, en allò que correspongui a l'exercici de les competències que té atribuïdes, de remoure els obstacles que puguin dificultar l'acompliment de*

normalització lingüística¹⁹⁵; el Conveni de col·laboració entre ambdues institucions sobre l'acreditació del coneixement de la llengua catalana de 25 de març de 1999¹⁹⁶ o, per tots, l'Acord de modificació parcial de l'Annex al Protocol de Bases per a acords en matèria d'Administració de Justícia de 16 d'abril de 1991 celebrat el 28 de novembre de 2000¹⁹⁷.

l'article 231 de la Llei orgànica del Poder Judicial. Al mateix temps, manifesta haver iniciat en el si de la institució els treballs adients per al desenvolupament reglamentari de l'article 341.2 de la Llei Orgànica del Poder Judicial".

L'epígraf cinquè de la clàusula Segona del mateix Protocol conté una altra referència expressa a la qüestió lingüística. Aquest epígraf diu: *"La Generalitat de Catalunya té voluntat de promoure, d'acord amb el Consell General del Poder Judicial, les activitats de formació i perfeccionament de jutges i magistrats que es considerin necessàries, particularment en matèries relacionades amb el dret propi de Catalunya (...) i llengua catalana"*.

¹⁹⁵ L'Acord de col·laboració de 2 d'abril de 1993, en matèria de de normalització lingüística entre el Consell General del Poder Judicial i la Generalitat de Catalunya fou subscrit per l'aleshores Conseller de Justícia Sr. Antoni Isac Aguilar i pel Sr. J.A. Xiol Ríos en representació del CGPJ. *Vid. "Normalització lingüística a l'Administració de Justícia a Catalunya", Llengua i Administració*, núm. 49, juny de 1993, on es publica la seva transcripció literal. Va acordar-se que per tal d'aconseguir les finalitats esmentades, la Generalitat de Catalunya procediria a l'adopció de certes mesures, enumerades expressament al document (en particular, *"a) l'elaboració, publicació i difusió d'impresos, formularis i models de tot tipus de documents processals en llengua catalana, seguint les instruccions de la Comissió Mixta de seguiment... b) l'organització periòdica de cursos gratuïts de català, col·loquial i jurídic, per al personal al servei de l'Administració de Justícia, que es faran d'acord amb el Ministeri de Justícia i amb l'acord previ dels òrgans jurisdiccionals de què depengui el personal assistent a aquests cursos en tot allò que afectin l'horari laboral*); finalment, s'establia que en alguns jutjats de Catalunya, designats de comú acord per la Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i el Departament de Justícia, *"s'hi establirà un servei de planificació lingüística en llengua catalana a càrrec d'un assessor lingüístic que la Generalitat posarà a disposició del titular i del secretari de l'òrgan jurisdiccional corresponent"*. Pel que fa a aquest darrer servei, s'establia que anava encaminat a *"facilitar que tot el procediment, fins a la sentència, es pugui tramitar en català, si aquesta és l'opció lingüística legalment exercida pels interessats"*. A tal fi, s'acordava que *"els assessors lingüístics no solament actuaran com a intèrprets, habilitats d'acord amb el que estableix l'article 231.5 de la Llei orgànica del Poder Judicial, sinó que també es faran càrrec de l'impuls, la coordinació i l'execució de totes les actuacions normalitzadores que acordi la Comissió"*.

¹⁹⁶ Estudiat anteriorment.

¹⁹⁷ Aquest Acord de modificació parcial de l'Annex al Protocol de Bases per a Acords en matèria d'Administració de Justícia entre el CGPJ i la Generalitat de 16 d'abril de 1991, subscrit el 28 de novembre de 2000, fou signat per la Consellera de Justícia de la Generalitat Sra. De Gispert Català i pel vocal del CGPJ Sr. Francesc de Paula Caminal Badia. A l'encapçalament de l'Acord es recordaven els motius que justificaven la modificació de l'acord de 16 d'abril de 1991. Bàsicament, entre els motius se n'esmentaren dos: primerament, va consignar-se el canvi de context en relació a principis dels anys 90, que feia necessari canviar l'orientació de l'actuació de normalització lingüística; segonament, s'al·legà la conveniència de modificar la composició de la Comissió de seguiment de l'Acord per tal de millorar la coordinació entre *"l'àmbit jurídic i el judicial"* en aquesta matèria.

En la seva virtut, va acordar-se modificar els apartats cinquè i sisè de l'annex al Protocol de bases per a acords de cooperació en matèria d'Administració de justícia, signat a Barcelona el 2 d'abril de 1993, pel qual es va establir l'Acord de col·laboració en matèria de normalització lingüística entre el CGPJ i la Generalitat de Catalunya. Pel que fa referència a l'apartat cinquè, va establir-se que passava a quedar redactat en els següents termes: *"Es distribueixen pels jutjats de Catalunya cinc*

A part del Consell General del Poder Judicial, la Generalitat de Catalunya també ha subscrit diversos acords de col·laboració amb d'altres entitats. Aquest és el cas, a tall d'exemple, dels diversos acords de col·laboració subscrits a partir de 1998 amb els Col·legis d'Advocats¹⁹⁸; el Conveni de col·laboració de 28 de desembre de 2000 celebrat amb el Consell dels Il·l·tres Col·legis d'Advocats de Catalunya¹⁹⁹; o, entre d'altres, els diferents convenis de col·laboració subscrits amb d'altres corporacions que assumeixen un paper determinant en el procés de normalització lingüística del català a l'àmbit judicial i al món del dret²⁰⁰. També per la via del conveni, s'ha vetllat per normalitzar l'ús de l'aranès a l'Administració de Justícia a la Vall d'Aran²⁰¹.

equips de dinamitzadors lingüístics agrupats per demarcacions territorials. Les funcions d'aquests dinamitzadors són les següents: assessorar els funcionaris en qüestions lingüístiques, elaborar documentació judicial, organitzar i informar sobre l'organització de cursos de català i impulsar l'ús del català, escrit i oral, en totes les oficines judicials de Catalunya". Pel que fa referència a l'apartat sisè, va establir-se que pel seguiment de l'execució dels acords i per a l'estudi de les noves actuacions en l'àrea a què feia referència l'Acord, es modificava la composició de la Comissió.

¹⁹⁸ Vid. els Informes anuals de Política Lingüística de la Generalitat.

A partir de l'any 1998, la Generalitat de Catalunya ha subscrit diversos acords de col·laboració amb els Col·legis d'Advocats de Catalunya. Aquest és el cas de l'acord amb el Col·legi d'Advocats de Figueres de 14 d'abril de 1999; el de Terrassa de 21 d'octubre de 1999 o els subscrits durant l'any 1998 amb els Col·legis d'Advocats de Manresa, Sabadell i Girona. En paraules de l'Informe anual de Política Lingüística corresponent a l'any 1999, "aquests convenis han tingut per objectiu principal la catalanització de la documentació interna dels col·legis, l'oferta de cursos de català al personal o als col·legiats, l'assessorament lingüístic al col·legi i als col·legiats". El 8 de març de 2000 es signava l'acord de col·laboració amb el Col·legi d'Advocats de Granollers i durant l'any 2001 també signaven convenis de col·laboració els Col·legis d'Advocats de Tarragona i Reus.

¹⁹⁹ En virtut d'aquest conveni, el Consell de Col·legis assumia el compromís de donar continuïtat a la seva Comissió de Normalització Lingüística (que passava a anomenar-se Comissió de Llengua Catalana) i al servei de català que en depenia. S'establien un catàleg de mesures, entre les que destaquen: l'establiment de plans i mesures per fomentar el català en l'activitat professional dels advocats; assessorament lingüísticament dels col·legis i dels advocats; promoció de l'ensenyament del català; seguiment de l'evolució de l'ús del català en l'activitat professional; manteniment de la pàgina web amb informació sobre la qüestió.

²⁰⁰ Per exemple, destaquen convenis de col·laboració tals com el celebrat amb el Consell de Catalunya de Col·legis d'Agents de la Propietat Immobiliària de 6 de juliol de 1999 o la línia de col·laboració de la Generalitat amb el Consell de Procuradors dels Tribunals de Catalunya i amb els propis Col·legis de Procuradors. Vid. Informes anuals de la Direcció General de Política Lingüística.

²⁰¹ Amb aquest objectiu, el 12 de setembre de 2000 va celebrar-se l'acord de col·laboració entre el Consell General del Poder Judicial, el Departament de Justícia i el Consell General d'Aran, en virtut del qual es cimentaven les bases per promoure l'ús d'aquesta llengua a l'àmbit judicial, al territori on gaudeix d'estatut d'oficialitat per manament legal. D'entre els compromisos adoptats per les parts en virtut d'aquest acord de col·laboració de 12 de setembre de 2000, en destaquen els següents: constituir una comissió tripartita formada per un representant de les tres institucions (Consell General del Poder Judicial, Departament de Justícia de la Generalitat i Consell General d'Aran) amb l'encàrrec d'elaborar un projecte de normalització lingüística de l'aranès a l'Administració de Justícia, per ser aprovat al Consell General del Poder Judicial; instituir un premi

La segona de les iniciatives que cal esmentar és el Programa de normalització lingüística de l'àmbit jurídic i judicial, que el Departament de Justícia de la Generalitat va posar en funcionament a principis de la dècada dels anys 90²⁰². En el marc d'aquesta iniciativa, en diferents fases, s'adoptarien diverses mesures tendents a fomentar i normalitzar l'ús de la llengua catalana en aquest sector²⁰³.

El 7 de març de 1995, el Govern de la Generalitat va aprovar el Pla General de Normalització Lingüística, concebut per esdevenir l'instrument marc on s'havien de concretar els grans objectius de política lingüística compartits pels poders públics i pels principals agents de la societat civil. Aquest Pla estratègic, caracteritzat pel

anual per fomentar l'estudi i la divulgació de les institucions araneses; finalment, destaca el compromís de la Generalitat, per mitjà del Departament de Justícia, d'elaborar un pla de mitjans humans i materials per assolir la normalització lingüística de l'aranès en l'àmbit judicial.

²⁰² L'11 de juny de 1993 va aprovar-se el Programa de normalització lingüística de l'àmbit jurídic i judicial, dissenyat per la Generalitat de Catalunya. Pocs mesos abans de la seva aprovació, el 2 d'abril de 1993, s'havia signat l'Annex al Protocol de bases per a Acords de cooperació en matèria d'Administració de Justícia entre el CGPJ i la Generalitat. Ja durant l'any 1991, en el marc del Protocol de bases per a acords de cooperació en matèria d'Administració de Justícia de 16 d'abril de 1991 va subscriure's un acord entre el Consorci per a la Normalització Lingüística i el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, que va permetre iniciar una experiència pilot de normalització de vuit jutjats de Catalunya. L'experiència consistia a adscriure un assessor lingüístic al jutjat el qual havia d'acomplir, entre d'altres, les següents funcions: corregir textos jurídics redactats en català i confeccionar-ne de nous; traduir textos jurídics del castellà al català; promoure l'ús del català entre el personal del jutjat; donar informació sobre cursos de català i, en el seu cas, impartir-ne classes.

²⁰³ Destaquen les següents mesures, que consten als informes anuals de la Direcció General de Política Lingüística: desplegament pel territori autonòmic de la xarxa de dinamitzadors lingüístics amb l'objectiu d'estimular l'ús del català entre el personal dels jutjats; oferta de cursos de català dirigits al personal al servei de l'Administració de Justícia i als propis operadors jurídics; assessorament lingüístic; organització d'activitats periòdiques de sensibilització sobre els drets lingüístics; organització de sessions informatives dirigides als funcionaris judicials, als operadors jurídics i als ciutadans en aquesta matèria; concessió de beques per promoure el coneixement de la llengua catalana entre els opositors a jutges i fiscals; foment de la producció bibliogràfica d'obres d'àmbit jurídic en llengua catalana; publicació de formularis i manuals judicials; foment del programari informàtic en català; foment de l'ús del català en diferent material d'impremta emprat a les oficines judicials, fomentant que totes les oficines judicials disposin de tota la documentació en ambdues llengües (a tal fi s'han adoptat mesures tals com la traducció al català dels documents estàndards de la base documental del Temis), entre d'altres. Per una ampliació, *vid.*, *Normativa lingüística aplicable a l'àmbit judicial. Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. Informe sobre la normalització lingüística en l'àmbit de l'Administració de Justícia (indicadors 2001)*, Documents de Treball, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Generalitat de Catalunya, Barcelona, abril de 2002.

seu caràcter obert i flexible, preveu la consecució de la normalització de la llengua catalana en diferents àmbits, inclòs el de l'Administració de Justícia²⁰⁴.

Paral·lelament, el Parlament de Catalunya ha adoptat diverses iniciatives per tal d'instar la reforma de la LOPJ. L'objectiu s'ha centrat en aconseguir que en els concursos de trasllat, el coneixement suficient de la llengua i del dret propis de la Comunitat Autònoma siguin valorats com una condició necessària per la provisió de la plaça al territori autonòmic.

Així, a la Moció 38/VI sobre política lingüística en l'àmbit del dret i de la justícia²⁰⁵ la cambra proclamaria expressament la conveniència de modificar determinats preceptes de la LOPJ, valorats com un obstacle per la plena normalització de la llengua catalana a l'àmbit judicial. Va proposar-se la reforma de l'article 341 de la LOPJ *"per a garantir tant la cooficialitat de les llengües pròpies de les comunitats que en disposin com el dret lingüístic de les ciutadanes i els ciutadans a ésser atesos en la llengua que escullin durant la tramitació d'un procediment judicial i evitar el retrocés que comporta la possibilitat que els jutges demanin d'ofici les traduccions al castellà, i també perquè el coneixement del català sigui un requisit en els concursos de trasllat per a proveir places de jutge i de magistrat a Catalunya"*. Val a dir que el 13 de juny del mateix any 2000, aquesta qüestió

²⁰⁴ Vid. *Pla General de Normalització Lingüística*, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Barcelona, 1995. Pel que fa referència a l'Administració de Justícia, l'objectiu marcat pel Pla era el de *"convenir règims de funcionament lingüístic a l'Administració de Justícia, que comportin entre altres mesures la capacitat en els dos idiomes oficials per a l'accés a places de Catalunya"*. Contemplava els següents sis objectius específics: primerament, l'objectiu de fomentar la presència de la llengua catalana en l'Administració de Justícia; en segon lloc, impulsar la modificació del marc legal perquè afavorís l'ús del català a l'àmbit judicial; en tercer lloc, incrementar la formació en llengua catalana i, especialment, en llenguatge jurídic dels professionals del dret, i incrementar els coneixements de la llengua catalana dels col·lectius que intervenen en tot procediment; així mateix, el Pla contemplava l'objectiu específic d'impulsar la formació del personal docent de ciències jurídiques pel que fa a la llengua catalana i al llenguatge d'especialitat respectiu, a fi que augmentés la docència en català; en cinquè lloc, proposava augmentar la informació i la sensibilització sobre els drets lingüístics i la seva protecció jurídica; finalment, el Pla formulava un darrer objectiu específic de l'àrea, centrat en aconseguir que l'Administració de Justícia estigués capacitada per atendre els ciutadans en la llengua pròpia de Catalunya, que havia de passar per, en paraules del Pla *"adequar els criteris de selecció, promoció i trasllat del personal al servei de l'Administració de Justícia"*.

²⁰⁵ Com ja s'ha enunciat anteriorment fou aprovada pel Ple del Parlament de Catalunya a la sessió núm.23.2 de 26 d'octubre de 2000 (B.O.P.C. núm. 111, p. 15).

centraria debats parlamentaris en seu del Congrés dels Diputats en motiu de la presa en consideració de la Proposició de Llei tramesa pel Parlament de Catalunya que proposava la modificació de la LOPJ²⁰⁶.

En aquesta mateixa línia s'inscriu la Resolució 469/V del Parlament de Catalunya sobre la presentació al Parlament de propostes de modificació de normatives

²⁰⁶ B.O.C.G.-Congrés dels Diputats, serie B, núm. 1-1 de 19 d'abril de 2000. Per l'anàlisi dels debats sostinguts en seu del Congrés dels Diputats, vid. D.S.C.G. núm. 12 de 13 de juny de 2000. En el decurs d'aquests debats el diputat del Parlament de Catalunya Sr. Ridao Martín proclamaria *"este mismo fin de semana se divulgaba en Cataluña un estudio realizado por el Consejo Social de la Lengua que no puede ser más elocuente y revela que sólo el 35 por ciento de los juzgados catalanes pueden atender en catalán escrito, que el 8,3 por ciento de los funcionarios entienden catalán, que el 86 por ciento de los jueces nunca redactan una resolución en esta lengua o que el total de las actuaciones escritas oscila entre el 3 y el 5 por ciento; evidentemente, aquí hay un problema. Sabemos bien que las causas son diversas (...) La inercia de funcionamiento de una Administración atávica, tradicional, la excesiva movilidad del personal, e incluso, si ustedes lo quieren, el desconocimiento de la lengua por parte de muchos operadores jurídicos que intervienen. Lo cierto es que los ciudadanos de Cataluña, de Euskadi, de Galicia, del conjunto de comunidades autónomas históricas y que disponen de lengua propia tienen unos derechos lingüísticos que consisten en la facultad de poder escoger libremente la lengua en que se quieren relacionar con la Administración de justicia, como usuarios que son de un servicio público. Lo que hace falta es que esos derechos puedan ser ejercidos de forma efectiva y que todas las lenguas, todas, sean de uso normal y habitual (...) evidentemente y sobre todo son necesarios nuevos instrumentos legales como los que hoy se proponen"*. En la mateixa línia es pronunciaria, entre d'altres, el parlamentari Sr. Silva Sánchez en representació del Grup Parlamentari Català (CiU), quan a la mateixa sessió va proclamar que *"No es sensato, no es razonable, señorías, que un ciudadano del Estado en el territorio de su Comunidad Autónoma y utilizando una de las dos lenguas, la propia o la cooficial en la comunidad autónoma, precise de intérprete para dirigirse a su Administración. Esto podrá suscitar determinadas resistencias desde una perspectiva política o desde la perspectiva que pretende (...) poner la expectativa de un funcionario de ocupar plaza en cualquier lugar del territorio del Estado por encima de los derechos lingüísticos de los ciudadanos. Pero esta es una batalla que no tiene ningún sentido (...) La Administración es un organismo servicial y antes cabrá exigir a los funcionarios el conocimiento de las lenguas propias de una comunidad que exigir al ciudadano la expresión en una de esas dos lenguas o algo tan absolutamente extravagante – permítanme expresarlo así- como la utilización de un intérprete dentro del propio Estado"*. Resulta també il·lustrativa la intervenció de la diputada del Grup Parlamentari Socialista Sra. Chacón Piqueras a la mateixa sessió, quan va proclamar *"...esta proposición, en consonancia con la condición plurilingüe del Estado español, supone un avance en el objetivo constitucional del respeto al derecho de opción lingüística de los ciudadanos en su relación con la Administración pública y el también derecho a que esta Administración se adapte a la situación de cooficialidad establecida por la propia Constitución; todo ello muy en relación no sólo con la norma suprema sino con la jurisprudencia constitucional en la materia, la proposición no de ley de reforma de la justicia aprobada por esta Cámara al final de la legislatura pasada y la Declaración Universal de los Derechos Lingüísticos (...) De modo que, señores del Grupo Popular, comuníquenle al ministro de Justicia (...) que tiene hoy aquí (...) una excelente oportunidad para cumplir uno de los objetivos que ha comentado que se había propuesto en su gestión, el de la defensa del fomento del uso de la lengua catalana en la Administración de justicia..."*. El Grup Parlamentari Popular votaria en contra d'aquesta iniciativa. Dels 321 vots emesos, 142 foren a favor i 168 en contra, per la qual cosa va quedar rebutjada la presa en consideració de la proposició de llei.

estatals per tal d'assolir la normalització del català. Entre les disposicions estatals que es proposava modificar per assolir aquest objectiu el paràgraf 3 de la Resolució, epígraf c), incloïa “*Les que regulen la capacitat lingüística del personal al servei de l'Administració de l'Estat, dels magistrats o magistrades, els jutges o les jutgesses, els fiscals o les fiscals i el personal al servei de l'Administració de Justícia que depèn de l'Estat i dels notaris o notàries, els registradors o registradores i els altres fedataris o fedatàries públics, i en especial la Llei orgànica del Poder Judicial, l'Estatut del Ministeri Fiscal i la legislació sobre funció pública estatal, la notarial, la hipotecària i la mercantil*”²⁰⁷.

També convé subratllar Resolució 812/V, per la qual s'acordava de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de llei orgànica de modificació de la LOPJ²⁰⁸. Malgrat que el seu objectiu va centrar-se en modificar el règim d'aptitud lingüística del personal al servei de l'Administració de Justícia (l'article 471 de la LOPJ en la dicció d'abans de la reforma de la L.O. 19/2003 de 23 de desembre), en el marc dels debats parlamentaris sostinguts per debatre la Resolució, no es bandejaria el règim d'aptitud lingüística dels membres de la Carrera Judicial²⁰⁹.

²⁰⁷ B.O.P.C. núm. 244 de 2 de gener de 1998, p. 18724.

²⁰⁸ Per una ampliació sobre la tramitació parlamentària d'aquesta Resolució, vid.:

- Publicació de la iniciativa, publicació de la tramitació pel procediment d'urgència, publicació de la Comissió tramitadora i publicació del termini de presentació d'esmenes: B.O.P.C. núm. 342 de 16 de novembre de 1998, p. 26875
- Publicació de les esmenes a la totalitat: B.O.P.C. núm. 352 d'11 de desembre de 1998, p. 27746.
- Publicació del nomenament de la Ponència i publicació del dictamen de la Comissió: B.O.P.C. núm. 353A de 12 de desembre de 1998, p.9
- Adopció en el Ple: D.S.P.C.-P. núm. 104 de 16 de desembre de 1998, p. 7218.
- Publicació de la Resolució: B.O.P.C. núm. 358 de 29 de desembre de 1998, p. 28626.

²⁰⁹ A tall d'exemple, resulta il·lustrativa la intervenció del diputat Sr. Ridao Martín en representació d'ERC, quan a la sessió parlamentària celebrada el 16 de desembre de 1998 va proclamar “*en l'àmbit del dret i de la justícia, malgrat l'avenç general en l'ús, el coneixement del català, no s'ha assolit, no s'ha aconeguit uns nivells de catalanització satisfactoris suficients per garantir (...) el dret lingüístic del ciutadà (...) a utilitzar el català amb normalitat en les seves relacions jurídiques privades, però també, òbviament, com a usuaris de l'Administració de Justícia (...) recordava ja no aquella dada (...) que només un 2% del total d'actuacions judicials es fan en català, sinó que ens recordava també una altra dada també molt esgarrifosa, i és que del total de 5.123 funcionaris al servei de l'Administració de Justícia a Catalunya, 1.455 ni parlen ni escriuen el català, 1.561 l'entenen, són capaços de parlar-lo, però tanmateix no l'escriuen, i un 86,1% dels jutges mai, mai de la vida, absolutament mai, redacten una sola resolució, ja no una sentència, sinó ni tan sols una providència en català (...) el fet que els catalans (...) tenim, com és obvi, un dret i una llengua*

Aquesta Resolució donaria lloc a la Proposició de Llei presentada pel Parlament de Catalunya el 5 d'abril de 2000 al Congrés dels Diputats que proposava la modificació de certs preceptes de la LOPJ²¹⁰. El Ple del Congrés a la seva sessió celebrada el 20 de juny de 2000 va debatre la presa en consideració de la Proposició de Llei, rebutjant-la²¹¹. Una lectura del debat parlamentari permet concloure que la qüestió concernent al règim d'aptitud lingüística dels membres de la Carrera Judicial fou discutida, generant divisió de posicionaments dels grups parlamentaris²¹². La iniciativa legislativa va comptar amb el suport de formacions

pròpia (...) aquest fet ha de comportar de forma inevitable, inexorablement, la possibilitat que el conjunt d'operadors jurídics a Catalunya (...) utilitzin el català amb normalitat (...) Es queda a mig camí perquè a pesar de les expectatives, i jo parlaria també de compromisos assolits pel conjunt de grups d'aquesta cambra a excepció del Grup Popular (...) no s'aborda, per exemple, la reforma de l'article 341, que és el que determina com a mèrit preferent el coneixement de la llengua i del dret propi de Catalunya per ocupar una plaça de jutge o de magistrat". Val a dir que aquest grup parlamentari seria particularment crític amb el règim de la meritació lingüística dels membres de la Carrera Judicial. En paraules del mateix diputat a la mateixa sessió parlamentària "... l'article 341, que és el que determina com a mèrit preferent el coneixement de la llengua i del dret propi de Catalunya per ocupar una plaça de jutge o de magistrat, la concreció del qual mèrit, com vostès saben, en aquests moments es fa reglamentàriament, i a partir d'un acord del Consejo General del Poder Judicial en aquests moments es paga o es retribueix amb tres anys d'antiguitat – i per tant encara menys antiguitat del que l'any 91 l'anterior Reglament estipulava- el coneixement d'aquesta llengua. I, per tant, parlo d'una sensació de cert..., no diria frau, però un cert menysteniment d'alguns compromisos i algunes pretensions que en aquesta mateixa cambra s'havien expressat i sobretot per part del mateix Govern. Jo tinc un document elaborat arran d'aquella Moció 12/V pel mateix Departament de Justícia (...) en què, per exemple, es deixa molt clar que el Govern de la Generalitat està estudiant la possibilitat de proposar la modificació de l'article 341 de la LOPJ per tal que el coneixement de les llengües pròpies i cooficials de les comunitats autònomes sigui valorat com a requisit i no com a mèrit en la provisió de places vacants de jutges i magistrats (...)". En el mateix sentit es pronunciaria, entre d'altres, el diputat Sr. Dalmau Ribalta en representació del Grup Socialista, quan a la mateixa sessió va proclamar que "... on es troba el problema de la situació del català en l'Administració de justícia no és pas en aquests altres funcionaris, sinó en jutges i secretaris judicials (...) Si volem que el català penetri a l'Administració de justícia no n'hi ha prou que ens fiquem amb els administratius, amb els funcionaris que avui depenen de la Generalitat; caldrà que parlem o que modifiquem la legislació estatal pel que fa referència als jutges i als secretaris judicials". D.S.P.C.-P. núm. 104 de 16 de desembre de 1998.

²¹⁰ B.O.C.G.-Congrés dels Diputats, serie B, núm. 1-1 de 19 d'abril de 2000.

²¹¹ B.O.C.G.-Congrés dels Diputats, serie B, núm. 1-2, de 20 de juny de 2000.

²¹² Entre les tesis favorables a l'establiment d'un règim de capacitació lingüística destaquen, a tall d'exemple, les de CiU, PSOE, ERC o Bloque Nacionalista Galego. Pel que fa CiU, resulta il·lustrativa la intervenció del diputat Sr. Silva Sánchez a la sessió parlamentària celebrada el 13 de juny de 2000, quan va proclamar que "*las expectativas de los funcionarios de la Administración de justicia en modo alguno pueden suponer obstáculo a la prestación de un mejor servicio a los ciudadanos ni, como podría ocurrir en el caso de la lengua, esas expectativas –sin lugar a dudas respetables o legítimas- pueden pasar por encima de los derechos lingüísticos de los ciudadanos. Los funcionarios y la Administración están al servicio de los ciudadanos y no puede pedirse precisamente lo contrario: que los ciudadanos se pongan al servicio de la Administración. Lo dicho me permite unirlo a la segunda propuesta fundamental (...): el establecimiento de la preceptividad del conocimiento de la lengua propia de la comunidad autónoma para el personal al servicio de la*

polítiques tals com CiU, PSOE, PNV, Eusko Alkartasuna, ERC o el Bloque Nacionalista Galego. Altrament, el PP votaria negativament la presa en consideració de la Proposició de Llei i formacions polítiques tals com IU o CC s'abstindrien, amb disparitat de posicionaments entorn al debat sobre el règim del requisit de capacitació lingüística de Jutges i Magistrats²¹³. Els resultats de la votació, renyida (142 vots a favor, 168 en contra i 11 abstencions d'un total de 321 vots emesos), il·lustren una claríssima divisió de l'arc parlamentari en aquesta matèria²¹⁴.

El fracàs d'aquesta iniciativa no obstant que se'n tramitessin d'altres amb el mateix discurs. Particularment interessant és la Resolució 900/V del Parlament de Catalunya sobre la incorporació de la reforma de l'article 341 de la LOPJ en les propostes de modificació legislativa de les normatives estatals relatives a la normalització plena de la llengua catalana²¹⁵. Aquesta Resolució proclamava que

Administración de Justicia; por supuesto, con los elementos de progresividad que podamos entender oportunos...".

Pel que fa al Bloque Nacionalista Galego, el diputat Sr. Aymerich Cano avançaria el posicionament de la formació política a la mateixa sessió parlamentària quan va proclamar que *"... no desvelo ningún secreto al anunciar que el Bloque Nacionalista Galego va a votar a favor de la toma en consideración de esta proposición de ley. No es ningún misterio, no es ninguna sorpresa porque ya en la legislatura anterior el Bloque Nacionalista Galego presentó una proposición de ley de modificación de los artículos 341 y 471 de la Ley orgánica del Poder Judicial, precisamente para garantizar que los jueces, los magistrados y los propios presidentes de los tribunales superiores de justicia pudiesen acreditar un conocimiento suficiente de la lengua propia en los concursos de traslados. Aquella proposición de ley del Bloque en la VI Legislatura era más ambiciosa de la que hoy se somete a nuestra consideración"*.

²¹³ A tall d'exemple, resulta il·lustrativa la intervenció del diputat del Grup Parlamentari Federal d'IU Sr. Rejón a la sessió parlamentària celebrada el 13 de juny de 2000, quan va proclamar que *"...respecto a la lengua oficial, nos movemos en la misma línea que se han ido pronunciando distintos colectivos de jueces progresistas, de Jueces para la Democracia, y planteamos que no se puede exigir como requisito. Estamos de acuerdo en que tuviera un plus, unos puntos, unos premios a la hora de acceder a ese puesto, pero no se debe exigir como requisito, máxime cuando uno de los mayores usos que se suelen hacer es ante los tribunales superiores y, como saben, la relación ciudadano-tribunales superiores se suele hacer por escrito"*. Aquest grup parlamentari va optar per l'abstenció en el vot sobre la presa en consideració de la proposició de llei.

²¹⁵ Per una ampliació sobre la tramitació parlamentària d'aquesta Resolució:

- Publicació de la iniciativa: B.O.P.C. núm. 264 de 16 de març de 1998, p. 21358.
- Publicació de la tramesa a la Comissió i publicació de l'obertura del termini de presentació d'esmenes: B.O.P.C. núm. 271 de 30 de març de 1998, p. 22112.
- Adopció en Comissió; Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana a D.S.P.C.-C. núm 440 de 15 d'abril de 1999, p. 3.
- Publicació de l'adopció en Comissió: B.O.P.C. núm. 392 de 26 d'abril de 1999, p. 32318.

“El Parlament de Catalunya insta al Govern a incorporar, en les propostes tendents a modificar legislativament les normatives estatals relatives a la normalització plena de la llengua catalana, la reforma de l’article 341 de la LOPJ, a fi que el coneixement de les llengües pròpies i cooficials de les comunitats autònomes siguin valorades com a requisit, i no com a mèrit, en la provisió de les places vacants de jutges i de magistrats”²¹⁶.

En el decurs de la VI Legislatura, novament s’adoptarien diverses iniciatives parlamentàries amb l’objectiu de reivindicar que el coneixement de la llengua catalana fos valorat com a requisit de capacitat en la provisió de les places judicials a Catalunya. En aquesta línia s’inclouen iniciatives tals com la Moció 38/VI de 26 d’octubre de 2000, sobre política lingüística en l’àmbit del dret i de la justícia, que s’ha esmentat, o la Resolució 1670/VI del Parlament, per la qual va acordar-se de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de llei orgànica de modificació de la LOPJ.

²¹⁶ B.O.P.C. núm. 392 de 26 d’abril de 1999. La gènesi parlamentària d’aquesta Resolució, adoptada per la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana a la sessió tinguda el 15 d’abril de 1999 se situa a una Proposició no de llei presentada pel Grup Parlamentari d’ERC (vid. B.O.P.C. núm. 264 de 16 de març de 1998, p. 21358). A l’exposició de motius d’aquesta Proposició no de llei es recordava que *“En compliment de la Moció 12/V, del Parlament de Catalunya, sobre la normalització lingüística en l’àmbit del dret i de la justícia, aprovada pel Ple del Parlament el dia 9 de maig de 1996 (...) el Departament de Justícia va elaborar un informe sobre les actuacions dutes a terme en compliment de la referida Moció. En l’apartat de l’informe relatiu a les iniciatives per promoure la revisió del marc legal que afavoreixi la normalització lingüística a l’Administració de Justícia, en relació al projecte de Reglament –aprovat pel ple del Consell General del Poder Judicial el passat 25 de febrer – sobre valoració, com a mèrit preferent, del coneixement de la llengua i del dret propis de les comunitats autònomes en la provisió de places judicials, el Departament va informar que havia enviat al CGPJ un dictamen (...) constatant que (...) l’Administració de justícia és un servei públic que ha de garantir els drets lingüístics dels ciutadans (...) L’informe conclou, literalment, que ‘cal que el coneixement de la llengua i, sobretot, dels drets propis sigui condició sine qua non per ocupar una plaça de jutge o magistrat en el territori que reuneixi aquestes condicions’. I en relació al Projecte de Reglament redactat pel CGPJ, afirma que ‘és insuficient, no per tal com es valora –els mèrits- sinó per les qüestions de concepte abans esmentades (...) l’informe del Departament de Justícia sentenciava que ‘la mera valoració (i no exigència) d’aquests coneixements no solucionarà els problemes que planteja l’Administració de justícia a Catalunya’ i afegia que ‘per tot això, manifestem una respectuosa però enèrgica oposició al plantejament de la regulació que es proposa, ja que no respon mínimament a l’objectiu de promoure i garantir el coneixement suficient de la llengua i el dret propi de les diferents comunitats autònomes”*. Partint d’aquest fonament, la Proposició no de llei esbossava la dicció que acabaria aprovant la Resolució finalment aprovada. B.O.P.C. núm. 264 de 16 de març de 1998, p. 21358.

Pel que fa referència a la Moció 38/VI de 26 d'octubre de 2000²¹⁷, el Parlament de Catalunya va instar al Govern de la Generalitat a adoptar diverses mesures, entre les que varen incloure's la de presentar un nou projecte de Resolució pel qual s'acordés de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats una proposició de llei orgànica de reforma de la LOPJ. Aquesta iniciativa, en paraules de la Moció, havia de perseguir, entre d'altres objectius, *“a) Suprimir el caràcter nacional dels cossos al servei de l'Administració de Justícia b) Incloure la possibilitat de crear cossos autonòmics c) Introduir el coneixement del català com a requisit en els concursos i les convocatòries de proves selectives per a la provisió de places a Catalunya dels cossos esmentats d) Reformar els articles 231 i 341 de la llei orgànica per a garantir tant la cooficialitat de les llengües pròpies de les comunitats que en disposin com el dret lingüístic de les ciutadanes i els ciutadans a ésser atesos en la llengua que escullin durant la tramitació d'un procediment judicial i evitar el retrocés que comporta la possibilitat que els jutges demanin d'ofici les traduccions al castellà, i també perquè el coneixement del català sigui un requisit en els concursos de trasllat per a proveir places de jutge i de magistrat a Catalunya”*. També es feia ressò de la conveniència que des del Govern de la Generalitat es potenciés la programació de cursos de llengua catalana adreçats a jutges, fiscals, secretaris i altre personal de l'Administració de Justícia de manera que l'oferta de formació fos adequada per assolir el nivell de capacitació exigida a les administracions públiques catalanes.

La Resolució 1670/VI del Parlament de Catalunya, novament ratificaria aquest mateix discurs²¹⁸.

²¹⁷ Aprovada pel Ple del Parlament de Catalunya a la sessió núm. 23.2 de 26 d'octubre de 2000 (B.O.P.C. núm. 111, p. 15; vid. també D.S.P.C.-P. 31).

²¹⁸ La gènesi parlamentària d'aquesta iniciativa se situa en un Projecte de Resolució presentat pel Govern de la Generalitat l'any 2001 en compliment de les previsions de la Moció 38/VI de 26 d'octubre de 2000. Aquest Projecte de Resolució proposava acordar de presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de llei orgànica de modificació de la LOPJ. A l'encapçalament del Projecte de Resolució se certificava, expressament que *“en la sessió del Govern de la Generalitat de Catalunya celebrada el dia 29 de maig de 2001, es va prendre, entre d'altres, l'acord que es reproduïx a continuació: ‘A proposta del conseller de Justícia s'aprova la proposta d'acord de presentació, davant del Parlament de Catalunya, d'un projecte de Proposició de llei orgànica al*

A l'exposició de motius d'aquest Projecte de Resolució ja es proclamaria que *“per fer efectius els drets lingüístics dels ciutadans a l'Administració de Justícia cal que els funcionaris que accedeixin a una plaça en una comunitat autònoma amb llengua pròpia, acreditin el coneixement de l'idioma”*. Partint d'aquest fonament, s'advertia que *“això no tan sols deriva del caràcter oficial de l'idioma, sinó també del principi d'eficàcia de l'Administració que, sens dubte, no pot desenvolupar correctament la seva activitat si desconeix una cosa tan imprescindible i elemental com l'idioma propi del territori”*. Per aquest motiu, va proclamar-se que era necessari *“fer una nova redacció dels preceptes de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, que fan referència al coneixement i a l'ús de les llengües oficials per part dels jutges i magistrats, secretaris judicials i del conjunt del personal al servei de l'Administració de justícia destinat a les comunitats autònomes amb llengua oficial pròpia”*. Aquest dicció de l'Exposició de motius del Projecte de Resolució es mantindria inalterada en el decurs de la tramitació parlamentària ulterior de la iniciativa, reproduint-se, en els mateixos termes a l'exposició de motius del que seria la Resolució 1670/V del Parlament de Catalunya.

Congrés dels Diputats, per la qual es modifica la Llei orgànica 6/1985 d'1 de juliol, del poder judicial”. Aquesta iniciativa s'emmarcava dins les previsions de la Moció 38/VI sobre política lingüística en l'àmbit del dret i de la justícia. L'apartat primera d'aquesta Moció, que ja s'ha estudiat, instava al Govern de la Generalitat a presentar, d'acord amb la Resolució 469/V, que també era relativa a les propostes de modificació de les normes estatals que impedeixen arribar a la plena normalització de la llengua catalana, un nou projecte de resolució per la qual s'acordés de presentar al Congrés una Proposició de llei orgànica de reforma de la LOPJ. Amb aquest Projecte de Resolució es donava compliment a aquest mandat. Per una ampliació sobre la tramitació parlamentària d'aquesta Resolució:

- Publicació de la iniciativa: B.O.P.C. núm. 193 d'11 de juny de 2001, p. 63.
- Publicació de la Comissió tramitadora i del termini de presentació d'esmenes: B.O.P.C. núm. 202 de 25 de juny de 2001, p. 65.
- Publicació de pròrrogues del termini per a presentar esmenes: B.O.P.C. núm. 212 de 5 de setembre de 2001, p. 9; B.O.P.C. núm. 214 de 13 de setembre de 2001, p. 100; B.O.P.C. núm. 216 de 25 de setembre de 2001, p. 118; B.O.P.C. núm. 218 d'1 d'octubre de 2001; B.O.P.C. núm. 2201 de 8 d'octubre de 2001, p. 129 i B.O.P.C. núm. 231 de 12 de novembre de 2001, p. 85.
- Publicació de les esmenes a la totalitat: B.O.P.C. núm. 263 de 18 de febrer de 2002, p. 51
- Publicació del nomenament de la Ponència: B.O.P.C. núm. 296 de 13 de maig de 2002, p. 60
- Publicació de l'informe de la Ponència: B.O.P.C. núm. 386 de 4 de febrer de 2003, p. 110
- Publicació del dictamen de la Comissió (Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana): B.O.P.C. núm. 389 de 8 de febrer de 2003, p. 2
- Aprovació en el Ple del Parlament: D.S.P.C.-P. núm. 113 de 12 de febrer de 2003, p. 28
- Publicació de la Resolució: B.O.P.C. núm. 396 de 24 de febrer de 2003, p. 8

L'anàlisi de la tramitació parlamentària d'aquesta Resolució, permet constatar tres precisions, que cal tenir ben presents: d'entrada permet concloure que aquesta fou una qüestió que va suscitar intensos debats parlamentaris que varen projectar-se més enllà del que era la qüestió estrictament lingüística i se centrarien en debatre propostes de descentralització del poder judicial²¹⁹; en segon lloc, permet constatar que malgrat les controvèrsies que varen emergir, hi havia un cert consens entorn a la conveniència de resoldre un problema endèmic com és el de la deficient normalització lingüística a l'àmbit judicial²²⁰; finalment, cal tenir present que en el moment de la seva tramitació s'era plenament conscient que difícilment prosperaria en la seva tramitació al Congrés dels Diputats, per bé que es valorava majoritàriament com un avenç en pro del procés de normalització de la llengua catalana²²¹.

²¹⁹ D.S.P.C.-P. núm. 113 de 12 de febrer de 2003.

²²⁰ Així, per exemple, la pròpia diputat del Grup Parlamentari Popular Sra. Nadal Aymerich, a la sessió parlamentària tinguda el 12 de febrer de 2003 proclamaria que *"abans d'entrar en el que és el contingut del Projecte de resolució que estem debatent, vull deixar clar que el Grup Popular comparteix amb el Govern i comparteix amb tots els grups de la cambra la necessitat de millorar l'ús de la llengua catalana, de la llengua pròpia de Catalunya, en l'àmbit de la justícia. Tots sabem que la justícia és un dels àmbits en què ens trobem amb una major impermeabilitat a l'ús de la llengua catalana. És per això que considerem que cal esmerçar tots els esforços per tal que la llengua pròpia de Catalunya deixi de ser deficitària en l'àmbit de l'Administració de Justícia. Qüestió diferent és què cal fer per aconseguir-ho"*. D.S.P.C.-P. núm. 113 de 12 de febrer de 2003, p. 32.

²²¹ *Vid.*, per exemple, la intervenció del diputat Sr. Ribó Massó en representació del Grup Parlamentari d'Iniciativa per Catalunya Verds a la sessió parlamentària celebrada el 12 de febrer de 2003, quan va proclamar que *"nosaltres estem satisfets del que avui aprovarem pel que fa al requisit de la llengua i del coneixement del dret, pel que fa a l'establiment d'òrgans competents per al seu control, per la universalització de tot tipus de places, fins i tot les provisionals, pel coneixement que s'exigeix oral i escrit de la nostra llengua, per l'ús de la llengua oficial que hom vulgui en qualsevol d'aquestes instàncies, i per la necessitat que el Consell General del Poder Judicial en faci esment en tots els cursos de formació necessaris perquè això fos així. Molts ens temem que, donada la majoria actual en el Congrés dels Diputats, no tingui molt de futur aquesta proposta de Resolució –ja em diu que no, a més, la senyora Nadal amb el cap i molt sincerament, cosa que jo li agraeixo. Va ser el mateix Grup Popular d'aquesta cambra que va presentar una esmena a la totalitat, que després han retirat, i suposo perquè ells tenen legítimament una concepció ben diferent d'aquesta temàtica. Així i tot jo els diria que la feina està molt ben feta, i que no durarà molt això (...) d'aquí a un temps relativament curt, podrem veure que iniciatives com aquestes o altres que són molt necessàries perquè no anem endarrera sinó endavant (...) siguin passes per reconèixer fets tan senzills com el que a casa nostra és una reivindicació planera que la justícia ha de ser, també, competència autonòmica"*. També resulta il·lustrativa la intervenció del diputat Sr. Farguell Sitges en representació del Grup de CiU, a la mateixa sessió parlamentària, quan va avançar que *"diria també que, bé, la manca de suport, ja anunciada del Partit Popular aquí, doncs, és clar, s'ha d'entendre ja, sense cap mena de reserva, com l'auguri de la pena de mort quan la proposta arribi al Parlament de Madrid, no? Una pena que serà indefectiblement allà executada sense cap possibilitat que la proposta pugui..., però, la realitat del nostre país és la que és i la composició política és la que és"*. D.S.P.C.-P. núm. 113 de 12 de febrer de 2003, p. 30 i 35.

En el debat sobre el règim d'aptitud lingüística del personal judicial, emergirien dues tendències clarament confrontades: d'una banda, la majoria de l'arc parlamentari es pronunciaria obertament a favor de l'establiment del requisit de capacitació lingüística exigible per cobrir places judicials a Catalunya²²²; d'altra banda, convé recordar que el Grup Parlamentari Popular es pronunciaria en contra de l'establiment d'aquest requisit d'aptitud²²³.

El Ple del Parlament de Catalunya, a la sessió tinguda el 12 de febrer de 2003 aprovaria per majoria absoluta aquesta Resolució. Formalment s'estructurava en una Exposició de Motius, divuit articles que proposaven cadascun la modificació de certs preceptes de la LOPJ²²⁴ i una Disposició Addicional²²⁵.

²²² En aquest sentit es pronunciarien els Grups Parlamentaris d'ICV, ERC o CiU. A tall d'exemple, i per totes, resulta il·lustrativa la intervenció del diputat Sr. Farguell Sitges en representació del Grup Parlamentari de CiU a la sessió parlamentària tinguda el 12 de febrer de 2003, quan va proclamar obertament un discurs assumit per les altres formacions polítiques esmentades favorable a l'exigència del requisit de capacitació lingüística. En paraules del parlamentari "es tracta de donar, bàsicament i prioritàriament, una efectivitat dels drets lingüístics dels ciutadans de l'Administració de Justícia, i objectiu aquest que també provoca la necessitat d'una altra premissa, que és que tots els jutges, funcionaris que ocupin un lloc en una comunitat amb llengua pròpia n'acreditin, per a exercir-lo aquest lloc, el seu coneixement". D.S.P.C.-P. núm. 113 de 12 de febrer de 2003, p.34.

²²³ En paraules de la diputada d'aquest grup Sra. Nadal Aymerich pronunciades a la sessió parlamentària celebrada el 12 de febrer de 2003, "pel que fa al contingut concret de la proposta, cal centrar el debat en aquell gruix d'articles que tracten de la conveniència que el coneixement de qualsevol llengua cooficial a l'Estat diferent de la llengua castellana i que el coneixement del dret propi diferent del dret comú sigui considerat veritablement com a requisit. Per requisit cal entendre un sinònim d'exigència, de compliment ineludible d'una obligació i, senyores i senyors diputats, hem debatut moltes i moltes vegades aquesta qüestió en aquest Parlament, no els cansaré, però torno a repetir, com he fet tantes vegades, que aquest plantejament tanca la porta al plantejament... a allò que preveu la Constitució i, a més a més, tanca la porta que es pugui exercir en plena llibertat el dret de mobilitat professional. Qüestió diferent és la consideració com a mèrit, però no només com a mèrit, sinó com a mèrit preferent, al coneixement a la llengua pròpia de Catalunya o de les llengües cooficials que hi ha a la resta del territori de l'Estat i també al coneixement del dret propi, no com un mèrit abstracte, sinó com un mèrit preferent, com una valoració específica, com un incentiu, com un plus, justament, per accedir a determinats càrrecs dintre de la carrera judicial". D.S.P.C.-P. núm. 113 de 12 de febrer de 2003, p. 33.

²²⁴ Varen proposar-se modificar els següents preceptes de la LOPJ: 110, 189, 216, 231, 313, 315, 341, 431, 455, 471, 473, 475, 483bis, 483ter, 503, 504 i 505. Vid. B.O.P.C. nº 396 de 24 de febrer de 2003, p. 8-13.

²²⁵ La Disposició Addicional deia: "El Govern de l'Estat ha de presentar, en el termini de tres mesos, un projecte de llei orgànica de modificació de la Llei orgànica 6/1985, de l'1 de juliol, del poder judicial, que reguli l'estatut bàsic del personal al servei de l'Administració de justícia, en concordança amb les disposicions establertes per aquesta Llei".

Pel que fa referència al règim d'aptitud lingüística dels membres de la Carrera Judicial, l'article 7 de la Resolució proposava que la dicció de l'article 341 de la LOPJ es modifiqués en els següents termes: *"1. En les comunitats autònomes que tinguin llengua oficial pròpia, el Consell General del Poder Judicial, atenent les circumstàncies de cada comunitat, ha de garantir el coneixement suficient per al compliment de les funcions judicials de la llengua, oral i escrita, i del dret propis en la provisió de les places per als òrgans jurisdiccionals situats a la comunitat autònoma. 2. S'ha de garantir igualment el coneixement suficient per al compliment de les funcions judicials de la llengua, oral i escrita, i del dret propis en la provisió de places de jutges i magistrats dels òrgans jurisdiccionals del territori de la comunitat autònoma on n'hi hagi. 3. Els coneixements de llengua i de dret propis esmentats tenen la consideració de requisit per a l'obtenció de plaça en el concurs de trasllat corresponent. 4. El Consell General del Poder Judicial ha d'establir, en relació amb les Comunitats Autònomes amb llengua i dret propis, programes intensius de formació obligatòria sobre la llengua i el dret per als jutges i els magistrats que hi obtinguin plaça amb caràcter forçós"*.

Com és de veure, la Resolució proposava una nova dicció de l'article 341 de la LOPJ que distingia dos supòsits: d'una banda, en cas de sol·licitud de destinació voluntària en un territori amb llengua pròpia, contemplava que els coneixements lingüístics tinguessin la consideració de requisit de capacitat; altrament, en previsió d'una assignació forçosa de destinació en una Comunitat Autònoma amb llengua pròpia, s'establia que el coneixement d'aquesta llengua pròpia es valoraria com a mèrit. En aquest darrer supòsit, es proposava la garantia que el Consell General del Poder Judicial establís programes intensius de formació obligatòria sobre la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma en qüestió²²⁶.

²²⁶ Val a dir que, tal i com consta a l'Exposició de Motius de la Resolució, *"Pel que fa a l'obligació de jutges i magistrats, secretaris judicials i altres funcionaris dels jutjats i tribunals de conèixer la llengua pròpia de la comunitat autònoma on estiguin destinats, la regulació proposada significa un pal·liatiu a la situació actual, tot i que per a la plena normalització caldria la territorialització dels respectius processos selectius"*.

Malgrat que no va prosperar en la seva tramitació en seu del Congrés dels Diputats, permet il·lustrar quina és la direcció de les principals propostes polítiques de canvi del marc jurídic vigent. Com s'ha dit, actualment al Congrés dels Diputats s'està tramitant la Proposició de L.O. per la que es modifica la LOPJ presentada pel Parlament de Catalunya i admesa a tràmit el 13 d'abril de 2004. En matèria d'aptitud lingüística del personal judicial, assumeix els postulats que foren defensats per d'altres iniciatives legislatives autonòmiques que s'han estudiat. Caldrà veure quin curs segueixen els treballs parlamentaris, tenint en compte que l'actual escenari polític en el que es debateran.

4. El coneixement de la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma per part del Ministeri Fiscal.

La LOPJ no contempla cap previsió que ordeni la valoració del coneixement de la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma per part del Ministeri Fiscal. L'article 541.2 de la LOPJ, en la dicció reformada per la L.O. 19/2003 de 23 de desembre, només disposa que el Ministeri Fiscal es regirà pel que disposi el seu Estatut orgànic, aprovat per la llei 50/1981 de 30 de desembre²²⁷. Aquesta disposició legal tampoc contempla cap tipus de previsió sobre aquesta qüestió. És més, ni tan sols consignava cap tipus de referència al règim de formació, el que fou criticat per la Instrucció 5/1993 de 27 de desembre de la Fiscalia General de l'Estat sobre Formació i Perfeccionament dels membres del Ministeri Fiscal. La Instrucció subratllaria que aquesta falta d'ordenació legal era una veritable "*llacuna normativa*"²²⁸.

²²⁷ B.O.E. núm. 11 de 13 de gener de 1982.

²²⁸ Instrucció 5/1993 de 27 de desembre de la Fiscalia General de l'Estat sobre Formació i Perfeccionament dels membres del Ministeri Fiscal. Vid. B. Informació del Ministeri de Justícia de 5 de febrer de 1994 núm. 1697/1994, suplement. L'epígraf 3 d'aquesta Instrucció recordava que "*El Estatuto Orgánico del Ministerio Fiscal no contiene ni una sola referencia a la materia de la formación de los Fiscales, lo que constituye una laguna normativa que, sin duda alguna, deberá ser corregida al abordarse cualquier eventual reforma del Estatuto de 1981. Sin embargo no ocurre lo mismo en la Ley Orgánica del Poder Judicial, que en su artículo 434.2 dispone que el Centro de Estudios Judiciales 'Tendrá como función la colaboración con el Consejo General del Poder*

La llei 14/2003 de 26 de maig²²⁹ ha modificat l'Estatut Orgànic del Ministeri Fiscal. No ha introduït, però, cap menció al règim de la seva aptitud lingüística ni tampoc ha previst cap tipus de referència a la valoració del coneixement de l'idioma propi del territori autònom on s'exerceixen les funcions²³⁰. Val a dir que el Pacte d'Estat per la Reforma de la Justícia, frustrat, ja s'havia pronunciat favorable a la modificació del règim estatutari propi de la Carrera Fiscal, incorporant, en paraules del Pacte, *“cambios en el sistema de acceso, la formación, la especialización, el modelo de carrera o el régimen retributivo, para que los criterios de mérito, especialización, rendimiento y calidad del trabajo resulten determinantes, junto a la antigüedad, para la promoción, la adjudicación de destinos y el nivel retributivo”*²³¹.

La valoració de la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma no tindria cabuda a la reforma introduïda per la llei 14/2003 de 26 de maig. L'Estatut orgànic

Judicial y el Ministerio de Justicia en la selección, formación y perfeccionamiento de los miembros de las Carreras Judicial y Fiscal, del Secretariado y demás personal al servicio de la Administración de Justicia, la formación y perfeccionamiento de los miembros de la carrera Judicial se realizará bajo la exclusiva dirección del Consejo General del Poder Judicial”.

²²⁹ B.O.E. núm. 126 de 27 de maig de 2003, p. 20179-20187.

²³⁰ L'exposició de motius d'aquesta llei 14/2003 va precisar que *“la aprobación de un renovado régimen jurídico llamado a regular algunos de los aspectos de la organización y funcionamiento del Ministerio Fiscal representa una iniciativa cuya procedencia se justifica por sí sola”* i afegia que *“así fue entendido en el momento de la suscripción del Pacto de Estado sobre la Justicia y así viene impuesto por la compartida convicción de que el Ministerio Fiscal constituye una de las piezas claves para el funcionamiento de la Administración de Justicia y, con ella, del propio Estado de Derecho”*.

²³¹ Epígraf 9 del Pacte: *“Ministerio Fiscal.- Para asegurar que el Ministerio Fiscal ejerce en las mejores condiciones sus funciones, por medio de órganos propios, conforme a los principios de unidad de actuación y dependencia jerárquica recogidos en el artículo 124 de la Constitución, se actualizarán su Estatuto Orgánico y su Reglamento. En lo estructural, ello se traducirá en la adaptación de su organización interna, revisándose las funciones de la Secretaría Técnica y de la Inspección Fiscal y estableciéndose la temporalidad en los cargos jerárquicos del Ministerio Fiscal con criterios objetivos, y en el aumento de sus recursos humanos y medios materiales. En lo funcional, habrá de estarse principalmente a lo que disponga una nueva Ley de Enjuiciamiento Criminal. Y en lo que se refiere al Estatuto Personal de sus miembros, un nuevo régimen estatutario propio de la Carrera Fiscal incorporara cambios en el sistema de acceso, la formación, la especialización, el modelo de carrera o el régimen retributivo, para que los criterios de mérito, especialización, rendimiento y calidad del trabajo resulten determinantes, junto a la antigüedad, para la promoción, la adjudicación de destinos y el nivel retributivo”*.

del Ministeri Fiscal continua omittint qualsevol tipus de menció a aquestes qüestions.

La doctrina ha criticat aquest marc legal. L'Estatut Orgànic del Ministeri Fiscal s'articula d'esquenes a una realitat plurilingüe de l'Estat emparada pel bloc de la constitucionalitat. Cal tenir en compte que en el seu exercici professional en aquelles Comunitats Autònomes amb règim de doble oficialitat lingüística, els membres del Ministeri Fiscal entren inevitablement en contacte amb ciutadans que empren la llengua oficial pròpia del territori, una llengua per molts membres del Ministeri Fiscal desconeguda i que ni tan sols es valora com a simple mèrit en la provisió de les places²³².

Altrament, pel que fa al cos dels Fiscals Substituts, l'article 3.2 del Decret 2397/1998 de 6 de novembre, rubricat "*Procedimiento de selección y nombramiento*", va establir que a les Comunitats Autònomes amb dret o llengua pròpia, l'acreditació del seu coneixement es computava com un mèrit amb la concessió d'un màxim de tres punts en el barem fixat al propi precepte²³³.

²³² Vid. Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic*, cit. supra p. 231. Del mateix autor, vid. "Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces, fiscales y personal al servicio de la Administración de Justicia en las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística", cit. nota supra p. 306. L'estudi adverteix que "*corresponde al Ministerio de Justicia la responsabilidad que su personal disponga de los conocimientos necesarios para asegurar la libertad de opción lingüística de los ciudadanos en los procesos judiciales. En este caso nos parece muy oportuno recordar el art. 19 de la Ley 30/1984 de 2 de agosto, de Medidas de Reforma de la Función Pública, en la que se preceptúa la capacitación suficiente, desde la perspectiva lingüística, para acceder a puestos de trabajo en Comunidades autónomas que gozan de dos lenguas oficiales. Este precepto se considera básico para todas las administraciones públicas según la Ley 23/1988*".

²³³ L'article 3 del Decret 2397/1998 de 6 de novembre, sobre substitució en la Carrera Fiscal (B.O.E. núm. 278 de 20 de novembre de 1998, p. 38106), rubricat "*Procedimiento de selección y nombramiento*" disposava que "2. El orden de selección será fijado por los méritos de cada aspirante de acuerdo con el baremo siguiente, siempre que no concurren otras circunstancias que comporten su falta de idoneidad: (...) f) En las Comunidades Autónomas con derecho o lengua propia, la acreditación de su conocimiento representará un máximo de 3 puntos".

En compliment d'aquesta previsió reglamentària, l'Ordre de 3 de desembre de 1998²³⁴, per la que es convocaven places d'Advocats Fiscals Substituts, va contemplar per primera vegada la valoració d'aquest mèrit. La Base setena de l'Ordre regulava el barem de mèrits dels candidats, entre els que l'epígraf sisè va incloure la previsió que, a les Comunitats Autònomes amb dret o llengua pròpia, l'acreditació del seu coneixement seria valorat fins un màxim de tres punts. D'aquesta manera, es donava compliment a les previsions del Decret 2397/1998 de 6 de novembre, actualment derogat, posant fi a la manca de valoració del mèrit que havia regit les anteriors convocatòries.

Nogensmenys, aquesta disposició seria derogada pel Reial Decret 326/2002 de 5 d'abril, sobre règim de nomenament dels membres substituïts del Ministeri Fiscal²³⁵. Aquest Reial Decret eliminaria la previsió de la valoració dels mèrits pel coneixement de la llengua i del dret propi de la Comunitat Autònoma. Val a dir que una anàlisi comparativa de les dues disposicions reglamentàries permet constatar que aquest mèrit seria l'únic que s'eliminaria, en relació al barem previst al Decret derogat²³⁶.

Les crítiques a aquesta decisió governamental, que dóna un pas enrere en el procés d'adaptació progressiva al règim de la doble oficialitat, no es farien esperar. Així, a nivell parlamentari, es presentarien dues Proposicions no de Llei al Congrés dels Diputats per tal de reincorporar l'acreditació del coneixement del català en el baròmetre de mèrits del règim de nomenaments de fiscals substituïts.

La primera d'aquestes Proposicions no de Llei fou presentada pel Grup Parlamentari Mixt, a instància d'Iniciativa per Catalunya-Verds, el 29 d'abril de

²³⁴ B.O.E. núm. 302 de 18 de desembre de 1998.

²³⁵ B.O.E. núm. 83 de 6 d'abril de 2002, p. 13218. La Disposició Derogatòria única d'aquest Reial Decret disposa que "*Queda derogado el Real Decreto 2397/1998, de 6 de noviembre, sobre Sustitución en la Carrera Fiscal*".

²³⁶ *Vid.* article 5.2 del RD 326/2002, de 5 d'abril, precepte que ordena el barem de valoració dels mèrits dels candidats, en relació amb l'article 3.f) del Decret 2397/1998 de 6 de novembre, derogat.

2002. En paraules de la Proposició, l'eliminació de la valoració del mèrit pel coneixement de l'idioma per part del RD 326/2002 de 5 d'abril “supone una regresión en la concepción plurinacional y plurilingüística del Estado español. Este vacío resulta especialmente grave en el caso de la Administración de Justicia, puesto que es uno de los organismos en los que menos se refleja la realidad lingüística de los ciudadanos y las ciudadanas”. A més, disposava que “es insólito que se menosprecie su conocimiento mostrando, otra vez, un alejamiento de la realidad social” i afegia “en distintas Comunidades Autónomas –entre ellas, Catalunya- se dispone de elementos propios que conforman el derecho civil vigente”. Partint d'aquest raonament, la iniciativa proposava la següent dicció: “El Congreso de los Diputados insta al Gobierno a modificar de forma inmediata el Real Decreto 326/2002, de 5 de abril, sobre régimen de nombramiento de los miembros sustitutos del Ministerio Fiscal, con el fin de incorporar en aquellas Comunidades Autónomas que cuenten con derecho o lengua propia, la acreditación de su conocimiento en el baremo de méritos para fijar un orden de selección de aspirantes”²³⁷.

En el debat sostingut en motiu de la defensa de la Proposició, varen emergir dues tesis frontalment oposades. Pels defensors d'aquesta iniciativa, l'eliminació de la valoració del mèrit lingüístic representava un pas enrere en el procés d'adaptació al règim de la doble oficialitat lingüística, en detriment dels drets lingüístics dels justiciables. Alhora, s'estimava que aquesta disposició deixava de tenir en compte l'existència del dret propi de les Comunitats Autònomes²³⁸. Altrament, el Grup

²³⁷ B.O.C.G.-Congrés, Sèrie D, núm. 349 de 10 de maig de 2002.

²³⁸ En aquesta línia varen pronunciar-se diputats tals com el Sr. Saura Laporta en representació del Grup Parlamentari Mixt, la diputada Sra. Uría Etxebarria en representació del Grup Parlamentari Basc del PNV o els diputats Sr. Silva Sánchez (Grup Parlamentari Català-CiU) o Pedret i Grenzner. Vid. D.S.C.D. núm. 562 de 24 de setembre de 2002, p. 17992. A tall d'exemple, el diputat Sr. Saura Laporta proclamaria que “esta proposición no de ley plantea reparar la grave agresión que ha supuesto el Real Decreto 326/2002, por el cual se deroga en el baremo de méritos para elegir sustitutos del Ministerio Fiscal un criterio que en la anterior normativa concedía hasta 3 puntos sobre un total de 20 (...) Creo que es una agresión al espíritu constitucional, que habla de fomentar el hecho plurilingüe del Estado español, que ha sido calificada por el propio Fiscal-jefe del Tribunal Superior de Justicia de Cataluña como regresiva. Dice el señor Mena que la Fiscalía del Tribunal Superior de Justicia ni comprende ni comparte que le convengan estas

Parlamentari Popular va defensar l'opció del govern d'eliminar aquest mèrit, esgrimint a tal fi dos arguments: primerament, un de numèric, al·legant-se que el nombre de Fiscals substituïts era molt baix i tendiria a disminuir per la qual cosa la transcendència d'aquesta regulació era limitada²³⁹; segonament, va esgrimir-se un “compromiso de estudio del problema”²⁴⁰. La majoria absoluta del PP es

normas, que a mí se me hacen incomprensibles. Sé perfectamente que el Partido Popular tiene una concepción unitarista del Estado, que manifiesta de hecho prácticamente en todas las leyes porque en todas ellas hay un eje transversal de centralismo. Para mí esta disposición es una de las más regresivas y agresivas contra la realidad de este Estado, que es plurinacional. Insisto en que, sobre un baremo de 20 puntos, con siete criterios por los cuales se elegía finalmente a los sustitutos, ha desaparecido uno que significa 3 puntos sobre los 20, por lo que no estamos hablando de una puntuación que pueda condicionar la nota definitiva sino de una simple aportación a ese baremo. Pedimos simplemente que el Gobierno rectifique ese real decreto y lo sitúe donde estaba”. La diputada del Grup Parlamentari Basc del PNV, Sra. Uría Etxebarria, proclamaria que aquesta disposició representava una vulneració del punt 16 de la Carta dels drets del ciutadà davant la Justícia. En paraules de la parlamentària “es curiosa la coincidència en el temps del decret que elimina el mèrit del coneixement de llengües oficials distintes del castellà amb la elaboració de la Carta de drets del ciutadà davant la justícia, el qual punt 16 diu que el ciutadà té dret a utilitzar amb l'Administració de justícia, en el territori de la comunitat que la tingui, la llengua oficial que esculli i a ser atès en els terminis establerts per la Ley Orgànica del Poder Judicial, els estatuts d'autonomia i les normes de desenvolupament”. El diputat Sr. Silva Sánchez, recordaria també que “las legítimas expectativas funcionariales –si de funcionarios estamos hablando, personal al servicio de la Administración- jamás pueden pasar por encima de los derechos de los ciudadanos. Por eso mi grupo parlamentario siempre ha entendido que el conocimiento de las lenguas propias de las comunidades autónomas debiera recibir un tratamiento no ya de mérito, sino de requisito, porque de lo que se trata es precisamente de salvaguardar los derechos de los ciudadanos de esas comunidades autónomas a ponerse en contacto, a comunicarse con la Administración de justicia y a ser atendidos en la lengua que elijan”.

²³⁹ En paraules de la diputada del Grup Parlamentari Popular, Sra. Montseny Masip, proclamades a la sessió celebrada el 24 de setembre de 2002, “es cierto que estamos hablando de un número pequeño de personas a las que afecta, porque no se trata del cuerpo único de fiscales del Estado que todos sabemos que goza de un gran prestigio, como gozan de gran prestigio todos aquellos cuerpos a los que se accede por oposición libre, y que hoy algunos de esos cuerpos de élite a los cuales se accedía con pruebas duras y de gran prestigio desde hace más de cien años (...) algunos de ellos han perdido destinos en algunas de las comunidades autónomas (...) El número de fiscales sustitutos no afecta a más del 5 ó 6 por ciento de la plantilla (...) En tres ejercicios se ha aumentado el número de fiscales en 224, lo cual quiere decir que menguará el número de sustitutos fiscales, y para este año es de 120 nuevas plazas de dotación de este cuerpo único”. D.S.C.D. núm. 562 de 24 de setembre de 2002, p. 17992.

²⁴⁰ A la sessió de 24 de setembre de 2002 la diputada del PP, Sra. Montseny Masip, va esgrimir que “el señor Silva hizo esta pregunta al señor ministro de Justicia, señor Acebes, que hoy ocupa el departamento ministerial de Interior, que también fue sensible a la pregunta y que además adujo criterios de estudio y de valoración no sólo de la lengua, sino también del domicilio, porque es evidente que un sustituto fiscal que tiene que acceder a unas pruebas es mejor que se quede en su ciudad o en su comunidad autónoma, y no que tenga que desplazarse con su familia a otra comunidad autónoma que además puede estar muy alejada de su vivienda habitual. Por tanto, comprensión por la sensibilidad y compromiso de estudio del problema, no sólo de la lengua plural en cada una de esas comunidades a las que afecta sino también teniendo en cuenta el domicilio (...) en ese compromiso del ministro de Justicia seguiremos trabajando, estudiando de forma mas adecuada, no sé si como requisito o como mérito, no sé si con los 3 puntos que se contemplaba antes y tampoco sé con cuántos puntos se va a combinar el tener en cuenta el domicilio de la

projectaria en els resultats de la votació en seu de la Comissió de Justícia i Interior, quan a la sessió celebrada el 24 de setembre de 2002, va adoptar l'acord de desestimar aquesta Proposició de no de Llei²⁴¹.

La segona de les Proposicions no de Llei fou presentada pel Grup Parlamentari de CiU. Aquesta iniciativa, que transcendiria als mitjans de comunicació, es circumscriu en la mateixa línia que l'anterior²⁴². Als antecedents de la iniciativa, es proclamaria que pel grup parlamentari català (CiU) *"la supresión de este mérito reviste una especial gravedad, si se tiene en cuenta que la misma afecta a uno de los aspectos fundamentales de los derechos de las Comunidades Autónomas con lengua y derecho propios, soslayando el reconocimiento que, en el caso de Catalunya, el propio Estatuto hace del catalán como lengua propia y del derecho civil catalán"*. Partint d'aquest fonament, la Proposició no de Llei proposava la reincorporació, *"en el plazo de tiempo más breve posible"*, de l'acreditació del coneixement del dret o llengua pròpia de la Comunitat Autònoma en el barem de mèrits²⁴³.

persona que vaya a sustituir a un fiscal del cuerpo único de fiscales. Sí creo que debemos tener en cuenta el sentido común, la racionalidad. Esta diputada, a título personal, cree que es más importante el conocimiento del derecho que no el hecho de que en una suplencia temporal por baja por enfermedad de un fiscal vayamos a tener en cuenta sólo el conocimiento de las dos lenguas. Hay que respetar los estatutos de cada una de estas comunidades autónomas y combinarlo con el sentido común para valorar el conocimiento de las leyes y de las lenguas por parte del sustituto fiscal". Afegiria que "esta diputada se compromete a seguir hablando con el departamento ministerial para encontrar la solución mejor posible para poder contratar a estos sustitutos fiscales y para que no se vea menoscabado ningún derecho de los ciudadanos de las comunidades donde haya lenguas plurales".

²⁴¹ B.O.C.G.-Congrés, Sèrie D, núm. 414 de 3 d'octubre de 2002.

²⁴² Per exemple, Diari Avui de 31 de maig de 2002, *"CiU demana que es segueixi reconeixent com a mèrit el català a la carrera fiscal"*. L'article es feia ressó que el text de la Proposició no de Llei considerava que la supressió d'aquest mèrit *"és d'especial gravetat, sobretot si es té en compte que afecta un aspecte fonamental dels drets de les autonomies, deixant de banda el reconeixement que, a l'Estatut, es fa del català com a llengua pròpia id el dret civil català"*. L'article reproduïa les declaracions del Ministre de Justícia Sr. Angel Acebes en relació a aquesta iniciativa parlamentària, esmentant que *"preguntat (...) sobre el tema a la sessió de control al Congrés, el ministre de Justícia Ángel Acebes, va treure importància a l'assumpte, pràcticament avançant el vot contrari del PP a la proposta de CiU, argumentant que el decret "com a molt afecta 20 fiscals a Catalunya"*.

²⁴³ B.O.C.G.-Congrés dels Diputats núm. 352 de 17 de maig de 2002, p. 18

Paral·lelament, el Govern de la Generalitat de Catalunya va interposar un conflicte positiu de competència en relació a l'article 5 i la disposició derogatòria única del RD 326/2002 de 5 d'abril, sobre règim de nomenament dels membres substituïts del Ministeri Fiscal²⁴⁴ i a la Base 5^a de l'Ordre 821/2002 de 9 d'abril, per la que es convocaven places d'Advocats Fiscals substituïts corresponents a l'any judicial 2002-2003. Per provisió de 17 de setembre de 2002, el TC admetia a tràmit el conflicte positiu de competències²⁴⁵.

Val a dir que a Catalunya, el Departament de Justícia de la Generalitat, en el marc del Programa de Normalització Lingüística de l'àmbit jurídic i judicial, ha implementat diverses mesures per fomentar el coneixement del català entre els membres del Ministeri Fiscal. Destaquen iniciatives tals com l'organització de cursos de llengua catalana o el programa de beques i subvencions adreçades a opositors. També la pròpia Fiscalia percebria la conveniència de fomentar el coneixement d'aquesta llengua oficial i pròpia del territori entre els seus membres. Un exemple d'aquesta darrera precisió l'ofereix l'informe de Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de 6 d'octubre de 1993 que va consignar la

²⁴⁴ L'article 5 del Decret 326/2002 de 5 d'abril regula els criteris de selecció. En el barem de mèrits, regulat a l'apartat 2 del precepte, no s'enuncia el lingüístic. Aquest precepte disposa: "2. *El orden de selección será fijado por los méritos de cada aspirante de acuerdo con el baremo siguiente, siempre que no concurren otras circunstancias que comporten su falta de idoneidad: a) Los que ostenten el título de Doctor en Derecho, dos puntos b) Los que hayan realizado tareas, en tiempo efectivo, de ejercicio de sustitución en la Carrera Fiscal o en funciones judiciales o de secretario judicial debidamente acreditadas, 0,5 puntos por cada año de prestación con un máximo de cinco puntos. El desempeño de otras profesiones jurídicas se valorará con 0,25 puntos por año con un máximo de tres puntos c) Los que hubieran aprobado oposición para el desempeño de puestos de trabajo en cualquier Administración Pública en las que se exija específicamente el Título de Licenciado en Derecho, tres puntos d) Los que hayan aprobado algún ejercicio en las oposiciones de ingreso en las Carreras Fiscal o Judicial, 0,5 puntos por cada ejercicio superado, hasta un máximo de tres puntos e) Los que acrediten docencia universitaria en disciplinas jurídicas, como profesor de los previstos en el Título IV de la Ley Orgánica 6/2001 de 21 de diciembre de Universidades, 0,3 puntos por cada año de ejercicio con un máximo de tres puntos. 3. A igualdad de puntuación, tendrán preferencia quienes posean mejor expediente académico*". La Disposició Derogatòria única disposa que "Queda derogado el Real Decreto 2397/1998, de 6 de noviembre, sobre Sustitución en la Carrera Fiscal".

²⁴⁵ B.O.E. núm. 237 de 3 d'octubre de 2002, p. 34988. Cal recordar que el Govern de la Generalitat, a la sessió celebrada el 28 de maig de 2002 va adoptar l'acord de plantejar el requeriment d'incompetència al Govern de l'Estat en relació a l'article 5 i la Disposició Derogatòria única del RD 326/2002 de 5 d'abril i la seva aplicació de la Base Cinquena de l'Ordre IUS/821/2002 de 9 d'abril.

necessitat funcional que els membres del Ministeri Fiscal de Catalunya tinguessin un cert coneixement o comprensió de la llengua catalana.

En aquest escenari, la reforma de l'Estatut Orgànic del Ministeri Fiscal s'ha consolidat com una reivindicació política que ha centrat intensos debats i diverses iniciatives parlamentàries²⁴⁶. Les crítiques que aquesta qüestió suscita han transcendit als mitjans de comunicació²⁴⁷. Per un sector majoritari de l'arc parlamentari català, el marc jurídic vigent es consolida com un obstacle al procés de normalització lingüística de la llengua catalana a l'àmbit judicial. En aquest sentit, cal tenir present el paper clau que assumeix el Ministeri Fiscal en el funcionament de l'Administració de Justícia. Cal una reforma normativa que permeti adaptar, en el marc de la regla de la progressivitat fixada pel TC, el seu Estatut Orgànic i disposicions normatives que el despleguen a les més elementals exigències derivades del règim de la doble oficialitat lingüística emparada pel bloc de la constitucionalitat.

²⁴⁶ Per totes, *vid.* Resolució 469/V del Parlament de Catalunya, sobre la presentació al Parlament de propostes de modificació de normatives estatals relatives a la normalització plena de la llengua catalana (B.O.P.C. núm. 244 de 2 de gener de 1998, p. 18724). L'apartat 3 de la Resolució proposava la necessitat de modificar les normatives “*que regulen la capacitat lingüística del personal al servei de l'Administració de l'Estat, els magistrats o magistrades, els jutges o jutgesses, els fiscals o les fiscals (...)* i en especial la *Llei orgànica del Poder Judicial, l'Estatut del Ministeri Fiscal*”.

²⁴⁷ Per tots, El País de 18 de febrer de 1995 “*Jiménez Villarejo dice que jueces y fiscales de Cataluña 'deben' conocer el catalán*”. Tal com assenyala l'article periodístic, el Fiscal en Cap de Catalunya “*hizo hincapié en que la propia Constitución obliga a los poderes públicos a impulsar la protección y el desarrollo de las lenguas de cada comunidad autónoma. Añadió que tras el largo periodo que impuso la dictadura, 'tanto el catalán, como el euskera o el gallego necesitan de medidas protectoras, por lo que se debe impulsar su plena utilización y desarrollo'. Y dejó claro que la actitud de la fiscalía en defensa de la plena utilización del catalán será siempre 'activa y beligerante'. En cuanto a la posición de jueces y fiscales, Jiménez Villarejo considera que deben ser, precisamente, los garantes de los derechos de los ciudadanos: 'Es perfectamente coherente que un fiscal y un juez en Cataluña estén directamente obligados, por razón de su función, a proteger el derecho de los ciudadanos a expresarse en catalán'...*”. L'article recordava que “*la preocupación de Jiménez Villarejo para que la totalidad de su plantilla de fiscales comprenda el catalán motivó hace un año y medio una instrucción en la que comunicaba que se impartirían clases de catalán en el mismo edificio de la fiscalía*”. Vid. també article de La Vanguardia de la mateixa data “*Villarejo dice que la fiscalía defenderá con beligerancia el uso del catalán en la justicia*” o l'article de l'Avui també de 18 de febrer de 1995, p. 14 “*Villarejo creu fora mesura el recurs del PP contra el català*”.

Per concloure, convé recordar que quan va tramitar-se l'actual Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979 va discutir-se la conveniència de garantir expressament en el text de la norma estatutària que els fiscals que fossin nomenats per Catalunya coneixessin la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma. Aquesta proposta enllaçava amb l'ordenació que havia regit durant la II República. L'article 12 de l'Estatut republicà de 1932, en el seu article 12 contemplava que *"els fiscals i els registradors designats per a Catalunya, deuran conèixer la llengua i el dret catalans"*.

Aquesta reivindicació que els Fiscals de Catalunya fossin coneixedors de l'idioma i del dret del territori ja havia planejat en el debat polític del Principat abans de l'adveniment de la II República. Prova n'és, a tall d'exemple, l'article 14 del Projecte d'Autonomia presentat pel Govern espanyol al Congrés el 20 de gener de 1919²⁴⁸. Aquest precepte proposava garantir un règim de capacitació lingüística del personal judicial. Disposava que *"La justicia se administrará dentro de la región catalana en nombre del Rey, por Jueces y Magistrados que figuren con las debidas calidades en el escalafón general, y sean conocedores de la lengua catalana, acreditándose en la forma que se dispondrá por Real Decreto este requisito exigido también a los funcionarios del Ministerio Fiscal que el Gobierno nombre para Cataluña"*. Aquesta previsió permet il·lustrar que aquesta fou una qüestió reivindicada d'antuvi.

Tal com s'ha avançat, quan va tramitar-se l'Estatut d'Autonomia català de 1979 aquesta qüestió novament va tornar-se a plantejar. L'article 24.2 de l'avantprojecte d'Estatut disposava *"2. Els fiscals i els Registradors de la Propietat i mercantils designats per a Catalunya hauran de conèixer la llengua catalana i acreditar l'especialització en dret català"*²⁴⁹.

²⁴⁸ Vid. J. A. GONZÁLEZ CASANOVA; *Federalisme i Autonomia a Catalunya (1868-1938)*, Documents de Cultura, Ed. Curial, Barcelona, 1974, p. 624.

²⁴⁹ Vid. Jaume SOBREQÜÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum II, *cit. supra* p. 234 i 260.

Els partits AP, CDC, ERC, PSC, PSUC i UCD-UCC varen presentar esmenes a l'article 24 de l'avantprojecte²⁵⁰. De totes les presentades, cal destacar-ne tres, per la seva incidència en la valoració del coneixement del dret i la llengua pròpia per part dels fiscals. Aquestes són les esmenes presentades pel PSC²⁵¹, PSUC²⁵² i UCD-UCC²⁵³. Les del PSC i PSUC proposaven afegir un tercer paràgraf al precepte que consignés que en els concursos o oposicions havia de ser valorat el coneixement del català (en el cas de l'esmena del PSUC es consignava que havia de ser valorada 'especialment') i havia d'acreditar-se el coneixement del dret català. D'aquesta manera, ambdues propostes distingien clarament entre mèrit (valoració) pel que fa al coneixement idiomàtic i requisit (obligació) pel que fa al coneixement del dret. Altrament, l'esmena d'UCD-UCC proposava que el coneixement de la llengua catalana, igual que el de l'especialització en dret català, hagués d'acreditar-se per part dels notaris, fiscals i registradors designats per a Catalunya. En la justificació d'aquesta esmena, UCD-UCC esgrimiria que "el

²⁵⁰ Vid. Jaume SOBREQÜÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum III, cit. supra p. 601-602.

²⁵¹ L'esmena presentada pel PSC a la dicció de l'article 24 de l'avantprojecte d'EAC proposava afegir un tercer paràgraf al precepte que consignés: "En aquests concursos i oposicions serà valorat el coneixement de la llengua catalana i s'acreditarà el del dret català, sense que en cap cas no es pugui establir l'excepció de naturalesa o veïnatge". En la justificació de l'esmena va esgrimir-se la "redacció més ajustada al sentit que es vol donar al coneixement específic de la llengua catalana i del dret català".

²⁵² L'esmena presentada pel PSUC a l'article 24 de l'avantprojecte estatutari també, com la del PSC, proposava afegir un tercer paràgraf que consignés: "En aquests concursos o oposicions es valorarà especialment el coneixement de la llengua catalana. Els candidats hauran d'acreditar el coneixement del dret català. En cap cas no es podrà establir l'excepció de naturalesa o veïnatge". Com és de veure, es proposava concedir un bàrem de valoració diferent al coneixement de la llengua (valorada 'especialment') i del dret català (el coneixement del qual 'hauran d'acreditar' els candidats).

²⁵³ L'esmena d'UCD-UCC deia "2. Els notaris, els fiscals i els registradors de la propietat i mercantils designats per a Catalunya hauran de conèixer la llengua catalana i acreditar l'especialització en dret català". En la justificació de l'esmena va al·legar-se que "En establir com a condició preferent el coneixement de la llengua catalana i l'especialització en dret català, s'està establint una discriminació de persones que atempta contra els principis generals de la Constitució i que, d'altra banda, no produiria més que una fuga de cervells cap a regions de llengua castellana, amb la conseqüent privació de l'enriquiment intel·lectual que una professió com la de notari ha realitzat sempre a Catalunya. L'especialització en dret català ve ja donada en els temes de l'oposició, àdhuc existeix la proposta d'ampliar l'estudi d'aquests temes al programa de notaries. El coneixement de la llengua catalana s'imposa per ell mateix en l'exercici professional, sobretot tenint en compte l'oficialitat de la llengua catalana. D'aquesta manera no es trencarà la unitat corporativa del notariat espanyol, cal d'altra manera, si cada Comunitat Autònoma fes el mateix, s'arribaria al caos. D'altra banda, cal tenir en compte que per molt que l'Estatut de 1932 i les disposicions complementàries siguin el mateix principi, a la pràctica tot va quedar en una qüestió merament protocolària i ineficaç".

coneixement de la llengua catalana s'imposa per ell mateix en l'exercici professional, sobretot tenint en compte l'oficialitat de la llengua catalana".

Aquest precepte de l'avantprojecte d'Estatut va ser objecte d'una esmena subscripta per tots els grups parlamentaris, a excepció d'Aliança Popular. Finalment fou aprovada per àmplia majoria (47 vots a favor, cap vot en contra i dues abstencions²⁵⁴) a la mateixa sessió del Ple de Parlamentaris de 15 de desembre de 1978. Finalment, l'article 23.2 del Projecte d'EAC consignaria la següent dicció: *"2.Els fiscals i els registradors de la propietat i mercantils designats per a Catalunya hauran de conèixer la llengua catalana i acreditar l'especialització en dret català"*²⁵⁵. Va eliminar-se la referència a la valoració del coneixement del català per part dels notaris designats per a Catalunya que s'havia regulat a l'article 24.1 de l'avantprojecte estatutari i es conservava l'obligació de conèixer la llengua catalana i acreditar l'especialització en dret català pel que fa als fiscals i registradors de la propietat i mercantils prevista al segon paràgraf²⁵⁶.

El requisit de conèixer la llengua catalana i el dret català, pel que fa als fiscals i registradors, prevista a l'article 23.2 del Projecte d'EAC no sobreviuria la tramitació parlamentària de la norma en seu de Corts Generals. L'article 23.2 de la versió del Projecte d'EAC aprovat per la Comissió Constitucional del Congrés dels Diputats i

²⁵⁴ Vid. Jaume SOBREQUÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum III, *cit. supra* p.1079.

²⁵⁵ Vid. Jaume SOBREQUÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum III, *cit. supra* p. 603.

²⁵⁶ En la justificació d'aquesta esmena conjunta, en paraules del Sr. Solé Tura, va esgrimir-se que "aquí també, a efectes d'explicació i per esmenar allò que hem fet en l'altre article, es distingeixen dos supòsits. En un cas, en el dels notaris, nosaltres atribuïm el nomenament a la Generalitat i, en funció d'això, no fem referència a la necessitat de conèixer la llengua catalana, perquè la Generalitat, precisament per l'article 3, ja té l'obligació de crear aquestes condicions; però, en canvi, quan parlem dels fiscals i dels registradors de la propietat i mercantils, que no els nomena la Generalitat i que són designats per a Catalunya, és a dir, que ens els designen, en aquest cas sí que els exigim que coneguin la llengua catalana. Aquesta és la diferència: allà on la Generalitat té capacitat de nomenament, ja l'article 3 cobreix totes les possibilitats; allà on no té capacitat de nomenament, el que fem des d'aquí és exigir que els nomenaments fets des de l'Estat compleixin determinades condicions en allò que es refereix a la llengua. Aquest és el sentit, en conseqüència, de l'explicació d'aquest article i de l'esmena. Gràcies".

la delegació catalana de l'Assemblea de Parlamentaris a la sessió de 13 d'agost de 1979²⁵⁷ ometia aquesta disposició. Aquest precepte va passar a quedar redactat en els següents termes “2. *L'organització i el funcionament del Ministeri Fiscal correspon íntegrament a l'Estat, de conformitat amb les lleis generals*”. Aquesta dicció es mantindria inalterada en el decurs de la tramitació parlamentària ulterior de la norma.

Ni LOPJ ni l'Estatut Orgànic del Ministeri Fiscal regulen la valoració de la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma en la provisió de les places, el que ha centrat crítiques doctrinals. El coneixement de l'idioma oficial i propi del territori ni tan sols es valora com un simple mèrit²⁵⁸.

5. El coneixement de la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma per part dels Secretaris Judicials, el cos de funcionaris al servei de l'Administració de Justícia i altre personal.

5.1 Els Secretaris Judicials

La reforma de la LOPJ vehiculada a través de la L.O. 19/2003 de 23 de desembre²⁵⁹, ha reestructurat l'Oficina judicial i ha reformat substancialment el règim que ordena el cos dels Secretaris Judicials així com el cos de funcionaris al servei de l'Administració de Justícia i altre personal. Aquesta reforma legal també

²⁵⁷ Vid. Jaume SOBREQÜÉS i Sebastià RIERA; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, volum IV, cit. supra p.1427.

²⁵⁸ Vid. Jaume VERNET (coord.); *Dret lingüístic*, cit. supra p. 231

²⁵⁹ B.O.E. núm. 309 de 26 de desembre de 2003

s'ha projectat a les previsions que ordenen la valoració del mèrit pel coneixement de la llengua i el dret propi de la Comunitat Autònoma²⁶⁰.

L'epígraf 123 de l'article únic de la L.O. 19/2003 de 23 de desembre ha substituït el contingut íntegre del Llibre V de la LOPJ, rubricat "*De los Secretarios Judiciales y de la Oficina Judicial*". L'article 450.4 de la LOPJ, en la dicció introduïda per la reforma, prescriu que "*En aquellas Comunidades Autónomas que gocen de*

²⁶⁰ Abans d'aquesta reforma legal, el Llibre VI de la LOPJ (articles 454 a 508) regulava el règim del personal al servei de l'Administració de Justícia. Tal com disposava l'aleshores article 454 de la llei, aquesta denominació comprenia els Secretaris judicials, els Metges forenses, els Oficials, Auxiliars i Agents judicials, així com els membres dels Cossos que, en paraules de la norma, "*puedan crearse por ley para el auxilio y colaboración con los Jueces y Tribunales*".

Com a regla general, l'article 471 de la LOPJ, ubicat dins el primer Títol del Llibre VI de la norma, que regulava les disposicions comuns al personal al servei de l'administració judicial, disposava que "*en los concursos para la provisión de plazas en el territorio de aquellas Comunidades Autónomas que tengan una lengua oficial propia, se valorará como mérito el conocimiento de ésta en los términos que se establecerán reglamentariamente*". El precepte fou interpretat pel TC al F.J. 11 de la seva STC 56/1990 de 29 de març. En paraules del màxim intèrpret constitucional "*el precepto resulta plenamente coherente con el reparto de competencias establecido por el bloque de la constitucionalidad*". Partint d'aquesta base, recordaria que "*la regulación de las condiciones de acceso y ascenso dentro de los distintos cuerpos al servicio de la Administración de Justicia es competencia estatal dada su naturaleza de cuerpos nacionales por tratarse de un aspecto perteneciente al estatuto personal que ha de determinar el legislador orgánico, ex art. 122.1 CE. El art. 471 impugnado se limita, dentro de esa competencia, a reconocer un mérito, remitiéndose a un posterior reglamento de desarrollo*". El TC afegiria que "*la competencia estatal sobre la materia justifica que sea el ejecutivo estatal el competente para regular ese mérito, que, como condición general, afecta a todos los funcionarios de la Administración de Justicia por igual*".

La gènesi parlamentària d'aquesta previsió de l'article 471 de la LOPJ se situava al text del dictamen de la Comissió de Justícia del Senat (B.O.C.G.-Senat núm. 243 de 10 de juny de 1985). L'article 471 d'aquesta versió del dictamen de la Comissió ja deia: "*En los concursos para la provisión de plazas en el territorio de aquellas Comunidades Autónomas que tengan una lengua oficial propia se valorará como mérito el conocimiento de ésta en los términos que se establezcan reglamentariamente*". No fou objecte de modificacions al llarg de la tramitació parlamentària de la norma. De fet, la dicció que figurava a la versió del dictamen de la Comissió coincideix literalment amb la versió definitivament aprovada, el que il·lustra el consens de l'arc parlamentari en aquesta matèria. Això no obsta que, en aquesta fase de la tramitació parlamentària del projecte de llei, la qüestió lingüística centrés certs debats vinculats al model de configuració del Poder Judicial que es proposava. En aquest sentit, per totes, resulta il·lustrativa la intervenció del parlamentari Laborda Martín a la sessió parlamentària celebrada el 13 de juny de 1985, quan va advertir que "*No entendemos como Grupo Parlamentario por qué no se ha podido llegar a este acuerdo (...) Máxime cuando en este texto legal (...) se recoge de una manera que cambia totalmente lo que ha sido una concepción de la organización del Poder Judicial que era coherente con una Ley de 1870, es decir, com un Estado centralizado, lo que va a ser en el futuro la configuración del Poder Judicial en España: reconocimiento de las lenguas con plenitud para los ciudadanos de aquellas Comunidades Autónomas que tengan una cooficialidad en la lengua; reconocimiento de méritos a la hora de propuestas de Jueces y Magistrados por el conocimiento tanto del idioma como del Derecho específico foral; posibilidad de este convenio entre la Escuela de Estudios Judiciales y las respectivas de las Comunidades Autónomas; designación de un número importante de miembros de los Tribunales Superiores de Justicia por parte de las Asambleas de las Comunidades Autónomas, etcétera. Vid. Diario de Sessions del Senat de 13 de juny de 1985.*

Derecho Civil, Foral o Especial, y de idioma oficial propios, el conocimiento de los mismos se valorará como mérito”.

L'epígraf 124 de l'article únic de la mateixa L.O 19/2003 de 23 de desembre, també ha substituït el contingut del Llibre VI de la LOPJ, que ha passat a rubricar-se “*De los Cuerpos de funcionarios al servicio de la Administración de Justicia y de otro personal*”. L'article 530 de la LOPJ, en la dicció introduïda per la reforma, estableix que en les convocatòries per llocs de treball “*de las Comunidades Autónomas con competencias asumidas cuya lengua propia tenga carácter oficial*”, el coneixement oral i escrit de la llengua es valorarà, com a regla general, com a mèrit. El precepte afegeix que en determinats llocs, podrà valorar-se com a requisit exigible tenint en compte la naturalesa de les funcions que s'hagin d'acomplir.

Aquesta reforma legal ha de valorar-se tenint en compte que aquesta matèria havia centrat debats i propostes de modificació del marc legal vigent. En aquesta línia, el Parlament de Catalunya havia tramitat diverses iniciatives amb l'objectiu de modificar la dicció de l'aleshores article 471 de la LOPJ, en els termes que s'han estudiat als epígrafs precedents, per tal de garantir un requisit de capacitat lingüística²⁶¹.

²⁶¹ Un exemple l'ofereix la Resolució 812/V del Parlament català. Aquesta Resolució va proposar una modificació de la dicció de l'article 471 de la LOPJ, concernent a la valoració de la meritació lingüística d'aquest personal al servei de l'Administració de Justícia. L'exposició de motius de la iniciativa ja proclamava que “*és convenient (...) fer una nova redacció del precepte que fa referència al coneixement de les llengües oficials que ha de tenir el personal al servei de l'Administració de justícia destinat a les comunitats autònomes amb llengua oficial pròpia*”. S'afegia que “*en l'àmbit de les administracions públiques s'han articulat solucions a la pluralitat lingüística, com per exemple els preceptes establerts per la Llei 30/1992 de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú. No obstant això, l'Administració de Justícia ha restat en aquest sentit, com un reducte aïllat, poc permeable a la utilització de les llengües oficials altres que el castellà*”. Partint d'aquest fonament, s'informava que “*la reforma, en definitiva, intenta garantir el dret lingüístic dels ciutadans i ciutadanes que utilitzen els servei de l'Administració de justícia, entès com un dret vinculat al dret a la tutela efectiva que consagra l'article 24 de la Constitució*”. Entre els articles que varen proposar-se modificar va incloure's el 471 de la LOPJ. La Resolució proposava que consignés la següent dicció: “*En els concursos i en les convocatòries de proves selectives per a la provisió de places en el territori de les comunitats autònomes que tinguin una llengua oficial pròpia, ha d'ésser exigít com a requisit el coneixement d'aquesta llengua*” (B.O.P.C. núm. 358 de 29 de desembre de 1998, p. 28627). En els

Un exemple l'ofereix la Resolució 1670/VI del Parlament de Catalunya per la qual s'acordava presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de Llei orgànica de modificació de la LOPJ²⁶². L'article 14 d'aquesta Resolució del Parlament català proposava l'addició d'un article 483 bis a la LOPJ que consignés la següent dicció: *"1. En les Comunitats Autònomes que tinguin idioma oficial propi, el Ministeri de Justícia, atenent les circumstàncies de cada comunitat, ha de garantir-ne el coneixement en la provisió de les places de Secretaris Judicials per als òrgans jurisdiccional i les seccions de menors de les fiscalies situats en les Comunitats Autònomes. 2. S'ha de garantir el coneixement suficient per al compliment de les funcions judicials de la llengua, oral i escrita, i del dret propis en la provisió de places de secretaris judicials en l'àmbit territorial de la Comunitat Autònoma en què n'hi hagi. 3. Els coneixements de llengua i de dret propis tenen la consideració de mèrit per a l'accés al cos de Secretaris Judicials i de requisit de capacitat per a l'obtenció de plaça en el concurs de trasllat. 4. El Ministeri de Justícia ha d'establir programes intensius de formació en la llengua pròpia de la Comunitat Autònoma en què els Secretaris Judicials hagin obtingut plaça com a*

debats parlamentaris sostinguts en motiu de la tramitació d'aquesta Resolució s'alçarien veus particularment crítiques a la dicció de l'article 471 de la LOPJ, valorat per certs sectors de l'arc parlamentari com un obstacle per la plena normalització lingüística de la llengua catalana a l'àmbit judicial. A tall d'exemple, resulta il·lustrativa la intervenció del diputat Sr. Dalmau Ribalta en representació del Grup Parlamentari Socialista a la sessió parlamentària celebrada el 16 de desembre de 1998, quan va proclamar *"aquest Projecte de Resolució ens arriba aquí com una de les conseqüències de l'aprovació de la Llei de política lingüística, com un d'aquells projectes que ens han d'anar arribant com a conseqüència del compromís adquirit pel Govern davant d'aquesta Cambra, de modificació de la legislació estatal que perjudica la situació de la llengua catalana. Si del que es tracta, com de fet així ho diu el Projecte de resolució, és que en el futur s'exigeixi el coneixement del català com a requisit i no simplement com a mèrit en els funcionaris de l'Administració de Justícia, a nosaltres ens sembla bé per la raó que això ja és el que diu de fet la Llei de política lingüística. La Llei de política lingüística diu que tots els funcionaris que depenen de l'Administració de la Generalitat tenen l'obligació de conèixer la llengua catalana. Fins aquí ens sembla molt bé. (...) Discutim només el fet que una vegada més abordem el problema no pas pel tronc essencial, sinó per una de les branques, no necessàriament la més important. És a dir, quan el mateix Projecte de resolució diu que 'l'Administració de Justícia ha restat en aquest sentit com un reducte aïllat, poc permeable en la utilització de les llengües oficials altres que el castellà', el problema no neix precisament d'aquelles persones de les quals ens ocupem avui, que són els funcionaris de l'Administració de Justícia, sinó més aviat d'aquelles persones de les quals no ens ocupem: segurament els jutges, els magistrats i els secretaris judicials"* (D.S.P.C.-P. n° 104 de 16 de desembre de 1998, p. 7223).

²⁶² B.O.P.C. núm. 396 de 24 de febrer de 2003.

primera destinació forçosa, que aquests hauran de seguir amb caràcter obligatori".²⁶³.

En aquest escenari, la modificació de la LOPJ vehiculada per L.O. 19/2003 de 23 de desembre atén, si bé parcialment, part de les reivindicacions quan contempla que per cobrir determinats llocs de treball dels cossos de funcionaris al servei de l'Administració de Justícia i altre personal podrà exigir-se com a requisit el coneixement de la llengua oficial i pròpia de la Comunitat Autònoma.

Tal com s'ha estudiat, el 16 d'abril de 2004 el Parlament de Catalunya va presentar al Congrés dels Diputats la Proposició de L.O. per la que es modifica la L.O. 6/1985 d'1 de juliol, del Poder Judicial²⁶⁴, en tràmit. L'article 14 d'aquesta iniciativa, en relació a la provisió de places de Secretaris Judicials, proposa l'addició d'un article 483 bis a la LOPJ amb la següent dicció: "*1. En las comunidades autónomas que tengan idioma oficial propio, el Ministerio de Justicia, atendiendo a las circunstancias de cada comunidad, debe garantizar su conocimiento en la provisión de las plazas de secretarios judiciales para los órganos jurisdiccionales y las secciones de menores de las fiscalías situados en la*

²⁶³ L'article 11 d'aquesta Resolució contemplava una proposta de reforma de la dicció de l'article 471 de la LOPJ. Proposava la següent literalitat d'aquest precepte: "*En els concursos i en les convocatòries de proves selectives per a la provisió de places en el territori de comunitats autònomes que tinguin una llengua oficial pròpia ha d'ésser exigít com a requisit el coneixement suficient per al compliment de les funcions judicials d'aquesta llengua, oral i escrita*". Vid. també per totes, Moció 12/V del Parlament de Catalunya, sobre la normalització lingüística en l'àmbit del dret i de la justícia (B.O.P.C. núm. 51 de 20 de maig de 1996, p. 3629), quan ja va proclamar-se, a l'apartat 12, que el Parlament instava al Govern de la Generalitat a "*promoure les iniciatives necessàries per tal que els requisits d'accés funcional i interí de domini del català oral i escrit exigít a la resta d'administracions públiques catalanes s'estengui a l'Administració de Justícia en el termini de temps més breu possible*". L'apartat 13 de la mateixa Moció afegia que calia "*adoptar les mesures necessàries, àdhuc de caràcter disciplinari, per tal que els funcionaris de l'Administració de justícia s'adeqüin, en l'exercici de llurs funcions en llengua catalana, al compliment de la normativa vigent pel que fa als drets lingüístics dels ciutadans de Catalunya*". També la Resolució 469/V del Parlament de Catalunya, sobre la presentació al Parlament de propostes de modificació de normatives estatals relatives a la normalització plena de la llengua catalana (B.O.P.C. núm. 244 de 2 de gener de 1998, p. 18724) contemplava la necessitat de modificar aquelles normatives que "*regulen la capacitat lingüística (...) del personal al servei de l'Administració de Justícia que depèn de l'Estat...*" (apartat 3.c). Estudi ampliat a epígrafs precedents.

²⁶⁴ B.O.C.G.-Congrés dels Diputats núm. 1-1 de 16 d'abril de 2004.

comunidad autónoma. 2. Debe garantizarse el conocimiento suficiente para el cumplimiento de las funciones judiciales de la lengua, oral y escrita, y del derecho propios en la provisión de plazas de secretarios judiciales en el ámbito territorial de la comunidad autónoma en que los hubiere. 3. Los conocimientos de lengua y de derecho propios tienen la consideración de mérito para el acceso al Cuerpo de Secretarios Judiciales y de requisito de capacidad para la obtención de plaza en el concurso de traslado. 4. El Ministerio de Justicia debe establecer programas intensivos de formación en la lengua propia de la comunidad autónoma donde los secretarios judiciales hayan obtenido plaza como primer destino forzoso, que éstos deberán seguir con carácter obligatorio”. Caldrà veure quina és la tramitació que segueix aquesta iniciativa legislativa del Parlament autonòmic²⁶⁵.

El desplegament reglamentari de l'ordenació dels mèrits es troba regulat, a l'espera de la nova ordenació que s'aprovi, pel RD 429/1988, de 29 d'abril, pel que s'aprova el Reglament orgànic dels Secretaris Judicials²⁶⁶.

Pel que fa a la meritació lingüística, l'article 18 d'aquesta disposició reglamentària contempla que per resoldre els concursos, el Ministeri de Justícia, quan convoqui les proves selectives per l'ingrés al cos, aprovarà i publicarà les corresponents

²⁶⁵ A Catalunya, la Generalitat ha esmerçat recursos en la implementació de diverses mesures tendents a fomentar el coneixement de la llengua catalana, tals com l'oferta de cursos de l'idioma. S'han celebrat diversos Convenis de col·laboració entre diferents ens, en el marc dels quals s'ha tingut present la formació lingüística d'aquest personal. Un exemple l'ofereix el Conveni de col·laboració entre el Ministeri de Justícia i Interior i el Govern de la Generalitat celebrat l'1 d'agost de 1995 i publicat per Resolució de 17 de novembre de 1995 (B.O.E. núm. 5 de 5 de gener de 1996, p. 355) en virtut del qual ambdues parts es comprometien a col·laborar en matèria de formació del personal al servei de l'Administració de Justícia, donant continuïtat a la línia de cooperació que s'havia iniciat l'any 1992 amb el Conveni de cooperació celebrat entre el Centre d'Estudis Judicials i el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada de la Generalitat (B.O.E. núm. 273 de 13 de novembre de 1992, p. 38464, Conveni de Cooperació celebrat el 7 d'octubre de 1992 entre el Centre d'Estudis Judicials i el Centre d'Estudis i Formació Especialitzada de la Generalitat sobre formación y perfeccionamiento de los funcionarios de los Cuerpos al servicio de la Administración de Justicia, Resolució de 23 d'octubre de 1992).

²⁶⁶ B.O.E. núm. 110 de 7 de maig de 1988, p. 13893. Aquest Conveni contemplaria, en el programa de formació d'aquest personal, la celebració de cursos de llenguatge jurídic català, amb l'objectiu, en paraules del Conveni, d'*“ofrecer criterios para la elaboración de formularios”* i *“redacción de documentos en catalán”*. S'establia que aquests cursos s'ofertarien en col·laboració amb la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia, establint-se els criteris que regirien la seva organització.

bases de la convocatòria en les que es computarà la valoració dels mèrits dels sol·licitants, d'acord amb un barem que consta enunciat al precepte. Entre els mèrits, l'epígraf h) contempla el del “*conocimiento d'idiomas*”²⁶⁷.

L'article 33.7 del Reglament contemplava que “*de conformidad con el artículo 471 de la LOPJ, en los concursos para provisión de vacantes de aquellas Comunidades Autónomas que tengan lengua oficial propia, el conocimiento oral y escrito de aquélla, debidamente acreditado por medio de certificación oficial, supondrá un reconocimiento, a estos solos efectos, de seis años de antigüedad además de los que tuviere el funcionario*”²⁶⁸. Aquest article fou declarat nul per la STS de 7 de novembre de 1995²⁶⁹. Al seu F.J. 12 l'Alt Tribunal va declarar que “*estiman los recurrentes que el artículo 33.7 del ROSJ conculca lo dispuesto en los artículos 14 y 139.1 de la Constitución, en cuanto al premiar con seis años de antigüedad el conocimiento de la lengua oficial propia de una Comunidad Autónoma, en los concursos para provisión de vacantes dentro de la misma, implica una clara discriminación a favor de aquellos españoles que, por haber nacido en la Comunidad Autónoma en cuestión o por tener un conocimiento que no es exigible ni necesario para el desempeño de la función de Secretario Judicial, pueden obtener certificado oficial de conocimiento oral y escrito de la referida lengua*”. En la resolució d'aquesta controvèrsia, el TS va apreciar una “*manifiesta desproporción entre la finalidad consignada en el artículo 471 de la LOPJ –la consideración como un mérito del conocimiento de la ley propia de la Comunidad– y la valoración que le confiere el artículo 33.7 del ROSJ*”, el que, en paraules del TS, “*conduce a que consideremos el precepto impugnado como contrario al*

²⁶⁷ Article 18 del RD 429/1988 de 29 d'abril: “*Para resolver los concursos, el Ministerio de Justicia, al tiempo de convocar las pruebas selectivas, aprobará y publicará las correspondientes bases en las que se graduará la puntuación de los méritos que puedan incurrir en los solicitantes, con arreglo al siguiente baremo: (...) h) Conocimiento de idiomas....*”.

²⁶⁸ En virtut d'aquesta previsió la base cinquena de l'Ordre de 16 de març de 1989, per la que s'anunciaven a concurs la provisió de places de nova creació de la Categoria Segona del Cos de Secretaris Judicials (B.O.E. núm. 75 de 29 de març de 1989, p. 8456) contemplava aquesta previsió idiomàtica. Aquesta norma deia “*para la provisión de plazas vacantes en Comunidades Autónomas que tengan lengua oficial propia, el conocimiento oral y escrito de aquélla, debidamente acreditado por medio de certificación oficial, supondrá un reconocimiento, a estos solos efectos, de seis años de antigüedad además de los que tuviere el funcionario*”.

²⁶⁹ STS de 7 de novembre de 1995, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 6^a, R.J. 8131.

principio de acceso a los cargos públicos en condiciones de igualdad que establece el artículo 23.2 de la Constitución (como entendió respecto a reglamentación semejante la Sentencia de 29 de abril de 1996) que es una concreción o especificación del derecho de igualdad a que se refiere el artículo 14 de la Norma Suprema, al constituir un elemento decisivo en la mayor parte de los supuestos lo que sólo debió valorarse como un mérito para la obtención del cargo, con discriminación injustificada en contra de los Secretarios Judiciales que no tengan conocimiento de la lengua de que se trate; y por idéntica razón, estimamos que se ha producido una extralimitación en el ejercicio de la potestad reglamentaria en relación con la norma legal (artículo 471 de la LOPJ) que sirve de fundamento a su ejercicio". D'acord amb aquest pronunciament, el TS va resoldre declarar la nul·litat de ple dret de l'article 33.7 del Reglament.

En aquesta sentència de 7 de novembre de 1995, el TS va esgrimir dos raonaments jurídics per fonamentar aquesta decisió: d'una banda, va apel·lar al principi d'unitat de doctrina, basant-se en el precedent jurisprudencial de la STS de 29 d'abril de 1995; d'altra banda, va concloure que la valoració del mèrit lingüístic previst a l'article 33.7 del Reglament amb l'atribució de sis anys d'antiguitat era *"manifiestamente desproporcionada en relación con el fin a obtener, que consiste en detallar un mérito en los concursos de traslado para los puestos de Secretarios Judiciales"*.

En relació al primer dels arguments, a la STS de 7 de novembre de 1995, l'Alt tribunal fa menció a la seva sentència de 29 d'abril de 1995, que va declarar la nul·litat de l'Acord del Ple del Consell General del Poder Judicial de 23 d'octubre de 1991. Tal com s'ha estudiat, aquest Acord desplegava reglamentàriament l'article 341.2 de la LOPJ pel que fa a la valoració de la meritació lingüística dels membres de la Carrera Judicial. La doctrina ha criticat que, en aquesta sentència, el TS apel·li al principi d'unitat de doctrina fent menció a una sentència del TS que de forma expressa emfatitzava una claríssima distinció entre el cos de secretaris judicials i el dels Jutges i Magistrats en el raonament jurídic de la decisió. La

sentència expressament enunciava que es tractava de supòsits que presentaven diferències rellevants que emparaven que no rebessin el mateix tractament jurídic²⁷⁰.

Pel que fa al segon dels arguments, en paraules del TS, *“entendemos que la atribución de seis años de antigüedad por el conocimiento de la lengua oficial propia de la Comunidad Autónoma que realiza el artículo 33.7 del ROSJ, es manifiestamente desproporcionada en relación con el fin a obtener, que consiste en detallar un mérito en los concursos de traslado para los puestos de Secretarios Judiciales”*. Partint d'aquesta base, el TS va proclamar que *“el artículo 479.2 de la LOPJ establece que la regla general en tales concursos de traslado, salvo excepción contenida en la ley, es que el nombramiento recaerá en el solicitante con mejor puesto escalafonal”* de manera que *“la antigüedad es, por tanto, el elemento determinante de la resolución de los concursos de traslado y, si el conocimiento de la lengua oficial propia de la Comunidad Autónoma concede seis años de antigüedad al funcionario en quien concurra esta cualidad, tal circunstancia va a ser en la mayoría de los casos la determinante de la adjudicación del cargo, no siendo éste el efecto querido por el legislador, que solamente permite valorar el repetido conocimiento como un mérito para la resolución del concurso”*²⁷¹.

²⁷⁰ Vid. Jaume VERNET LLOBET; “Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces, fiscales y personal al servicio de la Administración de Justicia en las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística”, *cit. supra* p. 307-308.

²⁷¹ La doctrina també ha criticat aquesta interpretació jurisprudencial. Vid. Jaume VERNET LLOBET, Jaume; “Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces, fiscales y personal al servicio de la Administración de Justicia en las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística”, *cit. supra* p. 308-309. L'estudi critica que la sentència declari desproporcionada la mesura en relació a l'objectiu que pretén assolir tenint en compte que *“no identifica bien cuál sea la finalidad de la medida, ya que afirma que el objetivo es ‘detallar un mérito en los concursos de traslado’ lo que es tautológico y erróneo. El establecimiento de un mérito no persigue precisamente el establecimiento del mismo mérito, ya que entonces se trataría de un privilegio no argumentado, ni constitucionalmente justificado. La finalidad de la norma es incidir en los cuerpos judiciales para que los funcionarios que desarrollen su actividad en Comunidades Autónomas con dos lenguas oficiales puedan actuar en cualquiera de ellas”*.

D'ençà de la declaració de nul·litat de l'article 33.7 del Reglament orgànic del cos de Secretaris Judicials, que no s'ha aprovat cap altre previsió reglamentària que ordeni aquesta qüestió²⁷².

Cal tenir present que el cos de Secretaris Judicials assumeixen un paper clau en l'exercici de certes funcions processals, en matèria de gestió de l'oficina judicial o en matèria de fe pública judicial. Pel que fa a aquesta darrera funció que té encomenada, l'article 453 de la LOPJ, entre d'altres previsions, disposa que *“corresponde a los Secretarios Judiciales, con exclusividad y plenitud, el ejercicio de la fe pública judicial”*, tot precisant que *“en el ejercicio de esta función no precisarán de la intervención adicional de testigos”*. El mateix precepte disposa que *“los Secretarios Judiciales expedirán certificaciones o testimonios de las actuaciones judiciales no secretas ni reservadas a las partes”*. Pel que fa a Catalunya, aquesta previsió ha de posar-se en relació amb el que disposa l'article 13.3 de la LPL. Aquest precepte diu que *“tothom qui ho sol·liciti ha de rebre en la llengua oficial demanada les testimoniances de les sentències i els actes resolutoris que l'afecten, sense retards per raó de llengua”*. Tenint present aquest marc legal, si el justiciable té el dret de rebre testimoniances de resolucions judicials en la llengua pròpia, i el competent per testimoniar-les és justament el Secretari Judicial, seria aconsellable que el Secretari coneixés la llengua oficial en qüestió. De fet, doctrinalment s'ha subratllat que *“si el ciutadà té dret a rebre testimoniances de resolucions judicials en la llengua pròpia, l'encarregat de testimoniar la còpia lliurada és el secretari, fet que suposaria una certa obligació de coneixement”*, obligació que, com és de veure, no es garanteix. En aquest escenari, la doctrina ha emfatitzat que existeix una relativa falta de coherència entre, per una part, els drets de què gaudeixen els ciutadans davant l'Administració de Justícia i, d'altra part, els deures lingüístics exigits al personal que la serveix²⁷³.

²⁷² Vid. Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic*, cit. supra p. 231.

²⁷³ Vid. Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic*, cit. supra p. 183.

5.2 Els funcionaris al servei de l'Administració de Justícia i altre personal.

L'ordenació d'aquests cossos es troba regulada al VI de la LOPJ, en la dicció reformada per la L.O. 19/2003 de 23 de desembre.

Pel que fa referència al règim d'aptitud lingüística d'aquest personal, l'article 530 de la LOPJ, ubicat en el Títol VIII rubricat "*Provisión de puestos de trabajo y movilidad*", disposa que en les convocatòries per llocs de treball "*de las Comunidades Autónomas con competencias asumidas cuya lengua propia tenga carácter oficial, se valorará como mérito el conocimiento oral y escrito de la misma. En determinados supuestos, podrá considerarse requisito exigible para el acceso a los mismos, cuando de la naturaleza de las funciones a desempeñar se derive dicha exigencia y así se establezca en las Relaciones de Puestos de Trabajo*"²⁷⁴.

D'aquesta manera, com a regla general el coneixement de la llengua oficial i pròpia de la Comunitat Autònoma es valorarà com un mèrit. En determinats supòsits, atenent a la naturalesa de les funcions que s'han d'acomplir, el coneixement de l'idioma es valorarà com a requisit exigible.

Ja d'entrada, aquesta previsió planteja dubtes interpretatius sobre què s'ha d'entendre per funcions la naturalesa de les quals faci necessari conèixer l'idioma oficial i propi del territori on s'exerceixen. Aquest idioma oficial i propi de la Comunitat Autònoma és la llengua vehicular d'expressió de molts ciutadans que s'adrecen a l'Administració de Justícia. En el seu exercici professional aquests

²⁷⁴ Aquesta previsió ha de posar-se en relació amb el que disposa l'article 521 de la LOPJ. Aquest precepte estableix que l'ordenació del personal i la seva integració a les diferents unitats que conformen l'estructura de les Oficines Judicials es realitzarà a través de les Relacions de Llocs de Treballs que s'aprovin. El paràgraf quart del precepte contempla que les Relacions de Llocs de Treball podran consignar, com a requisits, el "*conocimiento oral y escrito de la lengua oficial propia en aquellas Comunidades Autónomas que la tengan reconocida como tal*". Es tracta, en qualsevol cas, d'un contingut optatiu.

cossos de funcionaris entraran inevitablement en contacte amb ciutadans que empraran l'idioma en qüestió per la qual cosa el seu coneixement és convenient. Caldrà valorar quina és la interpretació que es fa d'aquest precepte via reglamentària, quan s'especifiquin els llocs de treball subjectes al requisit de coneixement.

Es tracta d'una previsió que va suscitar controvèrsies en seu parlamentària. Els Grups Parlamentaris Mixt²⁷⁵, Izquierda Unida²⁷⁶, CiU i Basc²⁷⁷ varen formular diverses esmenes que proposaren modificar-ne la dicció, i que finalment no foren

²⁷⁵ Esmena núm. 149 a l'article 530 del Projecte de L.O. de modificació de la LOPJ, a B.O.C.G.-Congrés dels Diputats núm. 146-9, Serie A, de 23 de juny de 2003, p. 162. Aquesta esmena proposava la següent dicció: *"En las convocatorias para puestos de trabajo de las Comunidades Autónomas con competencias asumidas cuya lengua propia tenga carácter oficial, se valorará como mérito el conocimiento oral y escrito de la misma. En los puestos que se determinen en las Relaciones de Puestos de Trabajo se considerará requisito exigible para el acceso a los mismos el conocimiento de dicha lengua oficial propia. Para su determinación se atenderá al nivel sociolingüístico del partido judicial en el que se ubiquen dichos puestos"*.

²⁷⁶ Esmena núm. 303 a l'article 530 del Projecte de L.O., a B.O.C.G.-Congrés dels Diputats núm. 146-9, Serie A, de 23 de juny de 2003, p. 204. Aquesta esmena proposava la següent modificació de la dicció del precepte: *"En las convocatorias para puestos de trabajo de las Comunidades Autónomas con competencias asumidas cuya lengua propia tenga carácter oficial, se valorará como mérito el conocimiento oral y escrito de la misma. En puestos singularizados en las Relaciones de Puestos de Trabajo, y previo acuerdo con las organizaciones sindicales representativas del ámbito, podrá considerarse requisito exigible para el acceso a los mismos"*.

Val a dir que aquest Grup Parlamentari d'IU també va presentar l'esmena nº 301 a l'article 529 del Projecte de L.O., en el que en proposava la següent dicció: *"El Reglamento General de Ingreso, Provisión de Puestos de Trabajo y Promoción Profesional establecerá las normas a que han de ajustarse las convocatorias, la oferta de todas las plazas vacantes, así como los méritos generales que se deberán valorar, que en el caso de las CCAA, con idioma propio incluirá el conocimiento del mismo"*.

²⁷⁷ Esmena núm. 192 a l'article 530 del Projecte de L.O., a B.O.C.G.-Congrés dels Diputats núm. 146-9, Serie A, de 23 de juny de 2003, p. 175-176. Aquesta esmena proposava la següent dicció: *"En las convocatorias para puestos de trabajo de las Comunidades Autónomas con competencias asumidas cuya lengua propia tenga carácter oficial, su conocimiento podrá considerarse requisito exigible para el acceso a los mismos, cuando de la naturaleza de las funciones a desempeñar se derive dicha exigencia y así se establezca en las Relaciones de Puestos de Trabajo. Asimismo el conocimiento del derecho civil foral o especial, propio de las Comunidades Autónomas con competencias en la materia podrá considerarse requisito para el acceso a aquellos, de conformidad a lo establecido en las Relaciones de Puestos de Trabajo"*. En la justificació d'aquesta esmena, va al·legar-se que les Comunitats Autònomes competents en la matèria eren les que havien de fixar i ordenar a través de les Relacions de Llocs de Treball els requisits dels llocs de treball del personal al servei de l'Administració de Justícia integrats en els seus cossos propis. Va al·legar-se que *"resulta indubitada la competencia de la CAPV para dictar disposiciones de carácter general referidas al personal al servicio de la Administración de Justicia, y, entre ellas, las relativas a su capacitación lingüística, estableciendo la fijación de perfiles lingüísticos como requisito para desempeñar determinados puestos, lo que es compatible con el bloque de constitucionalidad. En este mismo sentido, se justifica la exigencia del conocimiento del derecho civil, foral o especial, propio para la provisión de determinados puestos de trabajo"*.

aprovades. Pel que fa referència al Grup Parlamentari de CiU, l'esmena núm. 629 presentada a l'article 530 del Projecte de L.O. de modificació de la LOPJ proposava la següent redacció: *“Para la provisión de los puestos de trabajo de las Comunidades Autónomas con competencias en materia de Justicia que tengan lengua y derechos propios su conocimiento podrá exigirse como requisito específico de participación en la convocatoria, de acuerdo con lo que determinen las correspondientes relaciones de puestos de trabajo. En aquellos casos en que dicho conocimiento no se prevea como requisito se valorará como mérito”*. En la justificació d'aquesta esmena va esgrimir-se que l'exigència de coneixement de la llengua i del dret propi de les Comunitats Autònomes com a requisit de participació en les convocatòries fou un pacte subscrit a la Conferència Sectorial celebrada el maig de 2001. Va precisar-se que *“es contrario a lo pactado que dicho conocimiento se limite sólo a determinados puestos –los singularizados- ya que ello va en detrimento, no solo de un mejor servicio de la Justicia, sino y sobretodo, de los derechos lingüísticos de los ciudadanos que tienen derecho a relacionarse con la Administración de Justicia en la lengua oficial que escojan y a ser atendidos en dicha lengua”*²⁷⁸.

Aquestes esmenes no varen ser aprovades. La dicció del precepte coincideix amb la que ja figurava al Projecte de L.O.²⁷⁹.

Partint d'aquesta base, cal subratllar que l'article 483 de la LOPJ, ubicat dins el Capítol II del Títol II del Llibre VI de la LOPJ, rubricat *“Selección del personal funcionario al servicio de la Administración de Justicia”* precisa que el contingut del temari així com les proves selectives d'aquest personal funcionari de carrera seran únics per cada Cos a tot el territori de l'Estat *“salvo las pruebas que puedan establecerse para la acreditación del conocimiento de la lengua y del Derecho civil, Foral o especial, propios de las Comunidades Autónomas con competencias asumidas, que tendrán carácter optativo y, en ningún caso, serán eliminatorias,*

²⁷⁸ B.O.C.G.-Congrés dels Diputats núm. 146-9, Serie A, de 23 de juny de 2003, p. 330.

²⁷⁹ B.O.C.G.-Congrés dels Diputats núm. 146-1, Serie A, de 5 de maig de 2003, p. 57

teniéndose en cuenta la puntuación obtenida conforme al baremo que se establezca a los solos efectos de adjudicación de destino dentro de la Comunidad Autónoma correspondiente”.

A l'espera del desplegament reglamentari pendent, el règim que ordena l'aptitud lingüística del personal al servei de l'Administració de Justícia es troba regulat al RD 249/1996 de 16 de febrer²⁸⁰. El seu article 20 ordena els principis de selecció aplicables en l'àmbit de les Comunitats Autònomes que han rebut els traspassos de mitjans personals pel funcionament de l'Administració de Justícia, com és el cas de Catalunya. Pel que fa a la qüestió lingüística, el quart paràgraf d'aquest precepte estableix que el coneixement de les llengües oficials de les Comunitats Autònomes serà valorat distingint dos supòsits: la selecció pel torn lliure i pel torn de promoció interna per concurs restringit.

Pel que fa a les proves de selecció del torn lliure, s'estableix que *“se podrá establecer la realización de una prueba optativa de conocimiento de la lengua, que en ningún caso tendrá carácter eliminatorio”*. El precepte afegeix que *“quedarán eximidos de la realización de dicha prueba aquellos aspirantes que acrediten el conocimiento de la lengua de acuerdo con los niveles de conocimiento establecidos en la disposición adicional segunda del presente Reglamento”*. En qualsevol cas, en ambdós casos, les bases de la convocatòria establiran la puntuació que correspongui, *“que sólo se tendrá en cuenta para la adjudicación de destino dentro de la Comunidad Autónoma correspondiente”*²⁸¹.

²⁸⁰ B.O.E. núm. 53 d'1 de març de 1996, p. 8088.

²⁸¹ El TS tindria ocasió d'interpretar el contingut i abast d'aquest precepte, entre d'altres, a les seves sentències de 13 d'abril de 1998. Al seu F.J. 4, el TS proclamaria que *“por lo que concierne al artículo 20.4, entiende la parte recurrente que el mérito de conocimiento de la lengua oficial autonómica, en el turno libre, sólo tendrá efecto para la adjudicación de destino dentro de la Comunidad Autónoma correspondiente, afirmando que si en la promoción interna tuviera los mismos efectos no se produciría agravio comparativo, con cita del artículo 23 de la Constitución. La impugnación carece de un mínimo fundamento, en cuanto el apartado b) del artículo 20.4 previene que el mérito (que sólo tiene asignada la referida cualidad de 'mérito') que reconoce en el turno de promoción interna sólo será aplicable en el ámbito de la Comunidad Autónoma, con lo que los efectos son equivalentes en los dos supuestos (turno libre y turno de promoción interna)”*.

Altrament, pel que fa al torn de promoció interna per concurs restringit, s'estableix que *“el conocimiento de la lengua será valorado como mérito de acuerdo con el baremo establecido en los artículo 5.4 y 11.4 y disposición adicional segunda de este Reglamento, y sólo será aplicable en el ámbito de la Comunidad Autónoma”*. En aquest sentit, l'article 5 del Reglament contempla la valoració d'aquest mèrit projectant-lo al cos d'oficials i l'article 11 del Reglament el garanteix pel que fa al cos d'auxiliars. Pel que fa als oficials, l'article 5.2.e) del Reglament, en el barem de mèrits en el règim de promoció interna per torn restringit, inclou *“el conocimiento de idiomas extranjeros documentados mediante estudios de especialización, realizados en Centros o Instituciones nacionales, autonómicos o internacionales reconocidos oficialmente, o conocimiento de lenguas oficiales propias de las Comunidades Autónomas, acreditado de acuerdo con los certificados recogidos en la disposición adicional segunda de este Reglamento”*. El precepte afegeix que aquests coneixements es valoraran *“un punto y medio por cada uno, con un máximo de tres”*. En el cas dels auxiliars, l'article 11.2.e) del Reglament disposa que es valoraran *“un punto por cada uno, con un máximo de dos”*.

Ambdós preceptes (art. 5.4 pel que fa als cos d'oficials i article 11.4 pel que fa als auxiliars) estableixen, així mateix, que *“En las convocatorias territorializadas en aquellas Comunidades Autónomas que tengan lengua oficial propia y que hayan recibido los traspasos de medios personales para el funcionamiento de la Administración de Justicia, el conocimiento de la misma se valorará hasta seis puntos, dependiendo del nivel del mismo, en los términos establecidos en la disposición adicional segunda de este Reglamento”*. En qualsevol cas, el coneixement de les llengües oficials de les Comunitats Autònomes *“se acreditará mediante presentación del certificado oportuno expedido por el órgano competente de la Comunidad Autónoma, en los términos establecidos en la disposición adicional segunda de este Reglamento”*.

Aquests preceptes del Reglament han estat objecte de diverses impugnacions judicials. El TS tindria ocasió d'interpretar el contingut i abast d'aquestes

previsiones a diverses sentències tals com les de 13 d'abril de 1998²⁸², 4 de maig de 1998²⁸³, 16 de juny de 1998²⁸⁴, 9 de febrer de 1999²⁸⁵, 1 de març de 1999²⁸⁶, 26 de març de 1999²⁸⁷, 30 de març de 1999²⁸⁸ o, per totes, la de 9 de març de 2000²⁸⁹.

A diferència del criteri adoptat pel mateix TS respecte dels cossos jeràrquicament superiors (tals com els membres de la Carrera Judicial o el cos dels Secretaris Judicials), l'Alt tribunal, a les sentències esmentades, va avalar aquestes previsiones reglamentàries que ordenen el règim de la meritació lingüística dels membres d'aquests altres cossos.

Els arguments repetidament esgrimits en la impugnació d'aquest marc reglamentari han estat bàsicament tres: primerament, s'al·legava una pretesa vulneració de l'article 471 de la LOPJ, actualment modificat per la L.O. 19/2003 de 23 de desembre, esgrimint-se que la valoració de les llengües oficials pròpies es limitaria a la provisió de vacants en concursos de trasllat, però no en el supòsit d'ingrés al cos; segonament, s'al·legava una pretesa vulneració de l'article 23.2 de la CE; finalment, s'estimava que aquests preceptes del Reglament lesionaven el caràcter de Cossos Nacionals que garantia l'article 454.2 de la LOPJ²⁹⁰.

²⁸² STS de 13 d'abril de 1998, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 1998/4614. Vid. també, Sentències del TS de la mateixa data, de 13 d'abril de 1998, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 1998/4615, R.J. 1998/4616, R.J. 1998/4617, R.J. 1998/4618 i R.J. 1998/4619. De la mateixa data, STS de 13 d'abril de 1998, Jurisdicció Militar, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 1998/4620.

²⁸³ STS de 4 de maig de 1998, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 1998/4835.

²⁸⁴ STS de 16 de juny de 1998, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 1998/5626.

²⁸⁵ STS de 9 de febrer de 1999, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 1999/2068.

²⁸⁶ STS d'1 de març de 1999, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 1999/2736. També, de la mateixa data, STS d'1 de març de 1999, R.J. 1999/2735.

²⁸⁷ STS de 26 de març de 1999, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 1999/3736

²⁸⁸ STS de 30 de març de 1999, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 1999/3268.

²⁸⁹ STS de 9 de març de 2000, Sala Contenciosa-Administrativa, Secció 7^a, R.J. 2000/4029.

²⁹⁰ Per tots, F.J. 1 de la STS de 16 de juny de 1998: *"Se impugnan en este proceso los artículos 5.4, 11.4 y 20.4, en relación con la disposición adicional segunda, del Reglamento Orgánico (...) en los que se previene, en esencia, que en los concursos para la provisión de plazas por promoción interna y en las convocatorias territorializadas que se verifiquen en aquellas Comunidades Autónomas que tengan lengua oficial propia y que hayan recibido los correspondientes traspasos, el conocimiento de la misma se valorará hasta el máximo de seis puntos. Sustancialmente, los argumentos esgrimidos por los demandantes en apoyo de su pretensión anulatoria son los*

El TS resoldria que “los preceptos impugnados no pueden dar lugar a la desigualdad que la parte recurrente invoca, ya que se refieren exclusivamente, en su ámbito de aplicación, a las ‘convocatorias territorializadas’, en aquellas Comunidades Autónomas que tengan lengua oficial propia, esto es, a aquellas convocatorias para puestos de trabajo en la Comunidad Autónoma, en la que es necesario exigir como mérito el conocimiento de la lengua propia de la Comunidad (artículo 471 de la LOPJ)”. Partint d’aquest fonament, l’Alt Tribunal afegiria que “en las convocatorias territorializadas para puestos de trabajo de Comunidades Autónomas con lengua oficial propia, la diferencia entre quienes conocen esta lengua, que ostentan el mérito correspondiente, y quienes no la conocen, obedece a una justificación objetiva y razonable, proporcionada al fin de la norma, puesto que el servicio de estos puestos de trabajo dentro de la Comunidad Autónoma (únicos a los que se refiere la convocatoria territorializada) se verá beneficiado por el conocimiento de la lengua oficial propia. En las convocatorias que no afecten a puestos de trabajo de una Comunidad Autónoma con lengua oficial propia no hay desigualdad ni discriminación alguna, ya que respecto a ellas no tiene aplicación el mérito que regulan los artículos 5.4 y 11.4 impugnados”.

L’Alt Tribunal conclouria que la valoració com a mèrit del coneixement de la llengua oficial pròpia de la Comunitat Autònoma en els concursos per la provisió de places d’Oficials i d’Auxiliars pel torn de promoció interna en concurs restringit que té el seu àmbit d’aplicació exclusivament a les convocatòries territorialitzades, limitades a llocs de treball de la Comunitat Autònoma “ni vulnera el principio de igualdad, por limitar su eficacia a los puestos de la Comunidad Autónoma, en que

siguientes: primero, vulneración del artículo 471 de la LOPJ, en el que la valoración del conocimiento de las lenguas autonómicas está limitada a la provisión de vacantes en concursos de traslado, pero no para los casos de ingreso en los respectivos Cuerpos; segundo, infracción del artículo 23.2 de la Constitución al ser los preceptos mencionados discriminatorios para los españoles de Comunidades carentes de lengua oficial autonómica; tercero, contradicción con el carácter de Cuerpos Nacionales que para los Cuerpos de Oficiales, Auxiliares y Agentes establece el artículo 454.2 de la Ley Orgánica del Poder Judicial”. Vid. també, per tots, F.J. 4 de la STS de 13 d’abril de 1998.

es lógico y resulta obligado que se exija como mérito el conocimiento de la lengua cooficial propia, ni se opone a los preceptos de la Ley Orgánica del Poder Judicial, preceptos que le proporcionan la cobertura legal necesaria (artículos 471 y 491.2 antes mencionados)” (vegeu, per totes, F.J. 4 de la STS de 13 d'abril de 1998).

A més de les anteriors previsions, cal recordar que l'article 54.9 del Reglament també conté una referència expressa a la valoració de l'aptitud lingüística d'aquests cossos, si bé projectada a la provisió de places vacants²⁹¹. Disposa que en la provisió de places en el territori de Comunitats Autònomes amb règim de doble oficialitat lingüística, l'acreditació del coneixement de la llengua oficial pròpia serà valorat fins a sis punts, segons el barem que consta a la Disposició Addicional segona del Reglament²⁹².

²⁹¹ L'article 54.9 del Reglament, rubricat "Provisión de vacantes" disposa que "No obstante lo dispuesto en el apartado anterior, en los concursos para la provisión de plazas en el territorio de aquellas Comunidades Autónomas que tengan una lengua oficial propia, el conocimiento oral y escrito de ésta debidamente acreditado por medio de certificación oficial, supondrá el reconocimiento, a estos solos efectos, de hasta seis puntos, dependiendo del nivel de conocimiento de la lengua en los términos establecidos en la disposición adicional segunda de este Reglamento".

²⁹² En la interpretació d'aquest precepte, el TS recordaria que "las sentencias de 29 de abril de 1995, relativa a los concursos de traslado entre Jueces y Magistrados, y la de 7 de noviembre del mismo año, referente a los Secretarios Judiciales, rechazaron que el conocimiento de la lengua propia de la Comunidad Autónoma pudiese valorarse como mérito equivalente a seis años de antigüedad, sin otra matización". Partint d'aquesta constatació, el TS precisaria que "El artículo 54.9 que se combate no contiene una regla dotada de la misma rigidez. El mérito de conocimiento de la lengua oficial propia de la Comunidad Autónoma ha de valorarse con un máximo de seis puntos (que equivalen a seis años de servicios, ya que el apartado anterior del precepto asigna un punto por año completo de servicios). Pero esta valoración es la máxima a alcanzar, puesto que la disposición adicional segunda del Reglamento establece una graduación del mérito que nos ocupa de dos puntos, cuatro puntos o seis puntos, según el nivel de conocimiento de la lengua de que se trate, graduación que impide que podamos considerar que la asignación al mérito en cuestión de seis puntos en todos los casos supone hacer de dicho mérito el determinante de la adjudicación adicional segunda del Reglamento, al graduar la valoración del mérito que se discute, se ajustan a lo prevenido en el artículo 471 de la LOPJ y, por tanto, la impugnación que de ellos se realiza debe ser desestimada" (vegeu, per totes, F.J. 11 de les SSTS de 13 d'abril de 1998).

Va formular-se un vot particular a la STS de 13 d'abril de 1998, en el que va discrepar-se d'aquesta interpretació jurisprudencial. En aquest vot particular va esgrimir-se que "con este reiterado precedente jurisprudencial, estimamos que la argumentación que se desarrolla en el fundamento undécimo de la sentencia es insuficiente para aceptar que lo que consideramos desproporcionado para los Jueces y Secretarios, se convierta en razonable manifestación de lo dispuesto en la Ley para los Oficiales, Auxiliares y Agentes". Partint d'aquesta base, s'afegiria que "se nos viene a decir que la diferencia radica en la rigidez de la valoración del mérito en los casos resueltos por las citadas sentencias, cifrado siempre en seis años de antigüedad (...) y la mayor flexibilidad de los artículos aquí impugnados (...) creemos que este argumento carece de relevancia (...) tanto una como otra sentencia son claras y contundentes al afirmar el exceso de decisión atribuido al idioma

Finalment, l'article 84.f del Reglament conté una darrera menció expressa a la qüestió lingüística. Aquest precepte, ubicat dins el Capítol VI del Títol IV dedicat a l'ordenació del règim disciplinari, tipifica les faltes molt greus. Entre el catàleg de faltes molt greus, el Reglament inclou aquelles actuacions que representin una discriminació per raó de llengua. En paraules del precepte, "*Se consideran faltas muy graves: (...) f) Toda actuación que suponga discriminación por razón de (...) lengua*".

Per consegüent, el RD 249/1996 de 16 de febrer pel que s'aprova el Reglament orgànic d'aquests cossos conté diverses referències a la valoració de la seva aptitud lingüística, que projecta a supòsits concrets. Opta per garantir un règim de meritació lingüística. Com a regla general, s'estableix que el coneixement de la llengua oficial pròpia diferent de la castellana es valorarà amb una puntuació màxima de fins a sis punts, distingint-se tres trams segons el nivell de coneixement lingüístic. Aquests trams venen regulats a la Disposició Addicional segona del Reglament a la que es remeten els preceptes estudiats.

Aquesta Disposició, pel que fa a Catalunya, disposa que "*la acreditación de conocimientos de lengua catalana se efectuará en base a los certificados expedidos por la Junta Permanente de Catalán, a los certificados o diplomas equiparados a los mismos, o en base a los certificados o diplomas que se reconocen como eximentes de las pruebas de lengua catalana para el acceso a la función pública, de conformidad con el Acuerdo de la Comisión para la normalización lingüística de 19 de junio de 1991, y según los criterios siguientes: 1º certificado de nivel B, dos puntos; 2º certificado de nivel C, cuatro puntos; 3º certificado de nivel D, seis puntos*"²⁹³.

oficial de las Comunidades Autónomas en la resolución de los concursos para la provisión de vacantes, de reconocerle una puntuación de seis, sin hacer reserva alguna respecto a una eventual clasificación por niveles de conocimiento". Vid. F.J. 2 del vot particular subscrit pels magistrats Sr. Trillo Torres i Conde Martín de Hijas a la STS de 13 d'abril de 1998.

²⁹³ Disposició Addicional segona del RD 249/1996 de 16 de febrer: "*La acreditación del conocimiento oral y escrito de las lenguas oficiales de las Comunidades Autónomas, a efectos del ingreso en los Cuerpos de Oficiales y Auxiliares de la Administración de Justicia mediante*

Les diferents convocatòries de proves selectives per l'ingrés en aquests cossos han previst la valoració del mèrit pel coneixement de la llengua oficial pròpia de la Comunitat Autònoma²⁹⁴.

promoción interna, así como de los concursos de traslado para la provisión de puestos, se efectuará teniendo en cuenta los siguientes criterios:

1. *De acuerdo con lo establecido en el Decreto 224/1989 de 17 de octubre por el que se regula la planificación de la normalización del uso del euskera en las Administraciones Públicas de la Comunidad Autónoma del País Vasco y demás disposiciones de desarrollo derivadas de los planes de normalización del euskera que puedan dictarse en el ámbito de la citada Comunidad Autónoma, se tendrán en cuenta los siguientes criterios:*
 - 1º *Perfil lingüístico 2: dos puntos.*
 - 2º *Perfil lingüístico 3: cuatro puntos.*
 - 3º *Perfil lingüístico 4: seis puntos.*
2. *En el ámbito de la Comunidad Autónoma de Cataluña:*

La acreditación de conocimientos de lengua catalana se efectuará en base a los certificados expedidos por la Junta Permanente de Catalán, a los certificados o diplomas equiparados a los mismos, o en base a los certificados o diplomas que se reconocen como eximentes de las pruebas de lengua catalana para el acceso a la función pública, de conformidad con el Acuerdo de la Comisión para la normalización lingüística de 19 de junio de 1991, y según los criterios siguientes:

 - 1º *Certificado de nivel B: dos puntos.*
 - 2º *Certificado de nivel C: cuatro puntos.*
 - 3º *Certificado de nivel A: seis puntos.*
3. *En el ámbito de la Comunidad Autónoma de Galicia:*
 - 1ª *Curso de Iniciación y perfeccionamiento o curso básico de lenguaje jurídico gallego: dos puntos.*
 - 2º *Curso Medio de lenguaje jurídico gallego: cuatro puntos.*
 - 3º *Curso Superior de lenguaje jurídico gallego: seis puntos.*
4. *En el ámbito de la Comunidad Autónoma Valenciana:*
 - 1º *Certificado de grado elemental oral y escrito del valenciano: dos puntos.*
 - 2º *Certificado de grado medio oral y escrito del valenciano: cuatro puntos.*
 - 3º *Certificado de grado superior oral y escrito del valenciano: seis puntos.*
5. *En la zona vascófona y mixta que determina el artículo 5 de la Ley Foral 18/1986 de 15 de diciembre, de la Comunidad Foral de Navarra, se aplicarán los mismos criterios que los establecidos en el apartado primero.*
6. *En el ámbito de la Comunidad Autónoma de las Islas Baleares:*
 - 1º *Certificado de nivel B: dos puntos.*
 - 2º *Certificado de nivel C: cuatro puntos.*
 - 3º *Certificado de nivel D: seis puntos.*
7. *En las Comunidades Autónomas como las del País Vasco y la Comunidad Foral de Navarra en las que no hay establecido certificado oficial correspondiente al perfil 2, se deberá superar un examen de acreditación que a estos efectos convoquen los órganos competentes en dicha materia, lo que les otorgaría el certificado correspondiente.*
8. *En las convocatorias de procesos selectivos o de provisión de puestos en las que se valoren las lenguas oficiales de las Comunidades Autónomas conforme a lo dispuesto en la presente adicional, se recogerá la necesidad de certificación por parte de las Comunidades Autónomas de la homologación y del nivel al que correspondan los títulos aportados.*

²⁹⁴ Doctrinalment s'ha criticat la relativa contradicció entre el sistema de valoració de la llengua oficial pròpia de la Comunitat Autònoma previst al Reglament i el sistema establert a convocatòries per les s'han convocat les proves selectives per l'ingrés al cos d'oficials i auxiliars de l'Administració de Justícia.

El Reglament contempla que en la promoció interna es computaran els punts corresponents al coneixement de la llengua pròpia per l'ingrés en el cos respectiu, opció avalada per la

Un exemple l'ofereix la Base 2^a de les Ordres de 27 de maig de 2003 per les quals es convocaren proves selectives per a l'ingrés als cossos d'auxiliars i d'oficials de l'Administració de Justícia²⁹⁵. En ambdues Ordres de 27 de maig de 2003 va

jurisprudència del TS. Així, per totes, al F.J. 2 de la STS de 16 de juny de 1998, l'Alt Tribunal recordava que *“Si se tiene en cuenta la valoración de méritos establecida en los baremos de los arts. 5.2 y 11.2 del Reglamento (...) se observa que tales baremos constituyen un mínimo común denominador en todos los ámbitos afectados por la territorialización, siendo elemento común de referencia desde la perspectiva abstracta y unitaria del ingreso en los Cuerpos nacionales únicos. A ese mínimo común denominador se le adiciona en las Comunidades con lengua oficial propia, distinta del castellano, la valoración como mérito especial del conocimiento de aquélla. Mas debe observarse que ese mérito no sustituye a ninguno de los que integran el citado mínimo común denominador (que en ese caso no se daría, y lo que sería inaceptable) sino que se adiciona a él”*. Partint d'aquesta base, el TS proclama que *“ello supone que a la hora de establecer posibles comparaciones entre la carga de méritos necesarios para ingresar en el cuerpo común a través de los distintos ámbitos territoriales en los que no opera como mérito especial cualificado el del conocimiento de un idioma oficial de Comunidad Autónoma, distinto del castellano, puede ingresarse con sólo los méritos del baremo común; mientras que en los ámbitos en que opera aquel mérito especial, pueden ser precisos además de los méritos del baremo común, los del específico de ese ámbito territorial, en el que se incluye el del idioma. En otros términos, desde el plano comparativo del Cuerpo único común lo expuesto supone que puede ingresarse en él con menor puntuación en los ámbitos territoriales en que no existe mérito de un idioma oficial, distinto del castellano, especialmente valorable; mientras que en los ámbitos territoriales en los que sí opere ese mérito especialmente cualificado, la puntuación necesaria para el ingreso puede tener que ser mayor”*. Per tant, la regla general que estableix el Reglament i avala la jurisprudència, és que per ingressar al cos d'oficials i auxiliars per promoció interna s'ha de valorar, segons el barem, l'acreditació del coneixement de la llengua oficial pròpia.

Altrament, a convocatòries tals com la de l'Ordre de 17 de novembre de 1997, per la que es convocaren proves selectives per l'ingrés en els cossos d'auxiliars i oficials de l'Administració de Justícia (vid. D.O.G.C. núm. 2532 de 4 de desembre de 1997), el coneixement de la llengua pròpia de la Comunitat Autònoma tan sols s'ha tingut en compte per a proveir destins. En el cas esmentat a tall d'exemple, i per tots, s'ha establert que *“los puntos obtenidos sólo serán aplicables en el ámbito de la Comunidad Autónoma para el ámbito territorial de la que se concurre y sólo se tendrá en cuenta para la adjudicación de destino dentro del mencionado ámbito”*. Doctrinalment s'ha advertit que aquest canvi de criteri contradiu la finalitat de la norma, tenint en compte que trasllada l'atribució dels punts pel coneixement idiomàtic de l'ingrés al cos a l'adjudicació de la plaça o destí. Vid. Jaume VERNET LLOBET; *“Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces, fiscales y personal al servicio de la Administración de justicia en las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística”*, cit. nota supra p. 314.

²⁹⁵ Base 2.4 de l'Ordre de 27 de maig de 2003, per la qual es convoquen proves selectives per a l'ingrés al cos d'oficials de l'Administració de Justícia (B.O.E. n° 133 de 4 de juny de 2003). Vid. Resolució JUI/1900/2003, de 16 de juny, per la qual es disposa la publicació i l'exposició d'aquesta Ordre a D.O.G.C. n° 3910 de 23 de juny de 2003, p. 12763. Aquesta Base 2.4 disposa: *“Per a aquells aspirants que concorrin per a places convocades en l'àmbit territorial de comunitat autònoma amb llengua oficial pròpia (base 1.1), el seu coneixement oral i escrit es valora, a més de la forma prevista a la base 2.3.1.e), fins a 6 punts, tot depenent del seu nivell dins dels termes establerts a la base 9.4 d'aquesta convocatòria. Els punts obtinguts d'aquesta manera, només s'han d'aplicar en l'àmbit de la comunitat autònoma per l'àmbit territorial de la qual concorren, i només s'han de tenir en compte per a l'adjudicació de destinació dins d'aquest àmbit, per la qual cosa han de figurar separats de la puntuació total obtinguda pels mèrits valorats d'acord amb la base 2.3, i per tal d'incloure'ls al subescalafó, d'acord amb la base 11.7”*.

Aquestes mateixes previsions també es contemplen a la Base 2.5 de l'Ordre de 27 de maig de 2003 per la qual es convoquen proves selectives per a l'ingrés al cos d'auxiliars de l'Administració

establir-se que aquells candidats a cobrir places convocades en l'àmbit territorial d'una Comunitat Autònoma amb llengua oficial pròpia, el seu coneixement oral i escrit, es valorava fins a sis punts, tot depenent del seu nivell de coneixement documentat, en els termes que establiria la base 9.4 de les convocatòries. Aquesta Base 9.4 regulava el règim de valoració de la llengua autonòmica, tot establint els criteris aplicables tant en la promoció interna com en el torn lliure. Pel que fa a Catalunya, la Base va establir que *“D’acord amb l’Acord de la Comissió per a la Normalització Lingüística de 19 de juny de 1991. 1r Certificat de nivell B: dos punts. 2n Certificat de nivell C: quatre punts. 3r Certificat de nivell D: sis punts”*. S’afegia que el coneixement de l’idioma calia acreditar-se mitjançant la presentació dels certificats de la Direcció General de Política Lingüística o equivalent de l'àmbit lingüístic català²⁹⁶. La previsió d’aquests tres trams, fins a un màxim de valoració de sis punts també es projectava al coneixement de la llengua oficial pròpia del País Basc, Navarra, Galícia, Comunitat Valenciana i Illes Balears.

La convocatòria precisava, a més, que els punts obtinguts d’aquesta manera, només s’havien d’aplicar en l'àmbit de la Comunitat Autònoma per l'àmbit territorial

de Justícia (B.O.E. nº 134 de 5 de juny de 2003). Vid. Resolució JUI/1901/2003, de 16 de juny, per la qual es disposa la publicació i l'exposició de l'Ordre de 27 de maig de 2003 a D.O.G.C. nº 3910 de 23 de juny de 2003, p. 12773. La Base 2.5 d'aquesta convocatòria disposa: *“Per als aspirants que concorren per a places convocades a l'àmbit territorial de comunitat autònoma amb llengua oficial pròpia (base 1.1), el coneixement oral i escrit s'ha de valorar, a més del que preveu la base 2.4.1.e) amb fins a 6 punts, segons el nivell de coneixement documentat en els termes establerts en la base 9.4 d'aquesta convocatòria. Els punts que s'obtinguin només s'apliquen en l'àmbit de la comunitat autònoma per la qual concorren i només es tenen en compte per a l'adjudicació de destinació dins d'aquest àmbit, per la qual cosa han de figurar separats de la puntuació total obtinguda pels mèrits valorats per superar el concurs, d'acord amb el que preveu la base 2.4, a l'efecte de la inclusió en el subescalafó segons es determina en la base 11.7 d'aquesta Ordre”*.

²⁹⁶ Vid. Base 9.4 de les Ordres de 27 de maig de 2003. Pel que fa al País Basc, s'establí que *“9.4.1 De conformitat amb el que estableix el Decret 224/1989, de 17 d'octubre, que regula la planificació de la normalització de l'ús de l'euscar a les administracions públiques de la Comunitat Autònoma del País Basc: 1. Perfil lingüístic 2: dos punts. 2. Perfil lingüístic 3: quatre punts. 3. Perfil lingüístic 4: sis punts. A la zona bascofona i mixta que determina l'article 5 de la llei foral 18/1986 de 15 de desembre, de la comunitat foral de Navarra, s'han d'aplicar els mateixos criteris que hi ha establerts en l'apartat anterior”*. Pel que fa referència a Galícia s'establien els següents trams *“1. Curs d'iniciació i perfeccionament o curs bàsic: dos punts. 2. Curs mitjà de llenguatge jurídic gallec: quatre punts. 3. Curs superior de llenguatge jurídic gallec: sis punts”*. Aquests tres trams de valoració també es contemplen pel que fa al coneixement de la llengua catalana de les Illes Balears (base 9.4.5) i de la Comunitat Autònoma Valenciana (Base 9.4.4).

de la qual es concorri, i només s'havien de tenir en compte per a l'adjudicació de destinació dins d'aquest àmbit²⁹⁷.

Pel que fa al règim de l'aptitud lingüística dels metges forenses, a l'espera del nou desplegament reglamentari que s'aprovi en compliment de les previsions de la L.O. 19/2003 de 23 de desembre, es troba regulat per l'article 4 del RD 296/1996 de 23 de febrer, pel que s'aprova el Reglament orgànic dels metges forenses. El setè paràgraf d'aquest precepte disposa que *“en relación con el conocimiento de las lenguas oficiales de las Comunidades Autónomas, se podrá establecer la realización de una prueba optativa de conocimiento, que en ningún caso tendrá carácter eliminatorio. Quedarán eximidos de la realización de dicha prueba aquellos aspirantes que acrediten el conocimiento de la lengua de acuerdo con los niveles establecidos en la disposición adicional segunda del presente Reglamento. En ambos casos, las bases de la convocatoria establecerán la correspondiente puntuación, que sólo se tendrá en cuenta para la adjudicación de destino dentro de la Comunidad Autónoma correspondiente”*.

L'article 20 del mateix Reglament ordena el règim de la provisió de llocs de treball per concurs. Pel que fa referència a la qüestió lingüística, aquest precepte contempla que en els concursos per la provisió de places en el territori de Comunitats Autònomes amb doble oficialitat lingüística, el coneixement oral i escrit de la llengua oficial pròpia del territori suposarà el reconeixement de fins a sis

²⁹⁷ S'indicava que per aquest motiu havien de figurar separats de la puntuació total obtinguda pels mèrits valorats per superar el concurs, d'acord amb el que preveia la mateixa base 2 de la convocatòria, a efectes de la inclusió en el subescalafó d'acord amb la base 11.7 de la convocatòria.

La Base 2 de les Ordres contemplava la valoració com a mèrit pel *“coneixement d'idiomes estrangers documentats mitjançant estudis d'especialització, realitzats a centres o a institucions nacionals, autonòmics o internacionals, reconeguts oficialment o coneixement de llengües oficials pròpies de les Comunitats Autònomes, acreditat d'acord amb els certificats recollits a la base 9.4 d'aquesta Ordre...”*.

La Base 11.7 de les Ordres de 16 de juny de 2003 disposava que atès el caràcter nacional d'aquests cossos, per nomenar els opositors funcionaris de carrera i per incorporar-los a l'escalafó o subescalafó corresponents, s'havien de confeccionar dues llistes per cada torn (promoció i lliure). En aquestes llistes s'havien de tenir en compte les puntuacions obtingudes pels opositors en cada àmbit territorial, indicant l'obtinguda a la prova de llengua oficial de la CCAA per a l'àmbit territorial de la qual es concursés, per tal d'integrar-se al subescalafó corresponent. En cas d'empat, en el torn de promoció interna havia de regir l'ordre d'escalafó en el cos d'origen, i en el torn lliure, s'estava al que establia la Base 10.1.

punts depenent del nivell de coneixement de la llengua, en els termes que estableix la Disposició Addicional segona del Reglament²⁹⁸.

Aquesta previsió ha de posar-se en relació amb el que disposa l'article 23 del mateix Reglament. Aquest precepte estableix la regla general que *“en todos los concursos para la provisión de puestos de trabajo vacantes radicados en Comunidades Autónomas que tengan lengua oficial propia, el conocimiento oral y escrito de la misma será valorado de acuerdo con lo establecido en la disposición adicional segunda de este Reglamento”*.

Com és de veure, tots aquests preceptes que ordenen la meritació lingüística dels metges forenses contenen una remissió a les previsions de la Disposició Addicional segona del Reglament²⁹⁹. Aquesta Disposició ve a ser una reproducció literal de la Disposició Addicional segona del RD 249/1996 de 16 de febrer, pel que s'aprova el Reglament orgànic del cos d'oficials, auxiliars i agents de l'Administració de Justícia, que s'ha estudiat. També estableix la regla que el coneixement oral i escrit de la llengua oficial pròpia del territori es valorarà amb una puntuació màxima de fins a sis punts, diferenciant-se tres trams segons el nivell de coneixement de l'idioma.

²⁹⁸ Article 20.7 del RD 296/1996 de 23 de febrer: *“7.En los concursos para la provisión de plazas en el territorio de aquellas Comunidades Autónomas que tengan una lengua oficial propia, el conocimiento oral y escrito de ésta debidamente acreditado por medio de certificación oficial, supondrá el reconocimiento, a estos solos efectos, de hasta seis puntos dependiendo del nivel de conocimiento de la lengua, en los términos establecidos en la disposición adicional segunda de este Reglamento”*.

²⁹⁹ La Disposició Addicional segona del RD 296/1996 de 23 de febrer porta per títol *“Acreditación del conocimiento de las lenguas oficiales de las Comunidades Autónomas”*. Disposa que *“La acreditación del conocimiento oral y escrito de las lenguas oficiales de las Comunidades Autónomas, a efectos del ingreso en el Cuerpo de Médicos Forenses, así como de los concursos de traslado para la provisión de puestos, se efectuará teniendo en cuenta los siguientes criterios...”*. Els criteris són una reproducció literal dels que consten a la Disposició Addicional segona del RD 249/1996 de 16 de febrer, pel que s'aprova el Reglament orgànic del cos d'oficials, auxiliars i agents de l'Administració de Justícia. Consten transcrits a nota a peu de pàgina cit. supra.

5.3 El personal judicial dependent de la Generalitat de Catalunya

Pel que fa al règim d'aptitud lingüística d'aquest personal, l'article 13.5 de la LPL disposa que en la provisió de places del personal al servei de l'Administració de Justícia dependent de la Generalitat s'ha d'aplicar el que disposa l'article 11 de la LPL, d'acord amb la normativa específica corresponent, en els termes que siguin establerts per reglament³⁰⁰.

El Consell Consultiu de la Generalitat va tenir ocasió d'interpretar el contingut d'aquest article 13.5 al seu dictamen sobre la Proposició de Llei sobre els usos lingüístics a Catalunya. En paraules d'aquest òrgan consultiu, l'article 13.5 *“conté una previsió legal per remissió: d'una banda, remet a l'article 11 de la Proposició de Llei i, d'altra banda, es remet a 'la normativa específica corresponent, en els termes que s'han d'establir per reglament'. D'antuvi es pot dir que la seva redacció presenta una certa vaguetat”*³⁰¹.

En relació a la remissió que l'apartat 5 de l'article 13 de la Llei fa a la *'normativa específica corresponent, en els termes que siguin establerts per reglament'*, el Consell Consultiu de la Generalitat precisaria que *“mereix alguna reflexió. En primer lloc, la remissió a la 'normativa específica corresponent' obligarà, a l'hora d'aplicar la futura Llei de política lingüística, a procedir a una interpretació sistemàtica d'aquesta en el context de la normativa vigent que permeti cohonestar les disposicions susceptibles d'aplicar-se i superar les dificultats interpretatives que puguin plantejar”*. Pel que fa referència a la remissió al que es disposi

³⁰⁰ Aquesta previsió ja constava a la versió del precepte de la Proposició de Llei sobre la renovació del marc legal de la llengua a Catalunya (B.O.P.C. núm. 208 de 9 d'octubre de 1997, p. 15849). L'article 13.5 d'aquesta versió deia: *“5. En la provisió de places del personal al servei de l'Administració de justícia dependent de la Generalitat s'ha d'aplicar el que disposa l'article 11, d'acord amb la normativa específica corresponent, en els termes que s'han d'establir per reglament”*. La seva dicció va mantenir-se inalterada en el decurs de la tramitació parlamentària de la norma, a excepció d'una qüestió gramatical menor (la versió de la proposició de Llei acabava amb la fórmula *“en els termes que s'han d'establir per reglament”*, mentre que la versió finalment aprovada del precepte conté la dicció *“en els termes que siguin establerts per reglament”*). Il·lustra el consens parlamentari en aquesta matèria.

³⁰¹ B.O.P.C. núm. 240 de 22 de desembre de 1997, p. 18109.

reglamentàriament, “no ofereix dubtes de constitucionalitat, tot i que l'àmbit de la seva operativitat per part de la Generalitat, sigui (...) molt reduït”³⁰².

Tal com s'ha avançat, aquest article 13.5 de la LPL també conté una remissió expressa a les previsions de l'article 11 de la LPL. Aquest precepte porta per títol “La capacitació lingüística del personal al servei de les administracions de Catalunya”. Conté tres previsions que cal tenir presents³⁰³.

En primer lloc disposa que el personal al servei de les administracions, les corporacions i les institucions públiques de Catalunya, ha de tenir un nivell de coneixement adequat i suficient de les dues llengües oficials, tant en l'expressió oral com en l'escripta, que el faci apte per a desenvolupar les funcions pròpies del seu lloc de treball³⁰⁴. Segonament, disposa que per tal de fer efectiva aquesta regla general d'assegurar un “coneixement adequat i suficient” de les dues llengües oficials, el Govern de la Generalitat haurà de garantir l'ensenyament del català al personal al servei de l'Administració de la Generalitat, de les corporacions locals, de les universitats públiques i de l'Administració de Justícia de Catalunya, fomentant mesures de reciclatge d'aquest personal³⁰⁵. Finalment, s'estableix que

³⁰² B.O.P.C. núm. 240 de 22 de desembre de 1997, p. 18110.

³⁰³ Article 11 de la LPL: “1. El personal al servei de les administracions, les corporacions i les institucions públiques de Catalunya ha de tenir un nivell de coneixement adequat i suficient de les dues llengües oficials, tant en l'expressió oral com en l'escripta, que el faci apte per a desenvolupar les funcions pròpies del seu lloc de treball. 2. Per a fer efectiu el que disposa l'apartat 1, el Govern de la Generalitat ha de garantir l'ensenyament del català al personal al servei de l'Administració de la Generalitat, de les corporacions locals, de les universitats públiques i de l'Administració de justícia de Catalunya i fomentar mesures de reciclatge d'aquest personal. 3. En el procés de selecció per a accedir a places de personal de l'Administració de la Generalitat, de l'Administració local i de l'administració i els serveis de les universitats, inclòs el personal laboral, s'ha d'acreditar el coneixement de la llengua catalana, tant en l'expressió oral com en l'escripta, en el grau adequat a les funcions pròpies de les places de què es tracti, en els termes establerts per la legislació de la funció pública”.

³⁰⁴ En paraules del Consell Consultiu de la Generalitat, aquesta previsió “és una conseqüència òbvia de l'abast del principi de cooficialitat lingüística: la utilització de les llengües oficials com a vehicles d'expressió del personal al servei de les administracions públiques i altres ens públics radicats en el territori de Catalunya. Vid. Fonament V, paràgraf C del dictamen del Consell Consultiu de la Generalitat sobre la Proposició de llei sobre els usos lingüístics a Catalunya, a B.O.P.C. núm. 240 de 22 de desembre de 1997.

³⁰⁵ Aquesta previsió ha de posar-se en relació amb el que disposa l'article 5 de la mateixa LPL. Aquest precepte contempla que la Generalitat “ha de garantir els drets lingüístics dels ciutadans i ciutadanes, l'ús normal i oficial del català i del castellà, l'ensenyament de les dues llengües a tota la

en el procés de selecció per a accedir a places de personal de l'Administració de la Generalitat, de l'Administració local i de l'administració i els serveis de les universitats, inclòs el personal laboral, s'ha d'acreditar el coneixement de la llengua catalana, tant en l'expressió oral com en l'escripta, en el grau adequat a les funcions pròpies de les places de què es tracti, en els termes que s'estableixin per la legislació de la funció pública.

Per consegüent, aquest article 11 de la LPL opta per garantir el requisit de capacitació lingüística. La LPL estableix la regla general que aquest personal coneixerà suficientment les dues llengües oficials a Catalunya. Precisa que el coneixement serà adequat i suficient per tal que aquest personal sigui apte lingüísticament per exercir les funcions que tingui encomanades. Per fer-ho possible s'estableixen dues mesures: d'una banda, el compromís del Govern de la Generalitat de garantir l'ensenyament del català a diferent personal, entre el que l'article 11.2 inclou expressament el personal al servei de l'Administració de justícia de Catalunya; d'altra banda, s'estableix el criteri que en els processos selectius per accedir a places de personal al servei de determinades Administracions (s'enumera la de la Generalitat, la local, la universitària, inclòs el personal laboral) s'haurà d'acreditar el coneixement del català³⁰⁶.

població, la capacitació i l'habilitació lingüístiques del personal al servei de les administracions i la igualtat plena dels ciutadans i ciutadanes quant a drets i deures lingüístics, en tots els àmbits". S'afegeix que "La Generalitat ha de fer actuacions d'emparament, de protecció i de promoció i foment de l'ús de la llengua catalana en tots els àmbits, amb l'adopció de les mesures necessàries i la destinació dels recursos suficients". Cal recordar que un antecedent normatiu d'aquestes previsions concernents a la promoció de l'ensenyament del català es troba a l'article 24 de la LNL de 1983. Aquest precepte disposava que "1. El Consell Executiu de la Generalitat, a través de l'Escola d'Administració Pública, ha de garantir l'ensenyament del català a tots els funcionaris i al personal al servei de l'Administració de la Generalitat i de les corporacions locals de Catalunya. 2. També pot ocupar-se de l'ensenyament de la llengua catalana als funcionaris dependents de l'Administració central, en els termes convinguts amb aquesta. 3. El ple domini de les dues llengües oficials és condició necessària per obtenir el certificat final d'estudis de l'Escola d'Administració Pública de la Generalitat".

³⁰⁶ La gènesi parlamentària d'aquestes previsions es troba a l'article 11 de la Proposició de llei sobre la renovació del marc legal de la llengua a Catalunya (B.O.P.C. núm. 208 de 9 d'octubre de 1997, p. 15849) Aquest precepte deia: "1. El personal al servei de les administracions, les corporacions i les institucions públiques de Catalunya ha de tenir un nivell adequat i suficient de les dues llengües oficials, tant en l'expressió oral com en l'escripta, que el faci apte per a desenvolupar les funcions pròpies del seu lloc de treball. 2. Per tal de fer efectiu el que disposa l'apartat 1, el Govern de la Generalitat ha de garantir l'ensenyament del català al personal al servei de

El Consell Consultiu de la Generalitat va interpretar aquestes previsions al seu dictamen núm. 203 de 18 de desembre de 1997. En paraules del Consell Consultiu *“el segon apartat de l'article 11 preveu l'ensenyament del català i el foment de mesures de reciclatge del personal al servei de l'Administració de la Generalitat i de les corporacions locals. També aquest punt és extensible al personal al servei de l'Administració de Justícia dependent de la Generalitat. En aquest sentit, la STC 56/1990 de 29 de març (...) ja obria la porta a la col·laboració de l'Estat i les comunitats autònomes en l'àmbit de la formació i perfeccionament professional dels Cossos Nacionals al servei de l'Administració de Justícia. L'última reforma de la LOPJ, com també els reglaments orgànics dels Cossos traspassats i els reials decrets de traspassos, confirmen aquesta possibilitat”*³⁰⁷.

El requisit de coneixement de la llengua catalana contemplat a l'article 11 de la LPL ha estat desplegat reglamentàriament al Decret 161/2002 d'11 de juny, sobre l'acreditació del coneixement del català i l'aranès en els processos de selecció de personal i de provisió de llocs de treball de les administracions públiques de Catalunya³⁰⁸. Tal com es desprèn de l'exposició de motius del Decret, *“del principi*

l'Administració de la Generalitat i de les corporacions locals de Catalunya i fomentar mesures de reciclatge d'aquest personal. 3. En el procés de selecció per a accedir a places de personal de l'Administració de la Generalitat, de l'Administració local i de l'administració i els serveis de les universitats, inclòs el personal laboral, s'ha d'acreditar el coneixement de la llengua catalana, tant en l'expressió oral com en l'escripta, en el grau adequat a les funcions pròpies de les places de què es tracti, en els termes establerts en la legislació de la funció pública”.

La dicció que figura a aquesta primera versió de la iniciativa legislativa es caracteritza per ser pràcticament idèntica a la dicció que s'acabaria aprovant a la versió definitiva. De fet, la literalitat dels apartats primer i tercer del precepte de la versió de la Proposició de Llei és la mateixa que s'acabaria aprovant. Només respecte del segon paràgraf del precepte s'introduïrien unes modificacions en el decurs de la tramitació parlamentària de la norma. La versió de la proposició de Llei deia, pel que fa a aquest article 11.2, que el Govern de la Generalitat havia de garantir l'ensenyament del català al personal *“al servei de l'Administració de la Generalitat i de les corporacions locals de Catalunya”*, fomentant mesures de reciclatge d'aquest personal. La versió definitivament aprovada d'aquest precepte precisaria que, a més del personal al servei de l'Administració de la Generalitat i de l'Administració local, el Govern autonòmic també havia de garantir l'ensenyament del català al personal al servei *“de les universitats públiques i de l'Administració de justícia de Catalunya”*. Aquesta addició troba la seva gènesi a les esmenes núm. 61, 62 i 63, presentades respectivament pels Grups Parlamentaris Mixt, de CiU i PSC a l'article 11.2 de la Proposició de Llei, esmenes que la Ponència va proposar adoptar. Per una ampliació, *vid.* B.O.P.C. núm. 225 de 21 de novembre de 1997, p. 16778.

³⁰⁷ B.O.P.C. núm. 240 de 22 de desembre de 1997, p. 18109.

³⁰⁸ D.O.G.C. núm. 3660 de 19 de juny de 2002. Per una ampliació, *vid.* Jaume VERNET LLOBET (coord.); *Dret lingüístic*, cit. supra p. 209-233.

de doble oficialitat resulta que les administracions, les corporacions i les institucions públiques de Catalunya han de garantir la capacitat i l'habilitació lingüístiques necessàries de tot el seu personal, el qual ha de tenir un nivell de coneixement adequat i suficient de les dues llengües oficials, tant en l'expressió oral com en l'escrita, que el faci apte per exercir les funcions pròpies del seu lloc de treball". Partint d'aquest fonament legal, el Decret proposa desplegar els preceptes esmentats, regulant els criteris de valoració del coneixement del català i de l'aranès en aquests supòsits "*amb criteris objectius de proporcionalitat*".

Tal com s'ha advertit doctrinalment³⁰⁹, la LPL "*intenta estendre el règim d'exigència lingüística a tots els espais competencials on sigui possible*", projectant-lo també en aquells àmbits concernents al règim d'aptitud lingüística del personal judicial que depèn de la Generalitat de Catalunya.

Dit això, el Decret 49/2001 de 6 de febrer, regula la provisió interina de places de cossos de metges forenses, oficials, auxiliars i agents de l'Administració de Justícia a Catalunya³¹⁰. Aquest Decret va derogar l'Ordre del Departament de Justícia de 10 de març de 1998, sobre selecció, proposta i nomenament de personal interí per a la provisió de places dels cossos de metges forenses, oficials, auxiliars i agents de l'Administració de Justícia³¹¹.

Aquest Decret 49/2001 de 6 de febrer té per objecte regular els nomenaments que, amb caràcter temporal i per necessitats del servei, calgui fer de metges forenses, oficials, auxiliars i agents de l'Administració de Justícia, per ocupar les places vacants o les que provisionalment no puguin ser ocupades pels seus titulars en els òrgans judicials, fiscalies i els serveis de l'Administració de Justícia,

³⁰⁹ Jaume VERNET LLOBET; *Dret lingüístic*, cit. supra p. 232.

³¹⁰ D.O.G.C. núm. 3331 de 20 de febrer de 2001, p. 2344-2350.

³¹¹ D.O.G.C. núm. 2599 de 16 de març de 1998, p. 3515. *Vid.* Disposició Derogatòria única del Decret 49/2001 de 6 de febrer. L'article 7 de l'Ordre de 10 de març de 1998 regulava la valoració dels mèrits dels candidats.

com també la dels nomenaments que s'hagin de fer per ocupar les places de reforç que correspongui. El coneixement de la llengua catalana es valora com a requisit de capacitació en el procés de selecció dels candidats, regulat al Capítol 2 del Decret. L'article 5, rubricat "*Requisits de participació en la convocatòria*", enumera l'acreditació del coneixement de la llengua catalana entre els requisits específics que hauran de complir els aspirants.

Pel que fa als metges forenses, oficials i auxiliars, el Decret contemplava que havien de tenir un certificat oficial de nivell C de català o equivalent³¹². En el seu defecte, havien de demostrar-ne el coneixement mitjançant la superació de la prova corresponent que s'hauria de convocar a aquest efecte. Pel que fa referència als agents judicials, el nivell de català requerit pel Decret era el B, o equivalent³¹³ o, en el seu defecte, també es contemplava que calia demostrar-ne el seu coneixement a través d'una prova convocada a tal fi³¹⁴.

L'article 9.3 del Decret contempla que els requisits d'accés per participar en la convocatòria corresponent no es poden valorar posteriorment com a mèrit. Partint

³¹² El Decret 152/2001 de 29 de maig (D.O.G.C. núm. 3406 d'11 de juny de 2001, p. 8562) regula l'avaluació i la certificació de coneixements de català. El seu article 5.d ordena el certificat de nivell de suficiència de català (certificat de nivell C), precisant que "*acredita un domini de l'ús de la llengua general, en la varietat estàndard, que permet comunicar-se amb adequació i correcció en les situacions comunicatives que requereixen l'ús d'un llenguatge mitjanament formal o formal*".

³¹³ L'article 5.c) del Decret 152/2001 de 29 de maig, sobre avaluació i certificació de coneixements de català, disposa que aquest certificat de nivell intermedi de català (certificat nivell B) "*acredita un domini de l'ús de la llengua general que permet afrontar satisfactòriament una diversitat de situacions de la vida quotidiana –de transacció i interacció col·loquials o de formalitat mitjançant no gaire complexes, amb seguretat, flexibilitat, correcció adequada i adaptació a la situació de comunicació*".

³¹⁴ L'article 7 del Decret 49/2001 de 6 de febrer, regula el "*Procés de selecció per a la constitució de les borses d'interins*". Aquest precepte disposa que aquest procés de selecció està integrat per dues fases. La primera fase comprèn, entre d'altres proves, la de català "*... quan no hagi acreditat documentalment el nivell B o C requerit en l'article 5 per als respectius cossos*". S'afegeix que "*aquesta prova tindrà caràcter obligatori i eliminatori i la qualificació serà d'apte o no apte*". L'article 11 del Decret ordena les proves de coneixements de llengua catalana i castellana. Aquest precepte disposa que "*Un cop dictada la resolució d'aprovació definitiva de les llistes d'aspirants admesos i exclosos, s'efectuaran les proves de coneixements de llengua catalana o, si s'escau, castellana, si no s'ha acreditat documentalment el seu coneixement. La persona titular de la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia, a proposta de la Comissió de Valoració, disposarà l'exposició dels seus resultats en els llocs que fixi la convocatòria. Així mateix, disposarà l'exposició de la relació dels aspirants que, d'acord amb el nombre que prevegi la convocatòria, han de realitzar el curs de formació, com també la data d'inici, el lloc i l'horari de realització de l'esmentat curs*".

d'aquesta base, l'article 9.4 disposa que *“els mèrits que s'hagin de valorar i la puntuació que s'atorgui es determinarà a la convocatòria, d'acord amb les característiques i de les funcions que calgui realitzar”*. Entre aquests mèrits s'inclou el del coneixement de la llengua catalana, dins el capítol de *“formació complementària”*³¹⁵.

La prova de coneixement de la llengua catalana per aquells candidats que no hagin pogut acreditar documentalment el seu coneixement, es troba regulada a l'article 11 del Decret³¹⁶.

Per consegüent, com és de veure, el Decret opta per garantir el requisit de capacitació lingüística. La borsa d'interins dels cossos de metges forenses, oficials, auxiliars i agents de l'Administració de Justícia a Catalunya han d'acreditar el coneixement de la llengua catalana, en tant que llengua oficial i pròpia de la Comunitat Autònoma catalana. Aquest Decret posa punt i apart al règim de la meritació lingüística que havia regit el marc jurídic precedent³¹⁷.

³¹⁵ Així mateix, cal recordar que la Disposició Transitòria Primera contempla que *“Pel que fa a l'acreditació del requisit de coneixement de la llengua catalana, les convocatòries podran preveure per als aspirants als cossos d'oficials, auxiliars i metges forenses que, en la data de la seva publicació, es trobin cobrint places en els diferents òrgans de l'Administració de Justícia a Catalunya i també per als aspirants dels mateixos cossos que hi hagin prestat serveis durant el període mínim que es fixi en aquesta, la superació d'un curs obligatori i de caràcter selectiu organitzat pel Departament de Justícia quan aquest requisit no s'hagi acreditat documentalment o mitjançant la superació de la prova corresponent”*.

³¹⁶ L'article 11 del Decret, rubricat *“Proves de coneixements de llengua catalana i castellana”* disposa: *“Un cop dictada la resolució d'aprovació definitiva de les llistes d'aspirants admesos i exclosos, s'efectuaran las proves de coneixements de llengua catalana o, si s'escau, castellana, si no s'ha acreditat documentalment el seu coneixement. La persona titular de la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia, a proposta de la Comissió de Valoració, disposarà l'exposició dels seus resultats en els llocs que fixi la convocatòria. Així mateix disposarà l'exposició de la relació dels aspirants que, d'acord amb el nombre que prevegi la convocatòria, han de realitzar el curs de formació, com també la data d'inici, el lloc i l'horari de realització de l'esmentat curs”*.

³¹⁷ En aquest sentit, cal recordar que l'Ordre del Departament de Justícia de 10 de març de 1998, sobre selecció, proposta i nomenament de personal interí per a la provisió de places dels cossos de metges forenses, oficials, auxiliars i agents de l'Administració de Justícia, que va derogar el Decret 49/2001 de 6 de febrer, contemplava la valoració del coneixement de la llengua catalana com un mèrit en la provisió de la plaça.

Els problemes, però, s'han plantejat en la impugnació judicial del nivell de coneixement del català exigít per aquest Decret. Aquesta disposició reglamentària fou impugnada a la jurisdicció contenciosa-administrativa. Diverses sentències de la Sala Contenciosa-Administrativa, Secció segona, del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya resoldrien que els nivells de coneixement de català exigits pel Decret eren desproporcionats i constitutius d'una vulneració de l'article 23.2 de la CE. Aquestes sentències varen declarar la nul·litat de determinats preceptes del Decret, que ordenaven els nivells de català exigits als candidats. Aquest raonament jurisprudencial consta a les Sentències del TSJ de Catalunya núm. 570 de 10 de maig de 2002³¹⁸, núm. 578 de 13 de maig de 2002³¹⁹ o núm. 579 de 14 de maig de 2002.

Pel que fa al cos d'oficials, l'article 7.1 disposava que pels coneixements de català es concediria fins a un màxim de 6 punts, d'acord amb el barem següent: el certificat de nivell D concedia 6 punts; el certificat de nivell C, 4 punts. Val a dir que aquest precepte també contemplava la valoració del coneixement de l'aranès "*per a la provisió de places ubicades al partit judicial de Vielha e Mijaran*", establint-se que "*es valora el coneixement de l'aranès fins a un màxim de 6 punts, d'acord amb el barem següent*": certificat de nivell D, 6 punts; certificat de nivell C, 4 punts; certificat de nivell B, 2 punts. L'Ordre precisava que "*els punts atorgats en concepte del coneixement de l'aranès en cap cas es computaran com a mèrit per a l'accés a les llistes de candidats, sinó que només es valorarà aquest coneixement als candidats que integrin les llistes com a mèrit per accedir a les places ubicades al partit judicial de Vielha e Mijaran*". Així mateix, es precisava que el "*coneixement d'idiomes estrangers o dels idiomes basc i gallec*" computava fins a 1,5 punts per cadascun, amb un màxim de 3, "*d'acord amb el barem de puntuació que s'estableixi a la convocatòria de constitució de les llistes*". Aquestes mateixes previsions també es projectaven al cos d'agents judicials (article 7.3 de l'Ordre) i al cos de metges forenses (article 7.4).

Pel que fa al cos d'auxiliars, l'article 7.2 establia que els coneixements de català es valorarien fins a un màxim de 6 punts, d'acord amb el següent barem: pel certificat de nivell D, 6 punts; pel certificat de nivell C, 4 punts. Per tant es contemplava el mateix còmput que respecte del cos d'oficials, d'agents i de metges forenses. També es garantien les mateixes previsions pel que fa a l'atorgament de puntuació pel coneixement de la llengua aranesa (s'establia que "*per a la provisió de places ubicades al partit judicial de Vielha e Mijaran es valora el coneixement de l'aranès fins a un màxim de 6 punts, d'acord amb el barem següent...*", barem que coincideix amb el previst respecte dels altres cossos esmentats). Ara bé, pel que fa al coneixement d'idiomes estrangers o dels idiomes basc i gallec, s'establia que es concediria "*fins a 1 punt per cadascun, amb un màxim de 2, d'acord amb el barem de puntuació que s'estableixi a la convocatòria de constitució de les llistes*".

Pel que fa al coneixement de les llengües oficials pròpies de les comunitats autònomes, l'article 8 de l'Ordre disposava que "*s'ha d'acreditar d'acord amb els certificats recollits en la disposició addicional 2 del Reglament orgànic dels cossos d'oficials, auxiliars i agents al servei de l'Administració de justícia aprovat pel Reial decret 249/1996, de 16 de febrer, o els certificats que siguin equivalents a aquests*".

³¹⁸ La sentència núm. 570 de 10 de maig de 2002 del TSJ de Catalunya va declarar la nul·litat de l'article 5.3.3 del Decret pel que s'exigia el certificat oficial de nivell de C de català o equivalent o la demostració del seu coneixement amb la superació d'una prova respecte del Cos d'auxiliars. Al F.J. 2 d'aquesta sentència, recordaria que "*ha sido esta Sala del Tribunal Superior de Justicia pionera en sentar como doctrina propia que el requisito del conocimiento del catalán, lengua propia y*

cooficial de Cataluña, por quienes han de desempeñar funciones públicas en el ámbito territorial de esta Comunidad Autónoma, no contraria los principios constitucionales de mérito y capacidad por los que constitucionalmente se rige el acceso en condiciones de igualdad a la función pública (art. 23.2 en relación con el art. 103.3 CE)”. És més, en paraules de la resolució “Antes bien, el conocimiento de esa otra lengua española hace posible que el servicio público sea prestado en aquellas condiciones de igualdad para los administrados, que del artículo 14 de la CE emanan. Doctrina que el máximo intérprete de la Constitución Española ha venido a dar rango constitucional al sentar en su capital sentencia de 26 de febrer de 1991, ‘el propio principio de mérito y capacidad supone la carga para quien quiera acceder a una determinada función pública de acreditar las capacidades, conocimientos e idoneidad exigibles para la función a la que aspira. Por lo que la exigencia del conocimiento del idioma que es oficial en el territorio donde actúa la Administración a la que se aspira a servir es perfectamente incluíble dentro de los méritos y capacidades requeridas...’ (...) Mas la exigencia de conocimiento de la lengua, cooficial junto con el castellano, en Cataluña, ha de ser, según es también constitucionalmente variable y sujeta a claves de proporcionalidad”. Pel que fa a aquesta precisió, al F.J. 3 de la sentència, el TSJ advertiria el nivell d'exigència requerit pel Decret era desproporcionat. Aquest raonament es ratificaria al F.J. 3 de la sentència del mateix tribunal núm. 578 de 13 de maig de 2002 i al F.J. 6 de la sentència núm. 579 de 14 de maig de 2002. El TSJ va concloure que “esa desproporcionada exigencia, pues, de conocimiento del catalán, que corresponde al certificado oficial de nivel C, vulnera el derecho que, a la parte actora reconoce el artículo 23.2 de nuestra Constitución” (F.J. 3 de la sentència nº 570 de 10 de maig de 2002). Val a dir que en aquesta sentència hi figura un vot particular d'una magistrada que es pronunciarà en contra d'aquesta argumentació. Tal com consta al vot particular, el desacord rau en que, a parer de la magistrada, “la exigencia del certificado oficial de nivel C de catalán o equivalente o demostrar su conocimiento mediante la superación de la prueba prevista en la base 9 a las personas que pretendan tener acceso a la bolsa de auxiliares interinos, no quebranta el principio de proporcionalidad, puesto que este requisito si se corresponde con las funciones que un día le vendrían atribuidas” i s'afegeix que “la exigencia de estar en posesión del certificado oficial de nivel C de catalán o equivalente o demostrar su conocimiento mediante la superación de la prueba prevista en la base, no tiene porque guardar proporción con al titulación general exigida”. Pel que fa referència a aquest darrer argument, el vot particular precisa que “una cuestión es el certificado de estudios generales que se exige (...) y otra los requisitos específicos que se solicitan para el perfil del lugar de trabajo, como (...) tener unos determinados conocimientos de la lengua oficial autonómica”.

³¹⁹ Aquesta sentència va declarar nul·la la base 2.3.3 de la Resolució de la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia de Catalunya de 19 de març de 2001 per apreciar-se que l'exigència com a requisit del certificat de nivell C de català “se considera desproporcionado y por tanto vulnera el art. 23.2 de la CE”. Al seu F.J.2 avala un diferent tractament jurídic, pel que fa a la valoració del coneixement del català, respecte del funcionaris titulars (valorat com un mèrit) i els funcionaris interins (valorat com un requisit). En paraules del TSJ de Catalunya, “la exigencia de unos requisitos distintos para ser funcionario interino que para ser funcionario titular, y en concreto que la acreditación de determinados conocimientos de la lengua autonómica sea para los funcionarios de carrera un mérito y para los funcionarios interinos un requisito, no vulnera el art. 23.2 de la Constitución. La vulneración de acceder a cargos públicos en condiciones de igualdad, exige la identidad entre los supuestos que se comparan y que exista una aplicación desigual sin causa razonable”. A parer del Tribunal, “los funcionarios de justicia son funcionarios de cuerpos nacionales con una regulación específica y tienen movilidad en todo el Estado español. Por el contrario los funcionarios interinos de la administración de justicia son funcionarios dependientes del Departament de Justícia de la Generalitat y tienen la movilidad limitada a los Juzgados de Cataluña”. Partint d'aquesta base, conclou que “el art. 59 del RD 249/1996 de 16 de febrero, por el que se aprueba el Reglamento Orgánico de los cuerpos de Oficiales, Auxiliares y Agentes al servicio de la Administración de Justicia, dispone que los funcionarios interinos deberán reunir los requisitos y titulación necesarios para el ingreso en el Cuerpo y demostrar su aptitud. El reglamento exige que los funcionarios interinos tengan la misma titulación y cumplan los mismos requisitos que los funcionarios titulares, pero en ningún momento se dice que la administración autonómica no pueda exigir otros requisitos, cual puede ser determinados conocimientos de la lengua co-oficial,

Aquestes sentències del TSJ esmentades, en particular la núm. 570 de 10 de maig de 2002 i núm. 579 de 14 de maig de 2002) varen resoldre declarar la nul·litat dels articles 5.3.3 i 5.3.4 del Decret 49/2001 de 6 de febrer, que exigien el certificat oficial de nivell C i B, respectivament, de català als auxiliars i agents interins al servei de l'Administració de Justícia a Catalunya³²⁰.

conocimientos que exige a los funcionarios titulares e interinos que desarrollan funciones similares en la administración autonómica y local". Al F.J. 2 de la sentència, s'afegiria que justament per aquest motiu la comparació entre funcionaris titulars i interins, a efectes del que disposa l'article 14 de la CE i en relació a l'ingrés a l'administració, "no es un término de comparación válido", de manera que "la exigencia como requisito y no como mérito, de la acreditación de determinados conocimientos de catalán no vulnera, per se, el artículo 23.2 de la Constitución".

³²⁰ La sentència del TSJ núm. 578 de 13 de maig de 2002 va declarar la nul·litat de la base 2.3.3. de la Resolució de la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia de Catalunya de 19 de març de 2001, "en cuanto la exigencia como requisito del certificado de catalán de nivel C, que se considera desproporcionado y por tanto vulnera el art. 23.2 de la CE".

6. Bibliografía

AGIRREAZKUENAGA, Iñaki (dir); *La administración de justicia en un Estado plurilingüe*, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1999

AGIRREAZKUENAGA, Iñaki; “Caracteres jurídicos de la administración de justicia en un estado plurilingüe”, *Revista Vasca de Administración Pública* núm. 57, 2000, p. 199-229

AGIRREAZKUENAGA, Iñaki y CASTELLS, J.M; “La cooficialidad lingüística en la jurisprudencia constitucional”, *Revista Vasca de la Administración Pública* núm. 31, 1991.

AJA, Eliseo (direcc.); *El sistema jurídico de las Comunidades Autónomas*, Ed. Tecnos, Madrid, 1989

AJA, Eliseo; *El Estado autonómico. Federalismo y hechos diferenciales*, Alianza Editorial, Madrid, 2003

ALCARAZ RAMOS, Manuel; *El pluralismo lingüístico en la Constitución española*, Congreso de los Diputados, Madrid, 1999

ALVAREZ CONDE, Enrique; “El reparto competencial en materia de Administración de Justicia: el estado de la cuestión”, a A.Monreal (Ed.), *La división de poderes: el Poder Judicial*, Barcelona, 1996

ALZAGA VILLAAMIL, Oscar (direcc.); *Comentarios a la Constitución española de 1978*, Volum I, Editoriales de Derecho Reunidas, Cortes Generales, 1996.

APARICIO PÉREZ, Miguel Ángel; “Lengua y modelo de Estado”, *Revista de Derecho Político* núm. 43, 1998, p. 31-48

APARICIO PÉREZ, Miguel Ángel (ed.); *Temas de Derecho Constitucional*, Cedecs Editorial, Barcelona, 1998

APARICIO PÉREZ, Miguel Ángel; ponència a DDAA *Jornades sobre la Llei de Política Lingüística*, Quaderns de Treball núm. 49, Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Autònoms, 1999

APARICIO PÉREZ, Miguel Ángel; “Jueces y justicia en la Constitución española” a ASEÑSI SABATER, José; *Ciudadanos e Instituciones en el constitucionalismo actual*, Tirant lo Blanch-Publicaciones de la Universidad de Alicante, València, 1997, p. 955-979.

ARBÓS MARÍN, Xavier; *La idea de nació en el primer constitucionalisme espanyol*, Biblioteca de Cultura Catalana 61, Ed. Curial, Barcelona, 1986

ARBÓS MARÍN, Xavier; “1808-1814. Crisi i refundació constitucional: la Constitució de Cadis”, *Revista l'Avenç*, abril 2004

ARBÓS MARÍN, Xavier; “Els antecedents històrics de l'Autonomia de Catalunya” a BARCELÓ, Mercè i VINTRÓ, Joan (coord.); *Dret públic de Catalunya*, Ed. Cedecs, Barcelona, 2001.

ARGELAGUET ARGEMÍ, Jordi; “El treball parlamentari sobre la llengua catalana i el seguiment del procés de normalització lingüística durant les tres primeres legislatures del parlament de Catalunya (1980-1992)”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 22, desembre de 1994, p. 93-104.

ARGELAGUET ARGEMÍ, Jordi; *El procés d'elaboració de la Llei de política lingüística*, Ed. Mediterrània, Barcelona, 1998.

ARNALDO, Enrique i IGLESIAS, Salvador; *El Pacto de Estado para la Reforma de la Justicia*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Gobierno de Canarias, Madrid, 2002.

ARZAMENA SIERRA, Jerónimo; “El principio de unidad jurisdiccional”, a DDAA *Estudios sobre la Constitución española (Homenaje al profesor García de Enterría)*, Ed. Civitas, Madrid, 1991.

BARCELÓ SERRAMALERA, Mercè i VINTRÓ, Joan (Coord.); *Dret Públic de Catalunya*, Ed. Cedecs, Estudis Constitucionals i Polítics, Barcelona, 2003.

BARCELÓ SERRAMALERA, Mercè; “El respeto al pluralismo lingüístico en los medios de comunicación social”, *Libertad de Expresión*, Anuario 1990, Barcelona, UAB, 1991.

BAÑO LEÓN, J.M; “El ejercicio del pluralismo lingüístico en la Administración Pública”, *Revista Española de Derecho Administrativo* núm. 54, 1987

BASTARDAS, Albert y BOIX, Emili (direcc); *¿Un Estado, una lengua? La Organización política de la diversidad lingüística*, Ediciones Octaedro, W.F Mackey, P. Van de Craen, K.D. McRae, R.Viletta, J.Vernet, R.LI. Ninyoles i O.Ramon, 1994

BAYO DELGADO, Joaquim i MUÑOZ PUIGGRÒS, Xavier; “La catalanització de la Justícia”, *Informe Pi i Sunyer sobre la Justícia a Catalunya*, Fundació Carles Pi i Sunyer d’Estudis Autonòmics i Locals, 1998

BAYO DELGADO, Joaquín; ponència a DDAA *Jornades sobre la Llei de política lingüística*, Quaderns de Treball núm. 49, Generalitat de Catalunya, Institut d’Estudis Autonòmics, Barcelona, 1999

BORRELL MESTRE, Joaquín; *Estado autonómico y poder judicial*, Ed. Atelier, Generalitat de Catalunya, 2002

CAMINAL BADIA, Francesc de Paula; “L’ús de les llengües oficials a l’Administració de Justícia”, a DDAA *Autonomia i Justícia a Catalunya*, Ed. pel Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya, 1998

CAPALLERAS GONZÁLEZ, Albert; “La valoració com a mèrit de l’especialització en dret català i del coneixement de la llengua catalana en la provisió de places de jutges i magistrats i de personal al servei de l’Administració de Justícia”, *Justiforum* núm. 9, juliol de 1998, p. 67-83

CARBALLO ARMAS, Pedro; “Asimetría y Constitución. Algunas reflexiones en torno al ‘hecho diferencial canario’”, *Cuadernos de Derecho Público* núm. 11, setembre-desembre 2000, Instituto Nacional de Administración Pública, p. 111-139.

COBREROS MENDAZONA, Edorta; *El régimen jurídico de la oficialidad del euskera*, Instituto Vasco de la Administración Pública, Oñati, 1989

COLOM PASTOR, Bartomeu; “La llengua catalana en l’Administració de Justícia de les Illes Balears”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 38, 2002, p. 19- 46.

DDAA; *Asimetría y cohesión en el Estado autonómico. Jornadas sobre el Estado autonómico: integración y eficacia*, Ministerio de Administraciones Públicas, Colección Informes y Documentos, Serie Administraciones Territoriales, Madrid, 1997.

DDAA; *Constitución Española. Trabajos Parlamentarios*, Volumes I a IV, Cortes Generales, Servicio de Estudios y Publicaciones, Madrid, 1980

DDAA; *Estudios sobre la Constitución española de 1978*, Universidad de Valencia, Secretariado de Publicaciones, 1980

DDAA; *Estudis jurídics sobre la llei de política lingüística*, Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Autònoms, Marcial Pons - Ediciones Jurídicas y Sociales, SA, Barcelona-Madrid, 1999

DDAA; *Estado autonómico y hecho diferencial de Vasconia*, Colección Lankidetzan Bilduma, Donostia, Eusko Ikaskuntza, 2000

DDAA; *Ordenación legal del plurilingüismo en los Estados contemporáneos*, Consejo Consultivo de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1983

DDAA; *El dret a la diversitat lingüística. Reflexions al voltant de l'article 22 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea*, Ciemen, Editorial Mediterrània, Barcelona, 2002

DE ESTEBAN, Jorge; *Constituciones españolas y extranjeras*, Editorial Taurus 1977.

DELGADO DEL RINCÓN, Luís Esteban; *Constitución, Poder Judicial y Responsabilidad*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 2002

DELGADO ECHEVERRÍA, Jesús; *Los derechos forales en la Constitución*, Revista Jurídica de Catalunya 1979, p. 643.

DÍEZ PICAZO i PONCE DE LEÓN, Luís; *Experiencias jurídicas y teoría del derecho*, Ed. Ariel, Madrid, 1973

Dret lingüístic. Actes dels simposi sobre dret lingüístic. Barcelona, Escola d'Administració Pública, Generalitat de Catalunya, Col·lecció Materials núm. 11, 1989

Elements per a l'estudi de l'Estatut de Catalunya, Unió Catalana d'Estudis Polítics i Econòmico-Socials, Editorial Políglota, Barcelona, 1931.

Estudis sobre l'autogovern de Catalunya, Publicacions del Parlament de Catalunya, Testimonis Parlamentaris 14, Barcelona, 2003

ETXEBARRIA AROSTEGUI, Maitena; *El bilingüismo en el Estado español,* Ediciones FBV, S.L, 1995

ETXEBERRIA GURIDI, José Francisco; "El euskera en la administración de justicia", *Revista Vasca de Administración Pública* núm. 53, 1999, p. 31-89

FAYOS MOLET, Anna; "Dossier sobre normalització lingüística en l'àmbit judicial", *Justiforum* núm. 9, juliol de 1998, p. 47-66

FERNÁNDEZ, Tomás Ramón; "La normalización lingüística como problema constitucional", *Revista Española de Derecho Administrativo* núm. 87, 1995, p. 323- 332

FERNÁNDEZ-ESPINAR, Luis Carlos; "El alcance de la cooficialidad lingüística en el procedimiento administrativo y en la Administración de Justicia", *Revista Española de Derecho Administrativo* núm. 58, abril-junio, 1988, p. 287-297.

FERNÁNDEZ DE VILLAVICENCIO, Francisco; "La materia civil desde el punto de vista competencial. Algunas reflexiones", *Revista Jurídica de Catalunya*, 1983, p. 181-194

FERRER GIRONÈS, Francesc; *La persecució política de la llengua catalana. Història de les mesures preses contra el seu ús des de la Nova Planta fins avui*, Edicions 62, Barcelona, 1986.

FERRER GIRONÈS, Francesc i CRUAÑAS TOR, Josep; *Els drets lingüístics dels catalanoparlants*, Edicions 62, Barcelona, 1990

FIGUERES, Josep M.; “Valentí Almirall. Forjador del catalanisme polític”, Col·lecció *Textos i Documents* núm. 8, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1990

FOSSAS ESPADALER, Enric; *Autonomia y asimetría*, Informe Pi i Sunyer sobre Comunitats Autònomes, Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis autonòmics i locals, 1994

FOSSAS ESPADALER, Enric i REQUEJO, Ferran (Eds.); *Asimetría federal y Estado plurinacional. El debate sobre la acomodación de la diversidad en Canadá, Bélgica y España*, Ed. Trotta, Madrid, 1999.

GARCÍA ROCA, Javier; “¿A qué llamamos, en Derecho, hechos diferenciales?”, *Cuadernos de Derecho Público* núm. 11, setembre-desembre 2000, Instituto Nacional de Administración Pública, p. 73-110

GARRIDO FALLA, Fernando (dir.); *Comentarios a la Constitución*, Ed. Civitas, Madrid, 1985

GERPE LANDÍN, Manuel; “La regulació estatutària i la seva delimitació per la Llei Orgànica del Poder Judicial”, *Informe Pi i Sunyer sobre la Justícia a Catalunya*, Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autonòmics i Locals, 1998

GERPE LANDÍN, Manuel; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya i l'Estat integral*, Edicions 62, Barcelona, 1977

GIMENO LAHOZ, Ramón; “El ‘plan piloto’ de la Generalitat para el funcionamiento en catalán de los juzgados”, *Revista del Poder Judicial* núm. 65, 2002 (I), p. 261-286

GONZALEZ CASANOVA; Juan Antonio; *Federalisme i Autonomia a Catalunya (1868-1938)*, Document de Cultura núm. 6, Curial, Barcelona, 1974.

GUAITA-MARTORELL, A. *Sobre el artículo 3 de la Constitución. La enseñanza en ‘las demás lenguas de España’*, Ediciones de la Universidad Autónoma de Madrid, 1987

GURRERA ROIG, Matilde; “El pluralismo lingüístico”, *Revista de Estudios Políticos* núm. 48, nov-dic de 1985

HERRERO DE MIÑÓN, Miguel; *Derechos históricos y Constitución*, Ed. Taurus, Madrid, 1998

HUERTAS CONTRERAS, Marcelo; *El poder judicial en la Constitución española*, Universidad de Granada, Granada, 1995.

JIMENEZ ASENSIO, Rafael; “Competencias de las Comunidades Autónomas en materia de administración de justicia y libro blanco de la justicia”, a *Parlamento y Constitución*, Anuario, Cortes de Castilla-La Mancha, Universidad de Castilla-La Mancha, Any 1998, núm. 2

JOU MIRABENT, Lluís; “Els principis de llengua pròpia i llengües oficials en l’articulat de la Llei 1/1998 de 7 de gener de política lingüística”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 29, juliol de 1998, p. 7

JOU MIRABENT, Lluís; “Àmbit jurídic i normalització lingüística”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 18, 1992, p 213-218

JOU MIRABENT, Lluís; “La llengua catalana a la Llei Orgànica del Poder Judicial: la posició del Tribunal Constitucional”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 17, juliol de 1992, p. 53- 64

Ley Orgánica del Poder Judicial. Trabajos Parlamentarios, Ed. Cortes Generales, Madrid, 1986

Llibre blanc de la Justícia, Consell General del Poder Judicial, Madrid, 1997

Llibre blanc de la Direcció General de Política Lingüística, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1983.

LÓPEZ AGUILAR, Juan F.; *La justicia y sus problemas en la Constitución. Justicia, Jueces y Fiscales en el Estado Social y Democrático de Derecho*, Ed. Tecnos, Colección Temas Clave de la Constitución Española, Madrid, 1996.

LÓPEZ AGUILAR, Juan F.; “Constitución, autonomía y hecho diferencial. El Estado autonómico y el ‘hecho diferencial constitucionalmente relevante’”, *Cuadernos de Derecho Público*, núm. 2, setembre-desembre, 1997, p. 25-74

LÓPEZ AGUILAR, Juan F.; *Estado autonómico y hechos diferenciales. Una aproximación al ‘hecho diferencial’ en el Estado compuesto de la Constitución de 1978: el caso de la autonomía canaria*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 1998

LÓPEZ AGUILAR, Juan F.; “La posición constitucional del poder judicial: un prontuario de problemas abiertos a la luz de 20 años de Constitución española (1979-1988)”, a DDAA *La experiencia constitucional (1978-2000)*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid, 2000, p. 391-428

LÓPEZ AGUILAR, Juan F.; "Las competencias relativas a la administración de Justicia. En torno a la doctrina jurisprudencial sentada en las SSTC 50/1990 de 29 de marzo y 62/1990 de 30 de marzo", *Revista de Derecho Político* núm. 35, 1992, p. 79-148

LÓPEZ BASAGUREN, Alberto; "El pluralisme lingüístic dins l'Estat autonòmic", *Autonomies, Revista Catalana de Dret Públic* núm. 9, juliol de 1988, p. 43

LORCA NAVARRETE, Antonio M^a; "La administración de justicia y la utilización del idioma cooficial en la ley orgánica del Poder Judicial", *Revista Vasca de Administración Pública* núm. 13, setiembre-diciembre 1985, p. 287-292.

MARÍ, Isidor (coord.); *La llengua als països catalans*, Fundació Jaume Bofill, 1992

MARTÍ CASTELL, Joan (Ed.); *Processos de normalització lingüística: l'extensió d'ús social i la normativització*, Ed. Columna, Barcelona, 1991

MATAS DALMASES; Jordi; "El model lingüístic dels partits polítics catalans en la redacció de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979", *Revista de Llengua i Dret* núm. 16, desembre de 1991, p. 121-137

MILIÁN MASSANA, Antoni; "Aproximación al régimen jurídico previsto para la lengua catalana en el Estatuto de Autonomía de Cataluña", *Revista de Administración Pública* núm. 94, 1981, p. 317-334

MILIÁN MASSANA, Antoni; "Les llengües espanyoles diferents de la llengua castellana als Estatuts d'Autonomia", *Revista de Llengua i Dret* núm. 1, juny de 1983, vol.I, p. 79-88

MILIÁN MASSANA, Antoni; “La ordenación estatutaria de las lenguas españolas”, *Revista Vasca de Administración Pública* núm. 6, 1983, p. 237-246

MILIÁN MASSANA, Antoni; “Derechos lingüísticos y derechos fundamentales”, *Revista d'Administració Pública* núm. 30, 1991

MILIÁN MASSANA, Antoni; “La España plurilingüe: breves consideraciones sobre los procesos de normalización lingüística”, *Informe Pi i Sunyer sobre Comunitats Autònomes*, 1993, Fundació Carles Pi i Sunyer d'estudis autonòmics i locals, Ed. 1994, p. 578-594

MILIÁN MASSANA, Antoni; *Drets lingüístics i dret fonamental a l'educació. Un estudi comparat: Itàlia, Bèlgica, Suïssa, Canadà i Espanya*, Escola d'Administració Pública de Catalunya, Ed. Civitas, 1994.

MILIÁN MASSANA, Antoni; “Derechos lingüísticos”, Informe Pi i Sunyer sobre Comunitats Autònomes, 1994, Volum I, Fundació Carles Pi i Sunyer d'estudis autonòmics i locals, Ed. 1995, pàgs. 281-294

MILIÁN MASSANA, Antoni; “La regulación constitucional del multilingüismo”, *Revista Española de Derecho Constitucional* núm. 10, gener-abril 1984, p. 123-154

MILIÁN MASSANA, Antoni; *Público y privado en la normalización lingüística. Cuatro estudios sobre derechos lingüísticos*, Institut d'Estudis Autonòmics de la Generalitat de Catalunya – Atelier Editorial, Barcelona, 2000

MILIÁN MASSANA, Antoni; “Les formes d'intervenció lingüística i les tècniques jurídiques de protecció de les llengües i dels grups lingüístics en les societats plurilingües. Una llambregada al dret comparat”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 37, setembre de 2002, p. 105-120.

MIRAMBELL ABANCÓ, Antoni; “La desfiguració jurídica del concepte d’oficialitat lingüística: Sentència del TC 74/1987 de 25 de maig”, a DDAA *Dret Lingüístic. Actes del Simposi sobre Dret Lingüístic*, Escola d’Administració Pública de Catalunya, Barcelona, 1989, p. 51

MONZÓ, Esther; “Textos jurídicos i traduccions: testimonis de coneixements i eines de formació per al traductor jurídic”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 36, desembre de 2001, p. 23

MURGADES, Josep; *Llengua i discriminació*, Ed. Curial, Barcelona, 1996

MURILLO DE LA CUEVA, Pablo Lucas; “La posició del Poder Judicial a l’Estat autonòmic”, a DDAA; *Autonomia i Justícia a Catalunya*, Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1997

MURILLO DE LA CUEVA, Pablo Lucas; “El poder judicial en el Estado Autonómico”, *Teoría y Realidad Constitucional* núm. 5, 1r semestre 2000, UNED, p. 89-113

MURO BAS, X; “Los deberes lingüísticos y la proyección de la cooficialidad lingüística sobre la distribución de competencias en la reciente jurisprudencia constitucional”, *Revista Española de Derecho Constitucional* núm. 49, 1997.

NINYOLES, Rafael; *Bases per a una política lingüística democràtica a l’Estat espanyol*, Tres i Quatre, València, 1976.

NOGUEIRA LÓPEZ, Alba; “La regulación del pluralismo lingüístico. Otra lectura del marco constitucional de los derechos y deberes lingüísticos”, *Revista Vasca de Administración Pública* núm. 58, 2000, p. 279-298

PARIS DOMÈNECH, Neus; *La conflictivitat competencial. Normalització lingüística*, Institut d'Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1994

PÉREZ FRANCESCH, Juan Luís; "El marco constitucional del pluralismo. Especial consideración del plurilingüismo"; *Cuadernos de la Cátedra Fadrique Furió Cerol* núm. 3, Departamento de Derecho Constitucional, Universidad de Valencia, 1993, p. 29-35

PI MARGALL, Francesc; *La qüestió de Catalunya. Escrits i discursos*, Biblioteca Serie A nº 2, Ed. Alta Fulla, Barcelona, 1978

Pla General de Normalització Lingüística, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1995.

PORRAS RAMÍREZ, José María; "Unidad jurisdiccional y autonomía política. La posición constitucional de los Tribunales Superiores de Justicia", *Revista Española de Derecho Constitucional* núm. 67, gener-abril, 2003, p. 69-87

POU PUJOLRÀS, Agustí; "Una aproximació al règim lingüístic de l'Administració de Justícia a Catalunya", *Justiforum* núm. 9, juliol de 1998, p. 27-45

PRAT DE LA RIBA, Enric; *Prat de la Riba, propulsor de la llengua i la cultura. Articles i parlaments*, Biblioteca Selecta, Barcelona, 1974

PRIETO DE PEDRO, Jesús; *Lenguas, lenguaje y derecho*, Cuadernos Civitas, Servicio de publicaciones de la Universidad Nacional de Educación a Distancia y Ed. Civitas, 1991

PRIETO DE PEDRO, Jesús; "Libertades lingüístiques, doble oficialitat e igualtat en la jurisprudència", *Revista de Llengua i Dret* núm. 14, juliol de 1990, p. 5

PRIETO DE PEDRO, Jesús; “Unidad y pluralismo cultural en el Estado autonómico”, *Revista Documentación Administrativa* núm. 232-233, octubre 1992-marzo 1993, Instituto Nacional de Administración Pública, p. 33-56

PUIG BRUGADA, Pere; “L’ús del català a l’Administració de Justícia. Comentari a la STC 56/1990 de 29 de març”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 17, juliol de 1992, p. 65

PUIG SALELLAS, Josep M; “La doble oficialitat lingüística del Tribunal Constitucional”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 8, desembre de 1986, p. 105

PUIG SALELLAS, Josep M; “Conceptes bàsics de la doble oficialitat”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 14, juliol de 1990, p. 27

REQUEJO PAGÉS, Juan Luís; *Jurisdicción e independencia judicial*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1989

ROCA TRIAS, Encarna; “L’estructura de l’ordenament civil espanyol”, *Revista Jurídica de Catalunya*, 1983, p. 125-178

ROCA TRIAS, Encarna; “El código civil y los derechos nacionales en especial el derecho civil catalán”, *Revista Jurídica de Catalunya* núm. 3, juliol-setembre 1977, p. 511-563

RODRIGUEZ-AGUILERA, Cesáreo; “La lengua catalana en la Administración de Justicia”, *Revista Jurídica de Catalunya* núm. 3, 1983, p. 127-142

ROIG ROSICH, Josep M.; *L’Estatut de Catalunya a les Corts Constituents (1932)*, Curial, Barcelona, 1978

ROVIRA I VIRGILI, Antoni; *Resum d'història del catalanisme*, Biblioteca dels Clàssics del Nacionalisme Català nº 1, Edicions La Magrana-Diputació de Barcelona, 1983

SALVADOR CODERCH, Pablo; *La Compilación y su historia. Estudios sobre la codificación y la interpretación de las leyes*, Bosch Editorial, Barcelona, 1985

SEGURA GINARD, Lluís J.; “Deu anys de doble oficialitat lingüística a Catalunya”, *Autonomies, Revista catalana de dret públic* núm. 12, desembre 1990, p.127

SEIJAS VILLADANGOS, Esther; “Una aproximación tridimensional al ‘hecho diferencial’: retrospectiva, perspectiva actual y prospectiva”, *Cuadernos constitucionales de la Cátedra Fadrique Furió Ceriol* núm. 25, Departamento de Derecho Constitucional y Ciencia Política y de la Administración de la Universitat de València, p. 57-79

SIGUÁN, Miguel; “Educación y pluralidad de lenguas en España”, *Revista de Occidente*, Extraordinari II núm. 10-11, 1982

SIGUÁN, Miguel; *España plurilingüe*, Alianza Editorial, Madrid, 1992

SOBREQUÉS, Jaume i RIERA, Sebastià; *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, Edicions 62, Barcelona, Volums I a IV

SOBREQUÉS CALLICÓ, Jaume (ed.); *Història contemporània de Catalunya*, volum I, Columna Assaig, Barcelona, 1997

SOLÉ DURANY, Ramon; “El concepte de llengua pròpia en el Dret i en la normalització de l'idioma a Catalunya”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 26, desembre de 1996, p.95-118

SOLÉ DURANY, Joan Ramón; “La llei de normalització lingüística i la seva reforma”, a *Actes del Congrés Europeu sobre Planificació Lingüística*, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1997

SOLOZABAL ECHAVARRIA, Juan José; “El régimen constitucional del bilingüismo. La cooficialidad lingüística como garantía institucional”, *Revista Española de Derecho Constitucional* núm. 55, gener-abril 1999, p. 11-41

SORIANO DÍAZ, Ramón Luís; “Política lingüística y derechos lingüísticos”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 32, desembre de 1999, p. 115-125

TAJADURA TEJADA, Javier; “La Constitución cultural”, *Revista de Derecho Político* núm. 43, 1998, p. 99-134

TOLIVAR ALAS, Leopoldo; *Las libertades lingüísticas*, Ed. Instituto Nacional de Administración Pública, 1987

TOMAS VILARROYA, Joaquin; *Breve historia del constitucionalismo español*, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1981

TONIATTI, Roberto; “Los derechos del pluralismo cultural en la nueva Europa”, *Revista Vasca de Administración Pública* núm. 58 (II), 2000, p. 17-47

TRUJILLO FERNÁNDEZ, Gumersindo; “Homogeneidad asimétrica y plurinacionalidad confederal en el Estado autonómico de fin de siglo”, a *El funcionamiento del Estado autonómico*, Instituto Nacional de Administración Pública, Madrid, 1999, pàgs. 71-85

URRUTIA LIBARONA, Iñigo; “El régimen jurídico del paisaje lingüístico de Euskal Herria”, *Revista Vasca de Administración Pública* núm. 54, 1999, p. 357-404

VALLVERDÚ, Francesc; *Normalització lingüística a Catalunya*, Editorial Laia, Barcelona, 1979

VERGÉS CADANET, Robert; “La cooficialitat lingüística des del punt de vista competencial”, a *Autonomia i Justícia a Catalunya, IV Seminari organitzat pel Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya, el Consell General del Poder Judicial i Tribunal Superior de Justícia de Catalunya*, Ed. Consell Consultiu, Barcelona, 1997

VERNET LLOBET, Jaume (coord.); *Dret Lingüístic*, Ed. Cossetània, Barcelona, 2003.

VERNET LLOBET, Jaume i PLA BOIX, Anna M.; “La llengua catalana i un nou Estatut d’Autonomia per a Catalunya”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 41, 2004.

VERNET LLOBET, Jaume; “La regulación del plurilingüismo en la Administración española”, a *Un Estado, una lengua? La organización política de la diversidad lingüística* (direcc. Albert Bastardes i Emili Boix), Edicions Octaedro, 1994

VERNET LLOBET, Jaume; *Normalització lingüística i accés a la funció pública*, Barcelona, Fundació Callís, 1992

VERNET LLOBET, Jaume; “La llengua a l’Administració”, a DDAA *Jornades sobre la llei de política lingüística*, Institut d’Estudis Autònoms, Barcelona, 1999

VERNET LLOBET, Jaume; “Principios constitucionales y derechos en un Estado plurilingüe”, a DDAA *Derechos de las minorías en una sociedad multicultural*, Escuela Judicial, Consejo General del Poder Judicial, Cuadernos de Derecho Judicial, 1999, p. 11-42

VERNET LLOBET, Jaume; “Planificación lingüística en las Administraciones Públicas del Estado. En especial, Administración periférica y de Justicia”, *Revista Vasca de Administración Pública* núm. 44 (II), 1996, p. 77-99

VERNET LLOBET, Jaume; “Los principios de mérito y capacidad en la provisión de plazas de magistrados, jueces, fiscales y personal al servicio de la Administración de Justicia en las Comunidades Autónomas con doble oficialidad lingüística”, a DDAA *La Administración de Justicia en un Estado plurilingüe*, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1999, p. 270-324

VERNET LLOBET, Jaume; “La politique et la législation linguistiques de l’État espagnol et la langue catalane”, *Terminogramme* núm. 103-104, *Aménagement linguistique du Catalan*, p. 129-149

XIOL RÍOS, Joan Antoni; “El tratamiento jurídico de la doble oficialidad por parte de las leyes y los reglamentos”, *Revista de Llengua i Dret* núm. 14, 1990, p. 67-90